

Datganiad Cyfrifon 2022/23

Cyngor Sir Ddinbych

Datganiad Cyfrifon

2022/23

Cyflwyniad	3
Adran 1 - Adroddiad Naratif	6
Adran 2 - Datganiad Cyfrifoldebau	17
Adran 3 - Datganiadau Ariannol A Nodiadau Ynglŷn Â'r Cyfrifon	18
Dadansoddiad Gwariant ac Ariannu	19
Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr	23
Datganiad ynglŷn â'r Symudiadau yn y Cronfeydd Wrth Gefn	25
Y Fantolen	27
Datganiad Llif Arian	29
Nodiadau Ynglŷn â'r Cyfrifon	30
Adran 4 - Datganiadau Atodol	109
Adran 5 - Cyfrifon Grŵp	114
Adran 6 - Adroddiad archwilio arfaethedig yr Archwilydd Cyffredinol i Aelodau Cyngor Sir Ddinbych	123
Adran 7 - Datganiad Llywodraethu Blynyddol	129
Adran 8 - Geirfa	155

Cyflwyniad

Awdurdod unedol yng Nghymru yw Cyngor Sir Ddinbych gyda phoblogaeth o tua 96,000. Mae Sir Ddinbych yn cynnwys cyrchfannau gwyliau'r Rhyl a Phrestatyn ar hyd arfordir gogledd Cymru, Dyffryn Clwyd, Corwen yn ne'r Sir a thref Llangollen, sy'n boblogaidd ymhlith twristiaid. Mae hefyd yn cynnwys trefi castellolog hanesyddol Rhuddlan, Dinbych a Rhuthun, a dinas gadeiriol fechan Llanelwy. Mae 48 o gynghorwyr etholedig i gynrychioli amrywiol wardiau'r sir. Mae'r Cyngor yn cyflogi oddeutu 4,417 o staff.

Daeth y Cyngor Sir i fodolaeth ym mis Ebrill 1996 ac mae'n gyfrifol am ystod fawr o wasanaethau gan gynnwys ysgolion, gofal cymdeithasol, priffyrdd, casglu a gwaredu gwastraff, cynllunio, datblygu economaidd, twristiaeth, llyfrgelloedd, canolfannau hamdden a llawer yn rhagor.

Ar ddiwedd pob blwyddyn, mae'n rhaid i'r Cyngor gynhyrchu Datganiad Cyfrifon sy'n cydymffurfio â deddfwriaeth ac sy'n dangos ar be y gwariodd y Cyngor ei arian. Mae'r Adroddiad Naratif yn rhoi cipolwg ar gyllid a gwariant y Cyngor yn ystod y flwyddyn, y materion a'r pwysau ariannol allweddol ac edrych i'r blynyddoedd i ddod.

Pe bai gennych unrhyw gwestiynau ynglŷn â'r cyfrifon, byddai croeso i chi gysylltu â'r Prif Swyddog Cyllid, Cyngor Sir Ddinbych, Blwch Post 62, Rhuthun, LL15 9AZ. Yn ogystal, mae gennych hawl gyfreithiol i archwilio'r cyfrifon cyn i'r archwiliad gael ei gwblhau. Hysbysebir argaeledd y cyfrifon i'w harchwilio ar wefan Cyngor Sir Ddinbych.

Datganiad Cyfrifon

Mae'r Cyngor yn cynhyrchu Datganiad Cyfrifon bob blwyddyn yn unol â gofynion cyfreithiol, safonau'r Sefydliad Siartredig Cyllid Cyhoeddus a Chyfrifyddiaeth a'r Cod Ymarfer ar gyfer Cadw Cyfrifon Awdurdodau Lleol (y Cod) yn y Deyrnas Unedig, gyda'r amcanion canlynol:

- Cydymffurfio â gofynion cyfreithiol a phroffesiynol.
- Rhoi gwybodaeth ynglŷn â chyllid y Cyngor i ddefnyddwyr gwasanaeth, etholwyr, trethdalwyr busnes, trethdalwyr lleol, Cynghorwyr a phartïon eraill sydd â diddordeb.
- Dangos stiwardiaeth o arian cyhoeddus.

Mae'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr (DI&GC) a'r Dadansoddiad Gwariant ac Ariannu yn cynnwys dadansoddiad cychrannol yn seiliedig ar sut mae'r Cyngor wedi ei strwythuro, yn gweithredu, yn monitro ac yn rheoli perfformiad ariannol.

Mae'r Datganiad Cyfrifon yn cynnwys yr adrannau canlynol:

Adran 1 – Adroddiad Naratif

Mae'r Adroddiad hwn gan y Prif Swyddog Cyllid yn darparu crynodeb o weithgareddau ariannol y Cyngor yn ystod y flwyddyn ac ar ddiwedd y flwyddyn.

Adran 2 - Datganiad Cyfrifoldebau

Mae hyn yn amlinellu dyletswyddau'r Prif Swyddog Cyllid wrth baratoi'r cyfrifon, a chyfrifoldebau'r Cyngor wrth gadw at y rheoliadau perthnasol.

Adran 3 – Prif Ddatganiadau Ariannol a Nodiadau ynglŷn â'r Cyfrifon

Mae Cod 2022 yn mynnu fod cyfrifon awdurdod lleol yn cydymffurfio gyda'r Safonau Adrodd Ariannol Rhyngwladol (SAARh). Mae'r prif ddatganiadau ariannol yn cynnwys:

Dadansoddiad Gwariant ac Ariannu

Mae hyn yn dangos sut mae gwariant blynyddol yn cael ei ddefnyddio ac ariannu o adnoddau mewn cymhariaeth â'r adnoddau hynny a ddefnyddiwyd neu a enillwyd yn unol ag arferion cyfrifyddu a dderbynnir yn gyffredinol.

Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr

Mae'r cyfrif hwn yn grynodeb o'r arian a gynhyrchwyd ac a wariwyd wrth ddarparu gwasanaethau ac wrth reoli'r Cyngor yn ystod y flwyddyn ddiwethaf. Mae'n cynnwys pob gwariant beunyddiol ac incwm perthynol ar sail gronïadol, ynghyd â thrafodion sy'n mesur gwerth yr asedau a dreuliwyd mewn gwirionedd yn ystod y flwyddyn. Mae hefyd yn dangos amcanestyniad o werth y buddiannau ymddeol a enillwyd gan gyflogaion yn ystod y flwyddyn.

Datganiad ynglŷn â'r Symudiadau yn y Cronfeydd Wrth Gefn

Mae hyn yn dangos yr addasiadau a wnaed i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr i gyflawni gofynion cyfrifeg statudol, i'w alinio gyda'r sail gyfrifyddol y seiliwyd y lefel Treth y Cyngor am y flwyddyn arni.

Y Fantolen

Mae'r Fantolen yn rhoi ciplun o sefyllfa ariannol y Cyngor ar 31 Mawrth 2023. Mae'n amlinellu gwerth yr eitemau y mae'n berchen arnynt (asedau) a gwerth yr hyn sy'n ddyledus i eraill (ymrwymïadau). Mae'n ymgorffori holl gyllid y Cyngor, o ran cyfalaf a refeniw.

Datganiad Llif Arian

Mae hyn yn rhoi crynodeb ynglŷn ag arian parod y Cyngor a thrafodion sy'n gyfwerth ag arian parod dros y flwyddyn, gan ddangos yr union arian parod a dderbyniwyd ac a wariwyd a'r newid a fu yn sefyllfa'r Cyngor o safbwynt arian parod. Cyflwynir y datganiad gan ddefnyddio'r dull anuniongyrchol.

Nodiadau Ynglŷn â'r Cyfrifon

Darperir nodiadau eglurhaol ar ôl y prif ddatganiadau ariannol ac ar ôl y datganiadau ariannol atodol. Mae'r nodiadau yn cyflwyno gwybodaeth ychwanegol i roi cymorth er mwyn deall y cyfrifon.

Adran 4 - Datganiadau Ariannol Atodol a Nodiadau

Cyfrif Refeniw Tai (CRT)

Mae gofyn ar i Gynghorau gyfrifo costau gwasanaeth tai'r Cyngor ar wahân trwy gyfrwng Cyfrif Incwm a Gwariant y Cyfrif Refeniw Tai a Datganiad ynglŷn â'r Symudiadau ym

Mantolên y Cyfrif Refeniw Tai. Mae'r cyfrif hwn yn dangos ymhle y caiff arian ei wario'n cynnal ac yn rheoli tai'r Cyngor a sut y cyfarfyddir â'r costau hyn gyda rhenti ac incwm arall. Mae'r Datganiad ynglŷn â'r Symudiadau ym Malansau'r Cyfrif Refeniw Tai yn dod â'r holl symudiadau o fewn cronfeydd wrth gefn y Cyfrif Refeniw Tai ynghyd.

Adran 5 - Cyfrifon Grŵp

Mae Cyfrifon Grŵp yn cyfuno datganiadau ariannol y Cyngor ei hun â'i ddiddordebau materol mewn is-gwmnïau, partneriaethau cyswllt a/neu fentrau ar y cyd. Mae Cyfrifon Grŵp wedi'u paratoi i gynnwys Hamdden Sir Ddinbych Cyf., a ddaeth yn weithredol ym mis Ebrill 2020.

Adran 6 - Adroddiad yr Archwiliwr Allanol

Mae'r cyfrifon hyn yn amodol ar archwiliad allanol annibynnol gan archwilydd a benodir gan Archwilydd Cyffredinol Cymru ac mae'r adroddiad hwnnw wedi ei gynnwys yn yr adran hon.

Adran 7 - Datganiad Llywodraethu Blynyddol

Mae hyn yn amlinellu dull gweithredu'r Cyngor wrth sicrhau ei fod yn cynnal system effeithiol o lywodraethu corfforaethol a rheolaeth fewnol.

Adran 8 - Geirfa

Mae'r adran hon yn cynnwys rhestr o rai o'r diffiniadau a fabwysiedir at ddiben cyfrifon a gwblheir yn unol â Safonau Adrodd Ariannol Rhyngwladol.

Adran 1 - Adroddiad Naratif

1.1 Adolygiad Y Flwyddyn – Gwariant Refeniw

Mae'r Cyngor yn gosod cyllideb refeniw pob blwyddyn. Mae hon yn gyllideb ar gyfer gwasanaethau a ddarperir yn y flwyddyn. Mae'n cael ei thalu trwy ddefnyddwyr gwasanaeth, Grantiau Llywodraeth Cymru a threthdalwyr Treth y Cyngor ac Ardrethi Busnes.

Y gyllideb gwariant gros ar gyfer 2022/23 oedd £331.5m.

Roedd cyllideb 2022/23 yn gofyn am ddod o hyd i a chytuno ar arbedion ac arbedion effeithlonrwydd o £0.754m fel y nodir isod:

- Ffioedd a Thaliadau wedi'u chwyddo yn unol â pholisi y cytunwyd arno (£0.120m)
- Arbedion effeithlonrwydd gweithredol (£0.634m) a nodwyd yn bennaf gan wasanaethau drwy gydol y flwyddyn ac o fewn cyfrifoldeb dirprwyedig y Pennaeth gwasanaeth mewn ymgynghoriad ag Aelodau Arweiniol
- Ni ofynnwyd am unrhyw arbedion gan Wasaethau Cymorth Cymundeol nac Ysgolion.

Tybir bod yr arbedion gweithredol a'r codiadau mewn ffioedd a thaliadau wedi cael eu cyflawni.

Mae'r Cyngor wedi nodi arbedion o £8.172m yn y gyllideb ar gyfer blwyddyn ariannol 2023/24 ac mae rhagolygon ar gyfer y dyfodol, er eu bod yn amhendant, yn dangos y bydd anghen parhau i nodi arbedion blynyddol sylweddol wrth i chwyddiant barhau i fod yn fwy na'r cynnydd cyllid.

Y sefyllfa derfynol ar gyllidebau corfforaethol a gwasanaethau ar ddiwedd y flwyddyn oedd tanwariant net o £1.585m (1% o'r gyllideb refeniw net ar gyfer y meysydd hynny). Gan ystyried ysgolion, roedd yr amrywiant ar gyfanswm y gyllideb yn orwariant o £5.114m (2.2% o'r gyllideb refeniw net). Mae'r gorwariant net yn cynnwys £3.509m o orwariant mewn ysgolion, sy'n cael ei gario ymlaen ar wahân.

Ar ol ystyried diffyg bach iawn yng Nghasgliad Treth y Cyngor o £0.019m roedd y sefyllfa gyffredinol yn gofyn am ddefnyddio £1.604m o gronfeydd wrth gefn heb eu clustnodi er mwyn ariannu'r sefyllfa gorwario net.

Er bod balansau ysgolion wedi gostwng y flwyddyn ariannol hon, maent yn dal i fod ar lefelau hanesyddol uchel. Fodd bynnag, mae'n debygol y bydd ysgolion yn wynebu heriau ariannol sylweddol yn 2023/24 a 2024/25 a disgwylir i'r balansau hyn ddisgyn ymhellach yn y blynyddoedd hynny.

Fel y cynigiwyd yn yr hydref, o ystyried y sefyllfa gyffredinol o fewn gwasanaethau a'r argaeledd o gronfeydd corfforaethol, cytunwyd nad oedd gwasanaethau yn cario ymlaen unrhyw dan wariant i helpu i gyflawni'r strategaeth gyllideb gyffredinol a helpu i ariannu gorwariant gwasanaeth arall.

Er bod y rhagolygon ariannol yn edrych yn heriol iawn, mae gan y Cyngor Broses Cyllid gadarn ar waith a fydd yn helpu i nodi a mesur y pwysau a nodi dulliau ariannu a fydd yn helpu i gynnal iechyd ariannol y Cyngor yn symud ymlaen.

Balansau, Darpariaethau a Chronfeydd Wrth Gefn

Y cynnydd net mewn cronfeydd wrth gefn a glustnodwyd o fewn cyfrifon yw £3.4m (gweler Nodyn 20 am fanylion). Mae'r symudiad yn cynnwys balansau'r ysgol a chronfeydd wrth gefn sydd wedi'u cyllidebu a'u cynllunio at ddibenion fel ariannu'r Cynllun Cyfalaf, y Cynllun Corfforaethol presennol a lliniaru'r gyllideb yn y dyfodol.

Mae balansau cyffredinol y Cyngor bellach yn £5.5m. Mae'n rhaid i'r Cyngor wneud yn siŵr ei fod yn cadw digon o arian yn y balansau hyn er mwyn sicrhau y gall ymdrin ag unrhyw broblemau annisgwyl y mae'n eu hwynebu.

Sut Rydym yn adrodd ein Cyllideb

Bob mis rhoddir adroddiad cyllideb i Gabinet y Cyngor (grŵp o Gynghorwyr sy'n gwneud nifer o benderfyniadau ar ran y Cyngor), sy'n esbonio sut mae gwasanaethau yn gwario eu harian o'i gymharu â'u cyllideb. Ar ddiwedd y flwyddyn, mae adroddiad terfynol (sy'n cael ei alw'n adroddiad alldro) yn dangos y sefyllfa diwedd blwyddyn.

Fodd bynnag, mae'n rhaid i'r Cyngor gynhyrchu ei Ddatganiad Cyfrifon mewn modd sy'n ateb gofynion adroddiadau ariannol y DU a rhyngwladol. Mae natur y gofynion hyn yn hynod gymhleth a thechnegol. Mae hyn yn golygu bod nifer o addasiadau cyfrifo yn ofynnol yn ei adroddiadau cyllideb arferol i sicrhau bod y Cyngor yn gallu cynhyrchu ei gyfrifon. Mae'r tabl canlynol yn dangos y sefyllfa derfynol a adroddwyd i Gynghorwyr. O fewn y Nodiadau ynglŷn â'r Cyfrifon mae esboniad o'r addasiadau rhwng sefyllfa refeniw yn yr adroddiad terfynol a'r symiau a adroddwyd yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr.

Mae manylion pellach am berfformiad ariannol gwasanaethau i'w gweld yn yr Adroddiad Alldro Terfynol a gyflwynwyd i'r Cabinet ar 23 Mai 2023.

[Cyngor Sir Ddinbych - Cabinet, Dydd Mawrth, 23ain Mai 2023, 10.00yb](#)

Mae'r tabl isod yn dangos y sefyllfa refeniw derfynol a gyflwynwyd yn y cyfarfod hwn:

	Adroddiad Canlyniad Refeniw Terfynol £000
Cyllidebau Gwasanaeth a Chorfforaethol	
Gwella Busnes a Moderneiddio	4,972
Gwasanaethau Cyfreithiol, AD a Democrataidd	2,270
Hamdden - ADM	3,659
Priffyrdd, Cyfleusterau a Gwasanaethau Amgylcheddol	18,562
Cynllunio ac Amddiffyn y Cyhoedd	11,872
Gwasanaethau Cymorth Cymunedol	46,069
Cyllid ac Eiddo	5,085
Gwasanaeth Addysg a Phlant	21,904
Cymunedau a Chwsmeriaid	3,395
Ysgolion	85,682
Corfforaethol	15,495
Cyfanswm Cyllidebau Gwasanaeth a Chorfforaethol	218,965
Arall	
Cyllid Cyfalaf / Buddsoddi Diddordeb	14,444
Ardollau	5,381
Cyfanswm Gwariant (ac eithrio HRA)	238,791
Llai o arian wedi'i gyllidebu	
Aldro yn ymwneud â chyllidebau gwasanaeth ac ysgolion	238,791
Derbyniwyd cyllid ychwanegol	(233,677)
Tro olaf	5,114
Dyrannu fel a ganlyn:	
Balansau Ysgol	3,509
Defnyddio balansau heb eu clustnodi cyffredinol	1,604
Cyfanswm	5,114

1.2 Adolygiad Y Flwyddyn – Gwariant Cyfalaf

Bob blwyddyn mae'r Cyngor yn gwario arian ar eitemau a fydd yn bodoli am amser hir megis tir, adeiladau, ffyrdd, cerbydau ac offer. Gelwir yr eitemau hyn yn asedau a bydd y Cyngor yn eu defnyddio i ddarparu gwasanaethau am flynyddoedd i ddod. Gelwir gwariant ar yr asedau hyn yn wariant cyfalaf.

Mae'r tabl canlynol yn dangos faint wariodd y Cyngor ar ei asedau fesul bloc gwasanaeth yn 2022/23 a sut yr ariannwyd y gwariant:

Gwariant	£000
Gwasanaethau Cyfreithiol, AD a Democrataidd	23
Cyllid ac Eiddo	8,264
Gwasanaethau Priffyrdd, Cyfleusterau ac Amgylcheddol	19,334
Gwasanaethau Cynllunio, Gwarchod y Cyhoedd a Gwledig	4,251
Gwasanaethau Cymorth Cymunedol	242
Gwella Busnes a Moderneiddio	227
Addysg a Gwasanaethau Plant	8,488
Cyfrif Refeniw Tai	20,474
Cyfanswm	61,303
Ariannu	
Grantiau a Chyfraniadau	27,367
Benthyca â Chymorth	8,217
Benthyca Darbodus	21,412
Derbyniadau Cyfalaf	340
Gwariant Cyfalaf sy'n cael ei dalu o Refeniw	3,967
Cyfanswm	61,303

Mae gwariant ar brosiectau mawr a gyflawnwyd yn ystod y flwyddyn yn cynnwys:

Ardal	Disgrifiad o'r Prosiect	2022/23 £000
Rhyl	Cynllun Trafnidiaeth Integredig	365
Rhuddlan	Cynllun Teithio Llesol	222
De Clwyd	Cynlluniau Lefelu i Fyny Llywodraeth y DU	430
Llangollen	Golff Mini Parc Glan yr Afon	226
Ledled Y Sir	Cinio Ysgol Gynradd Gyffredinol Am Ddim	970
Rhyl	Canolfan Gofal Plant Integredig Derwen	447
Prestatyn	Ysgol Penmorfa. Estyniad i Brosiect Gofal Plant Dechrau'n Deg	375
Dinbych	Ysgolion yr 21ain Garrif Band B. Ysgol Plas Brondyffryn	828
Rhyl	Canolfan Ieuencid y Rhyl	219
Ledled Y Sir	Prosiectau Dysgwyr ag Anghenion Dysgu Ychwanegol	440
Ledled Y Sir	Gostyngiad mewn Allyriadau Carbon o Asedau'r Sir	409
Rhyl	Effeithlonrwydd Ynni yn Theatr y Pafiliwn	577
Ledled Y Sir	Isadeiledd Codi Tâl Cerbydau Trydan Fflyd Corfforaethol	286
Rhyl	Ailddatblygu Adeiladau'r Frenhines	4,026
Rhyl	Adfywio Ardal Gorllewin y Rhyl	913
Rhyl	Cynlluniau Amddiffyn yr Arfordir - Dylunio ac Adeiladu	2,403
Prestatyn	Cynllun Amddiffyn yr Arfordir - Dylunio ac Adeiladu	970
Ledled Y Sir	Cerbydau Allyriadau Isel lawn	596
Rhyl	Depo Gerddi Botaneg	819
Ledled Y Sir	Gwasanaeth Gwastraff ac Ailgylchu Newydd	4,844
Ledled Y Sir	Tai Cyngor: Gwelliannau/Caffaeliadau Mawr	17,415

1 **Materion Eraill**

Pensiynau

Mae Cyngor Sir Ddinbych yn aelod o Gronfa Bensiynau Clwyd.

Mae Safonau Cyfrifo Rhyngwladol yn mynnu bod cynghorau yn cyfrif cost hawliadau pensiwn a enillwyd yn ystod y flwyddyn, yn hytrach na chost y cyfraniadau a delir i mewn i'r gronfa pensiynau. Mae'n rhaid i'r gronfa pensiynau gyfrifo faint o arian a fyddai'n ddyledus pe bai'r holl aelodau unigol yn cael hawl i dderbyn eu pensiwn yn syth. Yna mae'n rhaid iddo gyfrifo faint o arian sydd ganddo mewn buddsoddiadau. Mae enillion ar fuddsoddiadau yn cael eu heffeithio gan yr amgylchedd economaidd cenedlaethol a rhyngwladol ehangach, ac oherwydd y ffaith bod pobl yn byw yn hirach yn gyffredinol, mae gan y gronfa pensiynau lai o fuddsoddiadau na'r swm damcaniaethol y byddai'n rhaid iddo ei dalu allan. Gelwir hwn yn ddiffyg. Er ei bod yn annhebygol iawn y byddai'n rhaid i'r Cyngor orfod talu'r arian hwn allan, mae'n rhaid iddo ddangos y diffyg hwn yn ei gyfrifon. Mae'r Gronfa Bensiynau yn destun prisiad bob tair blynedd ac mae'r amcangyfrifon yn y cyfrifon yn seiliedig ar brisiad llawn diweddaraf o'r cynllun ar 31 Mawrth 2022. Mae'r nodiadau ynglŷn â'r cyfrifon yn dangos manylion pellach.

Cynllun Busnes y Stoc Dai

Mae'r Cyngor yn berchen ar 3,306 o anheddau'r cyngor – a elwir yn stoc dai. Ers 2005 mae'r Cyngor wedi buddsoddi'n sylweddol er mwyn gwella ei stoc dai a chyrraedd Safon Ansawdd Tai Cymru yn 2014. Mae rhan o'r buddsoddiad hwn wedi cael ei ariannu trwy fenthycia ac mae gan y Cyngor Gynllun Busnes Stoc Dai 30 mlynedd, sy'n helpu i sicrhau bod buddsoddiad yn nhai'r Cyngor yn dal i fod yn fforddiadwy ac yn gynaliadwy yn y tymor hir. Mae Cynllun Busnes y Stoc Dai yn cael ei adolygu'n rheolaidd a'i gymeradwyo'n ffurfiol gan Gabinet y Cyngor bob blwyddyn. Mae Cynllun Busnes diweddaraf y Stoc Dai yn caniatáu buddsoddiad o £18.8m mewn stoc newydd a £34.6m mewn gwelliannau a gynlluniwyd dros y pedair blynedd nesaf.

Benthycia a Buddsoddiadau

Mae'r Cyngor wedi parhau â'i strategaeth o gadw balansau benthycia a buddsoddiadau mor isel â phosibl yn 2022/23 drwy ddefnyddio gwargedion arian parod dros dro i gynnal lefel ddigonol o arian parod. Mae balansau buddsoddi yn dal i gael eu monitro gyda'r nod o gynnal lefelau digonol i gyflawni gofynion llif arian y Cyngor. Cyflwynir adroddiadau ar sefyllfa trysorlys y Cyngor i'r Pwyllgor Llywodraethu Corfforaethol trwy gydol y flwyddyn. Roedd gan y Cyngor ddyled heb ei chasglu o £261.5m ar 31 Mawrth 2023, roedd y balansau buddsoddiadau yn £19.3m ac roedd £4.9m arall mewn cyfrif banc sy'n hygyrch ar unwaith.

Swyddogaethau Statudol

Ni fu unrhyw newidiadau arwyddocaol yn swyddogaethau statudol y Cyngor yn ystod 2022/23.

Bwrdd Uchelgais Economaidd Gogledd Cymru

Fel aelod o Fwrdd Uchelgais Economaidd Gogledd Cymru, mae gofyn i'r Cyngor ddangos ei gyfran (12.5%) o falansau, incwm a gwariant y Cyd-Bwyllgor ar Fantolen a Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr y Cyngor. Cyfran y Cyngor o'r balansau sydd wedi'u cynnwys yn Natganiadau Ariannol 2022/23 yw £270k, (£48k) yn 2021/22. Ceir rhagor o fanylion am Ddatganiad Cyfrifon BUEGC yma:

[Bwrdd Uchelgais Economaidd Gogledd Cymru](#)

Cyd-Bwyllgor Ardal o Harddwch Naturiol Eithriadol Bryniau Clwyd a Dyffryn Dyfrdwy

Fel aelod o AHNE Bryniau Clwyd a Dyffryn Dyfrdwy mae gofyn i'r Cyngor ddangos ei gyfran (80%) o falansau, incwm a gwariant y Cyd-Bwyllgor ar Fantolen a Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr y Cyngor. Cyfran y Cyngor o'r balansau ar y 31 Mawrth 2023 yw (£754k), (£337k) yn 2021/22. Ceir rhagor o fanylion am Ddatganiad Cyfrifon yma:

[Cyd-Bwyllgor Ardal o Harddwch Naturiol Eithriadol Bryniau Clwyd a Dyffryn Dyfrdwy](#)

Y Cynllun Corfforaethol a'r Adolygiad Perfformiad

Yn ystod haf 2021, holwyd trigolion y sir am eu dyheadau hirdymor ar gyfer eu cymunedau. Gwnaethom hyn drwy ein hymagwedd 'Sgwrs y Sir', cyfres o drafodaethau gweithdy a gynhaliwyd gyda thrigolion ar draws chwe ardal Sir Ddinbych

(Y Rhyl, Prestatyn, Elwy, Dinbych, Rhuthun a Dyffryn Dyfrdwy), ac arolwg ar-lein (gyda chopïau caled ar gael ym mhob llyfrgell a Siop Un Stop). Cyfarfuom hefyd â phob un o'n cynghorau ysgolion uwchradd. Roedd yr holl adborth a gawsom yn sail i Asesiad mwy o Lesiant Lleol (gwefan allanol), a gynhyrchwyd gyda'n partneriaid ar y Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus (gwefan allanol). Mae hyn wedi ein helpu i ddeall cyflwr llesiant presennol yn ein sir ac i nodi ymyriadau angenrheidiol er budd cenedlaethau'r dyfodol.

Ar ôl drafftio rhestr hir o addewidion ar gyfer ein Cynllun Corfforaethol, fe wnaethom gychwyn ail gam ein Sgwrs Sirol rhwng Ionawr a Mawrth 2022, gan wahodd adborth ar y themâu a nodwyd o'r ymgysylltu cychwynnol a'r Asesiad Llesiant. Ceisiwyd adborth hefyd gan gydweithwyr o sefydliadau eraill, gan gynnwys lechyd, Gwasanaeth Tân ac Achub Gogledd Cymru, Cyfoeth Naturiol Cymru a'r trydydd sector. Yn ystod y gwanwyn cynhaliwyd gweithdai pellach ar gyfer staff Cyngor Sir Ddinbych ar sail thema unigol i ddechrau cynllunio'r camau gweithredu y byddwn yn eu cyflawni.

Yn dilyn ethol y Cyngor ym mis Mai a sesiynau cynllunio pellach gyda'r Cabinet newydd a'r Uwch Dîm Arweinyddiaeth, cynhaliwyd cam olaf o ymgysylltu â'r cyhoedd a chyfarfodydd â grwpiau gwleidyddol ar ddiwedd yr haf, 2022, i 'wirio synnwyr'. ein haddewidion terfynol cyn iddynt gael eu mabwysiadu gan y Cyngor ym mis Hydref.

Mae ein Cynllun Corfforaethol yn nodi'r hyn yr ydym am ei gyflawni ar gyfer pobl a chymunedau Sir Ddinbych dros y 5 mlynedd nesaf (2022 i 2027). Er mwyn cyflwyno'r "Sir Ddinbych a Garem" ein nod yw darparu'r canlynol:

1. Sir Ddinbych o dai o safon sy'n cwrdd ag anghenion pobl.
2. Sir Ddinbych lewyrchus
3. Sir Ddinbych iachach a hapusach, gofalgar
4. Sir Ddinbych sy'n dysgu ac yn tyfu
5. Sir Ddinbych sydd wedi'i chysylltu'n well
6. Sir Ddinbych wyrddach
7. Sir Ddinbych decach, ddiogel, a chyfartal

8. Sir Ddinbych â diwylliant bywiog lle mae'r Gymraeg yn ffynnu

9. Cyngor sy'n cael ei redeg yn dda ac yn perfformio'n dda

Ceir rhagor o fanylion ar wefan Cyngor Sir Ddinbych:

[Cynllun Corfforaethol 2022 i 2027: Y Sir Ddinbych a Garem](#)

Mae'r Cynllun Corfforaethol hwn yn uchelgeisiol a bydd angen llawer iawn o adnoddau ariannol i lwyddo'n llawn. Fodd bynnag, dylid nodi bod y rhan fwyaf o'r gweithgareddau a nodwyd eisoes wedi dechrau, ac felly bydd adnoddau wedi'u nodi er mwyn helpu i'w cyflawni. Mae enghreifftiau o ymrwymadau mawr yn cynnwys buddsoddi yn ein priffyrdd, cynlluniau llifogydd, adeiladau ysgol, a'n Strategaeth Newid Hinsawdd ac Ecolegol.

Ers y Cynllun Corfforaethol diwethaf mae proses gyllidebol gadarn wedi'i sefydlu, a fydd, ynghyd â dull newydd o reoli ein gwariant cyfalaf, yn sicrhau y gall gwasanaethau gyflwyno ceisiadau am gyllid pellach fel rhan o broses y gyllideb flynyddol. Bydd hyn yn helpu i atal arian rhag cael ei ddyrannu cyn bod angen, ac yn helpu i flaenoriaethu ar draws y cyngor.

Dylid nodi hefyd, fodd bynnag, bod y cyngor yn mynd i mewn i amgylchedd ariannol ansicr iawn oherwydd pwysau chwyddiant a galw sy'n llawer uwch na'r lefel ariannu a ragamcanwyd. Gall hyn effeithio ar argaeledd cyllid. Bydd y strategaeth arfaethedig yn caniatáu i'r cyngor nodi adnoddau pan fo'r angen yn codi ac o fewn cyfyngiadau cyllid sydd ar gael.

Cyflwynwyd Adolygiad Perfformiad Blynyddol llawn 2022 i 2023 i'r Llywodraethwyr a'r Pwyllgor Archwilio ar 14 Mehefin.

[Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio - Dydd Mercher, 14 Mehefin 2023, 9:30 am](#)

Cwmni Masnachu Awdurdod Lleol

Ym mis Mai 2019, cymeradwyodd Cyngor Sir Ddinbych Achos Busnes ar gyfer sefydlu Cwmni Masnachu Awdurdod Lleol a elwir yn Hamdden Sir Ddinbych Cyf. Yng nghyfarfodydd dilynol y Cyngor ym mis Gorffennaf a mis Hydref, cafodd Erthyglau Cymdeithasu a Chytundeb Aelodau drafft eu cymeradwyo, yn ogystal â chyfansoddiad Bwrdd y Cwmni a penodwyd nifer o Gyfarwyddwyr. Cafodd y cwmni ei ymgorffori o dan Ddeddf Cwmnïau 2006 ar 28 Awst 2019.

Ym mis Rhagfyr 2019 cymeradwyodd y Cabinet y bwriad i brydlesu un ar bymtheg o adeiladau o 1 Ebrill 2020 ymlaen. Mae'r cwmni newydd ym mherchnogaeth lwyr y cyngor. Mae'r Cyngor yn parhaugweithio'n agos gyda'r cwmni i weithio drwy'r heriau ariannol a achosir gan yr amgylchiadau economaidd presennol.

Fel cwmni sydd ym mherchnogaeth lwyr y Cyngor mae'n ofynnol iddo gynhyrchu cyfrifon grŵp a fanylir yn yr adrannau Cyfrifon Grŵp.

Prisiadau Asedau

Mae'r Cyngor fel arfer yn prisio ei bortffolio asedau eiddo bob pum mlynedd ar sail dreigl, yn unol â Chod CIPFA (y Cod). Fodd bynnag, mae'r Cod hefyd yn ei gwneud yn ofynnol i Gynghorau wirio na fu unrhyw symudiadau sylweddol yng ngwerth asedau yn y cyfnod rhwng prisiadau ffurfiol. O ystyried pwysau chwyddiant diweddar, byddai asedau a brisiwyd o dan y dull cost adnewyddu dibrisiedig yn debygol o fod yn destun cynnydd sylweddol mewn gwerth yn ystod 2022-23. O ganlyniad, mae'r Cyngor wedi cynnal ymarfer i godi gwerth yr asedau yr effeithir arnynt ar 31 Mawrth 2023 gan ddefnyddio mynegeion diwydiant priodol a gafwyd gan y Gwasanaeth Gwybodaeth Costau Adeiladu.

Yn ogystal, mae'r cynnydd parhaus ym mhrisiau tai lleol yn ystod 2022-23 yn awgrymu y gallai gwerth stoc tai'r Cyngor hefyd fod wedi cynyddu ers ei ailbrisiad llawn diweddaraf ar 1 Ebrill 2021. Mae'r Cyngor felly wedi cynnal ymarfer i godi gwerth ei stoc tai ar 31 Mawrth 2023 gan ddefnyddio ffigur chwyddiant priodol yn seiliedig ar ddata gan y Gofrestrfa Tir.

Mae'r Cyngor wedi gwneud addasiad cyfnod blaenorol mewn perthynas ag ased a waredwyd yn 2020/21 ond na chafodd ei dynnu o'r gofrestr asedau tan 2022/23. Oherwydd gwerth sylweddol yr ased, mae'r fantolen ar 1 Ebrill 2021 wedi'i hail-ddatgan yn unol â hynny. Er bod y cywiriad hwn yn effeithio ar nifer o ddatganiadau a nodiadau yn y cyfrifon (fel y manylir yn nodyn 40) nid yw'n effeithio'n sylweddol ar berfformiad ariannol cyffredinol y Cyngor.

Edrych i'r dyfodol

Mae'n debygol na fydd setliadau ariannu llywodraeth leol yn cyd-fynd â phwysau chwyddiant sy'n arwain at ostyngiad mewn termau real mewn cyllid. Er bod ansicrwydd ynghylch union lefelau'r gostyngiad bob blwyddyn, mae'n anochel y bydd yn rhaid gwneud rhai penderfyniadau caled i sicrhau bod y Cyngor yn byw o fewn ei allu ac yn parhau i gyflawni ei flaenoriaethau.

Mae'r setliad dangosol o 3% ar gyfer 2024/25 yn llawer is na'r raddfa galw a'r pwysau chwyddiant sy'n ein hwynebu. Yn wir, nid yw'r Cyngor erioed wedi profi cyfnod hir o chwyddiant uchel iawn a dychwelid i setliadau islaw chwyddiant - dyma'r hyn sy'n ein hwynebu yn 2024/25.

Er mwyn ymateb i'r her hon cyflwynwyd Strategaeth Ariannol Tymor Canolig Cabinet ym mis Ebrill 2023:

[Cyngor Sir Ddinbych, Cabinet, Dydd Mawrth, 25 Ebrill 2023, 10:00 am](#)

Mae'r ddogfen hon yn amlygu'r blociau adeiladu allweddol canlynol o ran sut mae'r Cyngor yn anelu at bontio'r bwlch cyllido presennol:

Gwasanaeth 1% Effeithlonrwydd – disgwylir i wasanaethau barhau i ddarparu 1% arbedion ar raddfa fach nad ydynt yn cynnwys cynyddrannau graddol mewn ffioedd a thaliadau.

Ffioedd a Thaliadau – disgwylir i wasanaethau gynyddu ffioedd a thaliadau yn unol â'r gofynion gyda chwyddiant costau yn y rhan fwyaf o achosion yn unol â'r polisi ffioedd a thaliadau.

Arbedion Eraill – rhagwelir y bydd y rhain yn newidiadau gwasanaeth ar raddfa fawr – gwasanaethau yn cael eu gofyn i ddatblygu syniadau cychwynnol a fydd yn cael eu hadolygu i ddechrau gan y Tîm Gweithredol Corfforaethol i sicrhau y gellir eu cyflawni a'r Cabinet ar gyfer derbynioldeb gwleidyddol.

Lleihau meysydd o orwariant – cais am syniadau i leihau meysydd o orwariant wedi mynd allan i wasanaethau hefyd – heb gadw rheolaeth dynn ar wariant yn y rhain meysydd y bydd yn rhaid i wasanaethau eraill gyfrannu mwy a mwy o arbedion.

Treth y Cyngor – bydd angen ystyried lefel Treth y Cyngor

Pwysau - Bydd pwysau strategol yn parhau i gael eu hystyried pan gânt eu nodi - fodd bynnag bydd disgwyl i'r gwasanaeth liniaru effaith pwysau bach.

Agweddau allweddol eraill ar Strategaeth y Gyllideb ar gyfer 2024/25:

Cynnwys staff – mae staff yn cael eu hannog i ymgysylltu â'r prosesau oddi mewn gwasanaethau – fodd bynnag bydd cynllun awgrymiadau staff hefyd yn cael ei ddatblygu yn y misoedd nesaf.

Ymgyfraniad aelodau – proses o gasglu syniadau meinciau cefn a grwpiau gwleidyddol wedi'u datblygu gan gynnwys sicrhau bod cyllidebau manwl ar gael i aelodau ei ddefnyddio yn eu trafodaethau.

Arweinydd CET – CET fydd yn arwain ar yrru'r prosiectau arwyddocaol yn eu blaenau.

Cynllun Cyfathrebu - Cynllun ffurfiol sy'n manylu ar sut y byddwn yn ymgysylltu ag rhanddeiliaid wedi'u datblygu a'u cytuno gan Briffio'r Cabinet a'u hadolygu gan y Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio.

Cydnabyddir yn ddiolchgar cydweithrediad a gwaith called swyddogion ac aelodau wrth baratoi'r gyllideb.

Barn yr Archwiliad

Mae'r Archwilydd Cyffredinol wedi cyhoeddi barn archwilio gymwys drwy gyfyngu cwmpas yn ymwneud â chofnodion cyfrifyddu hanesyddol rhwng y Gronfa Ailbrisio a'r Cyfrif Addasu Cyfalaf. Mae angen gwaith pellach i sefydlu effaith gronnydd y trafodion hanesyddol hyn. Oherwydd oedran, cyfaint a chymhlethdod y cofnodion sylfaenol, disgwylir i hwn fod yn ymarfer sylweddol ac nid yw'n bosibl ar hyn o bryd benderfynu pryd y bydd yn cael ei gwblhau.

Mae'r mater wedi'i gyfyngu o fewn cronfeydd wrth gefn na ellir eu defnyddio ac nid yw'n effeithio ar gyfanswm balans y cronfeydd wrth gefn na ellir eu defnyddio, cronfeydd wrth gefn defnyddiadwy'r Cyngor, ei sefyllfa ariannol gyffredinol, darpariaeth gwasanaethau, balansau arian parod na lefel y Dreth Gyngor. Darperir rhagor o fanylion yn Adroddiad yr Archwilydd Annibynnol.

Liz Thomas

Prif Swyddog Ariannol (Swyddog Adran 151)

Mae'r dudalen
hon yn
fwriadol wag.

Adran 2 - Datganiad Cyfrifoldebau

Cyfrifoldebau Cyngor Sir Ddinbych

Mae'n rhaid i Cyngor Sir Ddinbych:

- (i) wneud trefniadau i weinyddu ei faterion ariannol yn briodol a sicrhau bod un o'i swyddogion yn gyfrifol am weinyddu'r materion hynny. Yng Nghyngor Sir Ddinbych, y Prif Swyddog Cyllid yw'r unigolyn hwnnw, enwi Pennaeth Cyllid ac Archwilio.
- (ii) rheoli ei faterion i sicrhau defnydd economaidd, effeithlon ac effeithiol o'r adnoddau a diogelu ei asedau;
- (iii) cymeradwyo'r Datganiad Cyfrifon.

Tystysgrif Cyngor Sir Ddinbych.

Rwy'n cymeradwyo Datganiad Cyfrifon Cyngor Sir Ddinbych.

Llofnod _____ Dyddiad: _____

Cadeirydd Y Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio

Cyfrifoldebau'r Prif Swyddog Cyllid

Mae'r Prif Swyddog Cyllid yn gyfrifol am baratoi Datganiad Cyfrifon Cyngor Sir Ddinbych yn unol â'r arferion priodol a nodwyd yng Nghod Ymarfer CIPFA/LASAAC ar Gyfrifo Awdurdod Lleol yn y Deyrnas Unedig ('y Cod').

Wrth baratoi'r Datganiad Cyfrifon, mae'r Prif Swyddog Cyllid wedi:

- (i) dewis polisiâu cyfrifo addas a'u cymhwyso yn gyson;
- (ii) gwneud dyfarniadau a rhagamcanion sy'n rhesymol ac yn ddarbodus;
- (iii) cydymffurfio â Chod yr awdurdod lleol.

Mae'r Prif Swyddog Cyllid hefyd wedi:

- (i) cadw cofnodion cyfrifo priodol a chyfredol;
- (ii) cymryd camau rhesymol i atal a chanfod twyll ac anghysondebau eraill.

Tystysgrif: Prif Swyddog Cyllid

Rwy'n tystio bod y cyfrifon a gyflwynwyd yn rhoi trosolwg gwirioneddol a theg o sefyllfa ariannol Cyngor Sir Ddinbych ar y dyddiad rhoi gwybod a'i incwm a gwariant ar gyfer y flwyddyn a ddaeth i ben ar 31 Mawrth 2023.

Llofnod _____ Dyddiad: _____

Liz Thomas

Pennaeth Cyllid ac Archwilio (Swyddog Adran 151)

Adran 3 - Datganiadau Ariannol A Nodiadau Ynglŷn Â'r Cyfrifon**Cynnwys**

Dadansoddiad Gwariant ac Ariannu	19
Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr	23
Datganiad ynglŷn â'r Symudiadau yn y Cronfeydd Wrth Gefn	25
Y Fantolen	27
Datganiad Llif Arian	29
<u>Nodiadau Ynglŷn â'r Cyfrifon</u>	30
1. Safonau Cyfrifyddu Sydd Wedi'u Cyhoeddi ond heb eu Mabwysiadu eto	30
2. Dyfarniadau Beirniadol wrth Gymhwyso Polisiâu Cyfrifo	30
3. Tybiaethau a Wneir am y Dyfodol a Ffynonellau Eraill o Ansicrwydd Amcangyfrif Mawr	31
4. Digwyddiadau ar ôl Dyddiad y Fantolen	33
5. Gwariant ac incwm a ddadansoddir yn ôl ei natur	33
6. Addasiadau rhwng y Sail Gyfrifo a'r Sail Ariannu dan y Rheoliadau	33
7. Gwariant Gweithredu Arall	37
8. Incwm a Gwariant Ariannu a Buddsoddi	37
9. Trethiant ac Incwm Grant Amhenodol	37
10. Incwm a Gwariant yr Asiantaeth	37
11. Treth y Cyngor	39
12. Trethi Annomestig Cenedlaethol (NNDR)	40
13. Eiddo, Peiriannau ac Offer	41
14. Eiddo Buddsoddi	45
15. Dyledwyr	45
16. Dyledwyr ar gyfer Trethiant Lleol	46
17. Offerynnau Ariannol	46
18. Asedau i'w Gwerthu	48
19. Credydwyr	48
20. Trosglwyddiadau i Gronfeydd Wrth Gefn a Glustnodwyd	49
21. Cronfeydd Wrth Gefn y Gellir Eu Defnyddio	53
22. Cronfeydd Wrth Gefn na Ellir eu Defnyddio	55
23. Datganiad Llif Arian – Gweithgareddau Gweithredol	57
24. Datganiad Llif Arian – Gweithgareddau Buddsoddi	57
25. Datganiad Llif Arian – Gweithgareddau Ariannu	58
26. Cysoniad Rhwymedigaethau S'yn Codi o Weithgareddau Ariannu	58
27. Cyllidebau Gyfun	58
28. Lwfansau Aelodau	59
29. Tâl Swyddogion	60
30. Costau Archwilio Allanol	65
31. Incwm Grant	65
32. Partïon Cysylltiedig	68
33. Gwariant Cyfalaf ac Ariannu Cyfalaf	70
34. Prydlesau	71
35. Cynlluniau Pensiwn y Rhoddir Cyfrif Amdanynt fel Cynlluniau Cyfraniad Diffiniedig	72
36. Cynlluniau Pensiwn â Buddiannau Diffiniedig	72
37. Natur a Maint y Risgiau sy'n Deillio o Offerynnau Ariannol	79
38. Asedau Treftadaeth	83
39. Polisiâu Cyfrifo	86
40. Addasiad Cyfnod Blaenorol	103

Dadansoddiad Gwariant ac Ariannu

Mae'r Dadansoddiad Gwariant ac Ariannu yn dangos sut y defnyddir ac ariannir gwariant blynyddol o adnoddau (grantiau llywodraeth, rhenti, treth y cyngor a threthi busnes) gan awdurdodau lleol o gymharu â'r adnoddau hynny a ddefnyddiwyd neu a enillwyd gan awdurdodau yn unol ag arferion cyfrifyddu a dderbynnir yn gyffredinol. Mae'n dangos hefyd sut y dyrannir y gwariant ar penderfyniadau rhwng gwasanaethau'r Cyngor. Cyflwynir incwm a gwariant a gyfrifir o dan arferion gyfer dibenion gwneud cyfrifyddu a dderbynnir yn gyffredinol yn llawnach yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr

Nodyn 1 Addasiadau ar gyfer Dibenion Cyfalaf

Mae'r golofn hon yn ychwanegu dibrisiant ac amhariad ac enillion a cholledion ailbrisio yn y llinell gwasanaethau, ac ar gyfer:

- **Gwariant gweithredu arall** – yn addasu ar gyfer gwarediadau cyfalaf gyda throsglwyddiad o incwm ar waredu asedau a'r symiau a ddilëwyd ar gyfer yr asedau hynny.
- **Incwm a Gwariant Ariannu a Buddsoddi** – y taliadau statudol ar gyfer ariannu cyfalaf h.y. Darpariaeth Refeniw Isafswm a chyfraniadau refeniw eraill o incwm a gwariant arall gan nad yw'r rhain yn daladwy o dan arferion cyfrifyddu a dderbynnir yn gyffredinol.
- **Trethiant ac incwm grant amhenodol** – addasir grantiau cyfalaf ar gyfer incwm nad yw'n daladwy o dan arferion cyfrifyddu a dderbynnir yn gyffredinol. Addasir grantiau refeniw o'r rhai sy'n dderbyniadwy yn y flwyddyn i'r rhai sy'n dderbyniadwy heb amodau neu lle bodlonir amodau trwy gydol y flwyddyn. Mae'r llinell Treth ac Incwm Grant Amhenodol yn cael ei gredydu â grantiau cyfalaf sy'n dderbyniadwy yn y flwyddyn heb amodau neu lle bodlonir amodau yn y flwyddyn.

Nodyn 2 Newid Net ar gyfer yr Addasiadau Pensiwn

Mae'r golofn hon yn dangos y newid net ar gyfer cael gwared o gyfraniadau pensiwn ac ychwanegiad incwm a gwariant Budd-daliadau Gweithwyr IAS19 sydd yn gysylltiedig â phensiwn.

- **Ar gyfer gwasanaethau** mae hyn yn cynrychioli cael gwared o gyfraniadau pensiwn y cyflogedig a wnaed gan yr awdurdod fel a ganiateir drwy statud a rhoi costau gwasanaeth presennol a chostau gwasanaeth y gorffennol yn ei le.
- **Ar gyfer Incwm a Gwariant Ariannu a Buddsoddi** – codir y llog net ar y ddyled buddiannau diffiniedig ar y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr.

Nodyn 3 Gwahaniaethau Eraill

Mae'r golofn hon yn cynnwys gwahaniaethau eraill rhwng symiau a gafodd eu debydu / credydu i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr a symiau taladwy/derbyniadwy i'w cydnabod o dan statud.

- **Ar gyfer Incwm a Gwariant Ariannu a Buddsoddi** mae hwn yn cydnabod addasiadau i Gronfa'r Cyngor am y gwahaniaethau amseru ar gyfer premiymau a gostyngiadau.
- * Am ymraniad o'r balans hwn rhwng Gronfa'r Cyngor a'r CRT gweler y Datganiad Symudiadau yn y Cronfeydd wrth Gefn

2022/23	Adroddiad Alldro Terfynol (Cyfrifon Rheoli)	Addasiadau technegol i Gyfrifon Rheoli	Gwariant Net sydd yn daladwy i Gronfa'r Cyngor a Balansau CRT	Addasiadau rhwng Sail yr Ariannu a'r Cyfrifyddu			Cyfanswm yr Addasiadau	Gwariant Net yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr
				Addasiadau ar gyfer Dibenion Cyfalaf (Nodyn 1)	Newid Net ar gyfer yr Addasiadau Pensiwn (Nodyn 2)	Gwahaniaethau Eraill (Nodyn 3)		
	£000	£000	£000	£000	£000	£000	£000	£000
Hamdden - ADM	3,659	(886)	2,773	3	0	0	3	2,776
Cymunedau & Chwsmeriaid	3,395	98	3,493	329	530	(20)	839	4,332
Gwasanaethau Addysg a Phlant	21,904	877	22,781	859	1,761	158	2,778	25,559
Ysgolion	85,682	(752)	84,930	3,155	2,109	806	6,070	91,000
Gwella Busnes a Moderneiddo	4,972	(260)	4,712	814	542	(15)	1,341	6,053
Gwasanaethau Cyfreithiol, AD a Democrataidd	2,270	149	2,419	106	443	8	557	2,976
Corfforaethol ac Amrywiol	15,495	(401)	15,094	2,976	(1,085)	(6)	1,885	16,979
Cyllid & Eiddo	5,085	330	5,415	341	766	33	1,140	6,555
Gwasanaethau Prifffyrdd, Cyfleusterau ac Amgylcheddol	18,562	(6,726)	11,836	11,680	1,941	18	13,639	25,475
Cynllunio a Gwarchod y Cyhoedd	11,872	(639)	11,233	2,454	978	(29)	3,403	14,636
Gwasanaethau Cymorth Cymunedol	46,069	80	46,149	418	2,423	(7)	2,834	48,983
Tai Awdurdod Lleol (CRT)	0	(5,619)	(5,619)	2,399	513	13	2,925	(2,694)
Cost Net Gwasanaethau	218,965	(13,749)	205,216	25,534	10,921	959	37,414	242,630
Incwm a Gwariant Arall	0	(205,423)	(205,423)	(36,295)	7,200	(16)	(29,111)	(234,534)
(Arian Dros Ben) neu Ddiffyg	218,965	(219,172)	(207)	(10,761)	18,121	943	8,303	8,096
Balans agoriadol Cronfa'r Cyngor a'r CRT			(66,778)					
Llai/Ychwanegu (Arian dros Ben) neu Ddiffyg ar Falans Gronfa'r Cyngor a'r CRT yn y Flwyddyn			(207)					
Balans Terfynol Cronfa'r Cyngor a'r CRT ar 31 Mawrth			(66,985)					

2021/22	Adroddiad Alldro Terfynol (Cyfrifon Rheoli)	Addasiadau technegol i Gyfrifon Rheoli	Gwariant Net sydd yn daladwy i Gronfa'r Cyngor a Balansau CRT	Addasiadau rhwng Sail yr Ariannu a'r Cyfrifyddu			Cyfanswm yr Addasiadau	Gwariant Net yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr
				Addasiadau ar gyfer Dibenion Cyfalaf (Nodyn 1)	Newid Net ar gyfer yr Addasiadau Pensiwn (Nodyn 2)	Gwahaniaetha u Eraill (Nodyn 3)		
	£000	£000	£000	£000	£000	£000	£000	£000
Hamdden - ADM	3,404	(811)	2,593	164	0	0	164	2,757
Cymunedau & Chwsmeriaid	3,156	(1,419)	1,737	194	437	13	644	2,381
Gwasanaethau Addysg a Phlant	17,715	(1,007)	16,708	(184)	1,406	72	1,294	18,002
Ysgolion	69,708	110	69,818	(335)	1,546	454	1,665	71,483
Gwella Busnes a Moderneiddo	4,639	35	4,674	738	437	(21)	1,154	5,828
Gwasanaethau Cyfreithiol, AD a Democrataidd	2,298	114	2,412	104	369	(29)	444	2,856
Corfforaethol ac Amrywiol	15,028	(1,031)	13,997	1,525	(404)	1	1,122	15,119
Cyllid & Eiddo	4,302	440	4,742	1,024	591	(50)	1,565	6,307
Gwasanaethau Prifffyrdd, Cyfleusterau ac Amgylcheddol	16,762	(1,377)	15,385	11,001	1,536	18	12,555	27,940
Cynllunio a Gwarchod y Cyhoedd	10,041	532	10,573	162	812	(30)	944	11,517
Gwasanaethau Cymorth Cymunedol	40,013	(647)	39,366	1,729	1,817	(12)	3,534	42,900
Tai Awdurdod Lleol (CRT)		(5,177)	(5,177)	(14,727)	373	(22)	(14,376)	(19,553)
Cost Net Gwasanaethau	187,066	(10,238)	176,828	1,395	8,920	394	10,709	187,537
Incwm a Gwariant Arall		(191,989)	(191,989)	(39,835)	6,757	(16)	(33,094)	(225,083)
(Arian Dros Ben) neu Ddiffyg	187,066	(202,227)	(15,161)	(38,440)	15,677	378	(22,385)	(37,546)
Balans agoriadol Cronfa'r Cyngor a'r CRT			(51,617)					
Llai/Ychwanegu (Arian dros Ben) neu Ddiffyg ar Falans Gronfa'r Cyngor a'r CRT yn y Flwyddyn			(15,161)					
Balans Terfynol Cronfa'r Cyngor a'r CRT ar 31 Mawrth			(66,778)					

Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr

Mae'r datganiad yn dangos y gost gyfrifeg yn ystod y flwyddyn o ddarparu gwasanaethau yn unol â'r arferion cyfrifeg a dderbynnir yn gyffredinol, yn hytrach na'r swm i'w ariannu o drethiant neu renti. Mae Awdurdodau yn codi trethi a rhenti i dalu am wariant yn unol â rheoliadau; gall hyn fod yn wahanol i'r gost gyfrifeg. Mae'r sefyllfa trethiant wedi'i dangos yn y Dadansoddiad Gwariant ac Ariannu ac yn y Symudiadau yn y Cronfeydd Wrth Gefn.

2021/22				2022/23		
Gwariant Gros £000	Incwm Gros £000	Gwariant Net £000		Gwariant Gros £000	Incwm Gros £000	Gwariant Net £000
5,699	(2,942)	2,757	Hamdden - ADM	3,058	(282)	2,776
4,116	(1,735)	2,381	Cymunedau & Chwsmeriaid	6,476	(2,144)	4,332
39,286	(21,284)	18,002	Gwasanaethau Addysg & Phlant	45,447	(19,888)	25,559
86,987	(15,504)	71,483	Ysgolion	103,282	(12,282)	91,000
6,295	(467)	5,828	Gwella Busnes & Moderneiddo	6,269	(216)	6,053
3,718	(862)	2,856	Gwasanaethau Cyfreithiol, AD & Democrataidd	4,033	(1,057)	2,976
42,534	(27,415)	15,119	Corfforaethol & Amrywiol	42,055	(25,076)	16,979
10,087	(3,780)	6,307	Cyllid & Eiddo	9,816	(3,261)	6,555
40,033	(12,093)	27,940	Gwasanaethau Priffyrdd, Cyfleusterau & Amgylcheddol	41,411	(15,936)	25,475
24,452	(12,935)	11,517	Cynllunio & Gwarchod y Cyhoedd	25,138	(10,502)	14,636
81,200	(38,300)	42,900	Gwasanaethau Cymorth Cymunedol	87,928	(38,945)	48,983
(3,450)	(16,103)	(19,553)	Tai Awdurdod Lleol (CRT)	13,858	(16,552)	(2,694)
340,957	(153,420)	187,537	Cost y Gwasanaethau	388,771	(146,141)	242,630

2021/22				2022/23		
Gwariant Gros £000	Incwm Gros £000	Gwariant Net £000		Gwariant Gros £000	Incwm Gros £000	Gwariant Net £000
20,400	(357)	20,043	Gwariant Gweithredu Arall (Nodyn 7)	22,564	14	22,578
15,932	(529)	15,403	Ariannu a Buddsoddi (Incwm) a Gwariant (Nodyn 8)	16,798	(971)	15,827
0	(260,529)	(260,529)	Trethiant ac Incwm Grant Amhenodol (Nodyn 9)	0	(272,939)	(272,939)
377,289	(414,835)	(37,546)	(Arian dros Ben) neu Ddiffyg ar Ddarpariaeth Gwas	428,133	(420,037)	8,096
		(109,973)	(Arian dros Ben) neu Ddiffyg ar adbrisiu Eiddo, Peiriannau ac Offer			(75,947)
		35,680	Colledion Amhariad ar Asedau Anghyfredol a Godir ar y Gronfa Ailbrisiu Wrth Gefn			13,715
		(75,593)	Ail-fesuriad y ddyled budd net a ddiffiniwyd /(Ased)			(212,122)
		(149,886)	(Incwm) a Gwariant Cynhwysfawr Arall			(274,354)
		(187,432)	Cyfanswm (Incwm) a Gwariant Cynhwysfawr			(266,258)

Datganiad ynglŷn â'r Symudiadau yn y Cronfeydd Wrth Gefn

Mae'r datganiad hwn yn dangos y symudiadau yn ystod y flwyddyn yng ngwahanol gronfeydd wrth gefn sydd gan y Cyngor, wedi'u dadansoddi yn 'gronfeydd y gellir eu defnyddio' (h.y. y rhai sy'n cael eu defnyddio i ariannu gwariant neu leihau trethi lleol) a chronfeydd eraill. Mae'r llinell (Arian dros ben) neu Ddiffyg ar y Ddarpariaeth Gwasanaethau yn dangos gwir gost economaidd darparu gwasanaethau'r Cyngor, ac mae'r manylion wedi'u dangos yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr. Mae'r rhain yn wahanol i'r symiau statudol sy'n berthnasol i Falans Cronfa'r Cyngor a'r Cyfrif Refeniw Tai ar gyfer pwrpasau sefydlu treth y cyngor a rhent. Mae'r Cynnydd/Lleihad Net cyn Trosglwyddo i'r llinell Cronfeydd Wrth Gefn a Glustnodwyd yn dangos Balans Cronfa'r Cyngor statudol a'r Balans Cyfrif Refeniw Tai cyn unrhyw drosglwyddiadau dewisol i neu o'r cronfeydd wrth gefn a glustnodwyd gan y Cyngor.

2022/23	Nodyn	Cronfeydd Refeniw Wrth Gefn			Cronfeydd Cyfala			Cronfeydd Wrth Gefn na Ellir eu Defnyddio	Cyfanswm Cronfeydd Wrth Gefn yr Awdurdod
		Balans Cronfa'r Cyngor	Cronfeydd Wrth Gefn sydd wedi'u Clustnodi	Cyfrif Refeniw Tai	Cronfa Wrth Gefn Derbyniadau Cyfalaf	Grantiau Cyfalaf heb eu Cymhwyso	Cyfanswm Cronfeydd Wrth Gefn y Gellir eu Defnyddio		
		£000	£000	£000	£000	£000	£000	£000	£000
Balans ar 31 Mawrth 2022		(8,302)	(56,420)	(2,056)	(6,957)	(11,098)	(84,833)	(137,429)	(222,262)
* Addasiadau technegol							0	(38)	(38)
Balans ar 1 Ebrill 2022		(8,302)	(56,420)	(2,056)	(6,957)	(11,098)	(84,833)	(137,467)	(222,300)
Symudiadau yn y Cronfeydd Wrth Gefn yn ystod 2022/23									
(Arian Dros Ben) neu ddiffyg ar Ddarpariaeth Gwasanaethau	D.I.&G.C.	13,445		(5,349)			8,096		8,096
Incwm a Gwariant Cynhwysfawr Arall	D.I.&G.C.						0	(274,354)	(274,354)
Cyfanswm Incwm a Gwariant Cynhwysfawr		13,445		(5,349)			8,096	(274,354)	(266,258)
Addasiadau rhwng y Sail Gyfrifo a'r Sail Ariannu dan y Rheoliadau	6	(14,142)		5,839	(472)	3,405	(5,370)	5,370	0
(Cynnydd)/Lleihad Net cyn Trosglwyddo i Gronfeydd Wrth Gefn a Glustnodwyd		(697)		490	(472)	3,405	2,726	(268,984)	(266,258)
Trosglwyddiadau i/o Gronfeydd Wrth Gefn a Glustnodwyd	20	3,422	(3,422)	0			0		
(Cynnydd)/Lleihad yn 2022/23		2,725	(3,422)	490	(472)	3,405	2,726	(268,984)	(266,258)
Balans ar 31 Mawrth 2023		(5,577)	(59,842)	(1,566)	(7,429)	(7,693)	(82,107)	(406,451)	(488,558)

* * Addasiad yn ymwneud â balans agoriadol derbyniad cyfalaf gohiriedig blynnyddoedd blaenorol.

2021/22	Nodyn	Cronfeydd Refeniwr Wrth Gefn			Cronfeydd Cyfala			Cronfeydd Wrth Gefn na Ellir eu Defnyddio	Cyfanswm Cronfeydd Wrth Gefn yr Awdurdod
		Balans Cronfa'r Cyngor	Cronfeydd Wrth Gefn sydd wedi'u Clustnodi	Cyfrif Refeniwr Tai	Cronfa Wrth Gefn Derbyniada u Cyfalaf	Grantiau Cyfalaf heb eu Cymhwyso	Cyfanswm Cronfeydd Wrth Gefn y Gellir eu Defnyddio		
		£000	£000	£000	£000	£000	£000	£000	£000
Balans ar 31 Mawrth 2021		(8,858)	(40,003)	(2,756)	(8,290)	(7,638)	(67,545)	33,668	(33,877)
* Addasiadau technegol							0	(953)	(953)
Balans ar 1 Ebrill 2021		(8,858)	(40,003)	(2,756)	(8,290)	(7,638)	(67,545)	32,715	(34,830)
Symudiadau yn y Cronfeydd Wrth Gefn yn ystod 2021/22									
(Arian Dros Ben) neu ddiffyg ar Ddarpariaeth Gwasanaethau Incwm a Gwariant Cynhwysfawr Arall	CI&ES CI&ES	(13,665)		(23,881)			(37,546) 0		(37,546) (149,886)
Cyfanswm Incwm a Gwariant Cynhwysfawr		(13,665)		(23,881)			(37,546)	(149,886)	(187,432)
Addasiadau rhwng y Sail Gyfrifo a'r Sail Ariannu dan y Rheoliadau (Cynnydd)/Lleihad Net cyn Trosglwyddo i Gronfeydd Wrth Gefn a Glustnodwyd	6	(2,090)		24,475	1,333	(3,460)	20,258	(20,258)	0
		(15,755)		594	1,333	(3,460)	(17,288)	(170,144)	(187,432)
Trosglwyddiadau i/o Gronfeydd Wrth Gefn a Glustnodwyd (Cynnydd)/Lleihad yn 2021/22	20	16,311	(16,417)	106			0		
		556	(16,417)	700	1,333	(3,460)	(17,288)	(170,144)	(187,432)
Balans ar 31 Mawrth 2022		(8,302)	(56,420)	(2,056)	(6,957)	(11,098)	(84,833)	(137,429)	(222,262)

* Gwnaed addasiad i gyfrifo am y rhwymedigaeth pensiwn yn ynwneud â chyfran Cyngor Sir Ddinbych o rwymedigaeth pensiwn Bwrdd Uchelgais Economaidd Gogledd Cymru £110k a thriniaeth o dderbyniad cyfalaf gohiriedig (£1,063k).

Y Fantolen

Mae'r Fantolen yn dangos gwerth yr asedau a'r dyledion sy'n cael eu cydnabod gan y Cyngor fel ag yr oeddent ar ddyddiad y Fantolen. Mae asedau net y Cyngor (asedau llai dyledion) yn cael eu cydweddu â'r cronfeydd wrth gefn y mae'r Cyngor yn eu dal. Adroddir ynglŷn â chronfeydd wrth gefn mewn dau gategori. Mae'r categori cyntaf o gronfeydd wrth gefn yn gronfeydd wrth gefn y gellir eu defnyddio, h.y. y cronfeydd wrth gefn hynny y gall yr awdurdod eu defnyddio i ddarparu gwasanaethau, yn amodol ar yr angen i gadw lefel ddoeth o gronfeydd wrth gefn ac ar unrhyw gyfyngiadau statudol ar eu defnydd (er enghraifft y Gronfa Derbyniadau Cyfalaf Wrth Gefn na ellir ei defnyddio ond i gyllido gwariant cyfalaf neu ad-dalu dyled). Mae'r ail gategori o gronfeydd wrth gefn yn rhai na all y Cyngor eu defnyddio i ddarparu gwasanaethau. Mae'r categori hwn o gronfeydd wrth gefn yn cynnwys cronfeydd wrth gefn sy'n dal enillion a cholledion sydd heb eu gwireddu (er enghraifft y Gronfa Adbrisio Wrth Gefn), ble y deuai symiau ar gael i ddarparu gwasanaeth dim ond os gwerthir yr asedau; a chronfeydd wrth gefn sy'n dal gwahaniaethau amseru a gaiff eu dangos yn y llinell 'Addasiadau rhwng y Sail Gyfrifo a'r Sail Gyllido o dan Reoliadau' yn y Datganiad ynglŷn â'r Symudiadau yn y Cronfeydd Wrth Gefn.

31/03/2022 £000		Nodyn	31/03/2023 £000	31/03/2023 £000
158,745	Anheddau Cyngor		180,827	
306,810	Tir ac Adeiladau Eraill		351,788	
8,973	Cerbydau, Peiriannau, Dodrefn ac Offer		10,897	
144,649	Isadeiledd		147,254	
1,485	Asedau Cymunedol		1,485	
22,446	Asedau sy'n cael eu hadeiladu ar hyn o bryd		39,317	
3,478	Asedau Dros Ben na chânt eu Dal i'w Gwerthu		2,913	
646,586	Eiddo, Peiriannau ac Offer	13		734,481
20,815	Asedau Treftadaeth	38	20,716	
6,198	Eiddo Buddsoddi	14	11,852	
0	Buddsoddiadau Hirdymor	17	0	
4,299	Dyledwyr Hirdymor	17	3,989	
677,898	Asedau Hirdymor			771,038
24,204	Buddsoddiadau Byrdymor	17	19,313	
1,076	Asedau a gânt eu Dal i'w Gwerthu (<1bl)	18	895	
1,494	Rhestrau Eiddo		1,147	
61,096	Dyledwyr Byrdymor	15	62,232	
2,065	Arian Parod a Chywerthoedd Arian Parod	DLIA	2,573	
89,935	Asedau Cyfredol			86,160
(34,355)	Benthyciadau Tymor Byr	17	(41,397)	
(47,164)	Credydwyr Byrdymor	19	(34,991)	
(162)	Darpariaethau		(278)	
(3,196)	Darpariaeth ar gyfer Absenoldebau Cronedig		(4,156)	
(4,244)	Derbyniadau Grantiau Refeniw Ymlaen Llaw	31	(3,102)	
(7,953)	Grantiau Cyfalaf A Dderbyniwyd Ymlaen Llaw	31	(10,516)	
(97,074)	Dyledion Presennol			(94,440)
(3,156)	Credydwyr Hirdymor	17	(3,111)	
(378)	Darpariaethau		(194)	
(197,237)	Benthyciadau Hirdymor	17	(217,170)	
(247,726)	Dyledion Hirdymor Eraill	36	(53,725)	
(448,497)	Dyledion Hirdymor			(274,200)
222,262	Asedau Net			488,558

31/03/2022 £000		Nodyn	31/03/2023 £000	31/03/2023 £000
			£000	£000
(8,302)	Cronfa'r Cyngor	21	(5,577)	
(56,420)	Cronfeydd Wrth Gefn sydd wedi'u Clustnodi	20	(59,842)	
(2,056)	Cyfrif Refeniw Tai	21	(1,566)	
(6,957)	Cronfa Wrth Gefn Derbyniadau Cyfalaf	21	(7,429)	
(11,098)	Grantiau Cyfalaf heb eu Cymhwyso	21	(7,693)	
(84,833)	Cronfeydd Wrth Gefn y Gellir Eu Defnyddio			(82,107)
(173,709)	Y Gronfa Adbrisio Wrth Gefn		(229,614)	
247,726	Y Gronfa Bensiynau Wrth Gefn		53,725	
(2,057)	Cronfa Derbyniadau Cyfalaf Gohiriedig		(1,795)	
(212,994)	Cyfrif Addasiadau Cyfalaf		(233,316)	
409	Cyfrif Addasiadau Offerynnau Ariannol		393	
	Cyfrif Absenoldebau Digolledol Cronedig			
3,196	Byrdymor		4,156	
(137,429)	Cronfeydd Wrth Gefn na Ellir eu Defnyddio	22		(406,451)
(222,262)	Cyfanswm Cronfeydd Wrth Gefn			(488,558)

Datganiad Llif Arian

Mae'r Datganiad Llif Arian yn dangos y newid mewn arian parod a chywerthoedd arian parod y Cyngor yn ystod y cyfnod rhoi gwybod. Mae'r datganiad yn dangos sut mae'r awdurdod yn cynhyrchu ac yn defnyddio arian parod a chywerthoedd arian parod, drwy ddosbarthu llifoedd arian fel gweithgareddau gweithredol, buddsoddi ac ariannu. Mae swm y llifoedd arian net sy'n deillio o weithgareddau gweithredu'n ddangosydd allweddol o'r graddau y mae gweithrediadau'r Cyngor yn cael eu hariannu drwy drethiant ac incwm grant, neu gan bobl sy'n derbyn gwasanaethau a ddarperir gan yr awdurdod. Mae gweithgareddau buddsoddi'n cynrychioli'r graddau y mae all-lifoedd arian parod wedi'u gwneud ar gyfer adnoddau sydd wedi'u bwriadu i gyfrannu at ddarpariaeth gwasanaeth y Cyngor yn y dyfodol. Mae llifoedd arian sy'n codi o weithgareddau ariannol yn ddefnyddiol i ragweld hawliau ar lifoedd arian y dyfodol drwy ddarparwyr cyfalaf (h.y. benthyca) i'r Cyngor.

2021/22 £000		Note	2022/23 £000
(37,546)	Net (arian dros ben) neu ddiffyg ar ddarpariaeth gwasanaethau		8,096
4,089	Addasiadau i net (arian dros ben) neu ddiffyg ar ddarpariaeth gwasanaethau ar gyfer symudiadau nad yw'n arian parod		(8,870)
4,130	Addasiadau i eitemau a gynhwysir yn y net (arian dros ben) neu ddiffyg ar ddarpariaeth gwasanaethau sy'n weithgareddau buddsoddi neu ariannu		1,113
(29,327)	Llifoedd arian net gan Weithgareddau Gweithredol	23	339
31,673	Gweithgareddau Buddsoddi	24	29,847
(5,333)	Gweithgareddau Cyllido	25	(30,694)
26,340	(Cynnydd) neu leihad net mewn arian parod neu gywerthoedd arian parod		(508)
(922)	Arian parod neu gywerthoedd arian parod ar ddechrau'r cyfnod		2,065
2,987	Cynnydd/(Lleihad) mewn arian parod		508
2,065	Arian parod neu gywerthoedd arian parod ar ddiwedd y cyfnod		2,573

402	Arian sydd gan y Cyngor		338
(2,837)	Cyfrifon cyfredol banc		(2,665)
4,500	Arian sydd yn y cyfrif mynediad uniongyrchol		4,900
2,065	Arian parod neu gywerthoedd arian parod ar ddiwedd y cyfnod rhoi gwybod		2,573

Nodiadau Ynglŷn â'r Cyfrifon

1. Safonau Cyfrifyddu Sydd Wedi'u Cyhoeddi ond heb eu Mabwysiadu eto

O dan y Cod Ymarfer ar gyfer Cadw Cyfrifon Awdurdodau Lleol yn y Deyrnas Unedig 2022/23 (y Cod), mae'n ofynnol i'r Cyngor ddatgelu gwybodaeth sy'n nodi effaith newid cyfrifo sy'n ofynnol gan safon cyfrifyddu newydd sydd wedi cael ei gyhoeddi ond heb ei fabwysiadu eto gan y Cod ar gyfer y flwyddyn ariannol berthnasol.

Y safonau a allai fod yn berthnasol ar gyfer datgeliadau ychwanegol y bydd eu hangen yn y datganiadau ariannol 2023/24 mewn perthynas â newidiadau cyfrifyddu a gyflwynir yng Nghod 2022/23 yw:

SAARh 16 (Prydlesi) - ond dim ond ar gyfer yr awdurdodau lleol hynny sydd wedi penderfynu mabwysiadu SAARh 16 ym flwyddyn ariannol 2023/24

SCRh 8 (Polisiau Cyfrifyddol, Newidiadau mewn Amcangyfrifon a Gwallau Cyfrifyddol) - bydd hyn yn cael ei newid i ddiffinio amcangyfrifon cyfrifyddol fel 'symiau ariannol mewn datganiadau ariannol sy'n destun ansicrwydd mesuriad'

SCRh 1 (Cyflwyniad Datganiadau Ariannol) a SAARh Datganiad Ymarfer 2 - bydd hyn yn cael ei newid i roi mwy o arweiniad ar ddatgeliad polisiau cyfrifyddol datganiadau ariannol

SCRh 12 (Trethi Incwm) - bydd hyn yn cael ei newid mewn perthynas a threth gohiriedig ar asedau a rhwymediagethau sy'n deillio o drafodiad sengl

SAARh 3 (Cyfuniadau Busnes) - bydd hyn yn cael ei newid i ddiweddarau cyfeiriad at y fframwaith cysyniadol

Mae'n annhebygol y bydd rhain yn effeithio ar y datganiadau ariannol.

2. Dyfarniadau Beirniadol wrth Gymhwyso Polisiau Cyfrifo

Wrth gymhwyso'r polisiau cyfrifo a amlinellir yn Nodyn 39, bu'n rhaid i'r Cyngor wneud rhai dyfarniadau ynglŷn â thrafodaethau cymhleth neu'r rheiny sy'n ymwneud ag ansicrwydd ynglŷn â digwyddiadau'r dyfodol.

Mae lefel uchel o ansicrwydd ynghylch lefelau cyllid awdurdodau lleol yn y dyfodol. Mae'r mater hwn, ochr yn ochr â'r ansicrwydd economaidd parhaus gyda chyfraddau llog a chwyddiant uchel ar hyn o bryd, yn rhan bwysig o strategaeth ariannol y Cyngor sy'n cael ei hadolygu'n barhaus, lle rhoddir ystyriaeth ddyledus i'r holl ffactorau hysbys ac a ragwelir.

Mae'r Cyngor wedi neilltuo symiau mewn darpariaethau, balansau a chronfeydd wrth gefn y mae'n credu sy'n briodol i reoli cyllid y Cyngor dros y tymor canolog.

Mae'r Cyngor hefyd wedi penderfynu bod ei hanes cryf o reolaeth ariannol a chyllidebol yn golygu nad oes rheswm digonol hyd yma i newid y rhagdybiaeth na fydd asedau'r Cyngor â nam sylweddol o ganlyniad i'r angen i gau cyfleusterau a/neu leihau lefelau darpariaeth gwasanaeth yn sylweddol. Mae'r dyfarniad hwn yn cael ei adolygu'n rheolaidd.

3. Tybiaethau a Wneir am y Dyfodol a Ffynonellau Eraill o Ansicrwydd Amcangyfrif Mawr

Mae'r Datganiad Cyfrifon yn cynnwys rhai ffigyrau wedi'u hamcangyfrif sydd wedi eu seilio ar dybiaethau a wnaed gan y Cyngor ynglŷn â'r dyfodol neu sydd fel arall ag ansicrwydd yn perthyn iddynt. Amcangyfrifir trwy roi cyfrif o brofiad hanesyddol, tueddiadau presennol a ffactorau perthnasol eraill. Fodd bynnag, gan na ellir pennu'r balansau â sicrwydd, gallai'r canlyniadau gwirioneddol fod yn wahanol i'r tybiaethau a'r amcangyfrifon. Mae'n debygol y bydd y defnydd o amcangyfrifon wrth, er enghraifft, gyfrifo cronïadau ac ad-daliadau gwasanaeth yn cynyddu dros y blynyddoedd nesaf oherwydd yr angen i gydymffurfio â'r dyddiad cau statudol cynharach ar gyfer cyhoeddi datganiadau cyfrifon.

Serch hynny, ni fu unrhyw gynnydd sylweddol yn y defnydd o amcangyfrifon yn y Datganiad o Gyfrifon cyfredol.

Mae'r eitemau yn y Fantolen ar 31 Mawrth 2023, lle mae rhywfaint o risg o addasu yn y flwyddyn ariannol sydd i ddod fel a ganlyn:

Eiddo, Peiriannau ac Offer

Dibrisir asedau yn ystod eu hoes ddefnyddiol sy'n ddibynnol ar dybiaethau ynglŷn â lefelau atgyweirio a chynnal a chadw a wneir yn y dyfodol mewn perthynas ag asedau unigol. Mae'r hinsawdd economaidd bresennol yn ei gwneud yn ansicr y bydd modd i'r Cyngor gynnal ei wariant presennol ar atgyweirio a chynnal a chadw, gan beri amheuaeth ynglŷn â hyd yr oes ddefnyddiol sydd wedi ei bennu i rai o'r asedau. Os cwtogir oes ddefnyddiol ased, mae'r dibrisiad yn cynyddu ac mae swm cario'r ased yn gostwng. Caiff eiddo, peiriannau ac offer eu hailbrisio yn ysbeidiol a'u profi'n flynyddol am ddangosyddion o amhariad. Mae angen dyfarniadau i wneud asesiad p'un ai bod dangosydd o amhariad neu beidio. Mae'r profiad amhariad yn cynnwys archwilio'r gwariant cyfalaf a wnaed yn ystod y flwyddyn ariannol i ganfod p'un ai i hynny arwain at gynnydd yng ngwerth ased neu at amharu â'r gwerth hwnnw. Cafodd cyngor ei roi gan briswyr y Cyngor. Os yw'r canlyniadau gwirioneddol yn wahanol i'r tybiaethau, bydd gwerth asedau Eiddo Peiriannau ac Offer wedi cael eu datgan yn rhy uchel neu'n rhy isel. Byddai hyn yn cael ei addasu y tro nesaf y byddai'r asedau'n cael eu prisio.

Gwerth yr Eiddo, y Peiriannau a'r Offer a ddatgelir ar y Fantolen yw £734,249k a cheir rhagor o wybodaeth o fewn Nodyn 13.

Darpariaeth Isafswm Refeniw (MRP)

Newidiodd y Cyngor ei bolisi MRP ar gyfer 2017/18 mewn perthynas â benthyca â chymorth. Ar gyfer benthyca â chymorth, newidiwyd y polisi i gyfrifo MRP yn seiliedig ar 50 mlynedd ar gyfer dyled Cronfa'r Cyngor ar wariant cyfalaf a dynnwyd cyn 1 Ebrill 2017, ac yn seiliedig ar fywyd defnyddiol disgwyliedig ar gyfer gwariant cyfalaf a dynnwyd ar ôl 1 Ebrill 2017. Cyfanswm y MRP a dalwyd yn 2022/23 oedd £12,285k fel y nodir yn Nodyn 6.

Dyled Pensiwn

Mae'r amcangyfrif o'r ddyled net er mwyn talu pensiynau yn dibynnu ar nifer o ddyfarniadau yn ymwneud â chyfradd y disgownt a ddefnyddir, y gyfradd yr amcanestynir y bydd cyflogau'n cynyddu, newid mewn oeddrannau ymddeol, cyfraddau marwoldeb a'r adenillion disgwylidig ar asedau'r gronfa pensiynau. Defnyddir cwmni o actiwariaid ymgynghorol i ddarparu cyngor arbenigol i'r Cyngor ynglŷn â'r tybiaethau y dylid eu cymhwyso.

Gwerth y ddyled pensiwn a'r gronfa pensiynau wrth gefn gyfatebol sydd wedi ei datgelu ar y Fantolen yw £53,725k. Mae gwybodaeth fanwl wedi ei chynnwys o fewn Nodiadau 22, 35 a 36.

Croniad Buddiannau Gweithwyr

Cyfrifwyd cronriad buddiannau gweithwyr (gwyliau blynyddol ac amser hyblyg) ar sail sampl o weithwyr. Balans y Cyfrif Absenoldeb Cronnol fel ag yr oedd ar 31 Mawrth 2023 oedd £4,156k a manylir ynglŷn â hynny yn Nodyn 22.

Ôl-ddyledion

Cynhaliwyd adolygiad o ddyled sydd heb ei thalu a gwnaed lwfans ar gyfer dyledion ag amheuaeth yn eu cylch. Rhaid i unrhyw lwfans a wneir ar gyfer dyledion i'r dyfodol y mae amheuaeth yn eu cylch fod wedi eu seilio ar amcangyfrif. Mae'r lwfans a wneir yn ddarbodus ac yn cael ei adolygu'n rheolaidd er mwyn ymateb yn briodol i unrhyw newidiadau yn yr hinsawdd economaidd.

Ar 31 Mawrth 2023 roedd gan y Cyngor balans dyledwyr amrywiol o £9,698k. Awgrymodd adolygiad o'r balans hwn fod darpariaeth ddyledion drwg penodol o £945k a darpariaeth gyffredinol o ddyledion drwg o £1,577k yn briodol. Roedd ôl-ddyledion y Dreth Gyngor yn £3,896k gyda darpariaeth ddyledion drwg o £2,048k. Roedd ôl-ddyledion y Trethi Annomestig Cenedlaethol yn £549k gyda darpariaeth ddyledion drwg o £162k. Roedd ôl-ddyledion o £1,014k yng Ngordaliadau Budd-dal Tai gyda darpariaeth ddyledion drwg o £507k. Dangosir y ffigyrau ar gyfer Rhenti Tai yn Nodyn 2 y Cyfrif Refeniw Tai.

Darpariaethau

Mae'n ofynnol i'r Cyngor ymarfer barn wrth asesu a ddylid rhoi cyfrif am rwymedigaeth bosibl fel darpariaeth neu rwymedigaeth amodol. Wrth gyfrifo lefel y darpariaethau mae'r Cyngor hefyd yn arfer barn; fe'u mesurir ar amcangyfrif gorau'r Cyngor o'r costau sydd eu hangen i setlo'r rhwymedigaeth ar ddyddiad y Fantolen.

Cronfeydd Wrth Gefn

Mae balansau refeniw Cronfa'r Cyngor ar gael i'r Cyngor Sir at ddibenion cyffredinol neu benodol ac maent yn cynrychioli cronni gwargedion blaenorol ar Gyfrif Refeniw Cronfa'r Cyngor. Mae defnyddio cronfeydd wrth gefn yn helpu'r Cyngor i reoli amrywiadau yng nghronfeydd Llywodraeth Cymru ac yn caniatáu i'r Cyngor gynilo ar gyfer eitemau mawr o fuddsoddiad sy'n lleihau'r angen am fenthycia. Adolygir cronfeydd wrth gefn yn flynyddol fel rhan o'r broses o bennu'r gyllideb sy'n cynnwys amcangyfrif o'r defnydd o'r cronfeydd wrth gefn hynny yn y dyfodol.

4. Digwyddiadau ar ôl Dyddiad y Fantolen

Awdurdodwyd cyhoeddi'r Datganiad Cyfrifon gan y Prif Swyddog Cyllid ar 6 Medi 2023, Nid yw digwyddiadau sydd wedi digwydd ar ôl y dyddiad hwn yn cael eu hadlewyrchu yn y datganiadau ariannol nac yn y nodiadau. Pan fo digwyddiadau a ddigwyddodd cyn y dyddiad hwn yn darparu gwybodaeth ynglŷn ag amodau a oedd mewn bodolaeth ar 31 Mawrth 2023, yna bydd y ffigyrau yn y datganiadau ariannol a'r rhai o fewn y nodiadau wedi cael eu hamrywio ym mhob ffordd yn faterol i adlewyrchu traweffaith yr wybodaeth hon.

5. Gwariant ac Incwm a Ddadansoddir yn ôl ei Natur

Dadansoddir gwariant ac incwm yr awdurdod fel a ganlyn:

2021/22 £000		2022/23 £000
	Gwariant	
156,400	Costau buddiannau gweithwyr	172,837
5,993	Costau gweithwyr ysgolion wirfoddol dan gymorth	7,498
178,858	Costau gwasanaethau eraill	184,714
298	Gwasanaeth Cymorth - ailwefru	299
3,259	Dibrisiant, amhariad & cholledion ailbrisio	24,632
15,932	Taliadau llog	16,187
19,685	Archebiannau ac ardollau	20,592
184	Colled wrth waredu asedau	1,375
380,609	Cyfanswm gwariant	428,133
	Incwm	
(62,205)	Ffioedd, taliadau ac incwm gwasanaeth arall	(65,612)
(529)	Incwm llog a buddsoddi	(971)
(104,630)	Incwm o dreth y cyngor & threthi annomestig	(110,290)
(250,261)	Grantiau llywodraeth a chyfraniadau	(242,884)
(230)	Grantiau a chyfraniadau anllywodraethol	(280)
(300)	Ennill wrth waredu asedau	0
(418,155)	Cyfanswm incwm	(420,037)
(37,546)	(Swm dros Ben) neu Ddiffyg ar Ddarpariaeth Gwasanaethau	8,096

6. Addasiadau rhwng y Sail Gyfrifo a'r Sail Ariannu dan y Rheoliadau

Mae'r nodyn hwn yn manylu ynglŷn â'r addasiadau a wneir i Gyfanswm yr Incwm a'r Gwariant Cynhwysfawr y mae'r Cyngor yn eu cydnabod yn ystod y flwyddyn yn unol â'r arferion cyfrifeg priodol ynglŷn â'r adnoddau hynny sydd wedi eu pennu gan ddarpariaethau statudol fel rhai sydd ar gael i'r Awdurdod eu defnyddio i gwrdd â gwariant cyfalaf a refeniw.

Mae'r canlynol yn amlinellu disgrifiad o'r cronfeydd wrth gefn sy'n cael eu haddasu.

Balans Cronfa'r Cyngor

Y Cronfa'r Cyngor yw'r gronfa statudol y mae'n rhaid talu holl dderbyniadau'r awdurdod iddi ac y mae'n rhaid cwrdd â holl ddyledion yr awdurdod ohoni, ar wahân i'r graddau y bod rheolau statudol yn dweud yn wahanol. Gall y rheolau hyn hefyd nodi ym mha flwyddyn ariannol y dylai dyledion a thaliadau effeithio ar Falans Cronfa'r Cyngor, nad yw o anghenraid yn unol â'r arfer gyfrifeg briodol. Mae Balans Cronfa'r Cyngor felly'n crynhoi'r adnoddau y mae gan y Cyngor y grym statudol i'w gwario ar ei wasanaethau neu ar fuddsoddiadau cyfalaf yn niwedd y flwyddyn ariannol. I awdurdodau tai, fodd bynnag, nid yw'r balans ar gael i'w gymhwyso i ariannu gwasanaethau'r Cyfrif Refeniw Tai.

Balans y Cyfrif Refeniw Tai

Mae Balans y Cyfrif Refeniw Tai yn adlewyrchu'r rhwymedigaeth statudol i gynnal cyfrif refeniw ar gyfer darpariaeth tai cyngor awdurdod lleol yn unol â Rhan VI Deddf Llywodraeth Leol a Thai 1989. Mae'n cynnwys balans yr incwm a'r gwariant fel sydd wedi ei ddiffinio gan Ddeddf 1989 sydd ar gael i ariannu gwariant mewn perthynas â swyddogaeth y Cyngor fel landlord.

Cronfa Wrth Gefn Derbyniadau Cyfalaf

Mae'r Gronfa Derbyniadau Cyfalaf Wrth Gefn yn dal enillion gwaredu tir ac asedau eraill, sydd wedi eu cyfyngu gan statud rhag cael ei defnyddio i wneud dim ar wahân i ariannu gwariant cyfalaf newydd neu i gael eu rhoi i'r naill ochr i ariannu gwariant cyfalaf hanesyddol. Mae balans y gronfa wrth gefn yn dangos yr adnoddau sydd eto i'w cymhwyso at y pwrpasau hyn ar ddiwedd y flwyddyn.

Grantiau Cyfalaf heb eu Cymhwyso

Mae Cronfa Wrth Gefn Grantiau Cyfalaf Heb eu Cymhwyso yn dal y grantiau a'r cyfraniadau a dderbyniwyd tuag at brosiectau cyfalaf y mae'r Cyngor wedi cwrdd â'r amodau ar eu cyfer a fyddai fel arall yn ei gwneud yn ofynnol i ad-dalu'r arian sydd eto i'w gymhwyso i gwrdd â gwariant. Caiff y balans ei gyfyngu gan delerau grant o ran y gwariant cyfalaf y gellir ei gymhwyso yn ei erbyn ac/neu gan y flwyddyn ariannol y dylai hyn ddigwydd.

Mae cyflwyniad y tablau canlynol wedi ei symleiddio er mwyn cynorthwyo'r darlleneydd i ddeall yr effaith ar Gronfeydd Wrth Gefn na ellir eu Defnyddio.

Addasiadau rhwng y Sail Gyfrifo a'r Sail Ariannu dan y Rheoliadau		Cronfeydd Wrth Gefn y Gellir Eu Defnyddio					
2022/23	Balans Cronfa'r Cyngor £000	Cyfrif Refeniw Tai £000	Cronfa Wrth Gefn Derbyniadau Cyfalaf £000	Grantiau Cyfalaf heb eu Cymhwyso £000	Gronfeydd Wrth Gefn na ellir eu Defnyddio £000	Gronfeydd Wrth Gefn na ellir eu Defnyddio Perthnasol	
Addasiadau i'r Adnoddau Refeniw							
Symiau incwm a gwariant sydd wedi eu cynnwys yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr sy'n wahanol i refeniw ar gyfer y flwyddyn a gyfrifwyd yn unol â gofynion statudol:							
• Costau Pensiwn	(17,319)	(802)			18,121	Y Gronfa Bensynau Wrth Gefn	
• Offerynnau Ariannol	16	0			(16)	Cyfrif Addasiadau Offerynnau Ariannol	
• Tâl Gwyliau	(947)	(13)			960	Cyfrif Absonoldebau Cronedig	
• Gwrthdroad cofnodion a gynhwysir yn y Gwarged neu Diffyg ar Ddarpariaeth Gwasanaethau mewn perthynas â gwariant cyfalaf	(7,854)	1,551		(3,833)	10,136	Cyfrif Addasiadau Cyfalaf	
Cyfanswm Addasiadau i Adnoddau Refeniw	(26,104)	736	0	(3,833)	29,201		
Addasiadau rhwng Refeniw ac Adnoddau Cyfalaf							
Trosglwyddiad derbyniadau gwerthiant asedau nad ydynt yn gyfredol o refeniw i'r Gronfa Derbyniadau Cyfalaf Wrth Gefn	813	0	(813)		0	Cronfa Derbyniadau Cyfalaf Gohiriedig	
Darpariaeth statudol ar gyfer addalu dyledion	9,028	3,257			(16,252)	Cyfrif Addasiadau Cyfalaf	
Gwariant cyfalaf a gyllidir o falansau refeniw	2,121	1,846					
Cyfanswm Addasiadau rhwng Refeniw ac Adnoddau Cyfalaf	11,962	5,103	(813)	0	(16,252)		
Addasiadau i Adnoddau Cyfalaf							
Defnydd o'r Gronfa Derbyniadau Cyfalaf Wrth Gefn i ariannu gwariant cyfalaf			641		(7,879)	Cyfrif Addasiadau Cyfalaf	
Cymhwysiad grantiau cyfalaf i ariannu gwariant cyfalaf				7,238			
Taliadau arian parod mewn perthynas a derbyniadau cyfalaf gohiriedig			(300)		300	Cronfa Derbyniadau Cyfalaf Gohiriedig	
Cyfanswm Addasiadau i Adnoddau Cyfalaf	0	0	341	7,238	(7,579)		
Cyfanswm Addasiadau	(14,142)	5,839	(472)	3,405	5,370		

Addasiadau rhwng y Sail Gyfrifo a'r Sail Ariannu dan y Rheoliadau		Cronfeydd Wrth Gefn y Gellir Eu Defnyddio					
2021/22	Balans Cronfa'r Cyngor £000	Cyfrif Refeniw Tai £000	Cronfa Wrth Gefn Derbyniadau Cyfalaf £000	Grantiau Cyfalaf heb eu Cymhwyso £000	Gronfeydd Wrth Gefn na ellir eu Defnyddio £000	Gronfeydd Wrth Gefn na ellir eu Defnyddio Perthnasol	
Addasiadau i'r Adnoddau Refeniw							
Symiau incwm a gwariant sydd wedi eu cynnwys yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr sy'n wahanol i refeniw ar gyfer y flwyddyn a gyfrifwyd yn unol â gofynion statudol:							
• Costau Pensiwn	(15,063)	(614)			15,677	Y Gronfa Bensiynau Wrth Gefn	
• Offerynnau Ariannol	15	0			(15)	Cyfrif Addasiadau Offerynnau Ariannol	
• Tâl Gwyliau	(415)	22			393	Cyfrif Absonoldebau Cronedig	
• Gwrthdroad cofnodion a gynhwysir yn y Gwarged neu Diffyg ar Ddarpariaeth Gwasanaethau mewn perthynas â gwariant cyfalaf	1,538	16,482		(8,266)	(9,754)	Cyfrif Addasiadau Cyfalaf	
Cyfanswm Addasiadau i Adnoddau Refeniw	(13,925)	15,890	0	(8,266)	6,302		
Addasiadau rhwng Refeniw ac Adnoddau Cyfalaf							
Trosglwyddiad derbyniadau gwerthiant asedau nad ydynt yn gyfredol o refeniw i'r Cronfeydd Derbyniadau Cyfalaf Wrth Gefn	1,330	2,300	(3,630)		0	Cronfa Derbyniadau Cyfalaf Gohiriedig	
Darpariaeth statudol ar gyfer ad-dalu dyledion	8,446	3,096			(16,790)	Cyfrif Addasiadau Cyfalaf	
Gwariant cyfalaf a gyllidir o falansau refeniw	2,059	3,189					
Cyfanswm Addasiadau rhwng Refeniw ac Adnoddau Cyfalaf	11,835	8,585	(3,630)	0	(16,790)		
Addasiadau i Adnoddau Cyfalaf							
Defnydd o'r Gronfa Derbyniadau Cyfalaf Wrth Gefn i ariannu gwariant cyfalaf			5,765		(10,571)	Cyfrif Addasiadau Cyfalaf	
Cymhwysiad grantiau cyfalaf i ariannu gwariant cyfalaf				4,806			
Taliadau arian parod mewn perthynas a derbyniadau cyfalaf gohiriedig			(802)		802	Cronfa Derbyniadau Cyfalaf Gohiriedig	
Cyfanswm Addasiadau i Adnoddau Cyfalaf	0	0	4,963	4,806	(9,769)		
Cyfanswm Addasiadau	(2,090)	24,475	1,333	(3,460)	(20,258)		

7. Gwariant Gweithredu Arall

2021/22 £000		2022/23 £000
12,387	Praesept yr Heddlu	12,875
5,060	Ardoll Awdurdod Tân	5,381
2,238	Praeseptau Cyngor Cymuned	2,336
(173)	(Enillion)/colledion ar Asedau ar Werth a chael gwared ar asedau nad ydynt yn gyfredol	1,389
531	Costau Gweinyddu Pensiwn	597
20,043	Cyfanswm	22,578

8. Incwm a Gwariant Cyllido a Buddsoddi

2021/22 £000		2022/23 £000
9,138	Llog yn daladwy a thaliadau tebyg	9,583
6,226	Llog net ar y rhwymedigaeth net ddiffiniedig (ased)	6,603
(92)	Llog sy'n dderbyniadwy ac incwm tebyg	(509)
131	Incwm a gwariant mewn perthynas ag Eiddo Buddsoddi a newidiadau yn eu pris teg	150
15,403	Cyfanswm	15,827

9. Trethiant ac Incwm Grant Amhenodol

2021/22 £000		2022/23 £000
(73,020)	Incwm Treth y Cyngor	(75,839)
(31,610)	Cyfraddau annomestig	(34,450)
(129,392)	Grantiau llywodraeth heb eu neilltuo	(139,190)
(26,507)	Grantiau Cyfalaf a chyfraniadau	(23,460)
(260,529)	Cyfanswm	(272,939)

10. Incwm a Gwariant yr Asiantaeth

Gweithredodd y Cyngor fel asiant ar ran y canlynol; Nid yw'r gwariant hwn wedi'i gynnwys yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr.

- a) Mae gan y Cyngor gytundeb gyda Chyngor Sir Gwynedd, awdurdod arweiniol Asiantaeth Cefnffyrdd Gogledd a Chanolbarth Cymru, lle mae'r Cyngor yn gyfrifol am gynnal a chadw priffyrdd yn y Sir. Mae Gwynedd yn ad-dalu Cyngor Sir Ddinbych am y gwaith gan gynnwys cyfraniad tuag at gostau gweinyddol. Cyfanswm yr ad-daliad am waith a wnaed oedd £545k (£705k yn 2021/22).
- b) Mae Llywodraeth Cymru wedi darparu cyllid ar gyfer benthyciadau ailgylchadwy o dan y Cynllun Tai i Gartrefi, ar gyfer atgyweirio eiddo sydd wedi bod yn wag yn y tymor hir, gyda'r nod o'u dwyn yn ôl i ddefnydd.

Gwnaed ad-daliadau o £5k i Gyngor Sir Dinbych a darparwyd benthyciad newydd o £50k yn ystod 2022/23, gan adael balans ar gael ar gyfer benthyciadau newydd o £563k.

- c) Mae'r Cynllun Benthyciad Gwella Cartrefi yn darparu benthyciadau ar gyfer gwella cartrefi. Ni wnaed unrhyw fenthyciadau nac ad-daliadau yn 2022/23, gan adael balans ar gael ar gyfer benthyciadau newydd o £265k.
- ch) Oherwydd effaith pandemig Covid 19 ar yr angen am gymorth ychwanegol i unigolion a busnesau, mae nifer fawr o grantiau newydd a chymorth ariannol wedi bod ar gael gan Lywodraeth Cymru. Mae'r Cyngor wedi gweinyddu nifer o'r grantiau hyn ac wedi dosbarthu taliadau yn dilyn y rhyfel yn yr Wcráin yn ystod y flwyddyn ar ran Llywodraeth Cymru ac meant fel a ganlyn:

	Taliadau a wneir gan y Cyngor £000	Grant a Dderbyniwyd gan Lywodraeth Cymru £000	Balans yn ddyledus (i)/gan Lywodraeth Cymru ar 31 Mawrth £000
Cymorth Tanwydd Gaeaf	2,366	(2,406)	(40)
Taliadau Hunan-Ynysu	319	0	319
Grant Caledi Tenantiaeth	2	(2)	0
Cymorth i Ofalwyr Di-dâl	720	0	720
Cynllun Bonws Gweithwyr Gofal	4,657	0	4,657
Wcráin - Cefnogaeth Unigol	22	(22)	0
	8,086	(2,430)	5,656

- d) Mae'r Cyngor wedi dosbarthu taliadau Cymorth Gwesteiwr Wcráin yn ystod y flwyddyn ar ran Llywodraeth y DU; taliadau a wnaed gan y Cyngor o £102k, grant o £58k gyda £44k yn ddyledus gan Lywodraeth y DU.

- e) Mae'r Cyngor mewn partneriaeth â'r gymuned fusnes lleol, wedi ffurfio Ardal Gwella Busnes yn Y Rhyl. Codir ardoll ar yr holl dalwyr ardrethi busnes perthnasol a defnyddir hwn i ddatblygu prosiectau sydd o fudd i'r ardal leol. Mae mwy o wybodaeth ar gael ar eu gwefan:

<https://rhybid.co.uk>.

Mae'r Cyngor yn casglu'r incwm ac yn talu hwn i AGB Y Rhyl; £213k yn 2022/23 (£192k 2021/22).

11. Treth y Cyngor

Mae incwm Treth y Cyngor yn deillio o newidiadau a godwyd yn unol â gwerth eiddo preswyl, sydd wedi'u dosbarthu yn naw band prisio, gan amcangyfrif gwerthoedd 1 Ebrill 2003 ar gyfer y diben penodol hwn. Cyfrifir taliadau drwy ystyried yr incwm sydd ei angen ar gyfer Cyngor Sir Ddinbych, pob Cyngor Cymuned a Swyddfa Comisiynydd yr Heddlu a Throsedd, a rhannu'r swm hwn gyda Sylfaen Treth y Cyngor. Sylfaen Treth y Cyngor yw cyfanswm yr eiddo ym mhob band sydd wedi'u haddasu i droi'r rhif yn gyfwerth â Band D, a'i addasu ar gyfer disgowntiau. Roedd y sylfaen dreth yn 40,642 yn 2022/23 (40,450 yn 2021/22).

Y swm sylfaenol (yn cynnwys praesept Cyngor Cymuned a phraesept Swyddfa Comisiynydd yr Heddlu a Throsedd) ar gyfer eiddo Band D oedd £1,853.45 (£1,797.52 yn 2021/22) ac fe'i lluosogir gan y gyfran a fanylir ar gyfer y band penodol i roi'r swm unigol sy'n ddyledus.

Roedd biliau treth y cyngor yn seiliedig ar y lluosyddion bandiau A i I canlynol:

Band	A	B	C	D	E	F	G	H	I
Lluosydd	6/9	7/9	8/9	9/9	11/9	13/9	15/9	18/9	21/9
Nifer yr eiddo yn system Treth y Cyngor as 31 Mawrth 2022	4,108	7,321	14,736	7,973	5,583	3,861	2,043	317	168

Dadansoddiad o'r enillion net o Dreth y Cyngor:

2021/22 £000		2022/23 £000
73,020	Treth y Cyngor sy'n gasgladwy	75,839
(12,387)	Swm sy'n daladwy i Swyddfa Comisiynydd yr Heddlu a Throsedd, Gogledd Cymru	(12,875)
(255)	Darpariaeth am beidio â thalu Treth y Cyngor	(496)
60,378	Enillion net o Dreth y Cyngor	62,468
58,124	Hollt Cyngor Sir Ddinbych:	60,037
2,238	Cyngor Sir Ddinbych	2,336
16	Cynghorau Cymuned	95
	Gostyngiad Cyfradd Annomestig Dewisol	
60,378		62,468

12. Trethi Annomestig Cenedlaethol (NNDR)

Trefnir yr NNDR ar sail genedlaethol. Nododd Llywodraeth Cymru'r gyfradd o 53.5c yn 2022/23 (53.5c yn 2021/22) ac yn ddibynnol ar effeithiau trefniadau trawsnewidiol, mae busnesau lleol yn talu cyfraddau a gyfrifir drwy luosi eu gwerth ardrethol gyda'r swm hwnnw. Y Cyngor sy'n gyfrifol am gasglu cyfraddau sy'n ddyledus gan drethdalwyr yn ei ardal, ond yn talu'r enillion i'r gronfa NNDR a weinyddir gan Lywodraeth Cymru. Mae Llywodraeth Cymru'n ailddosbarthu'r symiau sy'n daladwy i awdurdodau lleol ar sail y swm penodol fesul pen o'r boblogaeth.

Roedd incwm yr NNDR (ar ôl gostyngiad a darpariaethau) o £29,915k ar gyfer 2022/23 (£30,001k ar gyfer 2021/22) yn seiliedig ar gyfanswm cyfradd ardrethol o £72,511k ar ddiwedd y flwyddyn.

13. Eiddo, Peiriannau ac Offer

	Anheddau Cyngor £000	Tir ac Adeiladau Eraill £000	Cerbydau, Peiriannau, Dodrefn ac Offer £000	Asedau Cymunedol £000	Asedau Dros Ben £000	Asedau sy'n cael eu Hadeiladu ar hyn o bryd £000	Cyfanswm Eiddo, Peiriannau ac Offer £000
2022/23							
Cost gros 31 Mawrth 2022	158,817	313,584	16,302	1,558	4,014	22,446	516,721
Llai: Dibrisiant ac Amhariad	(72)	(6,774)	(7,329)	(73)	(536)	0	(14,784)
Gwerth Llyfr Net 31 Mawrth 2022	158,745	306,810	8,973	1,485	3,478	22,446	501,937
Ychwanegiadau	11,642	11,024	4,927	0	1,304	16,551	45,448
Ailbrisiadau	9,652	41,762	0	0	(783)	0	50,631
Dibrisiant – tâl am y flwyddyn.	(3,368)	(7,768)	(2,911)	0	0	0	(14,047)
Dibrisiant – symudiadau eraill	3,296	10,393	872	0	0	0	14,561
Amhariad – tâl am y flwyddyn	(11,471)	(10,854)	(26)	0	(60)	0	(22,411)
Amhariad – symudiadau eraill	11,464	9,413	127	0	489	0	21,493
Datgydnabod a gwaredu	0	(3,252)	(1,064)	0	(565)	0	(4,881)
Trosglwyddiadau ac ailddosbarthiadau	867	(5,740)	(1)	0	(950)	320	(5,504)
Gwerth Llyfr Net 31 Mawrth 2023	180,827	351,788	10,897	1,485	2,913	39,317	587,227
Cost gros 31 Mawrth 2022	180,978	357,378	20,164	1,558	3,019	39,317	602,414
Llai: Dibrisiant ac Amhariad	(151)	(5,590)	(9,267)	(73)	(106)	0	(15,187)
Gwerth Llyfr Net 31 Mawrth 2023	180,827	351,788	10,897	1,485	2,913	39,317	587,227
Gwerth Llyfr Net o'r Amhariadau							
Amhariad net i Arian dros ben neu							
Ddiffyg wrth ddarparu gwasanaethau	(3,825)	(4,673)	(26)	0	(51)	0	(8,575)
Amhariad net i'r Gronfa Adbriso Wrth Gefn	(7,646)	(6,180)	0	0	(8)	0	(13,834)
Gwerth Llyfr Net 31 Mawrth 2023	(11,471)	(10,853)	(26)	0	(59)	0	(22,409)

	Anheddau Cyngor £000	Tir ac Adeiladau Eraill £000	Cerbydau, Peiriannau, Dodrefn ac Offer £000	Asedau Cymunedol £000	Asedau Dros Ben £000	Asedau sy'n cael eu Hadeiladu ar hyn o bryd £000	Cyfanswm Eiddo, Peiriannau ac Offer £000
2021/22							
Cost gros 31 Mawrth 2021	111,587	300,827	17,572	1,563	5,522	9,553	446,624
Llai: Dibrisiant ac Amhariad	(16,610)	(25,778)	(8,315)	(78)	(1,072)	0	(51,853)
Gwerth Llyfr Net 31 Mawrth 2021	94,977	275,049	9,257	1,485	4,450	9,553	394,771
Addasiad Technegol – Cost Gros *	0	1,063	0	0	0	0	1,063
Ychwanegiadau	9,679	7,247	2,397	0	734	12,033	32,090
Ailbrisiadau	43,605	5,195	0	0	(177)	0	48,623
Dibrisiant – tâl am y flwyddyn.	(3,001)	(7,078)	(2,471)	0	0	0	(12,550)
Dibrisiant – symudiadau eraill	13,381	18,277	3,432	0	163	0	35,253
Amhariad – tâl am y flwyddyn	(7,639)	(5,702)	(127)	0	(488)	0	(13,956)
Amhariad – symudiadau eraill	13,797	13,507	152	5	861	0	28,322
Datgydnabod a gwaredu	(5,891)	(1,680)	(3,667)	(5)	(341)	0	(11,584)
Trosglwyddiadau ac aildodosbarthiadau	(163)	932	0	0	(1,724)	860	(95)
Gwerth Llyfr Net 31 Mawrth 2022	158,745	306,810	8,973	1,485	3,478	22,446	501,937

Cost gros 31 Mawrth 2021	158,817	313,584	16,302	1,558	4,014	22,446	516,721
Llai: Dibrisiant ac Amhariad	(72)	(6,774)	(7,329)	(73)	(536)	0	(14,784)
Gwerth Llyfr Net 31 Mawrth 2022	158,745	306,810	8,973	1,485	3,478	22,446	501,937

Gwerth Llyfr Net o'r Amhariadau							
Amhariad net i Arian dros ben neu							
Ddiffyg wrth ddarparu gwasanaethau	(37)	(2,383)	(127)	0	(487)	0	(3,034)
Amhariad net i'r Gronfa Adbrisio Wrth Gefn	(7,602)	(3,319)	0	0	(1)	0	(10,922)
Gwerth Llyfr Net 31 Mawrth 2022	(7,639)	(5,702)	(127)	0	(488)	0	(13,956)

* Mae addasiad wedi'i wneud i gyfrif am drin derbyniad cyfalaf gohiriedig.

Yn unol â'r Rhyddhad Dros Dro a gynigwyd gan y Diweddariad i'r Cod ar asedau isadeiledd, nid yw'r nodyn hwn yn cynnwys datganiad o gost gros a dibrisiad cronedig ar gyfer asedau isadeiledd gan fod arferion adrodd yn y gorffennol a'r bylchau gwybodaeth o'r herwydd yn golygu na fyddai hyn yn rhoi darlun cywir o'r sefyllfa asedau i ddefnyddwyr y datganiadau ariannol.

Mae'r awdurdod wedi dewis peidio â datgelu'r wybodaeth hon gan fod yr arferion y soniwyd amdanynt eisoes a'r bylchau gwybodaeth o'r herwydd yn golygu nad yw cost gros a dibrisiad cronedig wedi'u mesur yn gywir ac na fyddent yn darparu sail i ddefnyddwyr y datganiadau ariannol wneud penderfyniadau economaidd neu benderfyniadau eraill ynglŷn ag asedau isadeiledd.

Mae'r awdurdod wedi penderfynu, yn unol â Rheoliad 24L Cymru yn Rheoliadau Awdurdodau Lleol (Arian Cyfalaf a Chyfrifeg) (Cymru) 2003 (fel y'u diwygiwyd) bod y swm cario i gael ei ddad-gydnabod ar gyfer asedau isadeiledd pan mae gwariant disodli yn ddim.

Dyma Werth Net Asedau Isadeiledd ar y Llyfrau:

	2022/23 £000	2021/22 £000
Gwerth llyfr net (cost hanesyddol wedi'i haddasu) Ar 1af Ebrill, 2022	144,649	139,219
Ychwanegiadau	11,613	15,015
Dadgydnabod	(4,480)	(2,632)
Dibrisiant	(5,112)	(4,486)
Amhariad	584	(2,467)
Symudiadau eraill yn y gost		
Ar 31ain Mawrth, 2023	147,254	144,649
Asedau Isadeiledd	147,254	144,649
Asedau Eiddo, Peiriannau ac Offer Eraill	586,995	514,802
Cyfanswm Asedau Eiddo, Peiriannau ac Offer	734,249	659,451

Dibrisiad

Mae'r Eiddo, Peiriannau ac Offer i gyd wedi cael eu dibrisio drwy ddefnyddio'r dull llinell syth dros y cyfnodau canlynol:

- Anheddau Cyngor – 10-100 mlynedd
- Tir ac Adeiladau Eraill (gan gynnwys Asedau Treftadaeth) - 1-194 o flynyddoedd
- Cerbydau, Peiriannau, Dodrefn ac Offer – 3-10 mlynedd
- Isadeiledd – 40 mlynedd
- Asedau Dros Ben – 4-40 mlynedd

Ysgolion Gwirfoddol a Gynorthwyr ac a Reolir

Mae Tir ac Adeiladau Eraill yn cynnwys tir yn unig ar gyfer ysgolion gwirfoddol a gynorthwyr ac a reolir amrywiol. Mae'r ysgol newydd, Ysgol Llanfair DC dal yn y broses o gael ei drosglwyddo i'r Esgobaeth, ac felly ar gyfer 2022/23 mae dal i gael ei ddangos o dan Tir Adeiladau.

Adolygiad Cofrestr Asedau

Bob blwyddyn mae gwerthoedd llyfr net yn y cofrestrau asedau yn cael eu hadolygu ac mae unrhyw asedau sy'n cael eu cynnal ar werth llyfr net o £0, yn cael eu dadgydnabod, lle bo hynny'n briodol.

O ganlyniad i'r dadgydnabod hwn, mae'r gwerth llyfr gros wedi'i ostwng gyda gostyngiad cyfatebol dibrisiant cronedig ac amhariad.

Ymrwymadau Cyfalaf

Ar 31 Mawrth 2023, mae'r Cyngor wedi ymrwymo i nifer o gontractau ar gyfer adeiladu neu wella Eiddo, Peiriannau neu Offer yn 2023/24 a'r dyfodol. Mae'r gost a gyllidebwyd ar gyfer y prif ymrwymadau yn £91,223k fel isod. Roedd ymrwymadau tebyg 31 Mawrth 2023 yn £17,782k.

Prosiect	Amcangyfrif Contract £000	Gwariant hyd at 31 Mawrth 2023 £000	Cyfanswm Taliadau Contractau yn y Dyfodol £000
Ysgol Bryn Hedydd:ffenestri a drysau newydd	305	0	305
Ysgol Uwchradd Dinbych: Gwaith gwella Risg Tân	277	0	277
Ysgol Brynhyfryd: Bloc 3 adnewyddu mewnol ac allanol	609	0	609
Ysgol Plas Brondyffryn, Dinbych: Cyfnod dylunio	1,180	593	587
Y Rhyl a Rhuthun: Cynlluniau Gwasgaru Allanol	2,995	1,984	1,011
Y Rhyl: Adnewyddu tai 2-16 Stryd Aquarium	2,642	1,275	1,367
Dinbych, Llwyn Eirin (Plum Grove) - Datblygiad tai	4,847	4,212	635
Hen safle'r llyfrgell, Prestatyn - Adeiladu fflatiau	3,455	2,581	874
Llys Anwyl, Y Rhyl - Trosi i dai	2,179	960	1,219
Datblygiad Adeiladau'r Frenhines, Y Rhyl	6,437	3,533	2,904
Gwelliannau Priffyrdd ac Amgylcheddol Llangollen 2020	1,044	157	887
Cynllun Amddiffyn Arfordir Canol Prestatyn - Adeiladu	20,589	305	20,284
Cynllun Amddiffyn Arfordir Canol y Rhyl - Adeiladu	56,200	626	55,574
Dinbych - Depo gwastraff ac ailgylchu newydd	2,347	160	2,187
Y Rhyl: Crist y Gair - ysgol newydd	21,687	21,401	286
Cerbydau Gwastraff	2,217	0	2,217
Cyfanswm	129,010	37,787	91,223

Adbrisiadau

Fel rhan o'r rhaglen i adbrisiu'r holl asedau o fewn pum mlynedd i'w prisiad blaenorol, mae cyfran o'r eiddo rhydd-ddaliadol ac ar brydles, sy'n cynnwys portffolio eiddo'r Awdurdod, wedi'u prasio ar 1 Ebrill 2022 gan Mrs C Jones Black BSc (Anrh.) MRICS, ar y seiliau a nodir isod, yn unol â Datganiadau Prisiadau Asedau a Nodiadau Canllaw Sefydliad Brenhinol y Syrfewyr Siartredig, ond nad oedd yr holl eiddo wedi'u harchwilio. Nid oedd hyn yn ymarferol nac wedi'i ystyried gan y prisiwr o fod yn hanfodol ar gyfer diben prasio. Cynhaliwyd archwiliadau rhwng Hydref 2022 a Mehefin 2023.

O 1 Ebrill 2015 mae lefel prisio de minimis o £30k wedi ei osod.

Cafodd eiddo a ystyriwyd gan yr Awdurdod yn weithredol eu prisio ar sail gwerth marchnad agored ar gyfer defnydd presennol, neu le nad oedd modd asesu oherwydd nad oedd marchnad ar gyfer yr ased, y gost ddisodli wedi'i dibrisio. Cynhaliwyd Asedau Cerbydau, Peiriannau, Dodrefn ac Offer, Isadeiledd ac Asedau Cymunedol, ar gost hanesyddol. Caiff anheddau Cyngor eu prisio ar y gwerth gyfredol mewn defnydd fel tai cymdeithasol.

Mae prisiadau asedau'r Cyngor yn seiliedig ar ganllawiau gan RICS Red Book Global. Yn ystod y flwyddyn bu symudiadau sylweddol mewn costau adeiladu, gan effeithio ar werth cario asedau. Mae mynegeiad wedi'i gymhwyso i brisiadau asedau presennol i sicrhau nad yw'r Cyfrifon wedi'u camddatgan yn sylweddol ar 31 Mawrth 2023. Mae'r ymarfer hwn wedi'i gynnal ar gyfer asedau Cost Amnewid Dibrisiedig y Cyngor ac anheddau'r cyngor gan ddefnyddio data a gafwyd o'r Gwasanaeth Gwybodaeth Costau Adeiladu a'r Gofrestrfa Tir.

14. Eiddo Buddsoddi

Nid oes unrhyw gyfyngiad ar allu'r Cyngor i wireddu'r gwerth yn ei eiddo buddsoddi neu ar hawl y Cyngor i daliad yr incwm ac enillion y gwaredu. Nid oes gan y Cyngor unrhyw rwymedigaeth gytundebol i brynu, adeiladu neu ddatblygu eiddo buddsoddi, neu atgyweiriadau, cynnal a chadw neu wella. Mae'r tabl canlynol yn crynhoi'r symudiad yng ngwerth teg yr eiddo buddsoddi dros y flwyddyn:

2021/22 £000		2022/23 £000
6,311	Balans ar ddechrau'r flwyddyn	6,198
23	Ychwanegiadau	146
(136)	Enillion/(colledion) net o addasiadau gwerth teg	461
0	Gwarediadau	0
0	Trosglwyddiadau (i)/o Eiddo, Peiriannau ac Offer	5,047
6,198	Balans ar ddigwedd y flwyddyn	11,852

15. Dyledwyr

2021/22 £000		2022/23 £000
9,841	Symiau derbyniadwy masnach	13,276
2,139	Rhagdaliadau	2,073
49,116	Symiau derbyniadwy eraill	46,883
61,096	Cyfanswm	62,232

16. Dyledwyr ar gyfer Treth y Cyngor

Gellir dadansoddi'r swm dyledus yn y gorffennol ond heb ei amharu ar gyfer y Dreth Cyngor, fel a ganlyn:

31 Mawrth 2022 £000		31 Mawrth 2023 £000
1,489	Ddyledus o fewn blwyddyn	1,564
2,303	Mwy na blwyddyn	2,572
3,792		4,136

17. Offerynnau Ariannol

Categoriâu o Offerynnau Ariannol

Caiff y categorïau o offerynnau ariannol canlynol eu cario yn y Fantolen:

31 Mawrth 2022			31 Mawrth 2023	
Tymor Hir £000	Cyfredol £000		Tymor Hir £000	Cyfredol £000
0	24,204	Buddsoddiadau	0	19,313
		Asedau ariannol ar gost wedi'i hamorteiddio		
4,299	48,454	Dyledwyr	3,989	45,454
		Asedau ariannol ar gost wedi'i hamorteiddio		
(197,237)	(34,355)	Benthyciadau	(217,170)	(41,397)
		Dyledion ariannol ar gost wedi'i hamorteiddio		
(3,156)	(41,717)	Credydwyr	(3,111)	(29,074)
		Dyledion ariannol ar gost wedi'i hamorteiddio		

Nid yw'r ffigyrau ar gyfer dyledwyr a chredydwyr yn y tabl uchod yn cynnwys unrhyw symiau nad ydynt yn cael eu nodi fel offerynnau ariannol megis taliadau ymlaen llaw, derbynebau ymlaen llaw ac unrhyw eitemau statudol.

Mae'r benthyciad sy'n weddill yn y tabl uchod yn cynnwys benthyciad a dderbyniwyd o Gynllun Effeithlonrwydd Ynni Salix, sy'n rhaglen a ddarperir gan Lywodraeth Cymru mewn partneriaeth â Salix Finance a'r Ymddiriedolaeth Garbon i ddarparu benthyciadau di-log. Derbyniodd y Cyngor fenthyciadau gwerth £1,499k yn ystod blyneddodedd blaenorol. Y balans ar y benthyciad hwn ar 31 Mawrth 2023 yw £494k.

Nid yw'r Cyngor yn cyfrif y benthyciadau hyn yn fenthyciadau meddal oherwydd nid yw'r addasiad gwerth teg yn faterol.

Gwariant, Enillion a Cholledion Incwm

Mae enillion a cholledion a gydnabyddir yn y Cyfrif Incwm a Gwariant mewn perthynas ag offerynnau ariannol yn cynnwys yr eitemau canlynol:

2021/22			2022/23		
Dyledion Ariannol £000	Asedau Ariannol £000		Dyledion Ariannol £000	Asedau Ariannol £000	Cyfanswm £000
9,138		Traul Llog Colledion dadgydnabod	9,583		9,583 0
9,138		Cyfanswm Traul mewn Arian Dros Ben neu Ddiffyg ar Ddarpariaeth Gwasanaethau	9,583		9,583
	(92)	Incwm Llog Enillion dadgydnabod		(509)	(509) 0
	(92)	Cyfanswm Incwm mewn Arian Dros Ben neu Ddiffyg ar Ddarpariaeth Gwasanaethau		(509)	(509)

Gwerthoedd Teg o Asedau a Dyledion

Caiff asedau ariannol a dyledion ariannol y Cyngor eu cario yn y Fantolen ar y gost wedi'i hamorteiddio. Mae SAARh 7 yn gofyn bod Gwerthoedd Teg yr asedau a'r dyledion hyn yn cael eu datgelu ar gyfer dibenion cymharu. Diffinnir Gwerth Teg fel y swm y gellir cyfnewid ased amdano, neu setliad dyled, rhwng partïon gwybodus, parod mewn gwerthiant hyd braich. Gwerth Teg offeryn ariannol wrth ei gydnabod am y tro cyntaf yw pris y trafodyn fel arfer. Roedd dyled y Cyngor oedd yn weddill ar 31 Mawrth 2022 a 31 Mawrth 2023 yn cynnwys benthyciadau o'r Bwrdd Benthyciadau Gwaith Cyhoeddus (PWLb), awdurdodau lleol a chyrrff cyhoeddus eraill a Chynllun Effeithlonrwydd Ynni Salix. Mae ymgynghorwyr rheolaeth trysorlys y Cyngor, Arlingclose Cyf, wedi darparu symiau Gwerth Teg i'r Cyngor mewn perthynas â'i bortffolio dyledion. Mae Arlingclose Cyf wedi amcangyfrif y gwerthoedd teg drwy gyfrifo gwerth presennol net y llifau arian parod cytundebol sy'n weddill ar 31 Mawrth 2023.

Yn achos buddsoddiadau'r Cyngor, roedd rhain yn cynnwys adneuron gyda Banciau a'r Swyddfa Rheoli Dyled. Roedd dyddiadau aeddfedu'r buddsoddiadau hyn o fewn 12 mis i ddyddiad y Fantolen. Nid yw contractau'r adneuron tymor yn caniatáu adbryniant cynamserol. Nid oedd nam ar unrhyw un o'r buddsoddiadau (h.y. mewn risg o ddiffygdlu). Mae gwerthoedd teg ar gyfer buddsoddiadau felly wedi'u hasesu fel bod yr un peth â chario'r swm ar y Fantolen.

Mae Gwerth Teg yn fwy na'r swm cario oherwydd bod benthyciadau'r Cyngor yn rhedeg ar gyfraddau a oedd yn sefydlog ar y pryd y cawsant eu cymryd. Mae'r ymrwymiad hwn i dalu llog ar gyfraddau sy'n uwch na'r cyfraddau benthycia newydd cyfatebol ar ddyddiad y Fantolen yn golygu y byddai'r Cyngor yn gorfod talu mwy na'r swm cario os ydyw'n dewis ad-dalu ei fenthyciadau ar y dyddiad hwnnw.

Mae'r Gwerthoedd Teg a gyfrifir fel a ganlyn:

31 Mawrth 2022			31 Mawrth 2023	
Swm Cario £000	Gwerthoedd Teg £000		Swm Cario £000	Gwerthoedd Teg £000
(231,592)	(290,585)	Dyledion Ariannol	(258,568)	(253,614)
(3,156)	(3,156)	Credydwy'r Hirdymor	(3,111)	(3,111)
(234,748)	(293,741)	Cyfanswm Dyledion Ariannol	(261,679)	(256,725)
24,204	24,204	Benthyciadau a Symiau Derbyni	19,313	19,313
4,299	4,299	Dyledwy'r Hirdymor	3,989	3,989
28,503	28,503	Cyfanswm Asedau Ariannol	23,302	23,302

18. Asedau i'w Gwerthu

	Cyfredol	
	2021/22 £000	2022/23 £000
Balans yn weddill ar ddechrau'r flwyddyn	3,544	1,076
Asedau sydd wedi'u neilltuo fel rhai sydd i'w gwerthu o Eiddo, Peiriannau ac Offer	95	300
Colledion Adbrisio	(30)	(14)
Enillion Adbrisio	87	0
Asedau sydd ddim wedi'u neilltuo fel rhai sydd i'w gwerthu i Eiddo, Peiriannau ac Offer	0	(450)
Asedau a werthwyd	(2,620)	(17)
Balans yn weddill ar ddiwedd y flwyddyn	1,076	895

19. Credydwy'r

31 Mawrth 2022 £000		31 Mawrth 2023 £000
(21,063)	Symiau taladwy masnach	(21,215)
(26,101)	Symiau taladwy eraill	(13,776)
(47,164)	Cyfanswm	(34,991)

20. Trosglwyddiadau i Gronfeydd Wrth Gefn a Glustnodwyd

Mae'r nodyn hwn yn nodi'r symiau a neilltuwyd o Gronfa'r Cyngor a balansau'r Cyfrif Refeniw Tai mewn Cronfeydd Wrth Gefn a Glustnodwyd i ddarparu arian ar gyfer cynlluniau gwariant i'r dyfodol a'r symiau a ddaeth o Gronfeydd Wrth Gefn a Glustnodwyd i ddiwallu gwariant Cronfa'r Cyngor a'r Cyfrif Refeniw Tai yn 2022/23.

	Balans ar 31/03/2021 £000	Trosglwydd- iadau allan 2021/22 £000	Trosglwydd- iadau i mewn 2021/22 £000	Balans ar 31/03/2022 £000	Trosglwydd- iadau allan 2022/23 £000	Trosglwydd- iadau i mewn 2022/23 £000	Balans ar 31/03/2023 £000
Balansau gan ysgolion dan gynllun dirprwyo (i)	(5,670)	144	(6,922)	(12,448)	4,405	(896)	(8,939)
Cysylltiedig â Grant a Chyfalaf							
Cynlluniau Cyfalaf (ii)	(12,053)	1,835	(3,768)	(13,986)	2,193	(7,447)	(19,240)
Cronfa Benthyciad wedi'i haddasu (iii)	(4,552)	66	0	(4,486)	70	0	(4,416)
Grantiau Refeniw heb eu Cymhwyso	(1,249)	920	(2,129)	(2,458)	1,464	(3,323)	(4,317)
Cronfeydd Gwasanaeth							
<u>Gwella Busnes a Moderneiddio</u>							
Prosiectau Treftadaeth Carchar Rhuthun	(104)	0	0	(104)	26	0	(78)
Ffyrdd Newydd o Weithio	(59)	0	(122)	(181)	0	0	(181)
Datblygiad Rhwydweithiau TG	(807)	287	(287)	(807)	235	(104)	(676)
Datblygu Systemau TG (EDRMS)	(69)	0	0	(69)	0	0	(69)
Arolwg Preswylwyr	(38)	0	0	(38)	0	0	(38)
Datblygu Rhwydwaith TG i Ysgolion	(65)	60	0	(5)	5	0	0
Prosiect Di-Garbon	(67)	0	(175)	(242)	475	(947)	(714)
<u>Cymunedau a Chwsmeriaid</u>							
Prosiect Cyrchfan wedi'i Reoli	(200)	0	(200)	(400)	0	0	(400)
Sir Ddinbych yn Gweithio	(14)	7	(499)	(506)	315	(173)	(364)
Urdd	(116)	41	(3)	(78)	35	0	(43)
<u>Gwasanaethau Cymorth Cymunedol</u>							
Moderneiddio Gofal Cymdeithasol	(212)	212	0	0	0	0	0

	Balans ar 31/03/2021 £000	Trosglwydd- iadau allan 2021/22 £000	Trosglwydd- iadau i mewn 2021/22 £000	Balans ar 31/03/2022 £000	Trosglwydd- iadau allan 2022/23 £000	Trosglwydd- iadau i mewn 2022/23 £000	Balans ar 31/03/2023 £000
Cyllideb Gyfun Gwasanaethau Cyfarpar Cymunedol	(45)	0	(64)	(109)	92	0	(17)
Cludiant Gofal Cartref	0	0	(332)	(332)	0	0	(332)
Gofal Cymdeithasol i Oedolion	(399)	0	(2,041)	(2,440)	2,440	0	0
Gweithwyr Cefnogi Iechyd a Gofal Cymdeithasol	(43)	5	0	(38)	0	0	(38)
Cronfa Amwynder Gofal Cymdeithasol	(14)	0	0	(14)	0	0	(14)
Gofal Cymdeithasol mewn Partneriaeth	(10)	0	0	(10)	0	0	(10)
Asiantaeth Gwella Gwasanaethau Cymdeithasol	(116)	0	0	(116)	0	0	(116)
Uned Diogelu Busnes	(144)	0	(28)	(172)	0	(9)	(181)
Cyflawni Trawsnewidiad	(252)	0	(579)	(831)	4	(765)	(1,592)
Tîm Comisiynu Rhanbarthol	(128)	0	(3)	(131)	0	0	(131)
<u>Addysg a Gwasanaethau Plant</u>							
Moderneiddio Addysg	(122)	0	0	(122)	0	0	(122)
Diwygiadau ADY	(414)	0	(279)	(693)	431	(248)	(510)
Ystwythder Ariannol Ysgolion	(300)	0	0	(300)	0	0	(300)
Buddsoddiad TGCH Addysg	0	0	0	0	0	(241)	(241)
<u>Cyllid ac Eiddo</u>							
Refeniw a Budd-Daliadau	(738)	52	(39)	(725)	140	(214)	(799)
Systemau Cyllid	(166)	0	0	(166)	0	0	(166)
Iechyd a Diogelwch	(78)	0	0	(78)	0	0	(78)
Dylunio a Datblygu	(120)	0	(195)	(315)	0	(179)	(494)
Gweinyddu Cyllid Allanol	(116)	0	0	(116)	0	0	(116)
<u>Gwasanaethau Priffyrdd ac Amgylcheddol</u>							
Pont y Ddraig	(75)	0	(15)	(90)	0	0	(90)

	Balans ar 31/03/2021 £000	Trosglwydd- iadau allan 2021/22 £000	Trosglwydd- iadau i mewn 2021/22 £000	Balans ar 31/03/2022 £000	Trosglwydd- iadau allan 2022/23 £000	Trosglwydd- iadau i mewn 2022/23 £000	Balans ar 31/03/2023 £000
Tywydd Garw (gan gynnwys Cynnal a Chadw Gaeaf)	(438)	100	0	(338)	338	0	0
Cyfleusterau	(184)	30	0	(154)	0	0	(154)
Prydau Ysgol am Ddim	(150)	0	0	(150)	0	0	(150)
<u>Gwasanaethau Cyfreithiol, Adnoddau Dynol a Democrataidd</u>							
Hyfforddiant ar y cyd	(30)	0	0	(30)	0	(20)	(50)
Cyfreithiol	(28)	0	0	(28)	0	0	(28)
Fframwaith Ysgolion Gogledd Cymru	(21)	21	(50)	(50)	50	0	0
<u>Cynllunio a Diogelu'r Cyhoedd</u>							
Gofynion Deddf Cynllunio Gwlad a Thref (a.106)	(1,143)	1	(1)	(1,143)	2	(27)	(1,168)
Ash Die-back	(148)	0	(134)	(282)	0	0	(282)
Parc Gwledig Bodelwyddan	0	0	(165)	(165)	74	0	(91)
Prosiect Pictiwrésg	(152)	0	0	(152)	0	0	(152)
Bwrdd U.E.Ch	(205)	0	(35)	(240)	2	0	(238)
Cynlluniau Arwyddo	(46)	6	0	(40)	30	0	(10)
Costau Erllyn / Apelio	(61)	0	0	(61)	0	0	(61)
CDLI	(188)	0	0	(188)	0	0	(188)
Cynllunio Cyflawni i Gymru	(445)	150	(22)	(317)	122	0	(195)
Cronfeydd Corfforaethol							
Blaenoriaethau Corfforaethol 2017	(1,142)	881	(54)	(315)	48	0	(267)
Cais Twf	(50)	0	0	(50)	0	0	(50)
Etholiadau	(148)	0	(49)	(197)	127	0	(69)
Cronfa Rheoli Risg (iv)	(521)	0	0	(521)	0	(28)	(549)
Adferiad Blwydd-daliadau (v)	(2,630)	0	0	(2,630)	0	(1,000)	(3,630)
Travelodge	(59)	0	(30)	(89)	0	(27)	(116)

	Balans ar 31/03/2021 £000	Trosglwydd- iadau allan 2021/22 £000	Trosglwydd- iadau i mewn 2021/22 £000	Balans ar 31/03/2022 £000	Trosglwydd- iadau allan 2022/23 £000	Trosglwydd- iadau i mewn 2022/23 £000	Balans ar 31/03/2023 £000
Datblygiad Arweinyddiaeth	(12)	0	(1)	(13)	0	0	(13)
Aelodau Ardal Wrth Gefn	(15)	0	0	(15)	0	0	(15)
Lliniaru Cyllideb (vi)	(1,747)	150	(3,253)	(4,850)	119	0	(4,731)
Crwner	(269)	0	0	(269)	33	0	(236)
Glannau'r Rhyl	(46)	0	(41)	(87)	71	0	(16)
Cronfa Yswiriant (iv)	(955)	23	0	(932)	129	(68)	(871)
Egni	0	0	0	0	0	(374)	(374)
<u>Cyd-bwyllgorau</u>							
Bwrdd Uchelgais Economaidd Gogledd Cymru	(92)	12	(91)	(171)	0	(391)	(562)
AHNE Bryniau Clwyd a Dyffryn Dyfrdwy	(523)	186	0	(337)	0	(417)	(754)
CYFANSWM	(40,003)	5,189	(21,606)	(56,420)	13,476	(16,898)	(59,842)

Rhoddir manylion isod am brif gronfeydd wrth gefn y Cyngor:

- (i) Balansau gan yr ysgolion dan gynllun dirprwyo: yn unol ag adran 48 Deddf Safonau Ysgol a Fframwaith 1998, mae cynllun Sir Ddinbych ar gyfer ariannu ysgolion yn darparu ar gyfer trosglwyddo balansau ysgolion unigol.
- ii) Cronfeydd wrth Gefn Cynlluniau Cyfalaf: yn cynrychioli cyllid sydd wedi'i ymrwymo i brosiectau cyfalaf cymeradwy.
- iii) Cronfa Wrth Gefn benthyciadau addasedig: mae'r gronfa wrth gefn wedi'i chreu o ganlyniad i gynnydd dros dro a gydnabuwyd yn y Datganiad o Incwm a Gwariant Cynhwysfawr yn dilyn newid yn y cyfrifiad o swm cario benthyciadau addasedig y Cyngor ar 1 Ebrill 2018 fel yn ofynnol gan SAARh 9. Bydd y gronfa wrth gefn yn cael ei defnyddio i niwtralu effaith taliadau llog effeithiol uwch i'r Datganiad o Incwm a Gwariant Cynhwysfawr dros weddill oes y benthyciadau.
- iv) Cronfeydd wrth Gefn Yswiriant a Rheoli Risg: cynhelir y cronfeydd wrth gefn hyn i ariannu unrhyw rwymedigaethau a hawliadau yn y dyfodol sy'n fwy na'r gyllideb.
- v) Adferiad Blwydd-daliadau: cynhelir y gronfa wrth gefn hon i wrthbwysu unrhyw gynnydd mewn taliadau pensiwn yn y cyfnod tair blynedd sydd i ddod.
- vi) Lliniaru Cyllideb: mae hyn wedi cael ei sefydlu i liniaru'r effeithiau o ostyngiadau yn y dyfodol mewn cyllid a dderbyniwyd gan Lywodraeth Cymru.

21. Cronfeydd Wrth Gefn y Gellir Eu Defnyddio

31 Mawrth 2022 £000		31 Mawrth 2023 £000
(8,302)	Cronfa'r Cyngor	(5,577)
(56,420)	Cronfeydd Wrth Gefn sydd wedi'u	(59,842)
(2,056)	Clustnodi (Nodyn 20)	(1,566)
	Cyfrif Refeniw Tai	
(6,957)	Cronfa Wrth Gefn Derbyniadau	(7,429)
(11,098)	Cyfalaf	(7,693)
	Grantiau Cyfalaf heb eu Cymhwyso	
(84,833)	Cyfanswm Cronfeydd Wrth Gefn y Gellir eu Defnyddio	(82,107)

Balansau Refeniw

Mae balansau refeniw Cronfa'r Cyngor ar gael i'r Cyngor Sir ar gyfer pwrpasau cyffredinol neu benodol ac yn cynrychioli croniant gorniferoedd y gorffennol yng Nghyfrif Refeniw Cronfa'r Cyngor. Nid yw balansau'r Cyfrif Refeniw Tai yn rhan o Falansau Cronfa'r Cyngor ac maent yn cael eu nodi ar wahân.

31 Mawrth 2022 £000		Trosgwlyddo (i Fewn)/Allan £000	31 Mawrth 2023 £000
	<u>Balansau Refeniw Cronfa'r Cyngor</u>		
(7,135)	Balansau Cyffredinol	1,603	(5,532)
(1,167)	Balansau a Glustnodwyd	1,122	(45)
(8,302)	Cyfanswm Balansau Cronfa'r Cyngor	2,725	(5,577)
(2,056)	Balansau'r Cyfrif Refeniw Tai	490	1,566

Cronfa Wrth Gefn Derbyniadau Cyfalaf

Bydd incwm o werthu asedau nad ydynt yn gyfredol yn cael ei gredydu i'r Gronfa Derbyniadau Cyfalaf, ac yna gellir ei ddefnyddio i ariannu gwariant cyfalaf newydd.

2021/22			2022/23		
Cyfanswm £000			Cronfa'r Cyngor £000	Cyfrif Refeniw Tai £000	Cyfanswm £000
(8,290)	Adio	Balans ar 1 Ebrill	(6,826)	(132)	(6,958)
(3,478)		Derbyniadau – Gwerthiant Asedau	(714)	0	(714)
0		Derbyniadau - Prydlesi	0	0	0
(152)		Derbyniadau – Grantiau a Ad-dalwyd	(98)	0	(98)
(500)		Derbyniadau Cyfalaf Gohiriedig	(300)	0	(300)
(12,420)			(7,938)	(132)	(8,070)
5,463 0	Tynnu	Wedi'i gymhwyso yn ystod y flwyddyn:			
		Gwariant Cyfalaf Ariannol - arall	209	132	341
		Adbryniant dyledion	300	0	300
(6,957)		Balans ar 31 Mawrth	(7,429)	0	(7,429)

Grantiau Cyfalaf heb eu Cymhwyso

2021/22 £000		2022/23	
		£000	£000
(7,638)	Balans ar 1 Ebrill		(11,098)
	A Grantiau a Chyfraniadau a gafwyd yn y flwyddyn		
(19,563)	- Cronfa'r Cyngor	(17,363)	
(6,944)	- Cyfrif Refeniw Tai	(6,096)	
(2,298)	- Gwariant refeniw a ariennir o gyfalaf trwy statud	(503)	(23,962)
	Llai Grantiau a Chyfraniadau sydd wedi'u cynhwyso yn ystod y flwyddyn		
20,539	- Grantiau a gafwyd yn ystod y flwyddyn	20,129	
4,806	- Grantiau a gafwyd mewn blynyddoedd blaenorol	7,238	27,367
(11,098)	Balans ar 31 Mawrth		(7,693)

22. Cronfeydd Wrth Gefn na Ellir eu Defnyddio

Mae'r Awdurdod yn dal y Cronfeydd Wrth Gefn na Ellir eu Defnyddio canlynol:

Y Gronfa Adbrisiu Wrth Gefn: mae hwn yn cynnwys enillion y Cyngor a ddeilliodd o'r cynnydd yng ngwerth ei asedau anghyfredol.

Cyfrif Addasiadau Cyfalaf: mae hwn yn amsugno'r gwahaniaethau amseru sy'n deillio o'r gwahanol drefniadau cyfrifo ar gyfer defnyddio asedau anghyfredol ac ar gyfer ariannu caffael, adeiladu neu wella'r asedau hynny dan darpariaethau statudol.

Y Gronfa Bensiynau Wrth Gefn: mae hwn yn amsugno'r gwahaniaethau amseru sy'n deillio o'r gwahanol drefniadau cyfrifo ar gyfer buddion ar ôl cyflogaeth ac ar gyfer ariannu buddion yn unol â darpariaethau statudol.

Cyfrif Addasiadau Offerynnau Ariannol: mae hwn yn amsugno'r gwahaniaethau amseru sy'n deillio o'r gwahanol drefniadau cyfrifo ar gyfer incwm a threuliau sy'n ymwneud ag offerynnau ariannol penodol ac am gario colledion neu elwa ar enillion fesul darpariaethau statudol.

Cronfa Derbyniadau Cyfalaf Gohiriedig: mae hwn yn cofnodi gwahaniaethau amseru rhwng enillion a gydnabyddir wrth waredu asedau anghyfredol a derbyniadau arian parod.

Cyfrif Absenoldebau Cronedig: mae hwn yn amsugno'r gwahaniaethau fyddai'n codi fel arall ar Falans Cronfa'r Cyngor drwy gronni absenoldebau digolledid a enillwyd, ond na chymerwyd yn ystod y flwyddyn, e.e. hawl gwyliu blynyddol a gariwyd drosodd ar 31 Mawrth.

2022/23					Addasiadau rhwng Sail Cyfrifyddu a Chyllido (Nodyn 6)				
Cronfeydd Wrth Gefn na Ellir eu Defnyddio	Balans Agoriadol £000	* Addasiadau technegol £000	Balans ar 1 Ebrill 2022 £000	Incwm & Gwariant Cynhwysfawr Arall (D.I. & G.C.) £000	Addasiadau i'r Adnoddau Refeniw £000	Addasiadau rhwng Refeniw ac Adnoddau Cyfalaf £000	Addasiadau i Adnoddau Cyfalaf £000	Symudiadau Arall £000	Balans Cau £000
Y Gronfa Adbrisiu Wrth Gefn	(173,709)	0	(173,709)	(62,464)	0	0	0	6,559	(229,614)
Cyfrif Addasiadau Cyfalaf	(212,994)	0	(212,994)	0	10,136	(16,252)	(7,879)	(6,327)	(233,316)
Y Gronfa Bensiynau Wrth Gefn	247,726	0	247,726	(212,122)	18,121	0	0	0	53,725
Cyfrif Addasiadau Offerynnau Ariannol	409	0	409	0	(16)	0	0	0	393
Cronfa Derbyniadau Cyfalaf Gohiriedig	(2,057)	(38)	(2,095)	0	0	0	300	0	(1,795)
Cyfrif Absenoldebau Cronedig	3,196	0	3,196	0	960	0	0	0	4,156
Cyfanswm Cronfeydd na Ellir eu Defnyddio	(137,429)	(38)	(137,467)	(274,586)	29,201	(16,252)	(7,579)	232	(406,451)

* Addasiad yn ymwneud â balans agoriadol y flwyddyn flaenorol o dderbyniadau cyfalaf gohiriedig.

2021/22					Addasiadau rhwng Sail Cyfrifyddu a chyllido (Nodyn 6)				
Cronfeydd Wrth Gefn na Ellir eu Defnyddio	Agoriadol £000	* Addasiadau technegol £000	Balans ar 1 Ebrill 2021 £000	Incwm & Gwariant Cynhwysfawr Arall (D.I. & G.C.) £000	Addasiadau i'r Adnoddau Refeniw £000	Addasiadau rhwng Refeniw ac Adnoddau Cyfalaf £000	Addasiadau i Adnoddau Cyfalaf £000	Symudiadau Arall £000	Balans Cau £000
Y Gronfa Adbrisio Wrth Gefn	(108,234)	0	(108,234)	(73,036)	0	0	0	7,561	(173,709)
Cyfrif Addasiadau Cyfalaf	(168,357)	1,296	(167,061)	0	(11,011)	(16,790)	(10,571)	(7,561)	(212,994)
Y Gronfa Bensiynau Wrth Gefn	307,532	110	307,642	(75,593)	15,677	0	0	0	247,726
Cyfrif Addasiadau Offerynnau Ariannol	424	0	424	0	(15)	0	0	0	409
Cronfa Derbyniadau Cyfalaf Gohiriedig	(500)	(2,359)	(2,859)	0	0	0	802	0	(2,057)
Cyfrif Absenoldebau Cronedig	2,803	0	2,803	0	393	0	0	0	3,196
Cyfanswm Cronfeydd na ellir eu defnyddio	33,668	(953)	32,715	(148,629)	5,044	(16,790)	(9,769)	0	(137,429)

* Gwnaed addasiad i gyfrifo am y rhwymedigaeth pensiwn yn ymwneud â chyfran Cyngor Sir Ddinbych o rwymedigaeth pensiwn Bwrdd Uchelgais Economaidd Gogledd Cymru £110k a thriniaeth o dderbyniad cyfalaf gohiriedig (£1,063k).

23. Datganiad Llif Arian – Gweithgareddau Gweithredol

2021/22 £000		2022/23 £000
(37,286)	Net (arian dros ben) neu ddiffyg ar ddarpariaeth gwasanaethau Addasiadau i net (arian dros ben) neu ddiffyg ar ddarpariaeth gwasanaethau ar gyfer symudiadau nad yw'n arian parod	8,096
322	Cynnydd/(Lleihad) Rhestrau Eiddo	(347)
(422)	Cynnydd/(Lleihad) Dyledwyr Hirdymor	(310)
15,579	Cynnydd/(Lleihad) Dyledwyr/Taliadau ymlaen llaw	4,141
(10,769)	(Cynnydd)/Lleihad mewn Credydwyd/Derbynebaw ymlaen llaw	16,225
55	(Cynnydd)/Lleihad mewn Croniant Llog Benthyciad	(223)
(348)	Trosglwyddiadau (i)/o'r Darpariaethau	(892)
(97)	Darpariaethau Dyledion Drwg	(632)
(788)	Dibrisiad ac Amhariad	(31,836)
(2,674)	Colledion ailbrisio Eiddo, Peiriannau ac Offer	7,798
(136)	Symudiadau yng ngwerth marchnad yr Eiddo Buddsoddi	(147)
(15,676)	Addasiadau i'r Gronfa Bensiwn	(18,121)
18,783	Arall	15,474
	Addasiadau i eitemau a gynhwysir yn y net (arian dros ben) neu ddiffyg ar ddarpariaeth gwasanaethau sy'n weithgareddau buddsoddi neu ariannu	
4,130	Gwerthu Eiddo, Peiriannau ac Offer	1,113
(29,327)	Llifoedd arian net gan Weithgareddau Gweithredol	339

Mae'r llif arian ar gyfer gweithgareddau gweithredol yn cynnwys yr eitemau canlynol:

2021/22 £000		2022/23 £000
(89)	Llog a dderbyniwyd	(529)
9,126	Llog a dalwyd	9,290

24. Datganiad Llif Arian – Gweithgareddau Buddsoddi

2021/22 £000		2022/23 £000
48,623	Prynu eiddo, peiriannau ac offer, eiddo buddsoddi ac asedau anniriaethol	58,438
343,800	Prynu buddsoddiadau tymor byr a thymor hir	405,500
162	Taliadau eraill ar gyfer gweithgareddau buddsoddi	363
(4,130)	Elw o werthiant eiddo, peiriannau ac offer, eiddo buddsoddi ac asedau anniriaethol	(1,113)
(331,400)	Elw o fuddsoddiadau tymor byr a thymor hir	(410,400)
(25,382)	Derbynebaw eraill o weithgareddau buddsoddi	(22,941)
31,673	Llifoedd arian net o Weithgareddau Buddsoddi	29,847

25. Datganiad Llif Arian – Gweithgareddau Ariannu

2021/22 £000		2022/23 £000
(25,156)	Derbynebaw cyfalaf benthyca tymor byr a thymor hir	(90,110)
(5,661)	Derbynebaw eraill o weithgareddau ariannu	(4,011)
25,484	Ad-dalu benthyca tymor byr a thymor hir	63,427
(5,333)	Llif arian net o weithgarwch ariannu	(30,694)

26. Cysoniad Rhwymedigaethau S'yn Codi o Weithgareddau Ariannu

	2022/23 1 Ebrill	Llif Arian Ariannu	Newidiadau Caffaeliad	An-ariannol Newidiadau An-ariannol Eraill	2022/23 31 Mawrth
	£000	£000	£000	£000	£000
Benthyca Tymor Hir	(202,539)	(19,864)			(222,403)
Benthyca Tymor Byr	(32,747)	(6,819)			(39,566)
Cyfanswm Rhwymedigaethau o Weithgareddau Ariannu	(235,286)	(26,683)	0	0	(261,969)

27. Cyllidebau Gyfun**Cyllidebau Gyfun ar gyfer lechyd a Gofal Gymdeithasol**

O dan reoliad 19(1) o Reoliadau Trefniadau Partneriaeth (Cymru) 2015, cytunwyd trefniant cyllideb gyfun rhwng awdurdodau lleol Gogledd Cymru a Bwrdd Iechyd Prifysgol Betsi Cadwaladr mewn perthynas a darpariaeth llety gofal cartref i bobl hyn. Daeth y trefniant i rym ar 1 Ebrill 2019. Mae Cyngor Sir Ddinbych yn gweithredu fel awdurdod cynhaliol yn ystod tymor cychwynnol y cytundeb (2019/20 i 2022/23). Mae'r trafodion ar gyfer Cyngor Sir Ddinbych yn unig wedi eu cynnwys yn y llinell Gwasanaethau Cymorth Cymunedol o'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr.

Mae'r incwm a'r gwariant ar gyfer y trefniadau cyllidebau gyfun hyn ar gyfer y flwyddyn sy'n diwedd 31 Mawrth 2023 fel a ganlyn; mae'r cyfraniadau ar gyfer Ch4 wedi eu cynnwys er gwybodaeth yn unig a nid ydynt wedi eu cronni yng nghyfrifon pob partner. Yn unol a'r Cytundeb Partneriaeth, gwneir taliadau mewn ol-ddyledion yn ystod 2023/24:

2021/22 £000		2022/23 £000
	Gwariant	
98,982	Costau Cartrefi Gofal	111,032
98,982	Cyfanswm y Gwariant	111,032
	Arian	
(9,340)	Cyngor Sir Ddinbych	(10,236)
(14,221)	Cyngor Bwrdeistref Sirol Conwy	(15,864)
(10,095)	Cyngor Sir y Fflint	(10,556)
(15,317)	Cyngor Bwrdeistref Sirol Wrecsam	(14,434)
(9,143)	Cyngor Sir Gwynedd	(11,214)
(5,209)	Cyngor Sir Ynys Mon	(5,708)
(35,657)	Bwrdd Iechyd Prifysgol Betsi Cadwaladr	(43,020)
(98,982)	Cyfanswm yr Arian	(111,032)
0	(Arian Dros Ben)/Diffyg a drosglwyddwyd i Gronfa	0

Trefniadau Cyllidebau Gyfun Eraill

Mae'r Cyngor wedi ymrwymo i ddau drefniad cyllidebau gyfun llai eraill gyda Bwrdd Iechyd Prifysgol Betsi Cadwaladr.

Mae'r un cyntaf ar gyfer darpariaeth Storfa Gyfarpar Gymunedol ac fe'i gynhelir gan Gyngor Sir Ddinbych.

Nod yr ail drefniad cyllideb gyfun yw darpariaeth gwasanaeth integredig o weithwyr cymorth iechyd a Gofal Gymdeithasol, sy'n cefnogi defnyddwyr gwasanaeth yn y gymuned. Y Cyngor yw'r Partner cynhaliol ar gyfer y trefniad ac mae'n gweithredu fel comisiynydd arweiniol neu ddarparwr y gwasanaethau.

Mae rhagor o wybodaeth am y trefniadau eraill hyn i'w gweld yn Nodyn 32.

28. Lwfansau Aelodau

Mae'r holl aelodau'n derbyn cyflog sylfaenol bob blwyddyn. Mae rhai o'r aelodau'n ymgymryd â swyddi uwch ac felly'n derbyn cyflog uwch. Mae'r holl lefelau cyflog yn cael eu gosod gan gorff cenedlaethol o'r enw Panel Tâl Annibynnol. Talodd y Cyngor y symiau canlynol i aelodau'r Cyngor yn ystod y flwyddyn.

2021/22 £000		2022/23 £000
866	Cyflogau	1,000
1	Treuliau	5
867	Cyfanswm	1,005

29. Tâl Swyddogion

a) Nifer y gweithwyr oedd â tâl, ac eithrio cyfraniadau pensiwn y cyflogwr, o £60,000 neu fwy.

2021/22 Cyfanswm Gweithwyr	Band Tâl	2022/23			
		Staff Mewn Ysgolion	Staff Tu Allan i Ysgolion	Cyfanswm y Gweithwyr	Gadael yn ystod y flwyddyn
17	£60,000 - £64,999	24	11	35	1
11	£65,000 - £69,999	11	3	14	0
8	£70,000 - £74,999	8	2	10	1
3	£75,000 - £79,999	7	3	10	0
1	£80,000 - £84,999	2	3	5	0
4	£85,000 - £89,999	2	0	2	0
5	£90,000 - £94,999	2	4	6	0
1	£95,000 - £99,999	1	1	2	0
0	£100,000 - £104,999	1	2	3	0
1	£105,000 - £109,999	0	0	0	0
3	£110,000 - £114,999	0	1	1	0
0	£115,000 - £119,999	1	0	1	0
0	£120,000 - £124,999	1	0	1	0
1	£125,000 - £129,999	1	0	1	0
0	£130,000 - £134,999	0	0	0	0
0	£135,000 - £149,999	0	1	1	0
1	£240,000 - £249,999	0	0	0	0
56	Total	61	31	92	2

Dylid nodi bod y tabl hwn yn cynnwys yr Uwch Swyddogion a fanylir yn y tablau isod.

Gadawodd nifer o swyddogion yn ystod y flwyddyn felly bydd eu tâl yn cynnwys unrhyw daliadau derbyniadwy wrth derfynu eu cyflogaeth.

b) Mae'r tablau a ganlyn yn amlinellu'r datgeliadau tâl ar gyfer Uwch Swyddogion sydd â chyflogau o lai na £150,000 ond yn hafal i neu'n fwy na £60,000 y flwyddyn. Nid oes unrhyw Uwch Swyddogion gyda chyflogau o £150,000 neu fwy.

Teitl y post	Blwyddyn	Cyflog, ffioedd a lwfansau £	Iawndal am Golli Swydd £	Cyfanswm heb gynnwys cyfraniadau pensiwn £	Cyfraniadau pensiwn y cyflogwr £	Cyfanswm £
Prif Weithredwr	2022/23	137,185	0	137,185	32,924	170,109
Prif Weithredwr o 01/08/21 Note 1	2021/22	89,492	0	89,492	21,478	110,970
Prif Weithredwr i 06/04/21 Note 1	2021/22	2,272	0	2,272	545	2,817
Cyfarwyddwr Corfforaethol - Economi a'r Amgylchedd o 01/09/22 Nodyn 4	2022/23	64,697	0	64,697	15,527	80,224
Cyfarwyddwr Corfforaethol: Economi a Pharth Cyhoeddus hyd at 31/07/21 Nodyn 1	2021/22	37,443	0	37,443	8,986	46,429
Cyfarwyddwr Corfforaethol: Cymunedau	2022/23	114,255	0	114,255	27,421	141,676
	2021/22	112,330	0	112,330	26,959	139,289
Cyfarwyddwr Corfforaethol: Llywodraethu a Busnes o 01/09/22 Nodyn 5	2022/23	64,697	0	64,697	15,527	80,224
Pennaeth Gwasanaethau Cyfreithiol, Adnoddau Dynol a Democrataidd hyd at 31/08/22 Nodyn 5	2022/23	39,182	0	39,182	9,404	48,586
Pennaeth Gwasanaethau Cyfreithiol, Adnoddau Dynol a Democrataidd	2021/22	92,111	0	92,111	22,107	114,218
Pennaeth Gwellu Busnes a Moderneiddio	2021/22	92,111	0	92,111	22,092	114,203
Pennaeth Dros Dro Prifffyrdd, Cyfleusterau a Gwasanaethau Amgylcheddol o 05/09/22 Nodyn 4	2022/23	50,868	0	50,868	12,208	63,076
Pennaeth Prifffyrdd, Cyfleusterau a Gwasanaethau Amgylcheddol hyd at 31/08/22 Nodyn 4	2022/23	39,182	0	39,182	9,404	48,586
Pennaeth Prifffyrdd, Cyfleusterau a Gwasanaethau Amgylcheddol	2021/22	92,111	0	92,111	22,107	114,218
Pennaeth Cymunedau a Chwsmeriaid	2022/23	94,036	0	94,036	20,375	114,411
	2021/22	91,420	0	91,420	19,747	111,167
Pennaeth Cynllunio, Gwarchod y Cyhoedd a Gwasanaethau Cefn Gwlad	2022/23	94,036	0	94,036	22,569	116,605
	2021/22	92,111	0	92,111	22,107	114,218

Post title	Blwyddyn	Cyflog, ffioedd a lwfansau £	Iawndal am Golli Swydd £	Cyfanswm heb gynnwys cyfraniadau pensiwn £	Cyfraniadau pensiwn y cyflogwr £	Cyfanswm £
Pennaeth Cyllid ac Eiddo	2022/23	94,036	0	94,036	22,569	116,605
	2021/22	90,728	0	90,728	21,775	112,503
Cyd-bennaeth Gwasanaeth Addysg a Phlant (Addysg)	2022/23	91,972	0	91,972	22,073	114,045
Cyd Bennaeth Gwasanaeth Addysg a Phlant (Addysg) o 29/09/21 Nodyn 3	2021/22	84,358	0	84,358	20,246	104,604
Cyd-bennaeth Gwasanaeth Addysg a Phlant (Gofal Cymdeithasol Plant)	2022/23	91,972	0	91,972	22,073	114,045
Cyd Bennaeth Gwasanaeth Addysg a Phlant (Gofal Cymdeithasol Plant) o 29/09/21 Nodyn 3	2021/22	78,252	0	78,252	18,699	96,951
Pennaeth Gwasanaethau Cymorth Cymunedol i 31/12/21 Nodyn 2	2021/22	69,083	0	69,083	16,580	85,663
Pennaeth Dros Dro Gwasanaethau Cymorth Cymunedol ar y Cyd Nodyn 2	2022/23	80,836	0	80,836	19,401	100,237
Pennaeth Dros Dro Gwasanaethau Cymorth Cymunedol ar y Cyd Nodyn 2	2022/23	80,836	0	80,836	19,401	100,237
Pennaeth Dros Dro Gwasanaethau Cymorth Cymunedol ar y Cyd o 01/11/21 Nodyn 2	2021/22	33,109	0	33,109	7,946	41,055
Pennaeth Dros Dro Gwasanaethau Cymorth Cymunedol ar y Cyd o 01/11/21 Nodyn 2	2021/22	32,880	0	32,880	7,891	40,771

Nodyn 1

Rhoddwyd trefniadau trosiannol mewn lle, lle'r oedd y ddau Gyfarwyddwr Corfforaethol yn cymryd drosodd y cyfrifoldebau arwain hyd nes y penodir Prif Weithredwr newydd ar y 1 Awst 2021. Yr ymgeisydd llwyddiannus i'r swydd honno oedd y Cyfarwyddwr Corfforaethol: Economi a Pharth Cyhoeddus.

Nodyn 2

Gadawodd Pennaeth Gwasanaethau Cymorth Cymunedol yr Awdurdod ar 31 Rhagfyr 2021. O 1 Tachwedd 2021 ymlaen, mae dau Bennaeth Dros Dro Gwasanaethau Cymorth Cymunedol yn cyflawni cyfrifoldebau'r swydd hon ar y cyd.

Nodyn 3

Yn dilyn ymgyrch recriwtio allanol, penodwyd Pennaeth Dros Dro y Gwasanaethau Addysg a Phennaeth Dros Dro y Gwasanaethau Plant fel Cyd-benaethiaid Gwasanaeth Addysg a Phlant o 29 Medi 2021.

Nodyn 4

Yn dilyn ymgyrch recriwtio allanol i rôl Cyfarwyddwr Corfforaethol - Economi a'r Amgylchedd, penodwyd Pennaeth Prifffyrdd, Cyfleusterau ac Amgylcheddol o 1 Medi 2022. O 5 Medi 2022 ymlaen, mae Pennaeth Prifffyrdd, Cyfleusterau ac Amgylcheddol Dros Dro yn cyflawni cyfrifoldebau y swydd hon.

Nodyn 5

Yn dilyn ymgyrch recriwtio allanol i rôl y Cyfarwyddwr Corfforaethol - Llywodraethu a Busnes, penodwyd Pennaeth Cyfreithiol, AD a Democrataidd o 1 Medi 2022.

Nodyn 6

Mae'r Prif Weithredwr, y Cyfarwyddwr Corfforaethol: Cymunedau a Phennaeth y Gwasanaethau Cyfreithiol, Adnoddau Dynol a Democrataidd wedi derbyn tâl am eu rôl fel Swyddog Canlyniadau a Dirprwy Swyddog Canlyniadau ar gyfer etholiadau lleol a chenedlaethol (gyda chostau'n cael eu had-dalu yn llawn ac eithrio'r Etholiadau Cyngor Sir).

2021/22: Derbyniodd y Prif Weithredwr £170 ynghyd â chostau blwydd-dal o £41.

Derbyniodd y Cyfarwyddwr Corfforaethol: Cymunedau £3,441 ynghyd â chostau blwydd-dal o £302, a gafodd eu had-dalu'n llawn.

Derbyniodd Pennaeth y Gwasanaethau Cyfreithiol, Adnoddau Dynol a Democrataidd £1,960, gydag ad-daliad o £1,759.

2022/23: Derbyniodd y Prif Weithredwr £11,440 ynghyd â chostau blwydd-dal o £2,664, gydag ad-daliad o £5,720.

Derbyniodd Pennaeth y Gwasanaethau Cyfreithiol, Adnoddau Dynol a Democrataidd £6,920, gydag ad-daliad o £3,460.

Nid yw'r taliadau hyn wedi'u cynnwys yn y dadansoddiad a gyflwynir.

c) Amlinellir y nifer o becynnau ymadael gyda chyfanswm cost fesul band a chost llawn diswyddiadau gorfodol ac eraill yn y tabl isod:

Band cost pecyn ymadael (gan gynnwys taliadau arbennig)	Nifer o ddiswyddiadau gorfodol		Nifer o ymadawiadau eraill a gytunwyd		Nifer llawn o becynnau ymadael fesul band cost		Cyfanswm cost y pecynnau ymadael fesul band	
	2021/22	2022/23	2021/22	2022/23	2021/22	2022/23	2021/22	2022/23
£0 - £40,000	9	7	20	13	29	20	£204,903	£179,854
£40,001 - £80,000	2	0	0	0	2	0	£138,111	£0
£80,001 - £120,000	1	0	0	0	1	0	£84,508	£0
Cyfanswm	12	7	20	13	32	20	£427,522	£179,854

Mae'r costau a ddangosir yn y tabl uchod yn cynnwys costau diswyddo a phob cost ymadael arall. Mae'r rhain yn cynnwys cost straen pensiwn. Mae straen pensiwn yn codi pan fod gweithiwr yn ymddeol yn fuan heb ostyngiad pensiwn actiwaraid. Mae'r straen pensiwn yn daladwy dros dair blynedd ond mae'r Cyngor yn dewis talu'r costau hyn yn ystod blwyddyn gyntaf ymddeoliad.

Mae'r bandiau wedi'u hadolygu a'u cyfuno yn unol â gofynion y Cod i sicrhau na ellir nodi pecynnau ymadael unigol.

d) Mae'n ofynnol i gyrrff adrodd ddatgelu cymhareb tâl rhwng tâl canolrifol pob gweithiwr yr awdurdod yn ystod y flwyddyn a'r un ar gyfer Prif Weithredwr yr awdurdod. Yn 2022/23 roedd tâl y Prif Weithredwr yn £137,185. Tâl canolrifol y gweithlu oedd £25,878. Felly, roedd y gymhareb yn 5.30:1 (5.52:1 yn 2021/22- wedi'i ail-nodi gan y nodwyd yn anghywir yn Natganiad Cyfrifon 2021/22). Yn 2022/23 roedd tâl ar gyfer staff yn amrywio o £9,280 i £125,211. Mae'r tâl yn cynnwys cyflog ac nid yw'n cynnwys taliadau diswyddo neu gyfraniadau pensiwn y cyflogwr.

30. Costau Archwilio Allanol

Mae'r Cyngor yn wynebu'r costau canlynol mewn perthynas ag archwilio'r Datganiad Cyfrifon, ardystio ceisiadau grant, arolygiadau statudol ac i wasanaethau nad ydynt yn cael eu harchwilio, a ddarperir gan archwilydwr allanol yr Awdurdod

2021/22 £000		2022/23 £000
284	Ffioedd yn daladwy i Swyddfa Archwilio Cymru mewn perthynas â gwasanaethau archwilio allanol a gynhelir gan yr archwilydd a benodwyd am y flwyddyn	316
48	Ffioedd yn daladwy am ardystio ceisiadau grant a ffurflenni am y flwyddyn	1
0	Ffioedd yn daladwy mewn perthynas â gwasanaethau eraill a ddarperir gan Swyddfa Archwilio Cymru yn ystod y flwyddyn	0
332	Costau Archwilio Allanol	317

31. Incwm Grant

Fe gredydodd y Cyngor y grantiau, cyfraniadau a rhoddion canlynol i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr yn 2022/23:

2021/22 £000		2022/23 £000
	Credydwyd i Drethiant ac Incwm Grant Amhenodol	
(1,571)	Grantiau a chyfraniadau eraill	(2,246)
(2,410)	Cyfraniadau i'r Prosiect Gwastraff	(89)
(3,288)	Llywodraeth Cymru - Y Rhaglen Ôl-osod er mwyn Optimeiddio CRT.	(651)
	Llywodraeth Cymru – Grantiau Lliniaru Llifogydd ac Amddiffyn	
(2,707)	Arfordirol	(1,648)
	Llywodraeth Cymru - Grant Cyfalaf Cyffredinol a Grant Cyfalaf	
(5,398)	Ychwanegol	(2,082)
	Llywodraeth Cymru - Rhaglen Buddsoddi mewn Adfywio wedi'i	
(1,922)	Thargedu (RBA)	(3,350)
(3,341)	Llywodraeth Cymru - LAM, GTA a Grantiau Tai eraill	(2,373)
(859)	Llywodraeth Cymru – Ysgolion yr 21ain Ganrif a Cyfrwng y Gymraeg	(1,203)
0	Llywodraeth Cymru - Anghenion Dysgu Ychwanegol	(688)
(1,213)	Llywodraeth Cymru - Teithio Llesol	(500)
	Llywodraeth Cymru - Cronfa Llifogydd a Ffyrdd Cydnerth Chwefror	
(63)	2020	0
	Llywodraeth Cymru – Grant Rhaglen Newid ar Y Cyd a Grantiau	
0	Gwastraff	(676)
(791)	Llywodraeth Cymru – Grant Adnewyddu Priffyrdd Cyhoeddus	0
(1,504)	Llywodraeth Cymru – Grant Cynnal a Chadw Ysgolion	(2,406)
0	Llywodraeth Cymru - Grantiau CRT Amrywiol	(2,733)
0	Llywodraeth Cymru - Grant Cyfalaf y Cynnig Gofal Plant	(1,014)
(1,440)	Grantiau Eraill Llywodraeth Cymru	(1,801)
(26,507)	Cyfanswm Grantiau Credydwyd i Drethiant ac Incwm Grant Amhenodol	(23,460)

2021/22 £000		2022/23 £000
	Credydwyd i Wasanaethau	
(4,070)	Grant Chweched Dosbarth Llywodraeth Cymru	(4,243)
(2,082)	Grant Dechrau'n Deg Llywodraeth Cymru	(2,432)
(1,137)	Grant Teuluoedd yn Gyntaf Llywodraeth Cymru	(1,218)
0	Grant Cynnal a Chadw Refeniw Llywodraeth Cymru	0
0	Grant Recriwtio, Adfer a Chodi Safonau	(1,270)
(6,833)	Grantiau Addysg Eraill gan Lywodraeth Cymru	(3,658)
(7,313)	Grant Cefnogi Pobl Llywodraeth Cymru	(7,443)
(3,313)	Cefnogaeth Gwasanaethau Cymdeithasol CI Llywodraeth Cymru	(1,493)
(3,338)	Grantiau Gwasanaethau Cymdeithasol Eraill gan Lywodraeth Cymru	(2,590)
	Cinio Ysgol Am Ddim Llywodraeth Cymru - Grant Darpariaeth	
0	Gwyliau	(1,271)
0	Grant Datblygu a Chyflawni Polisi Digartrefedd Llywodraeth Cymru	(1,103)
(1,830)	Grant Tocynnau Teithio Rhatach Llywodraeth Cymru	(1,221)
0	Cartrefi Llywodraeth Cymru ar gyfer yr Wcrain	(2,918)
(6,107)	Grantiau Eraill gan Lywodraeth Cymru	(4,190)
	Cysylltiedig â Covid:	
0	Grant Cynllun Gostyngiadau'r Dreth Gyngor	0
(8,423)	Cronfa Caledi	(571)
(3,731)	Grant Colli Incwm	(0)
(226)	Cyllid Cymorth Brys Bws	(1,348)
(1,731)	Grantiau Eraill sy'n Gysylltiedig â Covid	(241)
(50,134)	Cyfanswm Grantiau Llywodraeth Cymru	(37,209)
(3,970)	Grant Datblygu Disgyblion	(3,990)
(4,279)	Grant Gwella Addysg	(3,861)
(16,481)	Cymorthdal Lwfansau Rent Adran Gwaith a Phensiynau	(15,788)
(7,828)	Cymorthdal Ad-daliadau Rent Adran Gwaith a Phensiynau	(7,648)
	Grant Gweinyddu Budd-daliadau Tai / Treth y Cyngor Adran Gwaith a	
(326)	Phensiynau	(328)
	Gwahanol grantiau a dderbyniwyd gan Fwrdd Iechyd Prifysgol Betsi	
(3,955)	Cadwaladr	(5,948)
(7,389)	Grantiau Eraill y Llywodraeth	(5,463)
(94,362)	Cyfanswm Grantiau Llywodraeth	(80,234)
(230)	Grantiau Di-lywodraeth eraill	(280)
(95,359)	Cyfanswm Grantiau Credydwyd i Wasanaethau	(80,514)

Mae'r Cyngor wedi derbyn nifer o grantiau, cyfraniadau a rhoddion nad ydynt eto wedi'u cydnabod fel incwm, gan eu bod ag amodau sydd ynghlwm wrthynt a byddai angen dychwelyd yr arian neu eiddo i'r rhoddwr pe na foddolir unrhyw amodiad o'r fath. Dangosir y balansau ar ddiwedd y flwyddyn yn y tabl isod.

2021/22 £000		2022/23 £000
(3,440)	Derbyniadau Grantiau Cyfalaf Ymlaen Llaw: Symiau Cymudol	(7,021)
(4,513)	Bwrdd Uchelgais Economaidd Cyfran Cyngor Sir Ddinbych o'r Cydbwyllgor Gogledd Cymru	(3,495)
(7,953)	Cyfanswm Derbyniadau Grantiau Cyfalaf Ymlaen Llaw	(10,516)
	Derbyniadau Grantiau Refeniw Ymlaen Llaw:	
	Llywodraeth	
(476)	Cymru Cynnal a Chadw Ffyrdd y Llywodraeth Leol	(476)
(394)	Grantiau Addysg	(527)
(291)	Cefnogi Pobl	(291)
0	Cronfa Trawsnewid	0
(95)	WEFO Gorllewin Cymru ESF	(23)
(72)	Covid -Colli Incwm	0
0	Tocynnau Teithio Rhatach	(508)
(86)	Eraill	(60)
(1,104)	Cronfa Adnewyddu Gymunedol	(105)
(1,078)	Adran Gwaith a Phensiynau (DWP)	(694)
(481)	Asiant Cefnffyrdd Gogledd a Chanolbarth Cymru	(292)
(15)	Grant Datblygu Disgyblion	(15)
(152)	Grantiau Di-lywodraeth eraill	(111)
(4,244)	Cyfanswm Derbyniadau Grantiau Refeniw Ymlaen Llaw	(3,102)

32. Partïon Cysylltiedig

Mae'r Cyngor yn gorfod datgelu trafodion materol gyda phartïon cysylltiedig – cyrff neu unigolion sydd â'r potensial i reoli neu ddylanwadu ar y Cyngor, neu i'w rheoli neu eu dylanwadu gan y Cyngor. Mae datgelu'r trafodion hyn yn caniatáu darllenwyr i asesu'r graddau y gallai'r Cyngor fod wedi'i gyfyngu yn ei allu i weithredu'n annibynnol neu efallai wedi diogelu'r gallu i gyfyngu ar allu parti arall i ymdrin yn rhydd â'r Cyngor.

Llywodraeth Ganolog

Mae gan y Lywodraeth Ganolog ddylanwad statudol dros weithrediadau cyffredinol y Cyngor mae'n gyfrifol am ddarparu fframwaith strategol y mae'r Awdurdod yn gweithredu ynddo, yn darparu'r mwyafrif o'i gyllid ar ffurf grantiau, ac yn rhagnodi telerau sawl trafodyn sydd gan y Cyngor â phartïon eraill (e.e. biliau treth y cyngor, budd-daliadau tai). Mae grantiau a dderbyniwyd gan adrannau'r llywodraeth wedi'u trafod mewn mwy o fanylder yn Nodyn 31.

Aelodau Etholedig

Gofynnwyd i'r holl Aelodau Etholedig cyfredol i gwblhau datganiad ac i ddatgelu unrhyw drafodion partïon cysylltiedig gyda'r awdurdod. Derbyniwyd datganiad gan yr holl Aelodau Etholedig.

Mae aelodau wedi datgan darpariaeth gwasanaeth uniongyrchol i'r Cyngor, neu gysylltiad â chwmnïau, cyrff elusennol neu wirfoddol a all fod yn ymwneud â'r Cyngor yn ystod 2022/23;

	Taliadau 2022/23 £000	Symiau sy'n ddyledus gan y Cyngor ar 31 Mawrth 2023 £000
Darparu Gwasanaethau i'r Cyngor		
Darparu Gwasanaeth Maethu	28	0
Diddordeb mewn cwmnïau, cyrff elusennol neu wirfoddol		
Perthynas agos yw Cyfarwyddwr WillSky Ltd	5	1
Ymddiriedolwr Annibynnol gyda Chyngor Gwasanaethau Gwirfoddol Sir Ddinbych	386	0
Ysgrifennydd Gwasanaeth Eiriolaeth Iechyd Meddwl Conwy a Sir Ddinbych Cyf	40	5
Cadeirydd Bwrdd Cerdd Sir Ddinbych	390	0
Ymddiriedolwr Prosiect Ieuenctid Dinbych	191	0
Perchennog Meithrinfa Ddydd	44	3
Ymddiriedolwr Partneriaeth Gymunedol De Sir Ddinbych	33	0
Cyfarwyddwr Menter Iaith Sir Ddinbych	18	1
Cyfarwyddwr Cadwyn Clwyd	423	0

Cynhelir rhestr o ddiddordebau aelodau etholedig gan Bennaeth Gwasanaethau Cyfreithiol, AD a Democrataidd ac mae'n agored i'w harchwilio gan y cyhoedd. Mae nifer o aelodau etholedig hefyd wedi'u penodi gan y Cyngor i wasanaethu ar gyrff eraill sydd â pherthynas ariannol gyda'r Cyngor.

Swyddogion

Gofynnwyd i'r Prif Weithredwr, Cyfarwyddwyr Corfforaethol a Phenaethiaid Gwasanaeth gwblhau datganiad i ddatgelu unrhyw drafodion yn ymwneud â pharti sydd ganddynt â'r awdurdod. Ni wnaed unrhyw ddatganiadau materol ar gyfer 2022/23.

Cyrff Cyhoeddus Eraill

Asiantaeth Pensiynau Athrawon

Mae'r costau pensiwn a godir yn y gyfradd gyfrannu a osodwyd gan yr Adran Addysg ar sail cronfa dybiannol. Mae manylion pensiwn athrawon wedi'u nodi yn Nodyn 35.

Cronfa Bensiynau Clwyd

Mae Cyngor Sir Ddinbych yn gorff a dderbyniwyd i Gronfa Bensiynau Clwyd. Mae manylion o'r trafodion a wnaed gyda Cronfa Bensiwn Clwyd wedi'u cynnwys yn Nodyn 36.

Cynghorau Cymuned/Tref a Dinas

Mae Cyfanswm y praeseptau a dalwyd i'r 37 o gynghorau cymuned/tref a dinas wedi'u cynnwys yn Nodyn 7 ac yn dod i gyfanswm o £2,336k (£2,238k yn 2021/22).

Comisiynydd Heddlu & Throsedd Gogledd Cymru ac Awdurdod Tân Gogledd Cymru

Mae Comisiynwyr Heddlu & Throsedd ac Awdurdodau Tân ac Achub yn gosod eu ffioedd eu hunain i dalwyr treth y cyngor, sydd wedyn yn cael eu cynnwys ar bil treth y cyngor - mae'r taliadau hyn yn cael eu hadnabod fel y praesept. Mae cyfanswm y praeseptau a'r ardollau a dalwyd i Gomisiynydd Heddlu & Throsedd Gogledd Cymru ac Awdurdod Tân Gogledd Cymru yn dod i gyfanswm o £18,256k (£17,447k yn 2021/22). Mae dadansoddiad wedi ei ddarparu yn Nodyn 7.

Bwrdd Iechyd Prifysgol Betsi Cadwaladr

Mae gan yr Awdurdod dri trefniant cyllideb ar y cyd gyda Bwrdd Iechyd Prifysgol Betsi Cadwaladr a gellir gweld y manylion yn Nodyn 27. Roedd cyfraniad Cyngor Sir Ddinbych i'r mwyaf ohonynt, mewn perthynas a darpariaeth llety gofal cartref i'r henoed, yn £10,236k (£9,340k yn 2021/22). Roedd cyfraniad yr Awdurdod i'r Storfa Offer Cymunedol yn £270k (£219k yn 2021/22) a chyfrannodd yr Awdurdod £50k i'r Gwasanaeth Gweithwyr Cefnogi Iechyd a Gofal Cymdeithasol (£50k yn 2021/22).

Cymdeithas Llywodraeth Leol (CLIL)/Cymdeithas Llywodraeth Leol Cymru (CLILC)

Mae'r Cyngor yn aelod o CLIL/CLILC a gwnaed taliadau iddynt o £115k yn 2022/23 (£82k yn 2021/22). Derbyniodd y Cyngor £982k gan CLIL/CLILC yn 2022/23 (£907k yn 2021/22).

Cyd-bwyllgor Addysg Cymru (CBAC)

Mae CBAC yn fwrdd arholi, sydd yn darparu cymwysterau ac asesiad arholiadau i ysgolion Sir Ddinbych. Yn 2022/23 talodd Cyngor Sir Ddinbych £799k ac roedd ganddo ddyled o £25k ar ddiwedd y flwyddyn i CBAC (talwyd £376k yn 2021/22 ac roedd ganddo ddyled o £11k).

Uned Ddata Llywodraeth Leol – Cymru

Ymgwymerwyd â gwariant o £28k o fewn 2022/23 gyda Chyngor Sir Ddinbych (£28k yn 2021/22).

Cwmnïau

Mae Cod Ymarfer Cyfrifo yn gofyn i awdurdod sydd â chysylltiadau materol mewn un neu fwy o is-gwmnïau a chwmnïau cysylltiedig baratoi cyfrif refeniw grŵp a mantolen.

Sefydlodd Cyngor Sir Ddinbych Gwmni Masnachu Llywodraeth Leol dan

berchnogaeth lwyr a elwir Hamdden Sir Ddinbych Cyf. a ddaeth yn weithrodol ym mis Ebrill 2020. Mae'r Bwrdd Cyfarwyddwyr yn cynnwys Rheolwr Gyfarwyddwr y Cwmni, dau Gyfarwyddwr Annibynnol, Cyfarwyddwr Corfforaethol Cyngor Sir Dinbych a thri o'r aelodau etholedig.

Paratowyd Cyfrifon Grŵp i gyfuno datganiadau ariannol y Cyngor â datganiadau Hamdden Sir Ddinbych Cyf.

33. Gwariant Cyfalaf ac Ariannu Cyfalaf

Dangosir cyfanswm y gwariant cyfalaf yn y flwyddyn yn y tabl isod (gan gynnwys gwerth yr asedau a gaffaelwyd o dan brydlesau ariannol), ynghyd â'r adnoddau a ddefnyddiwyd i'w ariannu. Lle bydd gwariant cyfalaf yn cael ei ariannu yn y dyfodol drwy daliadau i reffeniw wrth i asedau gael eu defnyddio gan y Cyngor, mae'r gwariant yn golygu bod cynnydd yn y Gofyniad Cyllido Cyfalaf (GCC), mesuriad o'r gwariant cyfalaf a wnaed yn hanesyddol gan y Cyngor nad ydyw wedi'i ariannu eto. Dadansoddir y GCC yn ail ran y nodyn hwn.

2021/22 £000		2022/23 £000
284,311	Gofyniad Cyllido Cyfalaf Agoriadol	289,250
2,359	Addasiad Technegol *	0
	Buddsoddiad Cyfalaf	
47,150	Eiddo, Peiriannau ac Offer	57,166
24	Eiddo Buddsoddi	146
4,085	Gwariant Refeniw a Ariennir o Gyfalaf Trwy Statud	3,991
	Ffynonellau o Arian	
(5,765)	Derbyniadau cyfalaf	(641)
(25,345)	Grantiau a chyfraniadau eraill y Llywodraeth	(27,367)
	Symiau a roddwyd o'r neilltu o reffeniw:	
(5,249)	Cyfraniadau reffeniw uniongyrchol	(3,967)
(12,320)	MRP a Dyledwyr Hirdymor	(12,666)
289,250	Gofyniad Cyllido Cyfalaf Terfynol	305,912

2021/22 £000	Esboniad o symudiadau mewn blwyddyn	2022/23 £000
2,359	Addasiad Technegol *	0
0	Cynnydd mewn angen sylfaenol i fenthyca (a gefnogir gan gymorth ariannol y llywodraeth)	8,216
15,202	Cynnydd mewn angen sylfaenol i fenthyca (heb gefnogaeth cymorth ariannol y llywodraeth)	21,412
(12,320)	MRP a Dyledwyr Hirdymor	(12,666)
(302)	Derbyniadau Cyfalaf a neilltuwyd	(300)
4,939	Cynnydd / (gostyngiad) mewn Gofyniad Cyllido Cyfalaf	16,662

* Yn dilyn adolygiad, gwnaethpwyd addasiad yn ymwneud a'r driniaeth o drsoglwyyddo asedau i Hamdden Sir Ddinbych Cyf yn 2020-21

34. Prydlesau

Mae'r Cyngor yn prydlesu rhai o'i eiddo, cerbydau ac eitemau o offer, yn ogystal â phrydlesu rhai o'r eiddo y mae'n berchen arnynt. Mae trefniadau'r prydlesau wedi'u hadolygu a'u dosbarthu fel prydlesau gweithredol neu ariannol fel y disgrifir mewn mwy o fanylder isod.

Prydlesau Travelodge y Rhyl

Gwerthodd y Cyngor faes parcio i ddatblygwr yn y Rhyl i adeiladu gwesty Travelodge fel rhan o'r amcan strategol i adfywio glannau'r Rhyl. Cwblhawyd y datblygiad hwn erbyn Ionawr 2019 a phrydlesywd y strwythur yn ôl i'r Cyngor gan y datblygwr dros gyfnod o 25 mlynedd am daliad rhent blynyddol o £274k. Is-brydleswyd yr eiddo i Travelodge gan y Cyngor am daliad rhent blynyddol o £305k. Dechreuodd y ddau brydles ar 18 Ionawr 2019 a roedd y taliadau rhent yn dechrau o 19 Gorffennaf 2019 yn dilyn cyfnod di-rent o chwe mis. Cytunodd y Cyngor i weithredu fel gwarantwr rhwng y cyllidwr a gweithredwr y gwesty i sicrhau'r datblygiad hwn drwy ymrwymo i'r cytundebau prydlesu cefn-wrth-gefn hyn drwy dderbyn rhent elw blynyddol o £31k. Bydd yr elw hwn yn cael ei roi mewn cronfa wrth gefn a fydd yn cronni cronfeydd i'w defnyddio i liniaru risg ariannol y Cyngor yn y dyfodol.

Awdurdod fel Lesddeiliad

Prydlesau Ariannol

Mae gan y Cyngor rai eiddo o dan brydlesau ariannol.

Caiff yr asedau a gafaelir o dan y prydlesau hyn eu cario fel Adeiladau, Peiriannau ac Offer yn y Fantolen ar y symiau net canlynol:

31 Mawrth 2022 £000		31 Mawrth 2023 £000
4,001	Tir ac Adeiladau Eraill	4,568

Awdurdod fel Prydlesydd

Prydlesau Weithredol

Mae'r Cyngor yn prydlesu eiddo i unigolion o dan brydlesau gweithredol ar gyfer dibenion amrywiol, fel datblygiad economaidd i ddarparu unedau i fusnesau lleol. Y taliadau prydles lleiaf sy'n dderbyniadwy o dan brydlesau na ellir eu canslo yn y dyfodol yw:

31 Mawrth 2022 £000		31 Mawrth 2023 £000
1,145	Dim hwyrach na blwyddyn	1,095
4,020	Hwyrach na blwyddyn a dim hwyrach na 5 mlynedd	3,777
6,640	Hwyrach na 5 mlynedd	6,194
11,805		11,066

35. Cynlluniau Pensiwn y Rhoddir Cyfrif Amdanynt fel Cynlluniau Cyfraniad Diffiniedig

Mae athrawon a gyflogir gan y Cyngor yn aelodau o'r Cynllun Pensiwn Athrawon, a weinyddir gan yr Adran Addysg. Mae'r Cynllun yn rhoi buddiannau penodol i athrawon pan fyddant yn ymddeol, ac mae'r Cyngor yn cyfrannu at y costau drwy wneud cyfraniadau ar sail canran o gyflogau pensiynadwy aelodau. Yn dechnegol, mae'r Cynllun yn gynllun â buddion diffiniedig. Fodd bynnag, nid yw'r Cynllun wedi'i gyllido ac mae'r Adran Addysg yn defnyddio cronfa dybiannol i gyfrifo cyfradd gyfraniadau cyflogwyr a delir gan awdurdodau lleol. Cynhelir prisiadau'r gronfa dybiannol bob pedair blynedd. Nid yw'r Cyngor yn gallu nodi ei gyfran o sefyllfa ariannol waelodol a pherfformiad y Cynllun gyda digon o ddibynadwyedd at ddibenion cyfrifeg. At ddiben y Datganiad Cyfrifon hwn, caiff ei gyfrif ar yr un sail a chynllun cyfraniadau diffiniedig. Yn 2022/23, talodd y Cyngor Sir £9,527k i Bensiynau Athrawon o ran buddiannau ymddeol athrawon, sy'n gyfwerth â 23.68% o gyflog pensiynadwy. Y ffigurau ar gyfer 2021/22 oedd £8,882k a 23.68%. Yn ogystal, gwnaed taliadau o ran ymddeoliadau cynnar cyfwerth a £357k (£354k yn 2021/22).

Roedd £1,145k yn dal yn daladwy ar ddiwedd y flwyddyn. Mae'r Cyngor yn gyfrifol am gostau unrhyw fuddiannau ychwanegol a roddir wrth ymddeol yn gynnar y tu allan i delerau'r cynllun athrawon. Cyfrifir y costau hyn ar sail buddiannau diffiniedig ac fe'u nodir yn Nodyn 36.

36. Cynlluniau Pensiwn â Buddiannau Diffiniedig

Cymryd rhan mewn Cynlluniau Pensiwn

Fel rhan o delerau ac amodau cyflogaeth ei swyddogion, mae'r Cyngor yn gwneud cyfraniadau at gost buddiannau ar ôl cyflogaeth. Er na fydd y buddiannau hyn yn cael eu talu nes i'r gweithwyr ymddeol, mae ymrwymiad ar y Cyngor i wneud y taliadau (ar gyfer y buddiannau hyn) a datgelu pryd y gall gweithwyr gael eu hawliad yn y dyfodol.

Mae'r Cyngor yn cymryd rhan mewn dau gynllun ar ôl cyflogaeth:

- Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol, mae hwn yn drefniant pensiwn â buddiannau diffiniedig a gaiff ei gyllido, sy'n golygu bod y Cyngor a gweithwyr yn talu cyfraniadau i mewn i gronfa, a gyfrifir ar lefel a fwriedir i gydbwyso dyledion pensiynau gydag asedau buddsoddi.
- Trefniadau ar gyfer rhoi buddiannau â disgrisiwn ar ôl ymddeol wrth ymddeol yn gynnar
 - mae hwn yn drefniant buddiannau diffiniedig na chaiff ei gyllido, lle caiff dyledion eu cydnabod pan gaiff y buddiannau eu rhoi. Fodd bynnag, nid oes asedau

buddsoddi wedi'u cronni i dalu'r dyledion pensiynau hyn, a rhaid creu arian parod i dalu taliadau pensiwn gwirioneddol pan fyddant yn daladwy.

Mae Cronfa Bensiynau Clwyd yn drefniant aml-gyflogwr, ble mae pob cyflogwr yn gyfrifol am y costau pensiwn, rhwymedigaethau a risgiau ariannu yn ymwneud â'i weithwyr ei hun a chyn-weithwyr.

Mae rheolaeth y Gronfa yn cael ei freinio yng Nghyngor Sir y Fflint, sef Awdurdod Gweinyddu'r Gronfa. Mae'r Cyngor wedi sefydlu Pwyllgor Cronfa Bensiwn sy'n cynnwys pum Cyngorydd o Gyngor Sir y Fflint a phedwar aelod cyfetholedig.

Mae'r Pwyllgor, gyda chymorth ymgynghorwyr proffesiynol y Gronfa, yn ymgymryd â rolau megis penderfynu ar bolisiau mewn perthynas â'r strategaeth fuddsoddi, gweinyddu llywodraethu, cyfathrebu, strategaeth ariannu a darpariaethau rheoli risg.

Am fanylion pellach ynglŷn ag egwyddorion llywodraethu a buddsoddi Cronfa Bensiwn Clwyd ewch i <https://mss.clwydpensionfund.org.uk/> neu cysylltwch a Chronfa Bensiynau Clwyd yn:

Cronfa Bensiwn Clwyd
Neuadd y Sir
Yr Wyddgrug
Sir y Fflint
CH7 6NA

Y prif risgiau i awdurdod y cynllun yw'r tybiaethau hirhoedledd, newidiadau statudol i'r cynllun, newidiadau strwythurol i'r cynllun (h.y. codi arian ar raddfa fawr o'r cynllun), newidiadau i chwyddiant, llog bondiau a pherfformiad y buddsoddiadau ecwiti a ddelir gan y cynllun. Mae'r rhain yn cael eu lliniaru i ryw raddau gan y gofynion statudol i godi tâl ar Gronfa'r Cyngor a'r Cyfrif Refeniw Tai yn y symiau sy'n ofynnol yn ôl statud fel y disgrifir yn y nodyn polisïau cyfrifeg.

Trafodion sy'n gysylltiedig â Buddiannau ar ôl Cyflogaeth

Rydym yn cydnabod cost buddiannau ymddeol yng nghost gwasanaethau pan gânt eu hennill gan weithwyr, yn hytrach na phan gaiff y buddiannau eu talu fel pensiynau. Fodd bynnag, mae'r tâl y mae angen i ni eu gwneud yn erbyn Treth y Cyngor yn seiliedig ar yr arian sy'n daladwy yn y flwyddyn, felly caiff cost wirioneddol buddiannau ar ôl cyflogaeth/ buddiannau ymddeol ei dynnu allan o Gronfa'r Cyngor a'r Cyfrif Refeniw Tai drwy'r Datganiad ynglŷn â'r Symudiadau yn y Cronfeydd Wrth Gefn. Mae'r trafodion canlynol wedi'u gwneud yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr a Balans Cronfa'r Cyngor drwy'r Datganiad ynglŷn â'r Symudiadau yn y Cronfeydd Wrth Gefn yn ystod y flwyddyn:

	Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol		Trefniadau Buddiannau a Disgresiwn	
	2021/22 £000	2022/23 £000	2021/22 £000	2022/23 £000
Datganiad Incwm & Gwariant Cynhwysfawr				
<i>Cost y Gwasanaethau:</i>				
<i>Cost gwasanaeth yn cynnwys:</i>				
• Cost Gwasanaeth Cyfredol	26,252	29,988		
• † Costau Gwasanaeth y Gorffennol/(Enillion)	347	9		
• (Enillion)/Colled o Setliadau	0	0		
<i>Gwariant Gweithredu Arall:</i>				
• Treuliau Gweinyddu	531	597		
<i>Incwm & Gwariant Ariannu a Buddsoddi</i>				
• Treuliau Llog Net	6,109	6,463	117	140
<i>Cyfanswm y Buddiannau ar ol Cyflogaeth a godir ar y Gwarged neu Ddiffyg ar Ddarpariaeth Gwasanaethau</i>	33,239	37,057	117	140
<i>Buddiannau eraill ar ol Cyflogaeth a godir ar y Datganiad Incwm Cynhwysfawr:</i>				
<i>Ailfesuriad y rhwymedigaeth buddiannau diffiniedig net yn cynnwys:</i>				
• * Adenillion ar Asedau Cynlluniau (ac eithrio'r swm a nodir yn y Gwariant Llog Net) [A]	(56,826)	41,772		
• * Enillion a Cholledion Actiwaraid yn sgil Newidiadau mewn Rhagdybiaethau Demograffig [B]	(6,291)	(24,070)	(48)	(375)
• * Enillion a Cholledion Actiwaraid yn sgil Newidiadau mewn Rhagdybiaethau Ariannol [C]	(14,571)	(321,206)	34	(765)
• * Arall [D]	2,118	92,132	16	434
<i>Cyfanswm Buddiannau ar ol Cyflogaeth a godir ar y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr</i>	(42,331)	(174,315)	119	(566)
Datganiad Symudiad yn y Cronfeydd wrth Gefn				
Gwrthdroad costau net a wnaed l'r Gwarged neu'r Ddyled				
• ar gyfer Darparu Gwasanaethau ar gyfer Buddiannau ar ol Cyflogaeth yn unol a'r Cod	(33,239)	(37,057)	(117)	(140)
<i>Swm gwirioneddol a godir yn erbyn Balans Cronfa'r Cyngor ar gyfer pensiynau yn y flwyddyn</i>				
• Cyfraniadau gweithwyr sy'n daladwy i'r cynllun	17,032	18,367		
• Buddiannau ymddeol sy'n daladwy i bensiynwyr			680	635

*A + B + C + D = Ailfesuriad y Rhwymedigaeth / (Ased) Buddiannau Diffiniedig Net fel y dyfynnwyd yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr: (£295,622k) 2022/23; (£75,568k) 2021/22).

Bwrdd Uchelgais Economaidd Gogledd Cymru

Ar hyn o bryd mae'r Cyngor yn cymryd rhan yng Nghyd-bwyllgor Bwrdd Uchelgais Economaidd Gogledd Cymru

ynghyd ag awdurdodau cyfagos Gogledd Cymru. Nid yw dadansoddiad o gyfran Sir Ddinbych o drafodion sy'n ymwneud â chynllun pensiwn buddion diffiniedig y cydbwyllgor wedi'i gynnwys yn y tablau yn y datgeliad hwn. Cyfanswm cyfran Sir Ddinbych o fuddion ôl-gyflogaeth a godwyd ar y Gwarged neu Ddiffyg ar Ddarparu gwasanaethau oedd (£73k) yn 2022-23. Swm y buddion ôl-gyflogaeth a godwyd ar y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr oedd (£43k). Balans agoriadol y rhwymedigaeth net yn deillio o rwymedigaeth buddion diffiniedig oedd £116k gan arwain at rwymedigaeth cau o £0k yn ymwneud â Bwrdd Uchelgais Economaidd Gogledd Cymru yng nghyfrifon Cyngor Sir Ddinbych. Mae rhagor o wybodaeth am Ddatganiad o Gyfrifon Bwrdd Uchelgais Economaidd Gogledd Cymru ar gael ar:

[Bwrdd Uchelgais Economaidd Gogledd Cymru](#)

Asedau Pensiwn a Rhwymedigaethau a Gydabyddir yn y Fantolen

Mae'r swm a nodir yn y Fantolen yn sgil rhwymedigaeth yr awdurdod o ran ei gynlluniau buddiannau diffiniedig fel a ganlyn:

	Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol		Trefniadau Buddiannau â Disgresiwn	
	2021/22 £000	2022/23 £000	2021/22 £000	2022/23 £000
Gwerth Presennol y rhwymedigaeth buddiannau diffiniedig	814,286	597,172	5,332	4,131
Gwerth teg yr Asedau Cynlluniau	(572,010)	(547,578)		
Is-gyfanswm	242,276	49,594	5,332	4,131
Symudiadau eraill yn y rhwymedigaeth (ased)				
Rhwymedigaeth net yn deillio o fudd diffiniedig	242,276	49,594	5,332	4,131

Cysoniad y Symudiadau yng Ngwerth Teg Asedau'r Cynllun

	Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol	
	2021/22 £000	2022/23 £000
Gwerth teg agoriadol asedau'r cynllun	504,254	572,010
Incwm llog	10,644	16,106
Treuliau gweinyddu	(531)	(597)
Enilliad/(colled) ailfesuriad:		
• Yr elw ar asedau'r cynllun, ac eithrio'r swm a gynhwysir yn y gwariant llog net	56,826	(41,772)
• Arall	0	0
Effaith newidiadau yng nghyfraddau'r gyfnewidfa dramor		
Cyfraniadau gan y cyflogwr	17,032	18,367
Cyfraniadau gan weithwyr	4,160	4,640
Buddiannau a dalwyd	(20,375)	(21,176)
Arall	0	0
Gwerth cau asedau'r cynllun	572,010	547,578

Cysoniad Gwerth Presennol Rhwymedigaethau y Cynllun (Rhwymedigaeth Buddiannau Diffiniedig)

	Rhwymedigaeth a Ariennir		Rhwymedigaeth nas Ariennir	
	Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol		Trefniadau Buddiannau Disgresiwn	
	2021/22 £000	2022/23 £000	2021/22 £000	2022/23 £000
Balans agoriadol ar 1 Ebrill	805,893	814,286	5,893	5,332
Cost gwasanaeth presennol	26,252	29,988		
Cost llog	16,753	22,569	117	140
Cyfraniadau gan gyfranogwyr y cynllun	4,160	4,640		
(Enillion) a cholledion ailfesuriad:				
(Enillion) a cholledion actiwari yn sgil				
• newidiadau yn y rhagdybiaethau demograffig	(6,291)	(24,070)	(48)	(375)
• (Enillion) a cholledion actiwari yn sgil newidiadau yn y rhagdybiaethau ariannol	(14,571)	(321,206)	34	(765)
• Arall	2,118	92,132	16	434
Cost gwasanaeth blaenorol				
Colledion/(enillion) a chwtogiad	347	9	0	0
Rhwymedigaethau a ragdybir ar gyfuniad endidau Buddiannau a dalwyd	(20,375)	(21,176)	(680)	(635)
Rhwymedigaethau wedi eu dileu ar setliadau	0	0		
Balans terfynol ar 31 Mawrth	814,286	597,172	5,332	4,131

Asedau Cynwysedig y Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol:

	Gwerth teg asedau'r cynllun	
	2021/22 £000	2022/23 £000
Arian Parod a Symiau Cywerth ag Arian Parod	18,304	24,093
Ecwitiâu		
• DU a ddyfynnwyd	0	0
• Byd-eang a ddyfynnwyd	61,205	31,758
• Byd-eang na ddyfynnwyd	0	0
• UDA	0	0
• Japan	0	0
• Ewrop	0	0
• Marchnadoedd datblygol	51,481	27,926
• Cyffindir	0	0
• Dwyrain Pell	0	0
Is-gyfanswm Ecwiti	112,686	59,684
Bondiau		
• Bondiau Tramor Eraill	57,201	55,853
• LDI	145,863	150,584
Is-gyfanswm Bondiau	203,064	206,437
Eiddo		
• DU	28,601	29,022
• Tramor	5,720	4,381
Is-gyfanswm Eiddo	34,321	33,403
Eraill		
• Cronfeydd Diogelu	37,181	39,426
• Ecwiti preifat	60,633	71,185
• Isadeiledd	27,456	31,760
• Coed ac Amaeth	2,860	2,738
• Credyd Preifat	12,012	14,785
• DGF	63,493	64,067
Is-gyfanswm Eraill	203,635	223,961
Cyfanswm Asedau	572,010	547,578

Sail ar gyfer Amcangyfrif Asedau a Dyledion

Mae dyledion wedi'u hasesu ar sail actiwaraid gan ddefnyddio'r dull credyd uned a ragamcanir, amcangyfrif o'r pensiynau a fydd yn daladwy mewn blynyddoedd i ddod yn dibynnu ar ragdybiaethau am gyfraddau marwolaeth, lefelau cyflog ac ati.

Mae'r Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol a Dyledion Buddiannau â Disgresiwn wedi'u hamcangyfrif gan Mercer Human Resource Consulting, cwmni annibynnol o actiwarïaid, ac mae amcangyfrifon ar gyfer Cronfa'r Cyngor Sir yn seiliedig ar brisiad llawn diweddaraf y cynllun ar 31 Mawrth 2022.

Y prif ragdybiaethau a ddefnyddiwyd gan yr actiwari oedd:

	Cynllun Pensiwn y Llywodraeth Leol		Trefniadau Buddion Disgresiwn	
	2021/22	2022/23	2021/22	2022/23
Rhagdybiaethau Marwolaeth:				
Hirhoedledd yn 65 ar gyfer pensiynwyr presennol:				
• Dynion	22.5 blynedd	21.4 blynedd	22.5 blynedd	21.4 blynedd
• Merched	24.9 blynedd	23.8 blynedd	24.9 blynedd	23.8 blynedd
Hirhoedledd yn 65 ar gyfer pensiynwyr y dyfodol:				
• Dynion	24.0 blynedd	22.9 blynedd		
• Merched	26.9 blynedd	25.6 blynedd		
Cyfradd Chwyddiant	3.30%	2.70%	3.50%	2.70%
Cyfradd cynnydd mewn cyflogau	4.55%	3.95%		
Cyfradd cynnydd mewn pensiynau	3.40%	2.80%	3.60%	2.80%
Cyfradd disgowntio buddiannau'r cynllun	2.80%	4.80%	2.80%	4.90%

Mae amcangyfrif y rhwymedigaeth budd ddiffiniedig yn sensitif i'r rhagdybiaethau actiwari a nodir yn y tabl uchod. Mae'r dadansoddiadau sensitifrwydd isod wedi eu pennu ar sail newidiadau rhesymol posibl ar ddiwedd y cyfnod adrodd ac mae'n rhagdybio, ar gyfer pob newid, bod y rhagdybiaeth wedi dadansoddi newidiadau tra mae'r holl ragdybiaethau eraill yn aros yn gyson. Mae'r rhagdybiaethau o ran hirhoedledd, er enghraifft, yn rhagdybio bod disgwyliad oes yn cynyddu neu'n lleihau ar gyfer dynion a merched. Yn ymarferol, mae hyn yn annhebygol o ddigwydd, a gall newidiadau mewn rhai rhagdybiaethau fod yn rhyngberthynol. Mae'r amcangyfrifon yn y dadansoddiad sensitifrwydd wedi dilyn polisiau cyfrifo'r cynllun h.y. ar sail actiwari yn defnyddio'r dull credyd uned a ragamcanir. Nid yw'r dulliau na math y rhagdybiaethau a ddefnyddiwyd wrth lunio'r dadansoddiad sensitifrwydd isod wedi eu newid ers y cyfnod blaenorol.

Newid mewn rhagdybiaethau 31 Mawrth 2022	Effaith ar y rhwymedigaeth net yn sgil y Rhwymedigaeth Budd Ddiffiniedig yn y Cynllun £000
Hirhoedledd (cynnydd mewn 1 flwyddyn)	12,520
Cyfradd chwyddiant (cynnydd o 0.1%)	25,342
Cyfradd cynnydd mewn cyflogau (cynnydd o 0.1%)	3,923
Cyfradd ddisgowntio rhwymedigaeth y cynllun (cynnydd o 0.1%)	(46,905)
Enillion buddsodiad (lleihad o 1%)	(5,508)

Risgiau a'r Strategaeth Fuddsoddi

Mae'r Gronfa yn cynnal sefyllfaoedd yn defnyddio amrywiaeth o offerynnau ariannol ac felly mae'n agored i nifer o risgiau ariannol gan gynnwys risgiau credyd a gwrthannol, risg hylifedd, risg marchnad a risg cyfraddau cyfnewid.

Mae gweithdrefnau rheoli risg yr Awdurdod Gweinyddu yn canolbwyntio ar natur anrhagweladwy'r marchnadoedd ariannol a gweithredu cyfyngiadau i leihau'r risgiau hynny. Mae'r Gronfa Bensiwn yn flynyddol yn adolygu ei Ddatganiad Strategaeth Fuddsoddi, a'r Datganiad Strategaeth Cyllido gyfatebol, sy'n gosod polisi'r Gronfa Bensiwn ar faterion fel y math o fuddsoddiadau i'w dal, y balans rhwng gwahanol fathau o fuddsoddiadau, cyfyngiadau buddsoddi a'r ffordd y rheolir risg.

Effaith ar Lif Arian yr Awdurdod

Amcanion y cynllun yw cadw cyfraniadau cyflogwyr mor gyson â phosibl. Mae'r Cyngor Sir wedi cytuno ar strategaeth gydag actiwari'r cynllun i gyflawni lefel gyllido 100% dros y 13 mlynedd nesaf. Caiff lefelau cyllido eu monitro yn flynyddol. Bydd y prisiad tair blynedd nesaf yn cael ei gwblhau ar 31 Mawrth 2025.

Bydd yn rhaid i'r cynllun ystyried newidiadau cenedlaethol i'r cynllun dan Ddeddf Pensiynau'r Gwasanaethau Cyhoeddus 2013. Dan y Ddeddf, efallai na fydd Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol Cymru a Lloegr, a'r prif gynlluniau pensiwn eraill, yn darparu buddiannau mewn perthynas â gwasanaeth ar ôl 31 Mawrth 2014. Mae'r Ddeddf yn darparu ar gyfer gwneud rheoliadau, o fewn fframwaith cyffredin, i sefydlu cynlluniau cyfartaledd enillion gyrfu newydd i dalu pensiynaua buddiannau eraill i weision cyhoeddus penodol.

Rhagwelir y bydd yr awdurdod yn talu £13,202k i'r cynllun yn 2023/24.

Cyfartaledd pwysol hyd y rhwymedigaeth buddiannau diffiniedig ar gyfer aelodau'r cynllun yw 17 mlynedd, 2022/23 (17 mlynedd 2021/22).

37. Natur a Maint y Risgiau sy'n Deillio o Offerynnau Ariannol

Mae'r Cyngor wedi mabwysiadu Cod Ymarfer Rheoli Trysorlysoedd y Sefydliad Siartredig Cyllid Cyhoeddus a Chyfrifyddiaeth ac mae'n cydymffurfio â'r Cod Darbodus ar gyfer Cyllid Cyfalaf ar gyfer Awdurdodau Lleol.

Fel rhan o fabwysiadu Cod Rheoli'r Trysorlys, cymeradwyodd y Cyngor Strategaeth Reoli'r Trysorlys ar gyfer 2022/23 ar 22 Chwefror 2022. Mae'r Strategaeth yn nodi'r paramedrau ar gyfer rheoli risgiau sy'n gysylltiedig ag Offerynnau Ariannol. Mae'r Cyngor hefyd yn cynhyrchu Arferion Rheoli'r Trysorlys sy'n nodi'r trefniadau ymarferol i'w dilyn i reoli'r risgiau hyn.

Mae Strategaeth Reoli'r Trysorlys yn cynnwys Strategaeth Fuddsoddi Flynyddol yn unol â Chyfarwyddyd Buddsoddi Llywodraeth Cymru i awdurdodau lleol. Mae'r Cyfarwyddyd hwn yn egluro y dylid rhoi blaenoriaeth i ddiogelwch a hylifedd, yn hytrach nag arenillion. Mae Strategaeth Trysorlys y Cyngor, ynghyd â'i Arferion Rheoli'r Trysorlys, yn seiliedig ar geisio cyfradd uchaf dychweliadau sy'n gyson â lefelau priodol diogelwch a hylifedd.

Y prif risgiau a gaiff eu cwmpasu yw:

Risg Credyd: Y posibilrwydd y bydd partïon eraill yn methu talu symiau dyledus i'r Cyngor.

Risg Hylifedd: Y posibilrwydd y does gan y Cyngor ddim arian ar gael i gwrdd â'i ymrwymadau i wneud taliadau.

Risg Marchnad: Y posibilrwydd y gallai colled ariannol godi i'r Cyngor o ganlyniad i newidiadau mewn mesuriadau fel cyfraddau llog a symudiadau ar y farchnad stoc.

Risg Credyd

Buddsoddiadau

Mae'r Cyngor yn rheoli'r risg trwy sicrhau bod buddsoddiadau wedi'u lleoli gyda'r llywodraeth ganolog, awdurdodau eraill neu Fanciau a Chymdeithasau Adeiladu sydd â sgorau credyd digon uchel fel y nodwyd yn y Strategaeth Rheoli Trysorlys. Bydd cyfyngiad o £5,000k yn cael ei roi ar swm yr arian y gellir ei fuddsoddi gyda pharti unigol. Ni ellir buddsoddi mwy na chyfanswm o £10,000k am gyfnod hirach na blwyddyn.

Nid oes gan y Cyngor unrhyw brofiad hanesyddol o ddiffygdlu gan barti arall. Mae'r Cyngor yn defnyddio amryw o ddangosyddion yn ogystal â sgorau credyd i benderfynu pwy i fuddsoddi gyda nhw. Mae'r rhain yn cynnwys gwarantau'r Llywodraeth, cryfder ariannol y Wlad a phrisiau cyfranddaliadau. Bydd y Cyngor a'i ymgynghorydd trysorlys yn parhau i ddadansoddi a monitro'r dangosyddion hyn a datblygiadau credyd yn rheolaidd ac yn ymateb yn ôl yr angen i sicrhau diogelwch y symiau a fuddsoddwyd.

Dyledwyr

Cydnabyddir yn yr amgylchedd economaidd presennol y bydd casglu arian dyledus yn anoddach, ond mae'r Awdurdod eisoes wedi buddsoddi mewn methodoleg Rheoli Credyd cryf gyda staff hyfforddedig wedi'u cefnogi gan drefnau effeithiol a ddylai gynnal llif arian a lleihau enghreifftiau o droseddau cytundebol.

Mae'r tabl isod yn crynhoi gwerth nominal portffolio buddsoddi'r Cyngor ar ddiwedd y flwyddyn ariannol.

	Sgôr Tymor Hir ar adeg Buddsoddi	Sgôr Tymor Hir ar 31/03/2023	Balans a fuddsoddwyd ar 31/03/2023 £000	Dyddiad Ad-dalu			
				0-3 Mis £000	4-6 Mis £000	7-9 Mis £000	10-12 Mis £000
Banciau'r DU NatWest Llywodraeth y DU Swyddfa Rheoli Dyled Cyfanswm	A+	A+	4,900	4,900			
	AA-u	AA-u	19,300	19,300			
			24,200	24,200	0	0	0

Diffiniad Graddau Tymor Hir	AA	Ansawdd Credyd Uchel iawn Disgwyliad o risg credyd isel iawn. Gallu cryf iawn i dalu ymrwymadau ariannol sydd ddim yn agored yn sylweddol i ddigwyddiadau rhagweladwy.
	A	Ansawdd Credyd Uchel Disgwyliad o risg credyd isel. Gallu cryf i dalu ymrwymadau ariannol, a all fod yn fwy agored i amodau busnes neu economaidd anffafriol nag sy'n wir ar gyfer graddau uwch.

Risg Hylifedd

Mae gan y Cyngor fynediad at gyfleusterau benthyca gan y Bwrdd Benthyca Gwaith Cyhoeddus (PWLb). Does dim risg yn cael ei adnabod na fydd y Cyngor yn gallu dod o hyd i'r arian i dalu ei ymrwymadau. Mae'r Cyngor hefyd yn gorfod rheoli'r risg na fydd yn agored i ailgyflenwi cyfran helaeth o'r arian a fenthycwyd ar adeg pan mae cyfraddau llog yn anffafriol.

Roedd dadansoddiad aeddfedrwydd dyled PWLB a dros dro y Cyngor ar 31 Mawrth 2023 fel a ganlyn:

	Blynyddoedd	31 Mawrth 2022 £000	31 Mawrth 2023 £000	%
Benthyciadau Tymor Byr Benthyciadau Tymor Hir	Llai na 1 blwyddyn	(32,563)	(39,392)	15.07
	Dros 1 dan 6	(35,303)	(43,835)	16.76
	Dros 6 dan 10	(23,077)	(29,014)	11.10
	Dros 10 dan 15	(35,016)	(47,247)	18.07
	Dros 15 dan 20	(14,796)	(14,037)	5.37
	Dros 20 dan 25	(6,000)	0	0.00
	Dros 25 dan 30	(4,000)	(11,053)	4.23
	Dros 30 dan 35	(69,630)	(71,898)	27.49
	Dros 35 dan 40	(14,320)	(5,000)	1.91
	Dros 40 dan 45	0	0	0.00
Cyfanswm Benthycia Tymor Hir		(202,142)	(222,084)	84.93
Cyfanswm Benthycia ar Swm Nominal		(234,705)	(261,476)	100.00
Llog a Gronnwyd		(1,607)	(1,830)	
Premiwm a Ohiriwyd				
Addasiadau SAARh 9		5,303	5,233	
Cyfanswm Benthycia ar Gost Amorteiddio		(231,009)	(258,073)	

Risg Marchnad

(1) Risg Cyfradd Llog:

Mae'r Cyngor yn agored i risgiau sy'n deillio o symudiadau yn y cyfraddau llog. Nod y Strategaeth Rheoli Trysorlys yw lliniaru'r risgiau hyn trwy osod terfyn uchaf o 40% ar ddyled allanol a all fod yn destun cyfraddau llog amrywiol. Ar 31 Mawrth 2022 a 31 Mawrth 2023, roedd 100% o'r portffolio dyledion mewn offerynnau cyfradd sefydlog.

Mae buddsoddiadau hefyd yn amodol ar symudiadau mewn cyfraddau llog. Oherwydd bod buddsoddiadau yn cael eu gwneud ar gyfraddau sefydlog, ond ar gyfer cyfnodau amser byrrach, maent yn fwy agored i symudiadau cyfraddau llog. Mae'n rhaid cydbwyso'r risg yn erbyn y camau gweithredu a gymerwyd i liniaru'r risg credyd.

(2) Risg Pris:

Nid yw'r Cyngor yn buddsoddi mewn cyfranddaliadau ecwiti ac felly ni fydd unrhyw risg prisiau (h.y. y risg y bydd y Cyngor yn dioddef colled o ganlyniad i symudiadau anffafriol ym mhrys yr offerynnau ariannol).

(3) Risg Cyfnewid Tramor

Nid oes gan y Cyngor unrhyw asedau na dyledion ariannol mewn arian tramor. Felly, nid yw'n agored i risg o golli arian o ganlyniad i symudiadau anffafriol yn y cyfraddau cyfnewid.

38. Asedau Treftadaeth

Cysoni Gwerth Asedau Treftadaeth sydd gan yr Awdurdod.

2022/23	Plas Newydd £000	Carchar Rhuthun £000	Nantclwyd y Dre £000	Cyfanswm Asedau Treftadaeth £000
Cost neu Brisiad 1 Ebrill 2022	2,569	10,146	8,100	20,815
Ychwanegiadau	9	0	24	33
Enillion Ailbrisio	0	0	0	0
Gostyngiadau ailbrisiad wedi eu cydnabod yn yr Arian Dros Ben neu'r Diffyg yn narpariaeth y gwasanaethau	(9)	0	(24)	(33)
Dibrisiadau	(13)	(44)	(42)	(99)
31 Mawrth 2023	2,556	10,102	8,058	20,716

2021/22	Plas Newydd £000	Carchar Rhuthun £000	Nantclwyd y Dre £000	Cyfanswm Asedau Treftadaeth £000
Cost neu Brisiad 1 Ebrill 2021	1,895	7,266	5,840	15,001
Ychwanegiadau				0
Enillion Ailbrisio	684	2,911	2,291	5,886
Gostyngiadau ailbrisiad wedi eu cydnabod yn yr Arian Dros Ben neu'r Diffyg yn narpariaeth y gwasanaethau				0
Dibrisiadau	(10)	(31)	(31)	(72)
31 Mawrth 2022	2,569	10,146	8,100	20,815

Cofebion Hynafol Cofrestredig

Mae gan y Cyngor nifer o gofebion hynafol cofrestredig ac adeiladau rhestredig a ddosberthir gan CADW fel Asedau Treftadaeth ond nid oes gan y rhain brisiadau ynghlwm. Yn eu plith mae Castell Dinas Bran sydd yn gastell canoloesol sy'n sefyll yn uchel ar fryn uwchben tref Llangollen, ac mae'n safle Bryngaer o'r Oes Haearn. Mae eraill yn cynnwys Tŵr Jiwbilî, Moel Fenlli, Moel y Gaer Llanbedr, Caer Drewyn, Tŷ Baddon Rufeinig Prestatyn. Mae rhagor o wybodaeth ar gael gan CADW neu Ymddiriedolaeth Archeolegol Clwyd Powys.

Regalia Dinesig

Mae'r rhan fwyaf o'r Regalia Dinesig yn dal i fod ym mherchnogaeth pob Cyngor Tref, gyda nifer fach iawn o wrthrychau yn derbyn gofal gan y Gwasanaeth Treftadaeth, oherwydd bod angen gofal a storfa broffesiynol arnynt neu oherwydd eu gwerth hanesyddol. Fodd bynnag, nid yw Regalia Dinesig wedi'i gynnwys ar y Fantolen gan fod angen rhagor o wybodaeth a chyfuno'r casgliadau.

Adeiladau Treftadaeth

Mae gan Sir Ddinbych yr adeiladau treftadaeth a ganlyn. Ailbrisiwyd yr adeiladau yn 2018/19 fel rhan o'r rhaglen ailbrizio pum mlynedd. Nid oes prisiad, ar hyn o bryd, ar gyfer yr arteffactau a gedwir yn yr adeiladau. Mae'r rhan fwyaf o arteffactau yn 'roddion' heb unrhyw gost ac nid yw'r gair 'gwerth' mewn amgueddfeydd yn aml yn cyfeirio at werth ariannol.

Plas Newydd – Adeilad Gradd 2 a Thirwedd Rhestredig*

Mae Plas Newydd yn eiddo dau lawr ar wahân sydd wedi'i adeiladu gyda ffrâm bren a drychiadau brics a charreg wedi'u rendro a'u paentio. Mae gan yr amgueddfa tua 400 o arteffactau gan gynnwys dodrefn, eitemau cymdeithasol a domestig (llyfrau, medalau, cerameg a gwisgoed), effemera a chasgliadau amrywiol.

*Carchar Rhuthun – Carchar Fictoraidd Gradd 2**

Caeodd Carchar Rhuthun fel carchar yn 1916. Prynodd y Cyngor Sir yr adeiladau yn 1926 a'u defnyddio ar gyfer swyddfeydd, archifau'r sir a llyfrgell y dref. Yn ystod yr Ail Ryfel Byd, defnyddiwyd adeiladau'r carchar fel ffatri arfau, cyn ei dychwelyd i'r Cyngor Sir fel pencadlys Gwasanaeth Llyfrgell Sir Ddinbych. Yn 2002, ailwampiodd y carchar yn helaeth a'i ailagor fel amgueddfa. Mae rhai o'r eitemau yn y casgliad yn rhan annatod o'r adeilad, megis y baddonau cerrig, tra bod eraill yn wrthrychau ac yn archifau sy'n ymwneud â hanes y Carchar.

Nant Clwyd Y Dre – Adeilad Graddfa 1 a Gerddi Rhestredig*

Prynwyd yr eiddo gan Gyngor Sir Clwyd yn 1984. Roedd yn adfail ond roedd rhaglen i adnewyddu a diogelu'r rhannau allanol a gwblhawyd yng nghanol y 1990au. Cafodd yr eiddo ei adnewyddu yn llawn a'i agor i'r cyhoedd ym mis Mehefin 2007 fel amgueddfa oherwydd ei deilyngdod hanesyddol.

Mae'r eiddo'n cynnwys tŷ tua'r 14eg ganrif a estynnwyd yn sylweddol. Mae'r eiddo yn strwythur rhestredig gradd 1 gyda gardd hanesyddol gofrestredig, gazebo rhestredig gradd 1 a waliau gardd rhestredig. Mae'r rhan fwyaf o'r eitemau sy'n cael eu harddangos naill ai'n cael eu hatgynhyrchu neu eu prynu o ffynhonnell anhysbys y tu allan i Sir Ddinbych. Fodd bynnag, mae unrhyw wrthrychau sy'n uniongyrchol gysylltiedig â hanes y tŷ, sydd wedi dod i'r amlwg ers hynny ac sydd wedi cael eu 'rhoi' wedi'u derbyn i Wasanaeth Treftadaeth Sir Ddinbych.

Casgliadau Gwasanaeth Treftadaeth Sir Ddinbych

Mae'r casgliad yn dyddio o'r 1960au pan, cyn bodolaeth gwasanaeth amgueddfa neu roedd deunydd yn cael ei gasglu gan amryw o adrannau o'r hen awdurdodau lleol. Mae tua 10,000 o wrthrychau yn y casgliad gan gynnwys hanes cymdeithasol a diwydiannol, archif a deunydd archeolegol.

Amgueddfeydd

Mae tua 1,000 o eitemau yn gysylltiedig â'r hen amgueddfa yn Ninbych a tua 3,000 o

eitemau unigol yn gysylltiedig ag Amgueddfa'r Rhyl.

Asedau Treftadaeth Anniriaethol

Mae rhai cofnodion hanesyddol yn cael eu cadw yn Swyddfa Cofnodion Sir Ddinbych, ond mae angen ymchwil pellach ar gyfer perchnogaeth rhai o'r cofnodion.

Arall

Mae gan Ysgol Uwchradd yn Sir Ddinbych lun gan yr arlunydd Tirlun Cymreig, Syr John "Kyffin" Williams. Amcangyfrif iw ei fod yn werth rhwng £14,000 - £20,000.

Rheoli Casgliadau a Phrasiadau

Mae rheoli casgliadau yn cael ei arwain gan y Cynllun Achredu Amgueddfeydd a Llywodraeth Cymru - Strategaeth Amgueddfeydd Cymru. Mae casgliadau treftadaeth teithiol y Sir yn cael eu cadw yn Storfa Sir yn Rhuthun. Mae'r rhain yn cynnwys casgliadau archeolegol (fel canfyddiadau Rhufeinig o Faddondy Prestatyn a chasgliadau canoloesol o Gastell Rhuddlan), casgliadau sy'n gysylltiedig â Merched Llangollen, sawl cadair Eisteddfod a chasgliadau hanes cymdeithasol sydd yn ymwneud â'r sir gyfan. Mae gan Blas Newydd, Carchar Rhuthun ac Amgueddfa'r Rhyl i gyd Achrediad Amgueddfeydd.

Cynhaliwyd archwiliad gwrthrych llawn ym Mhlas Newydd, Carchar Rhuthun ac Amgueddfa'r Rhyl yn 2018/19. Mae gwaith yn parhau yn Storfa yr Amgueddfa i wirio cyflwr, ail-labelu, tynnu lluniau a symud pob gwrthrych yn gorfforol, fel rhan o brosiect mwy i wella gofal gwrthrych a cynhwysedd storio. Mae Cronfa Ddata Rheoli Casgliadau yn cadw'r holl wybodaeth gwrthrychau, ac mae swydd y Curadur yn bodloni gofynion Achredu Amgueddfeydd yn llawn.

Benthyciadau

Bydd nifer o eitemau yn cael eu benthycu i ac o'r Gwasanaeth Treftadaeth. Mae gan Plas Newydd ddodrefn sy'n cael ei fenthycu gan Amgueddfa Cenedlaethol Cymru ac mae'r rhain wedi'u cynnwys ym mholisi yswiriant Sir Ddinbych. Mae yna hefyd eitemau ar fenthyciad hirdymor gan Oriolau Cyfiawnder yn Nottingham yng Ngharchar Rhuthun. Bydd cofrestr fenthyciadau yn cael ei chadw ym mhrif swyddfa'r amgueddfa.

Caffael a Gwerthu

Mae gan y Gwasanaeth Treftadaeth "Lyfryn Dogfennau a Threfnau Amgueddfa", yn ogystal â'r polisïau eraill sydd wedi'u rhestru yng Nghynllun Ymlaen y Gwasanaeth Treftadaeth. Mae Dogfennaeth a Llawlyfr Gweithdrefn yr Amgueddfa yn dogfennu'r gweithdrefnau ar gyfer caffael a gwaredu pob eitem. Mae gan bob eitem rif unigryw, manylion am berchnogaeth a math o flaendal. Unwaith y bydd eitem ar gael yn erbyn y Polisi Casglu, gwneir penderfyniad i'w dderbyn yn ffurfiol i gasgliad yr amgueddfa neu ddychwelyd i'r perchennog.

39. Polisiâu Cyfrifo

i. Egwyddorion Cyffredinol

Mae'r Datganiad Cyfrifon yn crynhoi trafodion y Cyngor ar gyfer blwyddyn ariannol 2022/23 a'i sefyllfa diwedd blwyddyn o 31 Mawrth 2023. Mae gofyn i'r Cyngor baratoi Datganiad Cyfrifon Blyneddol gan Reoliadau Cyfrifon ac Archwilio (Cymru)(Diwygiad) 2018. Mae'r Rheoliadau hynny'n gofyn iddynt gael eu paratoi yn unol ag arferion cyfrifo priodol. Mae'r arferion hyn yn cynnwys 'Cod Ymarfer ar gyfer Cadw Cyfrifon Awdurdodau Lleol yn y Deyrnas Unedig 2022/23' (y Cod) yn bennaf, a gefnogir gan y Safonau Adrodd Ariannol Rhyngwladol (SAARh).

Paratowyd y cyfrifon ar sail cost hanesyddol ac eithrio rhai categorïau o asedau anghyfredol sy'n cael eu mesur yn ôl eu gwerth cyfredol ac offerynnau ariannol, sydd bellach yn cael eu cario o fewn y Fantolen ar werth teg fel y diffinnir gan y Cod. Paratowyd y Datganiad Cyfrifon ar sail busnes gweithredol.

Mae cyflwyniad y Cyngor o'r cyfrifon yn cydymffurfio â mabwysiadu Safonau Adrodd Ariannol Rhyngwladol (SAARh). Mae'r Prif Datganiadau yn cynnwys:

- Datganiad ynglŷn â'r Symudiad yn y Cronfeydd Wrth Gefn
- Y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr
- Y Fantolen
- Datganiad Llif Arian

ii. Cyfrifyddu ar gyfer Ysgolion yr Awdurdod Lleol

Mae'r Cod Ymarfer ar gyfer Cadw Cyfrifon Awdurdodau Lleol yn y Deyrnas Unedig yn cadarnhau bod y cydbwysedd rheoli ar gyfer ysgolion a gynhelir gan yr awdurdod lleol (h.y. y categorïau hynny o ysgol a nodir yn Neddf Safonau a Fframwaith Ysgolion 1998, fel y'i diwygiwyd) yn gorwedd gyda'r awdurdod lleol.

Mae y cod hefyd yn nodi bod asedau, rhwymedigaethau, cronfeydd wrth gefn a llifau arian parod yr ysgolion yna yn cael eu cydnabod yn natganiadau ariannol yr awdurdod lleol.

Felly mae trafodion, llifau arian parod a balansau ysgolion yn cael eu cydnabod ym mhob un o ddatganiadau ariannol yr awdurdod fel pe baent yn drafodion, llifau arian a balansau yr awdurdod.

iii. Croniadau Incwm a Gwariant

Cedwir y cyfrifon ar sail croniadau yn unol â'r Cod.

Gwneir croniadau mewn perthynas â grantiau a hawliwyd neu gellir ei hawlio at ddibenion refeniw a chyfalaf. Caiff rhai hawliadau grant eu cwblhau ar ôl i'r cyfrifon gael eu cwblhau ac yn yr achos hwn caiff y grant ei gronni ar sail yr amcangyfrif gorau sydd ar gael, a chyfrifir am unrhyw wahaniaethau yn y flwyddyn ganlynol.

Cyfrifir gweithgaredd ar gyfer y flwyddyn y caiff ei gynnal, nid pan wneir neu derbynnir taliadau arian parod. Yn benodol:

- Caiff ffioedd, taliadau a rhenti gan gwsmeriaid eu cyfrif fel incwm ar y dyddiad y mae'r Cyngor yn darparu'r nwyddau neu'r gwasanaethau perthnasol.
- Caiff cyflenwadau o nwyddau a gwasanaethau eu cofnodi fel gwariant pan gânt eu defnyddio. Lle ceir bwlch rhwng y dyddiad y derbynnir cyflenwadau a phryd y cânt eu defnyddio, cânt eu cario fel rhestr eiddo ar y Fantolen
- Cyfrifir y llog sy'n daladwy ar fenthyciadau ac sy'n dderbyniadwy ar fuddsoddiadau ar sail cyfradd log effeithiol ar gyfer yr offeryn ariannol perthnasol yn hytrach na llifoedd arian sydd wedi'u gosod neu eu penderfynu gan y contract.
- Lle cydnabyddir incwm a gwariant ond nad ydyw arian parod wedi'i dderbyn neu ei dalu, cofnodir y dyledwr neu gredydwr ar gyfer y swm perthnasol ar y Fantolen. Lle ceir amheuaeth y caiff dyledion eu setlo, ysgrifennir balans y dyledwyr i lawr a gwneir tâl i refeniw am yr incwm na fydd yn cael ei gasglu o bosibl.

iv. Arian Parod a Chywerthoedd Arian Parod

Caiff arian parod ei gynrychioli gan arian parod mewn llaw ac arian parod a gedwir mewn cyfrifon adnau sy'n ad-daladwy ar orchymyn. Mae cywerthoedd arian parod yn fuddsoddiadau hynod hylifol, byr dymor, sy'n hawdd eu cyfnewid am symiau hysbys o arian parod gyda risg ansylweddol o unrhyw newid yn eu gwerth. Mae hyn yn golygu bod 'Arian Parod a Chywerthoedd Arian Parod' yn cynnwys arian parod a gedwir mewn banc, cyfrifon adnau ar alw a chyfrifon galw mynediad uniongyrchol.

v. Codi taliadau ar Refeniw ar gyfer Asedau nad ydynt yn Gyfredol

Caiff gwasanaethau, gwasanaethau cefnogi a chyfrifon masnachu eu debydu â'r symiau canlynol i gofnodi'r gost o ddal asedau nad ydynt yn gyfredol yn ystod y flwyddyn:

- dibrisiad i'w briodoli i'r asedau a ddefnyddir gan y gwasanaeth perthnasol
- colledion ailbrisio a lleihad yng ngwerth asedau a ddefnyddir gan y gwasanaeth lle nad oes unrhyw enillion cronedig yn y Gronfa Adbrisio wrth gefn y gall y colledion gael eu dileu yn eu herbyn
- amorteiddio asedau sefydlog annirweddol i'w priodoli i'r gwasanaeth.

Nid oes gofyn i'r Cyngor godi treth y cyngor i ariannu dibrisiad, ailbrisiad a cholledion lleihad yn y gwerth neu amorteiddio. Fodd bynnag, mae gofyn iddo roi cyfraniad ariannol o refeniw tuag at leihad yn ei ofyniad benthyca cyffredinol sy'n gyfystyr â swm a gyfrifir ar sail darbodus a benderfynir gan y Cyngor yn unol â chanllaw statudol. Felly caiff dibrisiad, ailbrisiad a cholledion lleihad yn y gwerth neu amorteiddio eu disodli gan gyfraniad ym Malans Cronfa'r Cyngor / Balans CRT drwy drafodyn addasu gyda'r Cyfrif Addasu Cyfalaf yn y Datganiad Symudiad yn y Cronfeydd wrth Gefn, ar gyfer y gwahaniaeth rhwng y ddau.

vi. Buddiannau Gweithwyr

Buddiannau'n daladwy yn ystod cyflogaeth

Telir buddion gweithwyr tymor byr fel cyflogau, gwyliau blynyddol â thâl, absenoldeb salwch a threuliau yn fisol a'u codi ar sail croniadau i linell wasanaeth perthnasol y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr.

Buddiannau Dod â Swydd i Ben

Mae buddiannau dod â swydd i ben yn symiau sy'n daladwy o ganlyniad i benderfyniad gan y Cyngor i ddod â chyflogaeth swyddog i ben cyn y dyddiad ymddeol arferol neu benderfyniad gan y swyddog i dderbyn diswyddiad gwirfoddol, ac yn cael eu codi ar sail croniad i'r llinell gwasanaeth addas yn unol â'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr, yn gynt na phryd na chaiff yr awdurdod bellach dynnu'r cynigion buddion yn ôl neu bryd y bydd yr awdurdod yn cydnabod costau ailstrwythuro.

Lle bydd buddiannau dod â swydd i ben yn cynnwys codi pensiynau, mae darpariaethau statudol yn gofyn i falans Cronfa'r Cyngor gael ei godi gyda'r swm sy'n daladwy gan y Cyngor i'r gronfa bensiwn neu bensiynwr yn y flwyddyn, nid y swm a gyfrifir yn unol â safonau cyfrifo perthnasol. Yn Natganiad Symudiad yn y Cronfeydd wrth Gefn, mae angen dyraniadau i a gan y Gronfa Bensiynau Wrth Gefn i gael gwared ar ddebydau a chredydau tybiannol ar gyfer buddion pensiwn wrth ddod â swydd i ben, a'u disodli gyda debydau ar gyfer yr arian parod a delir i'r gronfa bensiynau a'r pensiynwyr ac unrhyw symiau o'r fath sy'n daladwy, ond heb eu talu, ar ddiwedd y flwyddyn.

Buddiannau ar ôl cyflogaeth

Mae gweithwyr y Cyngor yn aelodau o ddau gynllun pensiwn ar wahân:

- Y Cynllun Pensiwn Athrawon, a weinyddir gan Bensiynau Athrawon Capita neu ar ran yr Adran Addysg (DfE).
- Y Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol, a weinyddir gan Gyngor Sir y Fflint.

Darparodd y ddau gynllun fuddiannau wedi'u diffinio i aelodau (cyfandaliadau a phensiynau ymddeoliad), a enillwyd gan weithwyr sydd wedi gweithio i'r Cyngor.

Fodd bynnag, mae'r trefniadau ar gyfer cynllun yr athrawon yn golygu na all y rhwymedigaeth i'r buddiannau hyn gael eu pennu ar y Cyngor fel arfer. Cyfrifir y cynllun felly fel pe bai'n gynllun cyfrannu wedi'i ddiffinio, ac nid yw'r Fantolen yn nodi unrhyw rwymedigaeth i dalu'r buddiannau hyn yn y dyfodol. Caiff llinellau Ysgolion ac Addysg & Gwasanaethau Plant yn Natganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr eu codi gyda chyfraniadau'r cyflogwr sy'n daladwy i'r Pensiynau Athrawon yn y flwyddyn.

Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol

Caiff y Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol ei gyfrif fel cynllun buddiannau wedi'i ddiffinio:

- Mae rhwymedigaethau Cronfa Bensiwn Clwyd sydd i'w priodoli i'r Cyngor yn cael eu cynnwys yn y Fantolen ar sail actiwaraid drwy ddefnyddio'r dull uned wedi'i rhagamcanu – h.y. asesiad o daliadau'r dyfodol a wneir mewn perthynas â

buddiannau ymddeol a enillir gan weithwyr, yn seiliedig ar ragdybiaethau cyfraddau marwolaeth, cyfraddau trosiad gweithwyr ac ati, ac amcangyfrifon enillion wedi'u rhagamcanu ar gyfer gweithwyr cyfredol.

- Mae rhwymedigaethau yn cael disgownt i'w gwerth ar brisiau cyfredol, gan ddefnyddio cyfradd ddisgownt yn seiliedig ar gynnyrch gwerth y farchnad ar y dyddiad adrodd ar fondiau corfforaethol o ansawdd uchel.
- Mae asedau Cronfa Bensiwn Clwyd sy'n cael eu priodoli i'r Cyngor yn cael eu cynnwys yn y Fantolen am eu pris teg:
 - gwarannau wedi'u dyfynnu – pris cynnig cyfredol
 - gwarannau heb eu dyfynnu - amcangyfrif proffesiynol
 - gwarannau unedol – pris cynnig cyfredol
 - eiddo – gwerth y farchnad.
- Caiff y newid yn rhwymedigaeth pensiynau net ei ddadansoddi i'r cydrannau canlynol:

Cost gwasanaeth yn cynnwys:

- cost gwasanaeth cyfredol – y cynnydd mewn rhwymedigaethau o ganlyniad i flynyddoedd o wasanaeth a enillir eleni - wedi'i ddyrannu yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr i'r gwasanaethau roedd y gweithwyr yn gweithio iddynt
- cost gwasanaeth yn y gorffennol – y cynnydd mewn rhwymedigaethau yn codi o benderfyniadau'r flwyddyn hon y mae eu heffeithiau yn ymwneud â blynyddoedd o wasanaeth a enillwyd yn ystod blynyddoedd blaenorol – wedi'i debydu i'r Arian Dros Ben neu'r Diffyg mewn Darparu Gwasanaethau yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr fel rhan o Gorfforaethol & Amrywiol.
- Llog net ar y rhwymedigaeth buddion diffiniedig net, h.y. cost llog net ar gyfer y awdurdod – y newid yn ystod y cyfnod yn yr atebolrwydd buddion diffiniedig net sy'n codi o dreigl amser, wedi'i godi i linell Incwm a Gwariant Ariannu a Buddsoddi yn unol â Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr. Caiff hwn ei gyfrifo drwy gymhwysu'r gyfradd ostyngol a ddefnyddiwyd i fesur y rhwymedigaeth buddiannau diffiniedig ar ddechrau'r cyfnod at y rhwymedigaeth buddiannau diffiniedig net ar ddechrau'r cyfnod, gan ystyried unrhyw newid yn y rhwymedigaeth buddiannau diffiniedig net yn ystod y cyfnod o ganlyniad i daliadau cyfraniadau a budd-dal.

Ail-fesur yn cynnwys

- Adenillion ar asedau cynlluniau - ac eithrio symiau a gynhwyswyd mewn llog net ar yr atebolrwydd buddiannau diffiniedig net - tâl i'r Gronfa Bensiwn Wrth Gefn fel Incwm a Gwariant Cynhwysfawr arall
- Enillion a cholledion actiwaraid – newidiadau yn y rhwymedigaeth pensiynau net sy'n codi oherwydd nad ydyw digwyddiadau wedi cyd-daro â rhagdybiaethau a wnaed yn y prisiad actiwaraid diwethaf neu oherwydd bod yr actiwaraid wedi diweddu eu rhagdybiaethau - wedi'u codi i'r Gronfa Bensiwn Wrth Gefn fel Incwm a Gwariant Cynhwysfawr arall.

Cyfraniadau wedi'u talu i Gronfa Bensiwn Clwyd – arian parod wedi'i dalu fel cyfraniadau gweithiwr i'r gronfa bensiwn.

Mewn perthynas â buddiannau ymddeol, mae darpariaethau statudol yn gofyn i Falans Cronfa'r Cyngor gael ei godi gyda'r swm sy'n daladwy gan y Cyngor i'r gronfa bensiwn yn ystod y flwyddyn, nid y swm a gyfrifir yn unol â safonau cyfrifo perthnasol. Yn y Datganiad Symudiad yn y Cronfeydd wrth Gefn, mae hyn yn golygu bod dyraniadau i a gan y Gronfa Bensiynau Wrth Gefn i gael gwared ar ddebydau a chredydau tybiannol ar gyfer buddiannau ymddeol a'u disodli gyda debydau ar gyfer yr arian parod a delir i'r gronfa bensiynau ac unrhyw symiau o'r fath sy'n daladwy, ond heb eu talu, ar ddiwedd y flwyddyn. Mae'r balans negyddol sy'n codi ar y Gronfa Bensiynau wrth Gefn, felly'n mesur yr effaith fuddiol ar Gronfa'r Cyngor sydd angen cyfrif am fuddiannau ymddeol ar sail llifoedd arian yn hytrach, na buddiannau a enillir gan weithwyr.

Buddiannau â Disgresiwn

Mae gan y Cyngor bwerau cyfyngedig i ddyfarnu buddiannau ymddeol yn ôl disgresiwn, mewn achosion o ymddeoliadau cynnar. Mae unrhyw rwymedigaethau yr amcangyfrifir iddynt godi o ganlyniad i roi dyfarniad i unrhyw aelod o staff (gan gynnwys athrawon), yn cael eu cronni yn ystod blwyddyn y penderfyniad i wneud y dyfarniad, ac yn cael ei gyfrif drwy ddefnyddio'r un polisïau ag sy'n gymwys i'r Cynllun Pensiwn Llywodraeth Leol.

vii. Digwyddiadau ar ôl y Cyfnod Adrodd

Digwyddiadau ar ôl y Cyfnod Adrodd yw'r digwyddiadau hynny, boed ffafriol neu anffafriol, sy'n digwydd rhwng diwedd y cyfnod rhoi gwybod a'r dyddiad yr awdurdodir cyhoeddi'r Datganiad Cyfrifon. Gellir nodi dau fath o ddigwyddiad:

- Y rhai hynny sy'n darparu tystiolaeth amodau a fodolodd ar ddiwedd y cyfnod rhoi gwybod – mae'r Datganiad Cyfrifon yn cael ei addasu i adlewyrchu digwyddiadau o'r fath.
- Y rhai hynny sy'n dangos amodau a gododd ar ôl y cyfnod rhoi gwybod - nid yw'r Datganiad Cyfrifon yn cael ei addasu i adlewyrchu digwyddiadau o'r fath, ond lle byddai categori o ddigwyddiadau yn cael effaith faterol, gwneir datgeliad yn nodiadau'r natur o ddigwyddiadau a'u heffaith ariannol fel y cawsant eu hamcangyfrif.

Nid yw digwyddiadau a gynhaliwyd ar ôl dyddiad awdurdodi'r cyhoeddiad yn cael eu hadlewyrchu yn y Datganiad Cyfrifon.

viii. Offerynnau Ariannol

Dyledion Ariannol

Cydnabyddir rhwymedigaethau ariannol ar y Fantolen pan fo'r Cyngor yn rhan o ddarpariaethau contract offeryn ariannol, ac wedi'u mesur yn y lle cyntaf ar werth teg ac yn cael eu cario ar gost wedi'u hamorteiddio. Mae taliadau blynyddol i'r llinell Incwm a Gwariant Ariannu a Buddsoddi yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr ar gyfer y llog sy'n daladwy yn seiliedig ar swm cario'r rhwymedigaeth, wedi'i luosi gan y gyfradd log effeithiol ar gyfer yr offeryn. Y gyfradd log effeithiol yw'r gyfradd sy'n union ddisgownt o'r taliadau arian parod amcangyfrifedig yn y dyfodol dros oes yr offeryn, i'r swm y cafodd ei gydnabod yn wreiddiol. Ar gyfer yr holl fenthyciadau sydd gan y Cyngor, mae hyn yn golygu mai'r swm a gyflwynir yn y Fantolen yw'r prif swm sy'n ad-daladwy (ynghyd â llog cronedig); a'r llog a godir ar y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr yw'r swm sy'n daladwy yn y flwyddyn yn ôl y cytundeb benthyciad.

Mae'r enillion a cholledion ar adbrynu neu setlo benthyciadau yn gynnar yn cael eu credydu a'u debydu i'r llinell Incwm a Gwariant Ariannu a Buddsoddi yn Natganiad Incwm a Gwariant cynhwysfawr yn y flwyddyn adbrynu/setliad. Fodd bynnag, lle mae adbrynu'n digwydd fel rhan o ailstrwythuro'r portffolio benthyciadau sy'n cynnwys addasu neu gyfnewid offerynnau sy'n bodoli eisoes, mae'r premiwm neu'r disgownt yn cael ei dynnu neu ei ychwanegu yn ôl eu trefn o gost wedi'i amorteiddio y benthyciad newydd neu'n un wedi'i addasu, ac mae'r ysgrifennu i lawr i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr yn cael ei ledaenu dros oes y benthyciad drwy addasu'r gyfradd log effeithiol. Fodd bynnag, yn 2018/19 gyda chyflwyniad SAARh 9, mae'r Cyngor wedi gorfod ail-gyfrifio swm cario'r benthyciad wedi'i addasu ar 1 Ebrill 2018 gan ddefnyddio'r gyfradd llog effeithiol gwreiddiol. Mae'r newid wedi arwain at gredyd i'r D.I. & G.C. a sefydlu cronfa newydd. Bydd y cynnydd mewn taliadau llog dros weddill cyfnod y benthyciad yn golygu y bydd y gronfa wrth gefn yn cael ei defnyddio i ariannu'r cynnydd hwn.

Lle mae premiymau neu ddisgowntiau wedi cael eu codi ar y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr, mae rheoliadau yn caniatáu i'r effaith ar Falans Cronfa'r Cyngor gael ei ledaenu dros y blynyddoedd i ddod. Mae gan y Cyngor bolisi o ledaenu'r enillion neu'r golled dros y tymor a oedd yn weddill ar y benthyciad yn erbyn y premiwm a oedd yn daladwy neu'r disgownt yn dderbyniadwy pan gafodd ei ad-dalu. Mae'r cysoniad o'r symiau a godwyd ar y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr i'r gost net sy'n ofynnol yn erbyn Balans Cronfa'r Cyngor yn cael ei reoli gan drosglwyddiad i neu o'r Cyfrif Addasu Offerynnau Ariannol yn y Datganiad o'r Symudiad yn y Cronfeydd Wrth Gefn.

Asedau Ariannol

Dosberthir asedau ariannol yn seiliedig ar ddull dosbarthu a mesur sy'n adlewyrchu'r model busnes ar gyfer dal yr asedau ariannol a'u nodweddion llif arian. Mae'r awdurdod yn dal asedau ariannol a fesurir ar:

- gost wedi'i hamorteiddio

Model busnes yr awdurdod yw dal buddsoddiadau i gasglu llifau arian parod cytundebol. Felly dosberthir asedau ariannol fel costau wedi'u hamorteiddio.

Model Colli Credyd Disgwyliedig

Mae'r awdurdod yn cydnabod colledion credyd disgwyliedig ar ei holl asedau ariannol a ddelir ar gost wedi'i hamorteiddio, naill ai ar sail 12 mis neu oes. Mae'r model colled credyd disgwyliedig hefyd yn berthnasol i symiau derbyniadwy prydles ac asedau contract. Dim ond colledion oes sy'n cael eu cydnabod ar gyfer symiau derbyniadwy masnach sydd gan yr awdurdod.

Cyfrifir colledion amhariad i adlewyrchu'r disgwyliad na fydd llif arian yn y dyfodol yn digwydd oherwydd gallai'r benthyciwr fethu â chyflawni ei rwymedigaethau. Mae Risg Credyd yn chwarae rhan hanfodol wrth asesu colledion. Lle mae risg wedi cynyddu'n sylweddol ers i offeryn gael ei gydnabod i ddechrau, asesir colledion ar sail oes. Lle nad yw'r risg wedi cynyddu'n sylweddol neu'n parhau i fod yn isel, asesir colledion ar sail colledion disgwyliedig 12 mis

Mesuriadau Gwerth Teg Asedau Ariannol

Gweth teg ased yw'r pris a fyddai'n cael ei dderbyn i werthu ased mewn trafodiad trefnus rhwng cyfranogwyr y farchnad ar y dyddiad mesur. Mae mesuriadau gwerth teg asedau ariannol yr awdurdod yn seiliedig ar y technegau canlynol:

- offerynnau gyda phirisau marchnad a ddyfynnir - pris y farchnad
- offerynnau eraill gyda thaliadau sefydlog a diffiniol - dadansoddiad llif arian goostyngol.

Caiff y menbynnau i'r technegau mesur eu categoreiddio yn unol a'r tair lefel ganlynol:

- Lefel 1 – prisiau a ddyfynnwyd (heb eu haddasu) mewn marchnadoedd gweithredol ar gyfer asedau neu ddyledion yr un fath y gall yr awdurdod gael mynediad iddynt ar y dyddiad mesur
- Lefel 2 – mewnbynnau gwahanol i'r prisiau a ddyfynnwyd sydd wedi eu cynnwys o fewn Lefel 1 sy'n weladwy ar gyfer yr ased neu ddyled, naill ai'n uniongyrchol neu'n anuniongyrchol
- Lefel 3 – mewnbynnau anweladwy ar gyfer yr ased neu ddyled

Asedau Ariannol a Fesurwyd ar Gost Wedi'i Hamorteiddio

Cydnabyddir asedau ariannol a fesurwyd ar gost wedi'i hamorteiddio ar y Fantolen pan fo'r Cyngor yn rhan o ddarpariaethau cytundebol offeryn ariannol, ac wedi'u mesur yn y lle cyntaf ar werth teg. Maent yn cael eu mesur wedyn ar eu cost wedi'i hamorteiddio. Mae credydau blynyddol i'r llinell Incwm a Gwariant Ariannu a Buddsoddi yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr ar gyfer y llog sy'n daladwy yn seiliedig ar swm cario'r ased, wedi'i luosi gan y gyfradd log effeithiol ar gyfer yr offeryn. Ar gyfer y rhan fwyaf o'r asedau ariannol sydd gan yr awdurdod (megis buddsodiadau tymor byr a thymor hir) mae hyn yn golygu mai'r swm a gyflwynir yn y Fantolen yw'r prif dderbyniadwy sy'n ddyledus (ynghyd â llog cronedig) a'r llog a gerdydir i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr yw'r swm sy'n dderbyniadwy am y flywddyn yn y cytundeb benthyciad.

Pan amharwyd ar asedau oherwydd y tebygolrwydd sy'n codi o ddigwyddiad yn y gorffennol na fydd taliadau sy'n ddyledus o dan gytundeb yn cael eu gwneud, mae'r ased yn cael ei ysgrifennu i lawr a thâl yn cael ei godi ar y gwasanaeth perthnasol (ar gyfer symiau derbyniadwy sy'n berthnasol i'r gwasanaeth hwnnw) neu'r llinell Incwm a Gwariant Ariannu a Buddsoddi yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr hwn. Mae colled yr amhariad yn cael ei fesur fel y gwahaniaeth rhwng y swm cario a gwerth presennol y llif arian diwygiedig yn y dyfodol wedi'i ddisgowntio ar gyfradd log wreiddiol yr ased.

Mae unrhyw enillion neu golledion sy'n codi o ddatgydnabod yr ased yn cael ei gredydu neu ei ddebydu i linell Incwm a Gwariant Ariannu a Buddsoddi yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr.

Benthyciadau Meddal

Mae benthyciad meddal yn fenthyciad y mae'r Cyngor wedi'i roi i gorff allanol am gyfradd llog sy'n is na chyfradd y farchnad. Yn yr achos hwn, mae angen defnyddio cyfrifo benthyciad meddal. Fodd bynnag, os ystyrir bod maint y trafodyn yn de-minimis, nid oes angen defnyddio cyfrifo benthyciad meddal. Mae'r Cyngor wedi gosod y lefel

de-minimis hon am £150k ar gyfer bob benthyciad unigol a roddir, neu lle nad yw'r addasiad gwerth teg yn faterol.

ix. Grantiau Llywodraeth a Chyfraniadau

Os ydynt yn cael eu talu fel ernes, mewn rhandaliadau neu fel ôl-ddyledion, mae grantiau'r llywodraeth a chyfraniadau trydydd parti a rhoddion yn cael eu cydnabod yn ddyledus i'r Cyngor pan mae sicrwydd rhesymol:

- y bydd y Cyngor yn cydymffurfio â'r amodau sydd wedi'u hatodi i'r taliadau
- y derbynnir y grant neu'r cyfraniadau.

Nid yw'r symiau sy'n cael eu cydnabod yn ddyledus i'r Cyngor yn cael eu credydu i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr hyd nes y bydd amodau sydd ynghlwm wrth y grant neu'r cyfraniad wedi'u bodloni. Amodiad yw'r amodau sy'n nodi bod y manteision economaidd yn y dyfodol neu botensial gwasanaeth sydd wedi'u hymgorffori yn yr ased a gafwyd drwy ddefnyddio'r grant neu gyfraniad sy'n gorfod cael ei ddefnyddio gan y derbynnydd fel y nodir, neu bydd yn rhaid dychwelyd y buddion economaidd yn y dyfodol neu'r potensial am wasanaeth yn ôl i'r trosglwyddwr.

Mae arian a roddwyd fel blaendal fel grantiau a chyfraniadau lle nad yw'r amodau wedi'u bodloni yn cael eu cario yn y Fantolen fel credydwy. Pan fo'r amodau wedi'u bodloni, mae'r grant neu'r cyfraniad yn cael ei gredydu i'r llinell gwasanaeth berthnasol (grantiau refeniw a chyfraniadau y gellir eu priodoli), neu Drethiant ac Incwm Grant nad ydyw'n Benodol (grantiau refeniw heb eu neilltuo a phob grant cyfalaf) yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr.

Lle mae grantiau cyfalaf yn cael eu credydu i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr, cânt eu gwrthdroi o Falans Cronfa'r Cyngor yn y Datganiad Symudiad yn y Cronfeydd Wrth Gefn. Lle nad ydyw'r grant wedi'i ddefnyddio eto i ariannu gwariant cyfalaf, caiff ei bostio i Gronfa Wrth Gefn Grantiau Cyfalaf Heb eu Cymhwyso. Lle bydd wedi'i gymhwyso, caiff ei bostio i'r Cyfrif Addasu Cyfalaf. Trosglwyddir symiau yng Nghronfa Wrth Gefn Grantiau Cyfalaf Heb eu Cymhwyso i'r Cyfrif Addasu Cyfalaf unwaith y byddant wedi'u defnyddio i ariannu gwariant cyfalaf.

x. Asedau Treftadaeth

Asedau Treftadaeth Diriaethol ac Anniriaethol (disgrifir yn y crynodeb hwn o bolisïau cyfrifo sylweddol fel Asedau Treftadaeth)

Cedwir Asedau Treftadaeth y Cyngor mewn nifer o safleoedd, gan gynnwys Amgueddfa'r Rhyl (o fewn Llyfrgell y Rhyl). Nantclwyd Y Dre, Carchar Rhuthun a Phlas Newydd sydd gan gasgliadau parhaol, ond hefyd mae'r adeiladau eu hunain yn cael eu trin fel Asedau Treftadaeth. Mae pob safle (ac eithrio Nantclwyd Y Dre) yn cael eu hachredu o dan gynllun Achredu Amgueddfeydd Cyngor Celfyddydau Lloegr. Cedwir hachredu o casgliadau o Asedau Treftadaeth i gefnogi prif amcan amgueddfeydd y Cyngor h.y. gofalu am dreftadaeth Sir Ddinbych, ei gwneud yn hygyrch i bawb drwy ysbrydoli, dysgu a mwynhau.

Cydnabyddir Asedau Treftadaeth a'u mesur (gan gynnwys trin enillion a cholledion

ailbrisio) yn unol â pholisïau cyfrifo'r Cyngor ar eiddo, cyfarpar ac offer. Fodd bynnag, mae rhai o'r rheolau mesur wedi'u llacio mewn perthynas ag Asedau Treftadaeth wrth i'r Cyngor ystyried y byddai cael prisiadau ar gyfer casgliadau yn cynnwys cost anghyfartal o'i gymharu â'r buddion a ddarperir i ddefnyddwyr datganiadau ariannol. Mae hyn oherwydd natur amrywiol yr asedau a gedwir a'r diffyg mewn gwerthoedd tebyg. Caiif y casgliadau eu monitro yn unol â Pholisi Datblygu Casgladau a gymeradwywyd o dan Achrediad Amgueddfeydd ac anaml y caiff eitemau eu hychwanegu yn ôl gweithdrefn benodol.

Nod yr holl waith gofal casgliadau yw cydymffurfio â safonau Achredu Amgueddfeydd. Ystyrir oes asedau'r casgliadau yn amhenodol oherwydd gwaith ataliol a gynhaliwyd gan Wasanaeth Treftadaeth Sir Ddinbych, ac oherwydd natur yr eitemau dan sylw. Felly nid yw'n briodol i godi dibrisiad.

Mae'r Cyngor yn cadw at ganllawiau Achredu Amgueddfeydd ar waredu.

xi. Eiddo Buddsoddi

Eiddo Buddsoddi yw'r rhai hynny a ddefnyddir ar gyfer ennill rhent a/neu adbrisant cyfalaf yn unig. Nid yw'n cwrdd â'r diffiniad os defnyddir yr eiddo mewn unrhyw ffordd i hwyluso darpariaeth gwasanaethau neu gynhyrchu nwyddau neu os yw ar gael i'w werthu.

Mesurir Eiddo Buddsoddi ar y dechrau ar sail cost ac yn ddiweddarach ar sail gwerth teg, sef y pris a fuddai'n cael ei dderbyn i werthu ased o'r fath mewn trafodiad drefnus rhwng cyfranogwyr farchnad ar y dyddiad mesur. Fel ased heb ei hariannu, mesurwyd Adeiladau Buddsoddi ar y defnydd uchaf a'r gorau. Ni chaiff eiddo eu dibrisio ond fe'u hadbrisir yn flynyddol yn ôl amgylchiadau'r farchnad ar ddiwedd y flwyddyn. Mae unrhyw enillion neu golledion yn cael eu postio i'r llinell Incwm a Gwariant Ariannu a Buddsoddi yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr. Mae'r un driniaeth yn berthnasol i enillion a cholledion ar waredu.

Mae lefel gwariant de-minimis o £30k wedi'i osod ar gyfer Eiddo Buddsoddi, felly bydd unrhyw wariant is ddim yn ddarostyngedig i ofynion cyfrifyddu cyfalaf. Lle caiff ased ei ailbrisio o dan £30k, bydd unrhyw wariant cysylltiedig a dibrisiad fel arfer yn cael ei ysgrifennu allan a bydd yr ased yn cael ei dynnu o'r Gofrestr Asedau Sefydlog.

Mae rhent a dderbynnir mewn perthynas ag eiddo buddsoddi yn cael ei gredydu i'r llinell Incwm Ariannu a Buddsoddi ac yn arwain at gynnydd ym Malans Cronfa'r Cyngor. Fodd bynnag, nid yw'r trefniadau statudol yn caniatáu i enillion a cholledion ailbrisio a gwaredu gael effaith ar Falans Cronfa'r Cyngor. Felly caiff enillion a cholledion eu gwrthdroi allan o Falans Cronfa'r Cyngor yn y Datganiad o Symudiad mewn Cronfeydd Wrth Gefn a'u postio i'r Cyfrif Addasiadau Cyfalaf ac (ar gyfer unrhyw dderbyniadau gwerthiant dros £10,000), i'r Gronfa Derbyniadau Cyfalaf Wrth Gefn.

xii. Gweithrediadau ar y cyd

Mae gweithrediadau ar y cyd yn drefniadau lle mae partïon sydd â rheolaeth ar y cyd o'r trefniant â hawliau i asedau a rhwymedigaethau ar gyfer y cyfrifoldebau sy'n ymwneud â'r trefniant. Mae'r gweithgareddau a wneir gan y Cyngor ar y cyd â gweithredwyr eraill

yn golygu defnyddio asedau ac adnoddau'r gweithredwyr ar y cyd hynny. O ran ei gysylltiad ag ymgyrch ar y cyd, mae'r Cyngor fel cyd-weithredwr yn cydnabod:

- ei asedau, gan gynnwys ei gyfran o unrhyw asedau a ddelir ar y cyd
- ei rwymedigaethau, gan gynnwys ei gyfran o unrhyw rwymedigaethau a gafwyd ar y cyd
- ei refeniw o werthu ei gyfran o'r allbwn sy'n deillio o weithredu ar y cyd
- ei gyfran o'r refeniw o werthu'r allbwn sy'n deillio o weithredu ar y cyd
- ei gostau, gan gynnwys ei gyfran o unrhyw dreuliau y daethpwyd ar eu traws ar y cyd.

xiii. Prydlesau

Caiff prydlesau eu dosbarthu fel prydlesau cyllid, lle bydd telerau'r brydles yn trosglwyddo'n sylweddol pob risg a gwobr sy'n gysylltiedig â pherchnogaeth yr eiddo, peiriannau neu offer gan y prydleswr i'r prydlesai. Caiff pob prydles arall ei dosbarthu fel prydles weithredu. Pan fo prydles yn cynnwys tir ac adeiladu, caiff yr elfennau tir ac adeiladau eu hystyried ar wahân er mwyn eu dosbarthu.

Caiff trefniadau nad oes ganddynt statws cyfreithiol prydles ond sy'n cyfleu hawl i ddefnyddio ased yn gyfnewid am dâl eu cyfrif dan y polisi hwn pan fo cyflawni'r trefniant yn dibynnu ar ddefnyddio asedau penodol.

Y Cyngor fel Prydlesai

Prydlesau Ariannol

Caiff eiddo, peiriannau ac offer a gedwir dan brydlesau ariannol eu cydnabod ar y Fantolen ar ddechrau'r brydles ar eu gwerth teg a fesurir ar ddechrau'r brydles (neu werth presennol taliadau isafswm y brydles, os ydynt yn is). Caiff yr ased a gydnabyddir ei baru gan ddyled am y rhwymedigaeth i dalu'r prydleswr. Caiff costau uniongyrchol cychwynnol y Cyngor eu hychwanegu at swm cludo'r ased. Caiff premiymau a delir wrth ddechrau prydles eu rhoi wrth ysgrifennu i lawr dyled y brydles. Caiff rhenti amodol eu nodi fel treuliau yn y cyfnodau perthnasol. Caiff taliadau prydlesau eu dosrannu rhwng:

- tâl am gaffael buddiant yn yr eiddo, peiriannau neu offer – fe'u rhoddir wrth ysgrifennu i lawr dyled y brydles, a
- tâl cyllid (caiff ei ddebydu i'r llinell Incwm a Gwariant Ariannu a Buddsoddi yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr).

Caiff eiddo, peiriannau ac offer a gydnabyddir dan brydlesau ariannol eu cyfrif gan ddefnyddio'r polisiâu a ddefnyddir yn gyffredinol gydag asedau o'r fath, yn amodol ar godi tâl dibrisio dros gyfnod y brydles os yw hyn yn fyrrach nag oes ddefnyddiol a amcangyfrifir yr ased (lle nad yw perchnogaeth yr ased yn trosglwyddo i'r Cyngor ar ddiwedd cyfnod y brydles).

Nid oes gofyn i'r Cyngor godi treth y cyngor i dalu dibrisiad neu ailbrisiad a cholledion lleihad yn y gwerth sy'n codi ar asedau ar brydles. Yn hytrach, gwneir cyfraniad doeth

blynyddol o gyllid refeniw tuag at y buddsoddiad cyfalaf tybiedig yn unol â gofynion statudol. Felly caiff dibrisiad, ailbrisiad a cholledion lleihad yn y gwerth eu disodli gan gyfraniad refeniw ym Malans Cronfa'r Cyngor, drwy drafodyn addasu gyda'r Cyfrif Addasu Cyfalaf yn y Datganiad Symudiad yn y Cronfeydd wrth Gefn, ar gyfer y gwahaniaeth rhwng y ddau.

Prydlesau Gweithredu

Caiff rhent a delir dan brydlesau gweithredu eu codi ar y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr fel cost y gwasanaethau sy'n manteisio ar ddefnyddio'r eiddo, peiriannau neu offer ar brydles.

Y Cyngor fel Prydleswr

Prydlesau Ariannol

Pan fo'r Cyngor yn rhoi prydles ariannol dros eiddo neu beiriannau neu offer, caiff yr ased perthnasol ei ysgrifennu allan o'r Fantolen fel gwarediad. Ar ddechrau'r brydles, caiff swm cludo'r ased ar y Fantolen (p'un a yw'n Eiddo, Peiriannau neu Offer neu Asedau a gânt eu Dal i'w Gwerthu) ei ddiddymu i'r llinell Gwariant Gweithredu Arall yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr fel rhan o'r enillion neu'r golled wrth ei waredu. Caiff enilliad, sy'n cynrychioli buddsoddiad net y Cyngor yn y brydles, ei gredydu i'r un llinell yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr hefyd fel rhan o'r enilliad neu golled wrth waredu (h.y. wedi'i rwydo i ffwrdd yn erbyn gwerth cludo'r ased adeg ei waredu), wedi' baru gan ased prydles (dyledwr hirdymor) ar y Fantolen.

Caiff rhent prydlesau derbyniadwy eu dosrannu rhwng:

- tâl am gaffael buddiant yn yr eiddo, peiriannau neu offer - fe'u rhoddir wrth ysgrifennu i lawr dyled y brydles yn gynnwys unrhyw breimiymau a dderbyniwyd, a
- incwm cyllid (caiff ei gredydu i'r llinell Incwm a Gwariant Ariannu a Buddsoddi yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr).

Ni chaiff yr enilliad a gredydir i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr wrth ei waredu ei ganiatáu drwy statud i gynyddu Balans Cronfa'r Cyngor ac mae angen ei drin fel derbyniad cyfalaf. Pan fo premiwm wedi'i dderbyn, caiff ei bostio allan o Falans Cronfa'r Cyngor i'r Gronfa Derbyniadau Cyfalaf Wrth Gefn yn y Datganiad ynglŷn â'r Symudiadau yn y Cronfeydd Wrth Gefn. Pan gaiff y swm dyledus o ran ased y brydles ei setlo gan daliad rhent mewn blynyddoedd ariannol y dyfodol, caiff ei bostio allan o Falans Cronfa'r Cyngor i'r Gronfa Derbyniadau Cyfalaf Gohiriedig yn y Datganiad ynglŷn â'r Symudiadau yn y Cronfeydd Wrth Gefn. Pan dderbynnir rhent y dyfodol, defnyddir yr elfen ar gyfer y derbyniadau cyfalaf ar gyfer gwaredu'r ased i ysgrifennu i lawr dyledwr y brydles. Yn y cam hwn, caiff y derbyniadau cyfalaf gohiriedig eu trosglwyddo i'r Gronfa Derbyniadau Cyfalaf Wrth Gefn.

Nid yw gwerth y gwarediadau sydd wedi'u diddymu yn dâl yn erbyn treth y cyngor, gan fod cost asedau anghyfredol yn cael eu talu'n llawn dan drefniadau ar wahân ar gyfer cyllido cyfalaf. Felly caiff symiau eu hadfeddu i'r Cyfrif Addasiadau Cyfalaf o Falans Cronfa'r Cyngor yn y Datganiad ynglŷn â'r Symudiadau yn y Cronfeydd Wrth Gefn.

Prydlesau Gweithredu

Pan fo'r Cyngor yn rhoi prydles weithredu dros eiddo neu beiriant neu offer, caiff yr ased ei gadw yn y Fantolen. Caiff incwm rhentu ei gredydu i'r llinell Gwariant Gweithredu Arall yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr.

xiv. Refeniw Anghyfnwid

Cydnabod Refeniw o Draffodion Anghyfnwid

Caiff asedau a refeniw sy'n codi o draffodion anghyfnwid eu cydnabod yn unol â gofynion IAS 20 Cyfrifo Grantiau'r Llywodraeth a Datgelu Cymorth y Llywodraeth, ar wahân i pan gânt eu dehongli neu eu haddasu i gyd-fynd â'r sector cyhoeddus fel y cânt eu hegluro yn y Cod a/neu IPSAS 23, "Refeniw o Draffodion Digyfnwid (Trethi a Throsglwyddiadau).

Traffodion trethi

Caiff asedau a refeniw sy'n codi o draffodion trethi eu cydnabod yn y cyfnod y mae'r digwyddiad trethadwy'n digwydd, cyn belled â bod yr asedau yn bodloni diffiniad ased ac yn bodloni meini prawf ar gyfer cael eu cydnabod fel ased.

Traffodion anhrethadwy

Caiff asedau a refeniw sy'n codi o draffodion trosglwyddo eu cydnabod yn y cyfnod y bydd y trefniad trosglwyddo yn rhwymo. Ni chaiff gwasanaethau mewn nwyddau eu cydnabod. Pan fo trosglwyddiad yn amodol ar amodau sy'n golygu bod angen dychwelyd yr adnoddau a drosglwyddwyd os na chânt eu bodloni, bydd yr awdurdod yn cydnabod dyled nes i'r amod gael ei fodloni.

Sail Mesur Dosbarthiadau Refeniw Mawr o Draffodion Anghyfnwid

Caiff refeniw trethu ei fesur ar werth enwol arian parod, a chywerthoedd arian parod. Caiff asedau a refeniw a gydnabyddir o ganlyniad i drosglwyddiad eu mesur ar werth teg yr asedau a gydnabyddir ar ddyddiad y cydnabod:

- Caiff asedau ariannol eu mesur ar eu gwerth enwol oni bai bo gwerth amser arian yn berthnasol, a phryd hynny, defnyddir gwerth presennol, a gyfrifir gan ddefnyddio cyfradd ostyngol sy'n adlewyrchu'r risg cynhenid o gadw'r ased; a
- Caiff asedau anariannol eu mesur ar eu gwerth teg, a bennir drwy gyfeirio at werthoedd arsylladwy'r farchnad neu drwy arfarniad annibynnol gan aelod o'r proffesiwn prisio. Caiff symiau derbyniadwy eu cydnabod pan fo trefniant trosglwyddo sy'n rhwymo ar waith ond nad yw arian parod neu asedau eraill wedi'u derbyn

xv. Addasiadau Cyfnodau Blaenorol, Newidiadau mewn Polisiâu Cyfrifo ac Amcangyfrifon a Gwallau

Gall addasiadau cyfnodau blaenorol godi o ganlyniad i newid mewn polisiâu cyfrifo neu i gywiro gwall materol. Caiff newidiadau mewn amcangyfrifon cyfrifo eu cyfrif yn y dyfodol, h.y. yn y blynyddoedd presennol a'r dyfodol y mae'r newid yn effeithio arnynt ac nid ydynt yn arwain at addasiad cyfnod blaenorol.

Ni wneir newidiadau i bolisiâu cyfrifo oni bai bo angen drwy arferion cyfrifo cywir neu pan fo'r newid yn darparu gwybodaeth fwy dibynadwy neu berthnasol am effaith trafodion, digwyddiadau eraill ac amodau ar sefyllfa ariannol neu berfformiad ariannol y Cyngor. Pan gaiff newid ei wneud, caiff ei wneud yn ôl-weithredol (oni nodir yn wahanol) drwy addasu balansau agoriadol a symiau cymharol ar gyfer y cyfnod blaenorol fel pe bai'r polisi newydd wedi'i ddefnyddio bob amser.

Caiff gwallau materol yn ffigurau'r cyfnod blaenorol eu cywiro'n ôl-weithredol drwy addasu balansau agoriadol a symiau cymharol ar gyfer y cyfnod blaenorol.

xvi. Eiddo, Peiriannau ac Offer

Caiff asedau sydd â sylwedd ffisegol ac y'u cedwir i'w defnyddio i gynhyrchu neu gyflenwi nwyddau neu wasanaethau, i'w rhentu i eraill, neu at ddibenion gweinyddol ac y disgwylir iddynt gael eu defnyddio yn ystod mwy nag un flwyddyn ariannol eu dosbarthu fel Eiddo, Peiriannau ac Offer.

Cydnabyddiaeth

Caiff gwariant ar gaffael, creu neu wella Eiddo, Peiriannau ac Offer ei gyfalafu ar sail cronïadau, cyn belled â'i bod yn debygol y bydd manteision economaidd neu botensial y gwasanaeth yn y dyfodol sy'n gysylltiedig â'r eitem yn llifo i'r Cyngor ac y gellir mesur cost yr eitem mewn modd dibynadwy. Caiff gwariant sy'n cynnal potensial ased i ddarparu buddion economaidd neu botensial gwasanaeth yn y dyfodol ond nad yw'n ychwanegu ato (h.y. trwsio a chynnal a chadw) ei godi fel gwariant pan fydd yn digwydd.

Mae lefel gwariant de-minimis o £30k wedi'i osod ar gyfer eiddo, peiriannau ac offer, felly bydd unrhyw wariant is ddim yn ddarostyngedig i ofynion cyfrifyddu cyfalaf. Lle caiff ased ei ailbrisio o dan £30k, bydd unrhyw wariant cysylltiedig a dibrisiad fel arfer yn cael ei ysgrifennu allan a bydd yr ased yn cael ei dynnu o'r Gofrestr Asedau Sefydlog.

Mesuriad

Caiff asedau eu mesur yn ôl cost i ddechrau, gan gynnwys:

- pris prynu
- unrhyw gostau a briodolir i ddod â'r ased i'r lleoliad a'r cyflwr angenrheidiol er mwyn gallu gweithredu yn y modd y mae'r rheolwyr yn ei fwriadu
- amcangyfrif cychwynnol costau datgymalu a symud yr eitem ac adfer y safle y mae wedi'i leoli arno.

Nid yw'r Cyngor yn cyfalafu costau benthyca a ddaw tra bo asedau yn cael eu hadeiladu.

Bernir bod cost asedau a gaffaelir ar wahân i'w prynu yn werth teg, oni bai nad oes sylwedd masnachol i'r caffaeliad (h.y. ni fydd yn arwain at amrywiad yn llif arian y Cyngor). Yn yr achos olaf, pan fo ased yn cael ei gaffael drwy gyfnod newid, cost y caffaeliad yw swm cludo'r ased a roddir gan y Cyngor.

Yna caiff asedau eu cludo yn y Fantolen gan ddefnyddio'r seiliau mesur canlynol:

- isadeiledd – cost hanesyddol dibrisiedig
- asedau cymunedol ac asedau sy'n cael eu hadeiladu – cost hanesyddol
- anheddau – gwerth cyfredol, a bennir gan ddefnyddio sail gwerth defnydd presennol ar gyfer tai cymdeithasol
- pob ased arall – gwerth cyfredol, a bennir fel y swm a delir am yr ased yn ei ddefnydd presennol (gwerth defnydd presennol).

Pan nad oes tystiolaeth o'r farchnad o werth cyfredol oherwydd natur arbenigol ased, defnyddir costau amnewid dibrisiedig (CAD) fel amcangyfrif o werth cyfredol.

Pan fo gan asedau nad ydynt yn eiddo, oes ddefnyddiol fyr neu werth isel (neu'r ddau), defnyddir sail cost hanesyddol dibrisiedig fel dirprwy ar gyfer gwerth cyfredol.

Mae adbriso dilynol o ran asedau anghyfredol wedi'u cynllunio fel rhan o asesiad parhaus er mwyn i bob ased gael ei adbriso cyn pen pum mlynedd o'i brisiad blaenorol, er y bydd newidiadau materol i brisiad asedau yn cael eu haddasu yn y cyfnod dros dro wrth iddynt ddigwydd. Ail-brisiwyd 100% o'r Tai Cyngor yn ystod 2021/22. Caiff cynnydd o ran prisiadau eu paru gan gredydau i'r Gronfa Adbriso Wrth Gefn i gydnabod enillion na wireddwyd. Yn eithriadol, gellir credydu enillion i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr pan fyddant yn codi o wrthdroi colled a godwyd ar wasanaeth o'r blaen.

Pan nodir lleihad o ran gwerth, cânt eu cyfrif drwy:

- pan fo balans enillion adbriso ar gyfer yr ased yn y Gronfa Adbriso Wrth Gefn, caiff swm cludo'r ased ei ysgrifennu i lawr yn erbyn y balans hwnnw (hyd at swm yr enillion cronedig)
- pan nad oes balans yn y Gronfa Adbriso Wrth Gefn neu pan fo balans annigonol, caiff swm cludo'r ased ei ysgrifennu i lawr yn erbyn y llinell(au) gwasanaeth perthnasol yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr.

Mae'r Gronfa Adbriso Wrth Gefn yn cynnwys enillion adbriso a gydnabuwyd ers 1 Ebrill 2007 yn unig, sef dyddiad ei weithredu'n ffurfiol. Mae enillion a godwyd cyn y dyddiad hwnnw wedi'u cyfuno yn y Cyfrif Addasiadau Cyfalaf.

Amhariad

Caiff asedau eu hasesu ar ddiwedd pob blwyddyn i weld a oes unrhyw arwydd y gallai amhariad fod ar ased. Pan fo arwyddion yn bodoli a phan amcangyfrifir bod unrhyw wahaniaethau posibl yn faterol, caiff swm adferadwy'r ased ei amcangyfrif, a phan fo hyn yn llai na swm cludo'r ased, caiff swm amhariad ei gydnabod ar gyfer y diffyg.

Pan gaiff colledion amhariad eu nodi, cânt eu cyfrif drwy:

- pan fo balans enillion adbriso ar gyfer yr ased yn y Gronfa Adbriso Wrth Gefn, caiff swm cludo'r ased ei ysgrifennu i lawr yn erbyn y balans hwnnw (hyd at swm yr enillion cronedig)
- pan nad oes balans yn y Gronfa Adbriso Wrth Gefn neu pan fo balans annigonol, caiff swm cludo'r ased ei ysgrifennu i lawr yn erbyn y llinell(au) gwasanaeth perthnasol yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr.

Pan gaiff colled amhariad ei wrthdroi o ganlyniad, caiff y gwrthdroi ei gredydu i'r

llynell(au) gwasanaeth perthnasol yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr hyd at swm y golled wreiddiol, wedi'i haddasu ar gyfer dibrisiad a fyddai wedi'i godi pe na bai'r golled wedi'i chydabod.

Dibrisiad

Darperir ar gyfer dibrisiad ar bob ased Eiddo, Peiriannau ac Offer gan ddyraniad systematig eu symiau dibrisiadwy dros eu hoes ddefnyddiol. Gwneir eithriad ar gyfer asedau nad oes ganddynt oes ddefnyddiol feidraidd y gellir ei bennu (h.y. tir rhydd-ddaliad ac asedau cymunedol penodol) ac asedau nad ydynt ar gael i'w defnyddio eto (h.y. asedau sy'n cael eu hadeiladu, asedau dros ben).

Cyfrifir dibrisiad ar y sail ganlynol:

- anheddau ac adeiladau eraill - dyraniad llynell syth dros oes ddefnyddiol yr eiddo yn ôl amcangyfrif y prisiwr
- cerbydau, peiriannau, dodrefn ac offer – dull llynell syth
- isadeiledd – dyraniad llynell syth dros 40 mlynedd.

Ni chodir dibrisiant yn ystod y flwyddyn caffaeliad neu warediad.

Cydrannu

Mae'n bolisi gan y Cyngor lle mae eitem faterol o eiddo, peiriannau ac offer gyda chydannau mawr ble mae'r gost yn sylweddol mewn perthynas â chyfanswm costau'r eitem, mae'r cydrannau yn cael eu dibrisio ar wahân; mae'r gofynion yn berthnasol at wariant gwella a dynnir, gwariant caffael a dynnir, ac ailbrisiadau a wnaed. Mae lefel perthnasedd de-minimis o £2.5miliwn o werth yr ased wedi ei osod. Os yn llai, ni fydd eitemau unigol o eiddo, peiriannau ac offer yn cael eu hystyried ar gyfer cydrannu; Bydd elfennau arwyddocaol yn cael eu hystyried fel rhai y mae eu cost gyfredol yn 20% neu fwy o gyfanswm cost gyfredol yr ased, a'u categorio fel a ganlyn yn seiliedig ar arwyddocâd, bywyd defnyddiol a dull dibrisiant:

- Aradeiledd ac Isadeiledd
- Gorffeniadau Mewnol a Ffitiadau
- Gwasanaethau

Mae tir yn cael ei adnabod fel cydran ar wahân yn ei rinwedd ei hun.

Caiff enillion adbrisiu eu dibrisio hefyd, gyda swm sydd gyfwerth â'r gwahaniaethau rhwng dibrisiad gwerth presennol a godir ar asedau a'r dibrisiad a fyddai wedi'i godi ar sail eu cost hanesyddol yn cael ei drosglwyddo bob blwyddyn o'r Gronfa Adbrisiu Wrth Gefn i'r Cyfrif Addasiadau Cyfalaf.

Gwarediadau ac Asedau Anghyfredol a gânt eu Dal i'w Gwerthu

Pan ddaw'n debygol y bydd swm cludo ased yn cael ei adennill yn bennaf drwy werthiant yn hytrach na thrwy ei ddefnyddio'n barhaus, caiff ei ailddosbarthu fel Ased a gaiff ei Dal i'w Werthu. Caiff yr ased ei ailbrisiu'n syth cyn eil ailddosbarthu ac yna caiff ei gario ar y swm isaf a gwerth teg llai costau gwerthu. Pan fo lleihad dilynol i werth teg llai costau gwerthu, caiff y golled ei phostio i'r llynell Gwariant Gweithredu Arall yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr. Caiff enillion o ran gwerth teg eu cydnabod

hyd at swm unrhyw golledion blaenorol yn unig a gydnabyddir yn y Gwarged neu Golled ar Darpariaeth Gwasanaethau. Ni chaiff dibrisiad ei godi ar Asedau a gânt eu Dal i'w Gwerthu. Os na fydd asedau yn bodloni'r meini prawf i gael eu dosbarthu'n Asedau a gânt eu Dal i'w Gwerthu bellach, cânt eu hailddosbarthu'n asedau anghyfredol a'u prisio ar swm isaf eu swm cludo cyn iddynt gael eu dosbarthu fel Asedau a gânt eu Dal i'w Gwerthu; cânt eu haddasu ar gyfer dibrisiad, amorteiddio neu adbrizio a fyddai wedi'u cydnabod pe na baent wedi'u dosbarthu fel Asedau a gânt eu Dal i'w Gwerthu, a'u swm adenilladwy ar ddyddiad y penderfyniad i beidio â gwerthu.

Ni chaiff asedau a gaiff eu gadael neu eu sgrapio eu hailddosbarthu fel Asedau a gânt eu Dal i'w Gwerthu.

Pan gaiff ased ei waredu neu ei ddatgomisiynu, caiff swm cludo'r ased ar y Fantolen (p'un a yw'n Eiddo, Peiriant, Offer neu'n Asedau a gânt eu Dal i'w Gwerthu) ei diddymu i'r llinell Gwariant Gweithredu Arall yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr fel rhan o'r enillion neu'r golled wrth ei waredu. Caiff derbyniadau o warediadau (os oes rhai), eu credydu i'r un llinell yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr hefyd fel rhan o'r enilliad neu golled wrth waredu (h.y. wedi'i rwydo i ffwrdd yn erbyn gwerth cludo'r ased adeg ei waredu). Caiff unrhyw enillion adbrizio a gronnir ar gyfer yr ased yn y Gronfa Adbrizio Wrth Gefn eu trosglwyddo i'r Cyfrif Addasiadau Cyfalaf.

Caiff symiau a dderbynnir ar gyfer gwarediad mwy na £10,000 eu dosbarthu fel derbyniadau cyfalaf. Mae angen i dderbynebau gael eu credydu i'r Gronfa Derbyniadau Cyfalaf Wrth Gefn, ac yna dim ond ar gyfer buddsoddiad cyfalaf newydd y gellir eu defnyddio, neu eu neilltuo i leihau angen sylfaenol y Cyngor i fenthycu (y Nawdd Cyfalaf Gofynnol). Caiff derbynebau eu hadfeddu i'r Gronfa Wrth Gefn o Falans Cronfa'r Cyngor yn y Datganiad ynglŷn â'r Symudiadau yn y Cronfeydd Wrth Gefn.

Nid yw gwerth y gwarediadau sydd wedi'u diddymu yn dâl yn erbyn treth y cyngor, gan fod cost asedau nad ydynt yn gyfredol yn cael ei dalu'n llawn dan drefniadau ar wahân ar gyfer cyllido cyfalaf. Caiff symiau eu hadfeddu i'r Cyfrif Addasiadau Cyfalaf o Falans Cronfa'r Cyngor yn y Datganiad ynglŷn â'r Symudiadau yn y Cronfeydd Wrth Gefn.

xvii. Darpariaethau a Ymrwymadau Dibynnol

Darpariaethau

Gwneir darpariaethau pan fo digwyddiad wedi digwydd sy'n rhoi rhwymedigaeth gyfreithiol neu adeiladol i'r Cyngor sydd, y mae'n fwy na thebyg, angen setliad trwy drosglwyddo buddiannau economaidd neu botensial gwasanaeth, a phan ellir gwneud amcangyfrif dibynadwy o'r swm y rhwymedigaeth honno.

Codir tâl am ddarpariaethau fel gwariant ar linell y gwasanaeth perthnasol yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr yn ystod y flwyddyn y daw'r Cyngor yn ymwybodol o'r rhwymedigaeth, a chânt eu mesur ar yr amcangyfrif gorau ar ddyddiad Mantolen y gwariant y mae angen ei wneud er mwyn setlo'r rhwymedigaeth, gan roi ystyriaeth i risgiau ac ansicrwydd perthnasol.

Pan wneir taliadau maes o law, fe'u codir o'r ddarpariaeth sydd eisoes yn y Fantolen. Caiff setliadau a amcangyfrifwyd eu hadolygu ar ddiwedd pob blwyddyn ariannol - pan

ddaw'n llai na thebygol y bydd bellach angen trosglwyddo buddiannau economaidd (neu fod setliad is na'r hyn a ddisgwyd yn cael ei wneud), caiff y ddarpariaeth ei dychwelyd a'i chredydu yn ôl i'r gwasanaeth perthnasol.

Pan fo disgwyl i beth, neu'r cyfan, o'r taliad sydd ei angen i setlo darpariaeth gael ei adfer gan barti arall (e.e. o hawliad yswiriant), dim ond pan fo'n bron yn sicr y caiff ad-daliad ei dderbyn os bydd y Cyngor yn setlo'r rhwymedigaeth y caiff hyn ei gydnabod fel incwm i'r gwasanaeth perthnasol.

Ymrwymadau Dibynnol

Ceir ymrwymiad dibynnol pan fo digwyddiad sy'n arwain at rwymedigaeth posib ar ran yr Awdurdod ble bydd ei fodolaeth yn cael ei gadarnhau gan ddigwyddiad neu fel arall o ddigwyddiadau ansicr i'r dyfodol sydd ddim yn gyfan gwbl o fewn rheolaeth yr Awdurdod. Ceir ymrwymiad dibynnol yn ogystal pan fod amgylchiadau y gwneir darpariaeth amdanynt fel arfer, ond unai, nid yw'n debygol y bydd angen all-lif o adnoddau, neu, ni ellir mesur maint y rhwymedigaeth yn ddibynadwy.

Nid yw ymrwymadau dibynnol yn cael eu cydnabod yn y Fantolen ond yn cael eu datgan mewn nodyn i'r cyfrifon.

xviii. Cronfeydd Wrth Gefn

Mae'r Cyngor yn neilltuo symiau penodol wrth gefn er dibenion polisïau yn y dyfodol neu ar gyfer treuliau annisgwyl. Caiff cronfeydd wrth gefn eu creu drwy ddosrannu symiau o Falans Cronfa'r Cyngor yn y Datganiad ynglŷn â'r Symudiadau yn y Cronfeydd Wrth Gefn.

Pan fydd gwariant i'w ariannu o Gronfa wrth Gefn, mae'n cael ei godi ar y gwasanaeth priodol yn y flwyddyn honno i sgorio yn erbyn yr Arian Dros Ben neu Ddiffyg ar Ddarparu Gwasanaethau yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr. Yna caiff y Gronfa wrth Gefn ei neilltuo yn ôl i Falans Cronfa'r Cyngor yn y Datganiad Symudiadau yn y Cronfeydd Wrth Gefn fel nad oes tâl net yn erbyn y dreth gyngor ar gyfer y gwariant.

xix. Gwariant Refeniw a Ariennir o Gyfalaf Trwy Statud

Codir am wariant a wnaed yn ystod y flwyddyn y gellir ei wneud yn gyfalaf o dan ddarpariaethau statudol ond nad yw'n arwain at greu asedau anghyfredol fel gwariant i gyfrif refeniw'r gwasanaeth perthnasol yn ystod y flwyddyn. Pan fo'r Cyngor wedi penderfynu cwrdd â chostau'r gwariant hwn o adnoddau cyfalaf presennol neu trwy fenthycia, yna bydd trosglwyddiad i'r Cyfrif Addasiadau Cyfalaf yn gwrthdroi'r symiau y codwyd amdanynt yn y Datganiad ynglŷn â'r Symudiadau yn y Cronfeydd Wrth Gefn fel nad oed unrhyw effaith ar lefel treth y cyngor.

xx. TAW

Caiff TAW taladwy ei gynnwys fel gwariant dim ond cyhyd ac nad oes modd ei adfer gan Adran Refeniw a Thollau Ei Mawrhydi. Caiff TAW derbyniadwy ei eithrio o'r incwm.

40. Addasiad ar gyfer cyfnod blaenorol

Yn ystod archwiliad 2022-23, nododd Archwilio Cymru ased a oedd wedi cael ei waredu yn 2020/21, ond na chafodd ei dynnu o'r gofrestr asedau tan 2022/23.

Oherwydd gwerth uchel yr ased, mae'r fantolen ar 1 Ebrill 2021 wedi'i hail-adrodd i adlewyrchu'r addasiad hwn.

Mantolen

	Fel y nodwyd yn flaenorol 1 Ebrill 2021 £000	Addasiad £000	Ailddatgan 1 Ebrill 2021 £000
Tir ac Adeiladau Eraill	286,645	(11,596)	275,049
Cyfrif Addasu Cyfalaf	(179,953)	11,596	(168,357)

	Fel y nodwyd yn flaenorol 1 Ebrill 2021 £000	Addasiad £000	Ailddatgan 1 Ebrill 2021 £000
Tir ac Adeiladau Eraill	319,675	(12,865)	306,810
Cronfa Ailbrisio	(175,238)	1,529	(173,709)
Cyfrif Addasu Cyfalaf	(224,330)	11,336	(212,994)

Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr

Gwariant Gros	Fel y nodwyd yn flaenorol 1 Ebrill 2021 £000	Addasiad £000	Ailddatgan 1 Ebrill 2021 £000
Gwasanaethau Addysg a Phlant	39,546	(260)	39,286
(Gwarged) / diffyg ar ailbrisio eiddo, planhigion ac offer	(111,502)	1,529	(109,973)

Dadansoddiad Gwariant ac Ariannu

Addasiadau at Ddibenion Cyfalaf	Fel y nodwyd yn flaenorol 1 Ebrill 2021 £000	Addasiad £000	Ailddatgan 1 Ebrill 2021 £000
Gwasanaethau Addysg a Phlant	76	(260)	(184)

Datganiad Llif Arian

	Fel y nodwyd yn flaenorol 1 Ebrill 2021 £000	Addasiad £000	Ailddatgan 1 Ebrill 2021 £000
Gwarged Net neu Ddiffyg ar Ddarparu Gwasanaethau	(37,286)	(260)	(37,546)
Addasiadau i'r (gwarged) net neu'r diffyg ar ddarparu gwasanaethau ar gyfer symudiadau nad ydynt yn ymwneud ag arian parod	3,829	260	4,089

Datganiad ynglŷn â'r Symudiadau yn y Cronfeydd Wrth Gefn

Cronfa'r Cyngor	Fel y nodwyd yn flaenorol 1 Ebrill 2021 £000	Addasiad £000	Ailddatgan 1 Ebrill 2021 £000
Gwarged Net neu Ddiffyg ar Ddarparu Gwasanaethau	(13,405)	(260)	(13,665)
Addasiadau i'r (gwarged) net neu'r diffyg ar ddarparu gwasanaethau ar gyfer symudiadau nad ydynt yn ymwneud ag arian parod	(2,350)	260	(2,090)

Cronfeydd Wrth Gefn na Ellir eu Defnyddio	Fel y nodwyd yn flaenorol 1 Ebrill 2021 £000	Addasiad £000	Ailddatgan 1 Ebrill 2021 £000
Balans @ 31.3.21	22,072	11,596	33,668
Incwm a Gwariant Cynhwysfawr Eraill	(151,415)	1,529	(149,886)
Addasiadau i'r (gwarged) net neu'r diffyg ar ddarparu gwasanaethau ar gyfer symudiadau nad ydynt yn ymwneud ag arian parod	(19,998)	(260)	(20,258)

Nodyn 5

	Fel y nodwyd yn flaenorol 1 Ebrill 2021 £000	Addasiad £000	Ailddatgan 1 Ebrill 2021 £000
Dibrisiant, nam a cholledion ailbriso	3,519	(260)	3,259

Nodyn 6

Reversal of entries included in the Surplus or Deficit on the Provision of Services in relation to capital expenditure	Fel y nodwyd yn flaenorol 1 Ebrill 2021 £000	Addasiad £000	Ailddatgan 1 Ebrill 2021 £000
Cronfa'r Cyngor	1,278	260	1,538
Cronfeydd Wrth Gefn na Ellir eu Defnyddio	(9,494)	(260)	(9,754)

Nodyn 13

	Fel y nodwyd yn flaenorol 1 Ebrill 2021 £000	Addasiad £000	Ailddatgan 1 Ebrill 2021 £000
Cost gros 31 Mawrth 2021	313,577	(12,750)	300,827
Ilai: Dibrisiant a Dibrisiant Gwerth	(26,932)	1,154	(25,778)
Ychwanegiadau	7,292	(45)	7,247
Ail-brisiadau	6,724	(1,529)	5,195
Dibrisiant - tâl am y flwyddyn	(7,338)	260	(7,078)
Amhariad - tâl am y flwyddyn	(5,747)	45	(5,702)
Dirywiad net i'r gwarged neu'r diffyg ar ddarparu gwasanaethau	(2,428)	45	(2,383)

Nodyn 22

Balans Agoriadol	Fel y nodwyd yn flaenorol 1 Ebrill 2021 £000	Addasiad £000	Ailddatgan 1 Ebrill 2021 £000
Cronfa Ailbrisio	(107,051)	(1,183)	(108,234)
Cyfrif Addasu Cyfalaf	(179,953)	11,596	(168,357)

Incwm a Gwariant Cynhwysfawr Arall	Fel y nodwyd yn flaenorol 1 Ebrill 2021 £000	Addasiad £000	Ailddatgan 1 Ebrill 2021 £000
Cronfa Ailbrisio	(75,748)	2,712	(73,036)

Adjustments to revenue resources	Fel y nodwyd yn flaenorol 1 Ebrill 2021 £000	Addasiad £000	Ailddatgan 1 Ebrill 2021 £000
Cyfrif Addasu Cyfalaf	(10,751)	(260)	(11,011)

Nodyn 23

Balans Agoriadol	Fel y nodwyd yn flaenorol 1 Ebrill 2021 £000	Addasiad £000	Ailddatgan 1 Ebrill 2021 £000
Gwasanaethau	(37,286)	(260)	(37,546)
Dibrisiant a nam	(788)	260	(528)

Mantolen y Grŵp

	Fel y nodwyd yn flaenorol 1 Ebrill 2021 £000	Addasiad £000	Ailddatgan 1 Ebrill 2021 £000
Tir ac Adeiladau Eraill	286,645	(11,596)	275,049
Cyfrif Addasu Cyfalaf	(179,953)	11,596	(168,357)

	Fel y nodwyd yn flaenorol 1 Ebrill 2021 £000	Addasiad £000	Ailddatgan 1 Ebrill 2021 £000
Tir ac Adeiladau Eraill	319,675	(12,865)	306,810
Cronfa Ailbrisio	(175,238)	1,529	(173,709)
Cyfrif Addasu Cyfalaf	(224,330)	11,336	(212,994)

Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr y Grŵp

Gwariant Gros	Fel y nodwyd yn flaenorol 1 Ebrill 2021 £000	Addasiad £000	Ailddatgan 1 Ebrill 2021 £000
Gwasanaethau Addysg a Phlant	39,486	(260)	39,226
(Gwarged) / diffyg ar ailbrisio eiddo, planhigion ac offer	(111,502)	1,529	(109,973)

Datganiad Llif Arian y Grŵp

	Fel y nodwyd yn flaenorol 1 Ebrill 2021 £000	Addasiad £000	Ailddatgan 1 Ebrill 2021 £000
Gwarged Net neu Ddiffyg ar Ddarparu Gwasanaethau	(35,936)	(260)	(36,196)
Addasiadau i'r (gwarged) net neu'r diffyg ar ddarparu gwasanaethau ar gyfer symudiadau nad ydynt yn ymwneud ag arian parod	2,166	225	2,391

Datganiad ynglŷn â'r Symudiadau yn y Cronfeydd Wrth Gefn y Grŵp

Cronfa'r Cyngor	Fel y nodwyd yn flaenorol 1 Ebrill 2021 £000	Addasiad £000	Ailddatgan 1 Ebrill 2021 £000
Cyfanswm Incwm a Gwariant Cynhwysfawr	(17,982)	(260)	(18,242)
Addasiadau rhwng y sail gyfrifyddu a'r sail ariannu o dan y rheoliadau	(2,350)	260	(2,090)

Cronfeydd Wrth Gefn na Ellir eu Defnyddio	Fel y nodwyd yn flaenorol 1 Ebrill 2021 £000	Addasiad £000	Ailddatgan 1 Ebrill 2021 £000
Cyfanswm Incwm a Gwariant Cynhwysfawr	(151,415)	1,529	(149,886)
Addasiadau rhwng y sail gyfrifyddu a'r sail ariannu o dan y rheoliadau	(19,998)	(260)	(20,258)

Adran 4: Datganiadau a Nodiadau Atodol i'r Datganiadau Atodol**Datganiad Incwm a Gwariant y Cyfrif Refeniw Tai**

2021/22 £000		Nodyn	2022/23 £000
	Gwariant		
5,383	Trwsio a chynnal		6420
2,418	Goruchwyllo a rheoli		2799
19	Rhenti, cyfraddau, trethu a ffioedd eraill		22
(11,538)	Dibrisiant ac amhariad ar asedau anghyfredol	5	4245
36	Costau rheoli dyledion		44
174	Symudiad mewn darpariaeth dyledion drwg		270
(3,508)	Cyfanswm Gwariant		13,800
	Incwm		
(15,926)	Rhenti anheddau (Gros)		(16,366)
(177)	Rhenti nad ydynt ar gyfer anheddau (Gros)		(186)
(16,103)	Cyfanswm incwm		(16,552)
(19,611)	Gwariant net Gwasanaethau y Cyfrif Refeniw Tai fel sydd wedi'u cynnwys yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr		(2,752)
58	Cyfran y Cyfrif Refeniw Tai o'r Gwariant Corfforaethol		58
(19,553)	Gwariant Net y Gwasanaethau Cyfrif Refeniw Tai		(2,694)
	Cyfran y Cyfrif Refeniw Tai o'r incwm a gwariant sydd wedi'u cynnwys yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr		
19	Costau Gweinyddu Pensiwn	6	24
(300)	(Enillion) neu golledion ar werthiant asedau nad ydynt yn gyfredol Cyfrif Refeniw Tai.		300
2,678	Llog yn daladwy a thaliadau tebyg		2,894
(2)	Incwm llog a buddsoddiadau		(42)
221	Llog net ar y rhwymedigaeth buddiannau net diffiniedig (ased)	6	265
(6,944)	Grantiau cyfalaf a chyfraniadau eraill a gafwyd (Gweddill) neu ddiffyg ar gyfer y flwyddyn ar wasanaethau Cyfrif Refeniw Tai		(6,096)
(23,881)			(5,349)

Symudiadau'r Datganiad Cyfrif Refeniw Tai

2021/22 £000		2022/23 £000	
(2,756)	Balans y Cyfrif Refeniw Tai ar 1 Ebrill		(2,056)
(23,881)	(Gweddill) neu ddiffyg ar gyfer y flwyddyn ar y Datganiad Incwm a Gwariant Cyfrif Refeniw Tai.	(5,349)	
24,475	Addasiadau rhwng y Sail Gyfrifo a'r Sail Ariannu dan y Rheoliadau (gweler isod)	5,839	
594	(Cynnydd) neu leihad net cyn trosglwyddo i neu o'r cronfeydd wrth gefn		490
106	Trosglwyddiadau i neu (o'r) cronfeydd wrth gefn		
700	(Cynnydd) neu leihad yn y flwyddyn ar y Cyfrif Refeniw Tai		490
(2,056)	Balans y Cyfrif Refeniw Tai ar 31 Mawrth		(1,566)
Addasiadau rhwng y sail gyfrifo a'r sail ariannu dan y Rheoliadau:			
Addasiadau sy'n ymwneud yn bennaf â'r Cyfrif Addasiadau Cyfalaf			
<u>Gwrthdroad eitemau sydd wedi eu debydu neu eu credydu i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr</u>			
11,538	Y tâl a godir am ddibrisiant ac amhariad ar asedau anghyfredol		(4,245)
6,944	Grantiau cyfalaf a chyfraniadau a gymhwyswyd		6,096
(2,000)	Symiau'r asedau nad ydynt yn gyfredol a ddiddymwyd wrth waredu neu werthu fel rhan o'r enillion/colledion wrth waredu i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr		(300)
<u>Cynnwys eitemau nad ydynt wedi eu debydu na'u credydu i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr</u>			
3,096	Darpariaeth statudol ar gyfer ariannu buddsoddiadau cyfalaf		3,257
3,189	Gwariant Cyfalaf y codir tâl yn erbyn Balansau'r Cyfrif Refeniw Tai		1,846
Addasiadau sy'n ymwneud yn bennaf â'r Cyfrif Derbyniadau Cyfalaf			
2,300	Trosglwyddiad enillion gwerthiannau arian parod a gredydwyd fel rhan o'r enillion/colledion wrth waredu i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cyfrif Refeniw Tai		0
Addasiadau sy'n ymwneud yn bennaf â'r Cyfrif Addasiadau Offerynnau Ariannol			
0	Y swm sy'n gwahaniaethu rhwng costau ariannu y codir tâl amdanynt i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr a'r costau ariannu y codir tâl amdanynt yn ystod y flwyddyn yn unol â gofynion statudol.		0
Addasiadau sy'n ymwneud yn bennaf â'r Gronfa Bensiynau			
(1,188)	Gwrthdroad eitemau mewn perthynas â buddiannau ymddeol sydd wedi eu debydu a'u credydu i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr Cyfrif Refeniw Tai.		(1,518)
574	Cyfraniadau pensiwn gweithiwr yn daladwy yn y flwyddyn		716
Addasiadau'n cynnwys y Cyfrif Absenoldeb Cronnol			
22	Y swm sy'n gwahaniaethu rhwng tâl swyddogion y codir amdanynt i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr Cyfrif Refeniw Tai ar sail gronnus, a'r tâl y codir amdanynt yn ystod y flwyddyn yn unol â gofynion statudol.		(13)
24,475	Cyfanswm yr addasiadau		5,839

Nodiadau ynglŷn â'r Datganiadau Atodol

1. Stoc Tai

Roedd cyfanswm stoc tai y Cyngor fel a ganlyn:

2021/22 Nifer yr Eiddo		2022/23 Nifer yr Eiddo
1,818	Tai	1,825
883	Fflatiau	870
612	Byngalos	611
3,313	Cyfanswm	3,306

Yn ystod y flwyddyn prynwyd 18 eiddo a thynnwyd 25 eiddo o'r stoc tai.

2. Ôl-ddyledion Rhent

Ar 31 Mawrth 2023, roedd ôl-ddyledion rhent y tenantiaid yn £1,324k, (£1,097k ar 31 Mawrth 2022) sy'n cynrychioli 8.09% o'r incwm net rhent sy'n ddyledus yn ystod y flwyddyn. Dilewyd ôl-ddyledion gwerth cyfanswm o £59k yn ystod y flwyddyn. Gwnaethpwyd cyfraniad i'r ddarpariaeth Dyledion Drwg ac Amheus o £269k yn ystod y flwyddyn a'r balans ar ddiwedd y flwyddyn oedd £1,079k.

3. Derbyniadau Cyfalaf

Ni dderbyniwyd unrhyw dderbyniadau cyfalaf yn 2022/23, derbyniwyd £2.3m o werthiant tir yn 2021/22.

4. Dadansoddiad Gwariant Cyfalaf y Cyfrif Refeniw Tai

Yn ystod 2022/23, roedd gwariant cyfalaf o £20,474k ar welliannau i stoc tai y Cyngor. Mae hyn yn cynnwys gwelliannau i'r stoc presennol a buddsoddiad mewn safleoedd i hwyluso datblygiad stoc tai ychwanegol. Mae hefyd yn cynnwys caffaeliad stoc tai blaenorol. Mae'r cyfanswm gwariant cyfalaf wedi'i ariannu gan sawl ffynhonnell: Y Lwfans Gwaith Trwsio Mawr (grant y llywodraeth), cyfraniadau refeniw Uniongyrchol y Cyfrif Refeniw Tai, Benthycia Darbodus a grantiau a chyfraniadau eraill fel y nodwyd yn y tabl drosodd.

2021/22 £000	<u>Gwariant Cyfalaf Tai</u>	2022/23 £000
4	Rheoli Ansawdd Perfformiad – Prosiect TG	0
7,668	Caffaeliadau	11,313
8,033	Cynlluniau Gwella a wedi'i gynllunio	9,160
10	Gwariant Sipsiwn a Theithwyr	0
15,715	Gwariant yn y Flwyddyn	20,473
	<i>Wedi'i ariannu gan:</i>	
2,381	Lwfans Gwaith Trwsio Mawr (Grant)	2,373
2,300	Derbyniadau Cyfalaf Defnyddiol	132
3,190	Cyfraniadau Refeniw Cyfrif Refeniw Tai Uniongyrchol	1,846
5,894	Benthyca Darbodus	9,833
1,887	Grantiau eraill	6,172
63	Cyfraniadau	117
15,715	Cyfanswm	20,473

5. Dibrisiant a Cholledion Amhariad ac Ailbrisio Asedau Anghyfredol

Yn unol â'r fframwaith Cyfrifo Adnoddau, bydd ffioedd dibrisiant, amhariad a cholledion adbrisio wedi'u cynnwys yn y Cost Gwasanaethau Net Cyfrif Refeniw Tai. Mae'r ffi dibrisio yn seiliedig ar werth y Fantolen o'r anheddau ac asedau eraill ac mae'n adlewyrchu'r asedau sy'n bodoli ac a ddefnyddir wrth ddarparu'r gwasanaeth, yn hytrach na'r arian a wariwyd arnynt bob blwyddyn. Mae'r amhariad a'r colledion adbrisio yn deillio o ganlyniad i'r broses adbrisio. Mae'r ffi dibrisio, amhariad a cholledion adbrisio'n cael eu cildroi o Gostau Net Gwasanaethau drwy Symudiad ar Ddatganiad CRT. Mae'r cildroad yn dod â phris net cyfalaf i'r CRT yn ôl i bris statudol, sy'n cael ei gyfrifo yn unol ag Penderfyniad Cyffredinol ynghylch Eitem 8 Credyd ac Eitem 8 Debid (Cymru) 2015. Nid yw'r ffioedd dibrisio a cholledion amhariad ac ailbrisio yn cael effaith ar falansau'r Cyfrif Refeniw Tai.

Mae cyfanswm ffioedd dibrisio a cholledion amhariad ac adbrisio ar gyfer 2022/23 yn cael eu dangos isod:

2021/22 £000		2022/23 £000
3,001	Asedau Gweithredol – Anheddau	3,368
64	Asedau Gweithredol – Offer ac Isadeiledd	251
3,065	Cyfanswm Dibrisiant	3,619
(14,603)	Colledion Amhariad ac Adbrisiad	626
(11,538)	Cyfanswm Dibrisiad Amhariad a Cholledion Ailbrisiad CRT	4,245

6. Trafodion yn Ymwneud â Buddion Ymddeol

Mae cost buddiannau ymddeol wedi'i gydnabod yng nghost net gwasanaethau pan gânt eu hennill gan weithwyr, yn hytrach na phan gaiff y buddiannau eu talu fel pensiynau. Ond, mae'r ffi i'r Cyfrif Refeniw Tai yn seiliedig ar gyfraniad y cyflogwr sy'n daladwy yn y flwyddyn, felly bydd gwir gost y buddion ymddeol yn cael eu dileu yn y Datganiad Symudiad Cyfrif Refeniw Tai.

Mae'r trafodion canlynol wedi'u gwneud yn y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr a'r Datganiad Symudiadau Cyfrif Refeniw Tai yn ystod y flwyddyn.

2021/22 £000	<u>Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr</u>	2022/23 £000
	<u>Cost net y Gwasanaethau</u>	
948	Costau Gwasanaeth Cyfredol	1,229
0	Costau Gwasanaeth y Gorffennol	0
	<u>Gwariant Gweithredu Net</u>	
19	Treuliau Gweinyddu Pensiwn	24
221	Gwariant Llog Net	265
1,188	Ffi net i'r Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr	1,518

	<u>Symudiadau'r Datganiad Cyfrif Refeniw Tai</u>	
(1,188)	Dileu ffioedd net ar gyfer buddion ymddeol yn unol â'r Cod	(1,518)
574	Cyfraniadau cyflogwr sy'n daladwy i Gynllun Cronfa Bensiwn Clwyd	716

Adran 5 - Cyfrifon Grŵp

Mae'r Cod yn ei gwneud yn ofynnol bod awdurdod lleol sydd â diddordebau materol mewn is-gwmnïau, partneriaid a mentrau ar y cyd yn paratoi Cyfrifon Grŵp yn ogystal â chyfrifon endid sengl.

Is-gwmni yw endid, yn cynnwys endid anghorfforedig, megis partneriaeth sydd yn cael ei reoli gan endid arall (y Cyngor), sy'n cael ei alw'n rhiant.

At ddibenion Cyfrifon Grŵp mae'r Cyngor wedi cydgrynhoi cyfrifon Hamdden Sir Ddinbych Cyfyngedig.

Mae'r Cyfrifon Grŵp yn cynnwys:

- Datganiad Symudiad yng Nghronfeydd Wrth Gefn y Grŵp
- Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr y Grŵp
- Mantolen y Grŵp
- Datganiad Llif Arian y Grŵp

Hamdden Sir Ddinbych Cyfyngedig

Fe sefydlwyd Hamdden Sir Ddinbych Cyfyngedig ar 28 Awst 2019 i reoli a chyflwyno nifer o gyfleusterau, swyddogaethau a gweithgareddau sy'n gysylltiedig â hamdden.

Mae Hamdden Sir Ddinbych Cyfyngedig yn Gwmni Masnachu Awdurdod Lleol nid er elw cyfyngedig drwy warant sydd ym mherchnogaeth lwyr y Cyngor, a sefydlwyd o dan adran 95 Deddf Llywodraeth Leol 2003. Mae gan y Cyngor lefel uchel o reolaeth dros Hamdden Sir Ddinbych Cyfyngedig fel cyfranddaliwr sengl sydd yn cymeradwyo:

- newid mewn cysylltiad â'i erthyglau cymdeithasau ac
- unrhyw newidiadau i natur y busnes neu ddechrau unrhyw fusnes newydd
- cynllun busnes blynyddol
- unrhyw ddatblygiad o fenthyciadau neu gymeradwyo unrhyw gredyd
- unrhyw fenthyc yn erbyn asedau
- penodi cyfarwyddwr i'r bwrdd neu gael gwared arnynt

Mae rhagor o wybodaeth am Hamdden Sir Ddinbych Cyfyngedig ar gael ar y wefan <https://hamddensirddinbych.co.uk>

Mae Hamdden Sir Ddinbych Cyfyngedig yn prydlesu saith canolfan hamdden, atyniad Ymwelwyr SC2, Bwyty a Bar 1891, Theatr Pafiliwn Y Rhyl, Neuadd y Dref Y Rhyl, Canolfan Bowllo Gogledd Cymru, Nova, Canolfan Grefft Rhuthun a Café R a Phafiliwn Llangollen am rent rhad gan y Cyngor. Y genhadaeth yw cynnal lefelau uchel o iechyd a lles yn Sir Ddinbych trwy ddarparu cyfleoedd hamdden o ansawdd ac sy'n hygyrch.

Rheoli Risg

Mae'r berthynas rhwng y Cyngor a Hamdden Sir Ddinbych Cyfyngedig yn cynnwys cynlluniau busnes sy'n cael eu llunio gan y cwmni a'u cymeradwyo gan Gabinet y

Cyngor. Mae hyn yn galluogi'r Cabinet i ddeall risg eang yr amgylchedd y mae'n gweithredu ynddo, ystyried risgiau penodol y gallai'r cwmni eu hwynebu ac asesu'r ffordd y mae'r cwmni yn rheoli ac yn lliniaru'r risgiau hynny.

Mae hyn yn rhoi sicrwydd i'r Cyngor bod y risgiau'n cael eu rheoli'n briodol ac yn cael eu lliniaru a bod perygl y Cyngor i risg felly'n cael ei leihau. Mae'r Cyngor yn parhau i weithio gyda Hamdden Sir Ddinbych Cyfyngedig i reoli a lliniaru peryglon penodol sy'n deilio o effaith Covid-19.

Mae perfformiad Hamdden Sir Ddinbych Cyfyngedig yn cael ei graffu gan fwrdd Craffu priodol y Cyngor. Mae'r cwmni hefyd yn destun Archwilio Mewnol gan dîm Archwilio Mewnol y Cyngor, sydd hefyd yn rhoi sicrwydd bod risgiau'n cael eu rheoli a bod tystiolaeth o fecanweithiau rheoli a'u bod yn gweithredu'n effeithiol.

Polisiâu Cyfrifyddol

Mae'r polisiâu cyfrifo ar gyfer Hamdden Sir Ddinbych Cyfyngedig yn dilyn y rhai a fabwysiadwyd gan Gyngor Sir Ddinbych yn y datganiadau endid sengl a fanylir ar dudalennau 82 i 98 ac eithrio'r canlynol:

Taliadau i Incwm a Gwariant

Mae Hamdden Sir Ddinbych Cyfyngedig yn rhoi dibrisiad ar asedau y maent wedi'u caffael yn ystod y flwyddyn.

Pan fydd polisiâu cyfrifo Hamdden Sir Ddinbych Cyfyngedig yn wahanol, mae addasiadau wedi'u gwneud ar ôl eu cyfuno i alinio unrhyw wahaniaeth wrth drin cyfrifon Cyngor Sir Ddinbych.

Datganiad Symudiad yng Nghronfeydd Wrth Gefn y Grŵp

2022/23	Cronfeydd Wrth Gefn Cronfa'r Cyngor	Cronfeydd Wrth Gefn Eraill y Gellir eu Defnyddio	Cyfanswm Cronfeydd Wrth Gefn y Gellir eu Defnyddio	Cronfeydd Wrth Gefn na Ellir eu Defnyddio	Cyfanswm Cronfeydd Wrth Gefn yr Awdurdod	Cronfeydd Wrth Gefn yr Is-gwmni	Cyfanswm Cronfeydd Wrth Gefn y Grŵp
	£000	£000	£000	£000	£000	£000	£000
Balans ar 31 Mawrth 2021	(8,302)	(76,531)	(84,833)	(137,429)	(222,262)	1,700	(220,562)
* Addasiadau technegol	0	0	0	(38)	(38)	(289)	(327)
Balans ar 1 Ebrill 2021	(8,302)	(76,531)	(84,833)	(137,467)	(222,300)	1,411	(220,889)
Cyfanswm Incwm a Gwariant Cynhwysfawr	11,781	(5,349)	6,432	(274,354)	(267,922)	(3,141)	(271,063)
Addasiadau rhwng Cyfrifon Grŵp a chyfrifon awdurdod	1,664	0	1,664	0	1,664	(201)	1,463
(Cynnydd)/Lleihad Net cyn y Trosglwyddiadau.	13,445	(5,349)	8,096	(274,354)	(266,258)	(3,342)	(269,600)
Addasiadau rhwng y Sail Gyfrifo a'r Sail Ariannu dan y Rheoliadau	(14,142)	8,772	(5,370)	5,370	0	0	0
Trosglwyddiadau i/o Gronfeydd Wrth Gefn a Glustnodwyd	3,422	(3,422)	0	0	0	0	0
(Cynnydd)/Lleihad yn 2021/22	2,725	1	2,726	(268,984)	(266,258)	(3,342)	(269,600)
Balans ar 31 Mawrth 2022	(5,577)	(76,530)	(82,107)	(406,451)	(488,558)	(1,931)	(490,489)

2021/22	Cronfeydd Wrth Gefn Cronfa'r Cyngor £000	Cronfeydd Wrth Gefn Eraill y Gellir eu Defnyddio £000	Cyfanswm Cronfeydd Wrth Gefn y Gellir eu Defnyddio £000	Cronfeydd Wrth Gefn na Ellir eu Defnyddio £000	Cyfanswm Cronfeydd Wrth Gefn yr Awdurdod £000	Cronfeydd Wrth Gefn yr Is-gwmni £000	Cyfanswm Cronfeydd Wrth Gefn y Grŵp £000
Balans ar 31 Mawrth 2020	(8,858)	(58,687)	(67,545)	33,668	(33,877)	2,991	(30,886)
* Addasiadau technegol				(953)	(953)	(1,240)	(2,193)
Balans ar 1 Ebrill 2020	(8,858)	(58,687)	(67,545)	32,715	(34,830)	1,751	(33,079)
Cyfanswm Incwm a Gwariant Cynhwysfawr	(18,242)	(23,881)	(42,123)	(149,886)	(192,009)	(51)	(192,060)
Addasiadau rhwng Cyfrifon Grŵp a chyfrifon awdurdod	4,577	0	4,577	0	4,577	0	4,577
(Cynnydd)/Lleihad Net cyn y Trosglwyddiadau.	(13,665)	(23,881)	(37,546)	(149,886)	(187,432)	(51)	(187,483)
Addasiadau rhwng y Sail Gyfrifo a'r Sail Ariannu dan y Rheoliadau	(2,090)	22,348	20,258	(20,258)	0	0	0
Trosglwyddiadau i/o Gronfeydd Wrth Gefn a Glustnodwyd	16,311	(16,311)	0	0	0	0	0
(Cynnydd)/Lleihad yn 2020/21	556	(17,844)	(17,288)	(170,144)	(187,432)	(51)	(187,483)
Balans ar 31 Mawrth 2021	(8,302)	(76,531)	(84,833)	(137,429)	(222,262)	1,700	(220,562)

Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr y Grŵp

2021/22				2022/23		
Gwariant Gros £000	Incwm Gros £000	Gwariant Net £000		Gwariant Gros £000	Incwm Gros £000	Gwariant Net £000
14,962	(10,141)	4,821	Hamdden - ADM	16,362	(11,730)	4,632
4,069	(1,735)	2,334	Cymunedau & Chwsmeriaid	6,436	(2,144)	4,292
39,226	(21,284)	17,942	Gwasanaethau Addysg & Phlant	45,390	(19,888)	25,502
85,932	(15,455)	70,477	Ysgolion	102,873	(12,241)	90,632
6,295	(384)	5,911	Gwella Busnes & Moderneiddo	6,269	(161)	6,108
3,718	(855)	2,863	Gwasanaethau Cyfreithiol, AD & Democrataidd	4,033	(1,050)	2,983
42,534	(27,415)	15,119	Corfforaethol & Amrywiol	42,051	(25,076)	16,975
10,075	(3,755)	6,320	Cyllid & Eiddo	9,815	(3,236)	6,579
39,989	(11,602)	28,387	Gwasanaethau Priffyrdd, Cyfleusterau & Amgylchedd	41,367	(15,399)	25,968
24,400	(12,930)	11,470	Cynllunio & Gwarchod y Cyhoedd	25,093	(10,498)	14,595
81,182	(38,300)	42,882	Gwasanaethau Cymorth Cymunedol	87,895	(38,945)	48,950
(3,450)	(16,103)	(19,553)	Tai Awdurdod Lleol (CRT)	13,858	(16,552)	(2,694)
348,932	(159,959)	188,973	Cost y Gwasanaethau	401,442	(156,920)	244,522

2021/22				2022/23		
Gwariant Gros £000	Incwm Gros £000	Gwariant Net £000		Gwariant Gros £000	Incwm Gros £000	Gwariant Net £000
20,400	(357)	20,043	Gwariant Gweithredu Arall	22,562	14	22,576
16,058	(132)	15,926	Ariannu a Buddsoddi (Incwm) a Gwariant	16,822	(209)	16,613
0	(260,529)	(260,529)	Trethiant ac Incwm Grant Amhenodol	0	(272,939)	(272,939)
385,390	(420,977)	(35,587)	(Arian dros Ben) neu Ddiffyg ar Ddarpariaeth Gwasanaethau	440,826	(430,054)	10,772
	(607)		Treuliau treth yr is-gwmni			(486)
	(36,195)		(Arian dros ben)/Diffyg y Grŵp			10,286
	(109,973)		(Arian dros Ben) neu Ddiffyg ar adbrisio Eiddo, Peiriannau ac Offer			(75,947)
	35,680		Colledion Amhariad ar Asedau Anghyfredol a Godir ar y Gronfa			13,715
	395		Ailbrisio Wrth Gefn			1,911
	(77,388)		Treth yn ymwneud ag incwm cynhwysfawr arall			(219,765)
			Ail-fesuriad y ddyled budd net a ddiffiniwyd /(Ased)			
	(151,286)		(Incwm) a Gwariant Cynhwysfawr Arall			(280,086)
	(187,481)		Cyfanswm (Incwm) a Gwariant Cynhwysfawr			(269,800)

Mantolen y Grŵp

31/03/2022 £000		31 Mawrth 2023 £000	31 Mawrth 2023 £000
158,745	<i>Anheddau Cyngor</i>	180,827	
306,810	<i>Tir ac Adeiladau Eraill</i>	351,788	
12,602	<i>Cerbydau, Peiriannau, Dodrefn ac Offer</i>	14,658	
144,649	<i>Isadeiledd</i>	147,254	
1,485	<i>Asedau Cymunedol</i>	1,485	
22,446	<i>Asedau sy'n cael eu hadeiladu ar hyn o bryd</i>	39,317	
3,478	<i>Asedau Dros Ben na chânt eu Dal i'w Gwerthu</i>	2,913	
650,215	Eiddo, Peiriannau ac Offer	738,242	
20,815	Asedau Treftadaeth		20,716
6,198	Eiddo Buddsoddi		11,852
0	Buddsoddiadau Hirdymor		0
2,356	Dyledwyr Hirdymor		2,354
679,584	Asedau Hirdymor		773,164
24,204	Buddsoddiadau Byrdymor	19,313	
1,076	Asedau a gânt eu Dal i'w Gwerthu (<1bl)	895	
1,643	Rhestrau Eiddo	1,319	
60,618	Dyledwyr Byrdymor	59,209	
5,181	Arian Parod a Chywerthoedd Arian Parod	7,353	
92,722	Asedau Cyfredol		88,089
(34,355)	Benthyciadau Tymor Byr	(41,397)	
(49,539)	Credydwy'r Byrdymor	(37,176)	
(162)	Darpariaethau	(278)	
(3,196)	Darpariaeth ar gyfer Absenoldebau Cronedig	(4,156)	
(4,244)	Derbyniadau Grantiau Refeniw Ymlaen Llaw	(3,102)	
(7,953)	Grantiau Cyfalaf a Dderbyniwyd Ymlaen Llaw	(10,516)	
0	Rhwymedigaeth treth cyfredol	0	
(99,449)	Dyledion Presennol		(96,625)
(1,352)	Credydwy'r Hirdymor	(3,111)	
(378)	Darpariaethau	(194)	
(197,237)	Benthyciadau Hirdymor	(217,170)	
(253,328)	Dyledion Hirdymor Eraill	(53,664)	
0	Atebolrwydd treth gohiriedig	0	
(452,295)	Dyledion Hirdymor		(274,139)
220,562	Asedau Net		490,489

31/03/2022 £000		31 Mawrth 2023 £000	31 Mawrth 2023 £000
(8,302)	Cronfa'r Cyngor	(5,577)	
(56,420)	Cronfeydd Wrth Gefn sydd wedi'u Clustnod	(59,842)	
(2,056)	Cyfrif Refeniw Tai	(1,566)	
(6,957)	Cronfa Wrth Gefn Derbyniadau Cyfalaf	(7,429)	
(11,098)	Grantiau Cyfalaf heb eu Cymhwyso	(7,693)	
1,700	Cronfa Wrth Gefn elw a cholled	(1,931)	
(83,133)	Cronfeydd Wrth Gefn y Gellir Eu Defnyddio		(84,038)
(173,709)	Y Gronfa Adbrisio Wrth Gefn	(229,614)	
247,726	Y Gronfa Bensignau Wrth Gefn	53,725	
(2,057)	Cronfa Derbyniadau Cyfalaf Gohiriedig	0	
(212,994)	Cyfrif Addasiadau Cyfalaf	(235,111)	
409	Cyfrif Addasiadau Offerynnau Ariannol	393	
	Cyfrif Absenoldebau Digolledol Cronedig		
3,196	Byrdymor	4,156	
(137,429)	Cronfeydd Wrth Gefn na Ellir eu Defnyddio		(406,451)
(220,562)	Cyfanswm Cronfeydd Wrth Gefn		(490,489)

Datganiad Llif Arian y Grŵp

2021/22 £000		2022/23 £000
(36,196)	Net (Arian dros ben) neu Ddiffyg ar Ddarpariaeth Gwasanaethau	10,286
2,391	Addasiadau i Net (Arian dros ben) neu Ddiffyg ar Ddarpariaeth Gwasanaethau ar gyfer symudiadau nad yw'n arian parod	(14,078)
4,838	Addasiadau i eitemau a gynhwysir yn y Net (Arian dros ben) neu Ddiffyg ar Ddarpariaeth Gwasanaethau sy'n weithgareddau buddsoddi neu ariannu	1,596
(28,967)	Llifoedd arian net gan Weithgareddau Gweithredol	(2,196)
33,066	Gweithgareddau Buddsoddi	30,718
(5,333)	Gweithgareddau Cyllido	(30,694)
(1,234)	(Cynnydd) neu leihad Net mewn Arian Parod neu Gywerthoedd Arian Parod	(2,172)
3,947	Arian parod neu Gywerthoedd Arian Parod ar ddechrau'r cyfnod	5,181
1,234	Cynnydd/(Lleihad) mewn Arian Parod	2,172
5,181	Arian parod neu Gywerthoedd Arian Parod ar ddiwedd y cyfnod	7,353

Roedd arian parod a chyfwerth ag arian parod a ddelid gan DCC ar ddiwedd 2022/23 yn £2,573k (£2,065k yn 21/22) a chan DLL yn £4,780k (£3,116k yn 21/22).

Adran 6: Adroddiad Archwilydd Cyffredinol Cymru i aelodau Cyngor Sir Ddinbych

Barn amodol ar ddatganiadau ariannol

Rwyf wedi archwilio datganiadau ariannol:

- Cyngor Sir Ddinbych;
- Grŵp Cyngor Sir Ddinbych

ar gyfer y flwyddyn a ddaeth i ben ar 31 Mawrth 2023 o dan Ddeddf Archwilio Cyhoeddus (Cymru) 2004.

Mae datganiadau ariannol Cyngor Sir Ddinbych yn cynnwys y Dadansoddiad Gwariant a Chyllid, y Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr, y Datganiad Symudiad mewn Cronfeydd Wrth Gefn, y Fantolen, y Datganiad Llif Arian, Datganiad Incwm a Gwariant y Cyfrif Refeniw Tai, y Symudiad ar y Datganiad Cyfrif Refeniw Tai, a'r nodiadau cysylltiedig, gan gynnwys y polisïau cyfrifyddu perthnasol.

Mae datganiadau ariannol Grŵp Cyngor Sir Ddinbych yn cynnwys Datganiad Symudiad y Grŵp mewn Cronfeydd Wrth Gefn, Datganiad Incwm a Gwariant Cynhwysfawr y Grŵp, Mantolen y Grŵp a Datganiad Llif Arian y Grŵp.

Y fframwaith adrodd ariannol a gymhwyswyd wrth eu paratoi yw'r gyfraith berthnasol a safonau cyfrifyddu rhyngwladol a fabwysiadwyd gan y DU fel y'u dehonglwyd ac a'u haddaswyd gan y Cod Ymarfer ar Gyfrifyddu Awdurdodau Lleol yn y Deyrnas Unedig 2022-23.

Yn fy marn i, ac eithrio effeithiau posibl y mater a ddisgrifir yn yr adran sail ar gyfer barn amodol fy adroddiad, mae'r datganiadau ariannol:

- yn rhoi darlun gwir a theg o sefyllfa ariannol Cyngor Sir Ddinbych a Grŵp Cyngor Sir Ddinbych ar 31 Mawrth 2023 ac o'i incwm a'i wariant ar gyfer y flwyddyn a ddaeth i ben bryd hynny;
- wedi eu paratoi'n briodol yn unol â gofynion deddfwriaethol a safonau cyfrifyddu rhyngwladol a fabwysiadwyd gan y DU fel y'u dehonglwyd ac a'u haddaswyd gan y Cod Ymarfer ar Gyfrifyddu Awdurdodau Lleol yn y Deyrnas Unedig 2022-23.

Sail y farn amodol

Mae Cyngor Sir Dinbych a Grŵp Cyngor Sir Dinbych wedi cofnodi gwybodaeth asedau cost hanesyddol a symudiadau ailbrisio yn anghyflawn ac yn anghywir yn eu cofnodion cyfrifyddu.

Mae'r ddau fater hyn yn effeithio ar y gronfa ailbrisio wrth gefn (Nodyn 22) a'r cyfrif addasu cyfalaf (Nodyn 22) yn unig.

Oherwydd gwybodaeth hanesyddol anghyflawn, nid yw wedi bod yn bosibl pennu pryd y cododd y materion hyn gyntaf. Fodd bynnag, efallai eu bod yn dyddio'n ôl i 2007-08, pan gyflwynwyd y Gronfa Ailbrisio gan y Cod Ymarfer ar Gyfrifyddu Awdurdodau Lleol yn y Deyrnas Unedig.

Ar hyn o bryd mae'r Cyngor yn dadansoddi ei gofnodion cyfrifyddu er mwyn cywiro'r mater hwn ond hyd yma nid yw wedi gallu meintoli gwerth llawn y camddatganiad. O ganlyniad, nid wyf yn gallu pennu lefel yr addasiad sy'n angenrheidiol i gywiro'r mater hwn.

Cynhaliais fy archwiliad yn unol â'r gyfraith berthnasol a'r Safonau Rhyngwladol ar Archwilio yn y DU (ISAs (DU)) a Nodyn Ymarfer 10 'Archwilio Datganiadau Ariannol a rheoleidd-dra cyrff y sector cyhoeddus yn y Deyrnas Unedig'. Disgrifir fy nghyfrifoldebau ymhellach o dan y safonau hynny yn adran cyfrifoldebau'r archwilydd wrth archwilio datganiadau ariannol fy adroddiad.

Mae fy staff a minnau yn annibynnol ar Gyngor Sir Ddinbych a'r grŵp yn unol â'r gofynion moesegol sy'n berthnasol i'm harchwiliad o'r datganiadau ariannol yn y DU, gan gynnwys Safon Foesegol y Cyngor Adrodd Ariannol, ac rwyf wedi cyflawni fy nghyfrifoldebau moesegol eraill yn unol â'r gofynion hyn. Credaf fod y dystiolaeth archwilio yr wyf wedi'i chael yn ddigonol ac yn briodol i ddarparu sail i'm barn.

Casgliadau sy'n ymwneud â busnes gweithredol

Wrth archwilio'r datganiadau ariannol, rwyf wedi dod i'r casgliad bod y defnydd o'r sail gyfrifyddu busnes gweithredol wrth baratoi'r datganiadau ariannol yn briodol.

Yn seiliedig ar y gwaith a wnaed gennyf, nid wyf wedi nodi unrhyw ansicrwydd perthnasol sy'n ymwneud â digwyddiadau neu amodau a allai, yn unigol neu ar y cyd, fwrw amheuaeth sylweddol ar allu Cyngor Sir Ddinbych a'r Grŵp i barhau i fabwysiadu'r sail gyfrifyddu busnes gweithredol am gyfnod o ddeuddeg mis o leiaf o'r adeg pan awdurdodir cyhoeddiad y datganiadau ariannol.

Disgrifir fy nghyfrifoldebau a chyfrifoldebau'r swyddog ariannol cyfrifol mewn perthynas â busnes gweithredol yn yr adrannau perthnasol o'r adroddiad hwn.

Gwybodaeth Arall

Mae'r wybodaeth arall yn cynnwys yr wybodaeth a gynhwysir yn yr adroddiad blynyddol heblaw'r datganiadau ariannol a fy adroddiad archwilydd arnynt. Y Swyddog Ariannol Cyfrifol sy'n gyfrifol am yr wybodaeth arall a gynhwysir yn yr adroddiad blynyddol. Nid yw fy marn ar y datganiadau ariannol yn cwmparu'r wybodaeth arall ac, oni nodir fel arall yn glir yn fy adroddiad, nid wyf yn mynegi unrhyw fath o sicrwydd ynghylch hynny.

Fy nghyfrifoldeb i yw darllen yr wybodaeth arall ac, wrth wneud hynny, ystyried a yw'r wybodaeth arall yn anghyson yn berthnasol â'r datganiadau ariannol neu'r wybodaeth a gafwyd yn ystod yr archwiliad, neu ei bod yn ymddangos fel arall ei bod wedi ei chamddatgan yn berthnasol. Os byddaf yn nodi anghysondebau perthnasol

o'r fath neu gamddatganiadau perthnasol amlwg, mae'n ofynnol i mi benderfynu a yw hyn yn arwain at gamddatganiad perthnasol yn y datganiadau ariannol eu hunain. Os, byddaf ar sail y gwaith a wnaed gennyf, yn dod i'r casgliad bod yr wybodaeth arall hon wedi ei chamddatgan yn berthnasol, mae'n ofynnol i mi adrodd y ffaith honno.

Nid oes gennyf ddim i'w adrodd yn hyn o beth.

Barn ar faterion eraill

Yn fy marn i, yn seiliedig ar y gwaith a wnaed yn ystod fy archwiliad:

- mae'r wybodaeth a gynhwysir yn yr Adroddiad Naratif ar gyfer y flwyddyn ariannol y paratoir y datganiadau ariannol ar ei chyfer yn gyson â'r datganiadau ariannol ac yn unol â'r Cod Ymarfer ar Gyfrifyddu Awdurdodau Lleol yn y Deyrnas Unedig 2022-23;
- mae'r wybodaeth a roddir yn y Datganiad Llywodraethu Blynyddol ar gyfer y flwyddyn ariannol y paratoir y datganiadau ariannol ar ei chyfer yn gyson â'r datganiadau ariannol ac yn unol â'r canllawiau.

Materion yr wyf yn adrodd arnynt drwy eithriad

Yng ngoleuni'r wybodaeth a'r ddealltwriaeth o Gyngor Sir Ddinbych a'r Grŵp a'i amgylchedd a gafwyd yn ystod yr archwiliad, nid wyf wedi nodi camddatganiadau perthnasol yn yr Adroddiad Naratif na'r Datganiad Llywodraethiant Blynyddol.

Fel yr egluraf yn sail ein paragraff barn archwilio gymwys, mae'r Cyngor wedi cofnodi gwybodaeth asedau cost hanesyddol a symudiadau ailbrisio yn anghywir ac yn anghyflawn yn ei gofnodion cyfrifyddu.

Nid oes gennyf unrhyw beth i'w adrodd mewn perthynas â'r materion canlynol, yr wyf yn eu hadrodd i chi, os, yn fy marn i:

- nid wyf wedi derbyn yr holl wybodaeth ac esboniadau sydd eu hangen arnaf ar gyfer fy archwiliad;
- nid oes cofnodion cyfrifyddu digonol wedi'u cadw, neu ni dderbyniwyd ffurflenni digonol ar gyfer fy archwiliad oddi wrth ganghennau nad yw fy nhîm wedi ymweld â nhw;
- nid yw'r datganiadau ariannol yn gyson â'r cofnodion a'r ffurflenni cyfrifyddu.

Cyfrifoldebau'r swyddog ariannol cyfrifol mewn cysylltiad â'r datganiadau ariannol

Fel yr eglurir yn fanylach yn y Datganiad o Gyfrifoldebau ar gyfer y Datganiad o Gyfrifon, mae'r swyddog ariannol cyfrifol yn gyfrifol am y canlynol:

- paratoi'r datganiad o gyfrifon, gan gynnwys datganiadau ariannol Grŵp Cyngor Sir Ddinbych, sy'n rhoi darlun gwir a theg ac yn cydymffurfio ag arferion priodol;
- cynnal cofnodion cyfrifyddu priodol;

- rheolaethau mewnol fel y mae'r swyddog ariannol cyfrifol yn penderfynu sy'n angenrheidiol fel y gellir paratoi datganiadau o gyfrifon sy'n rhydd o gamddatganiadau perthnasol, boed hynny oherwydd twyll neu wall;
- asesu gallu Cyngor Sir Ddinbych a'r Grŵp i barhau fel busnes gweithredol, gan ddatgelu, fel y bo'n gymwys, faterion sy'n ymwneud â busnes gweithredol a defnyddio sail busnes gweithredol cyfrifyddu oni bai fod y swyddog ariannol cyfrifol yn rhagweld na fydd y gwasanaethau a ddarperir gan Gyngor Sir Ddinbych a'r Grŵp yn parhau i gael eu darparu yn y dyfodol.

Cyfrifoldebau'r archwilydd ar gyfer archwilio'r datganiadau ariannol

Fy nghyfrifoldeb i yw archwilio'r datganiadau ariannol yn unol â Deddf Archwilio Cyhoeddus (Cymru) 2004.

Fy amcanion yw cael sicrwydd rhesymol ynghylch p'un a yw'r datganiadau ariannol yn eu cyfanrwydd yn rhai heb gamddatganiad perthnasol, boed hynny oherwydd twyll neu wall, a chyhoeddi adroddiad archwilydd sy'n cynnwys fy marn. Mae sicrwydd rhesymol yn lefel uchel o sicrwydd ond nid yw'n gwarantu y bydd archwiliad a gynhelir yn unol â Safonau Archwilio Rhyngwladol (DU) bob tro yn canfod camddatganiad perthnasol pan fo'n bodoli. Gall camddatganiadau ddeillio o dwyll neu wall ac fe'u hystyrir yn berthnasol os, yn unigol neu gyda'i gilydd y gellid yn rhesymol ddisgwyl iddynt ddylanwadu ar benderfyniadau economaidd defnyddwyr a wneir ar sail y datganiadau ariannol hyn.

Mae afreoleidd-dra, gan gynnwys twyll, yn golygu achosion o ddiffyg cydymffurfio â deddfau a rheoliadau. Rwy'n dylunio gweithdrefnau yn unol â'm cyfrifoldebau, a amlinellir uchod, er mwyn canfod camddatganiadau perthnasol mewn perthynas ag afreoleidd-dra, gan gynnwys twyll.

Roedd fy ngweithdrefnau yn cynnwys y canlynol:

- holi'r rheolwyr, pennaeth archwilio mewnol Cyngor Sir Ddinbych a'r rhai sy'n gyfrifol am lywodraethu, gan gynnwys cael ac adolygu dogfennaeth ategol mewn perthynas â pholisïau a gweithdrefnau Cyngor Sir Ddinbych a'r Grŵp sy'n ymwneud ag:
 - adnabod, gwerthuso a chydymffurfio â deddfau a rheoliadau a pha un a oeddent yn ymwbybodol o unrhyw achosion o ddiffyg cydymffurfio;
 - canfod ac ymateb i'r risgiau o dwyll a pha un a oes ganddynt wybodaeth am unrhyw dwyll gwirioneddol, tybiedig neu honedig;
 - y rheolaethau mewnol a sefydlwyd i liniaru risgiau sy'n gysylltiedig â thwyll neu ddiffyg cydymffurfio â deddfau a rheoliadau;
- ystyried fel tîm archwilio sut a ble y gallai twyll ddigwydd yn y datganiadau ariannol ac unrhyw ddangosyddion posibl o dwyll. Fel rhan o'r drafodaeth hon, canfûm botensial ar gyfer twyll yn y meysydd canlynol: postio dyddlyfrau anarferol a rheolwyr yn diystyru rheolaethau;

- cael dealltwriaeth am fframwaith awdurdod Cyngor Sir Ddinbych a'r Grŵp yn ogystal â fframweithiau cyfreithiol a rheoleiddiol eraill y mae Cyngor Sir Ddinbych a'r Grŵp yn gweithredu oddi mewn iddynt, gan ganolbwyntio ar y deddfau a'r rheoliadau hynny a gafodd effaith uniongyrchol ar y datganiadau ariannol neu a gafodd effaith sylfaenol ar weithrediadau Cyngor Sir Ddinbych a'r Grŵp;
- cael dealltwriaeth am berthnasoddd partïon cysylltiedig.

Yn ogystal â'r uchod, roedd fy ngweithdrefnau i ymateb i risgiau a nodwyd yn cynnwys y canlynol:

- adolygu datgeliadau y datganiad ariannol a phrofi yn erbyn dogfennaeth ategol i asesu cydymffurfiaeth â deddfau a rheoliadau perthnasol a drafodwyd uchod;
- holi rheolwyr, y Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio a chynghorwyr cyfreithiol am ymglyfreitha a hawliadau gwirioneddol a phosibl;
- darllen cofnodion cyfarfodydd y rhai sy'n gyfrifol am lywodraethu;
- wrth fynd i'r afael â'r risg o dwyll yn sgil rheolwyr yn diystyru rheolaethau, profi priodoldeb cofnodion dyddlyfr ac addasiadau eraill; asesu a yw'r dyfarniadau a wnaed wrth lunio amcangyfrifon cyfrifyddu'n rhoi arwydd o duedd bosibl; a gwerthuso rhesymeg busnes unrhyw drafodiadau arwyddocaol sy'n anarferol neu'r tu allan i gwrs arferol busnes.

Fe wnes i hefyd gyfleu deddfau a rheoliadau dynodedig perthnasol a risgiau posibl o dwyll i holl aelodau'r tîm archwilio ac aros yn effro i unrhyw arwyddion o dwyll neu ddiffyg cydymffurfio â deddfau a rheoliadau trwy gydol yr archwiliad.

Effeithir ar y graddau y mae fy ngweithdrefnau'n gallu canfod afreoleidd-dra, gan gynnwys twyll, gan yr anhawster cynhenid o ran canfod afreoleidd-dra, effeithiolrwydd rheolaethau Cyngor Sir Ddinbych a'r Grŵp, a natur, amseriad a hyd a lled y gweithdrefnau archwilio a gyflawnwyd.

Ceir disgrifiad pellach o gyfrifoldebau'r archwilydd am archwilio'r datganiadau ariannol ar wefan y Cyngor Adrodd Ariannol www.frc.org.uk/auditorsresponsibilities

Mae'r disgrifiad hwn yn rhan o'm hadroddiad archwilydd.

Cyfrifoldebau eraill yr archwilydd

Rwy'n cyfathrebu â'r rhai sy'n gyfrifol am lywodraethu ynghylch, ymhlith materion eraill, cwmpas ac amseriad arfaethedig yr archwiliad a chanfyddiadau archwilio arwyddocaol, gan gynnwys unrhyw ddiffygion arwyddocaol mewn rheolaeth fewnol yr wyf yn eu canfod yn ystod fy archwiliad.

Tystysgrif cwblhau'r archwiliad

Ardystiaf fy mod wedi cwblhau'r archwiliad o gyfrifon Cyngor Sir Ddinbych a'r Grŵp yn unol â gofynion Deddf Archwilio Cyhoeddus (Cymru) 2004 a Chod Ymarfer Archwilio Archwilydd Cyffredinol Cymru.

Ann-Marie Harkin

Ar gyfer ac ar ran Archwilydd
Cyffredinol Cymru

1 Cwr y Ddinas

Stryd Tyndall

Caerdydd,

CF10 4BZ

Datganiad Llywodraethu Blynyddol 2022-2023

Cynnwys

Cynnwys	2
1. Cefndir a Chyflwyniad	4
2 Y Fframwaith Llywodraethu	5
2.1 Egwyddor A - Ymddwyn gydag uniondeb, dangos ymrwymiad i werthoedd moesegol, a pharchu rheolaeth y gyfraith	5
2.2 Egwyddor B - Sicrhau bod y Cyngor yn agored a'i fod yn ymgysylltu â budd-ddeiliaid yn drylwyr	5
2.3 Egwyddor C - Diffinio canlyniadau o ran buddion economaidd, cymdeithasol ac amgylcheddol cynaliadwy.....	6
2.4 Egwyddor D - Penderfynu ar yr ymyraethau sy'n angenrheidiol i gyflawni'r canlyniadau a fwriedir.....	8
2.5 Egwyddor E - Datblygu capasiti, gan gynnwys gallu'r arweinwyr ac unigolion o fewn y Cyngor.....	9
2.6 Egwyddor F - Rheoli risgiau a pherfformiad drwy fesurau rheoli mewnol cadarn a rheolaeth ariannol gref	10
2.7 Egwyddor G – Gweithredu arferion da o ran tryloywder, adrodd ac archwilio i ddarparu atebolrwydd effeithiol	11
2.8 Effaith Covid-19 ar Lywodraethu	12
2 Cyfranwyr allweddol at ddatblygu a chynnal y Fframwaith Llywodraethu	13
3.1 Adolygu Effeithiolrwydd.....	15
3.2 Ffynonellau Sicrwydd Mewnol.....	15

6.0 Sicrwydd gan Gyrff Rheoleiddio Allanol:	18
8.0 Camau Gweithredu yn ymateb i Ddatganiad Llywodraethu Blynnyddol 2021/22	21
9.0 Camau Gwella yn Deillio o Ddatganiad Llywodraethu Blynnyddol 2022-23.....	23
Ardystiad.....	25

1. Cefndir a Chyflwyniad

- 1.1 Cyngor Sir Ddinbych (y Cyngor) sy'n gyfrifol am sicrhau y cyflawnir ei fusnes yn unol â'r gyfraith a'r safonau priodol. O dan Reoliadau Cyfrifon ac Archwilio (Cymru) 2014 (fel y'u diwygiwyd gan Reoliadau Cyfrifon ac Archwilio (Cymru) (Diwygio) 2018) mae'n ofynnol i'r Cyngor adolygu mor effeithiol yw ei system ar gyfer rheolaeth fewnol a chynnwys Datganiad Llywodraethu Blyneddol yn adrodd ynghylch yr adolygiad hwnnw yn ei Ddatganiad Cyfrifon
- 1.2 Lluniwyd y datganiad hwn yn unol â chanllawiau'r Sefydliad Siartredig Cyllid Cyhoeddus a Chyfrifyddiaeth a Chymdeithas Prif Weithredwyr ac Uwch-reolwyr Awdurdodau Lleol Cymru – 'Delivering Good Governance in Local Government Framework' (2016). Mae hyn er mwyn dangos bod y Cyngor:
- Yn cynnal ei fusnes yn unol â'r cyfreithiau a'r rheoliadau perthnasol;
 - Yn rhoi cyfrif priodol am arian cyhoeddus a'i ddiogelu;
 - Yn defnyddio'i adnoddau'n gynnil, yn effeithlon ac yn effeithiol er mwyn cyflawni defnyddio'i adnoddau'n gynnil, yn effeithlon ac yn effeithiol er mwyn cyflawni'r blaenoriaethau a gytunwyd er budd pobl leol.
- 1.3 Wrth sefydlu ei Fframwaith Llywodraethu Corfforaethol mae'r Cyngor wedi mabwysiadu'r 'Egwyddorion Craidd' sy'n sail ar gyfer fframwaith y Sefydliad Siartredig Cyllid Cyhoeddus a Chyfrifyddiaeth / Cymdeithas Prif Weithredwyr ac Uwch-reolwyr Awdurdodau Lleol Cymru. Nodir y saith o egwyddorion craidd isod:
- A. Ymddwyn gydag uniondeb
 - B. Ymgysylltu gyda budd-ddeiliaid
 - C. Diffinio canlyniadau
 - D. Sicrhau y cyflawnir canlyniadau a gynlluniwyd
 - E. Datblygu capasiti, gallu ac arweinyddiaeth
 - F. Rheoli risgiau a pherfformiad yn effeithiol
 - G. Arddangos tryloywder ac atebolrwydd

- 1.4 Mae'r adolygiad ar sail y Fframwaith hwn yn adolygu a oes unrhyw gyfleoedd i wella trefniadau'r Cyngor. Os mai dyma'r achos, caiff cynllun gweithredu ei gynnwys i sicrhau fod y camau gweithredu angenrheidiol yn cael eu cymryd.

2 Y Fframwaith Llywodraethu

2.1 Egwyddor A - Ymddwyn gydag uniondeb, dangos ymrwymiad i werthoedd moesegol, a pharchu rheolaeth y gyfraith

- 2.1.1 Mae Cyfansoddiad y Cyngor yn cynnwys Codau Ymddygiad ar gyfer aelodau a swyddogion ac maent yn mynnu ymddygiad o safon uchel. Fe'i gwnaed yn ofynnol i swyddogion gwblhau hyfforddiant er mwyn sicrhau bod staff yn gwybod am y codau ymarfer a pholisïau pwysig eraill. Ategir hynny gan ganllawiau mwy penodol megis y Strategaeth ar gyfer Atal a Chanfod Twyll, Llygredigaeth a Llwgrwobrwy, y Polisi Rhannu Pryderon, Rheoliadau Ariannol a Rheolau'r Weithdrefn Gontractau. Mae gan y Cyfarwyddwr Corfforaethol - Llywodraethu a Busnes (Swyddog Monitro) a'r Pennaeth Gwasanaethau Cyllid ac Eiddo (y Swyddog Adran 151) ill dau gyfrifoldebau i sicrhau bod penderfyniadau'r Cyngor yn bodloni'r gofynion cyfreithiol.

2.2 Egwyddor B - Sicrhau bod y Cyngor yn agored a'i fod yn ymgysylltu â budd-ddeiliaid yn drylwyr

- 2.2.1 Mae'r Cyngor yn ymgysylltu â budd-ddeiliaid a phartneriaid drwy drefniadau cydweithio, byrddau partneriaeth a chynrychiolaeth ar fyrdau llywodraethu cyrff allanol.
- 2.2.2 Fe gafodd yr arolwg preswylwyr ei ddisodli eleni gan yr Arolwg Budd-ddeiliaid er mwyn bodloni gofynion Deddf Llywodraeth Leol ac Etholiadau (Cymru) 2021 a llywio Hunanasesiad y Cyngor o berfformiad yn erbyn ei swyddogaethau. Yn ystod Tachwedd 2022 a Mawrth 2023, lansiodd y Cyngor

ei 'Arolwg Budd-ddeiliaid' am yr eildro, i ofyn cwestiynau penodol sydd bellach yn angenrheidiol dan y Ddeddf.

2.2.3 Mae'r Cyngor yn cyhoeddi gwybodaeth ar y wefan a chaiff pob cyfarfod o'r Cyngor ei we-ddarlledu bellach. Sefydlwyd cyfarfodydd ar-lein yn ystod Covid-19 ac oherwydd llwyddiant y cyfarfodydd hyn mae'r cyngor wedi penderfynu cynnal cyfarfodydd sy'n dilyn patrwm hybrid.

2.2.4 Mae sianeli Cyfathrebu'n Fewnol yn cynnwys datganiadau i'r wasg a chyhoeddiadau ar-lein drwy gyfryngau cymdeithasol (Facebook a Twitter) a'r porth Sgwrs y Sir.

2.3 Egwyddor C - Diffinio canlyniadau o ran buddion economaidd, cymdeithasol ac amgylcheddol cynaliadwy

2.3.1 Mae'r weledigaeth strategol ar gyfer Sir Ddinbych wedi'i nodi yn ei Gynllun Corfforaethol. Cafodd Cynllun Corfforaethol newydd 2022 i 2027 ei gymeradwyo gan y Cyngor ym mis Hydref 2022. Mae'n nodi ein Hamcanion Lles (fel arall cyfeirir atyn nhw fel themâu ein Cynllun Corfforaethol), a'n hymrwymadau mewn perthynas â'r saith maes llywodraethu, a'r Ddyletswydd Cydraddoldeb Sector Cyhoeddus (sy'n cynnwys y Ddyletswydd Economaidd-Gymdeithasol newydd). Mae nifer o themâu ein Cynllun Corfforaethol yn adeiladu ar y gwaith a ddechreuwyd yn ein Cynllun Corfforaethol diwethaf gan ddangos ein hymrwymiad i ddefnyddio tystiolaeth a dyheadau budd-ddeiliaid i gynllunio ar gyfer yr hirdymor i atal problemau rhag gwaethygu neu ddatblygu yn y lle cyntaf. Yn gryno, rydym ni wedi ymrwymo i wneud yr egwyddor datblygu gynaliadwy a'r pum ffordd o weithio'n elfennau creiddiol.

Mae'r Cyngor wedi ymgymryd â llawer o waith eleni i ddatblygu Fframwaith Rheoli Perfformiad ei Gynllun Corfforaethol newydd, gyda gwaith ymgysylltu a chyfrannu arbennig ar bob lefel yn y sefydliad. Yn arwyddocaol, bydd y fframwaith newydd yn mynd i'r afael â phryderon am ddiffyg meincnodau

chedlaethol o fewn trefniadau adrodd perfformiad corfforaethol y Cyngor ac yn darparu data sylweddol am berfformiad ar lefel gwasanaeth ar gyfer adroddiadau cyhoeddus. Mae trefniadau llywodraethu newydd ar gyfer y Cynllun Corfforaethol newydd yn cael eu sefydlu a bydd y rhain yn cynnwys un ai sefydlu Byrddau newydd neu ail-ddiffinio trefniadau presennol.

2.3.3 Mae'r Hunanasesiad hwn, sydd ar fin cael ei gyhoeddi ar-lein yma <https://www.denbighshire.gov.uk/en/your-council/about-the-council/reviewing-the-councils-performance.aspx> yn dangos ein bod wedi defnyddio ein hadnoddau'n ddarbodus, yn effeithlon ac yn effeithiol yn ystod y flwyddyn; fod ein trefniadau llywodraethu'n gweithredu ac yn effeithiol; a bod ein ffocws ar sicrhau'r canlyniadau gorau posibl i'n hamgylchedd a'n cymunedau yn Sir Ddinbych.

2.3.4 Mae'r hunanasesiad hwn yn crynhoi ein perfformiad a'n prosesau llywodraethu dros y flwyddyn mewn ambell sylw am ein cryfderau a'n gwendidau, a chyfleoedd a heriau. Mae ein hadroddiad diweddarar ar Berfformiad Hunanasesiad am y cyfnod o Ionawr i Fawrth 2023, yn darparu gwaelodlin ar gyfer y Cynllun Corfforaethol newydd yn defnyddio ein fframwaith rheoli perfformiad newydd. Mae'n darparu dadansoddiad o'n perfformiad yn erbyn ein mesurau a'n prosiectau, ac yn tynnu sylw at agweddau sydd angen sylw ac ymdrech benodol.

2.3.5 Mae Asesiad Effaith ar Les yn cael ei gwblhau i roi gwybod am benderfyniadau sylweddol a chafodd [asesiad ei wneud ar gyfer y Cynllun Corfforaethol newydd](https://moderngov.denbighshire.gov.uk/ieListDocuments.aspx?CId=134&MId=6452&LLL=0) <https://moderngov.denbighshire.gov.uk/ieListDocuments.aspx?CId=134&MId=6452&LLL=0>. Rydym wedi bod yn trafod gydag lechyd Cyhoeddus Cymru, Llywodraeth Cymru a phartneriaid lleol a chenedlaethol eraill ar y trefniadau ar gyfer Asesiad Effaith ar lechyd gorfodol ac rydym yn hyderus fod ein hasesiad presennol yn gallu, neu'n cwrdd ag unrhyw ofynion newydd.

2.4 Egwyddor D - Penderfynu ar yr ymyraethau sy'n angenrheidiol i gyflawni'r canlyniadau a fwriedir

- 2.4.1 Mae'r Uwch-reolwyr a'r Aelodau (drwy Bwyllgorau Craffu a'r Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio) yn sicrhau bod y Cyngor yn dal i ganolbwyntio ar gyflawni ei amcanion a'i flaenoriaethau. Mae ein Prif Weithredwr wedi arwain ar ailstrwythuro ein Pwyllgor Gwaith Corfforaethol a'r Uwch Dimau Arweinyddiaeth (wedi penodi dau gyfarwyddwr newydd i'r rolau allweddol a chytuno ar strwythur newydd i wasanaethau o Ebrill 2023). Trefniadau llywodraethu newydd i sicrhau bod themâu'r Cynllun Corfforaethol yn cael eu cyflawni'n effeithiol.
- 2.4.2 Mae Hunanasesiad Perfformiad y Cyngor ar gyfer 2022 i 2023 wedi cael ei gymeradwyo gan y Cyngor ym mis Gorffennaf 2023, ac mae'n cynnwys asesiad yn erbyn ein swyddogaethau llywodraethu, yn unol ag argymhellion canllawiau statudol ar gyfer Deddf Llywodraeth Leol ac Etholiadau (Cymru) 2021. Mae'r Adroddiadau Perfformiad Chwarterol sy'n ffurfio'r Hunanasesiad hefyd wedi parhau i gofnodi gweithgareddau ein prif gyfarfodydd (Cyngor, Cabinet, Craffu a Llywodraethu ac Archwilio), eitemau allweddol o newyddion, ac adroddiadau gan ein rheoleiddwyr archwilio mewnol ac allanol.
- 2.4.3 Fel gyda'r rhan fwyaf o gynghorau eraill yng Nghymru, rydym yn gwybod bod angen i ni barhau i ystyried trefniadau i gyflwyno Panel Asesu Cymheiriaid yn ystod cyfnod y Cyngor presennol, i ymateb i Ddeddf Llywodraeth Leol ac Etholiadau (Cymru) 2021.
- 2.4.4 Cafodd Heriau Perfformiad Gwasanaethau eu hatal eleni a byddant yn ailgychwyn o fis Ebrill 2023 ymlaen. Mae'r rhain yn allweddol i ddod o hyd i gamau gweithredu sydd â'r gallu i drawsnewid pethau a mynd i'r afael â diffygion mewn gwasanaethau, i gydbblethu gwasanaethau'n well ag amcanion strategol a chydweithredol, ac i gefnogi gwasanaethau i fanteisio ar gyfleoedd i sicrhau gwell gwerth am arian neu well canlyniadau. Bydd camau gweithredu

sy'n deillio o'r heriau hyn yn cael eu hadrodd fel camau gwella drwy ein hadroddiadau hunanasesu chwarterol.

2.5 Egwyddor E - Datblygu capasiti, gan gynnwys gallu'r arweinwyr ac unigolion o fewn y Cyngor

2.5.1 Caiff datblygiad ei lywio gan y strategaeth arweinyddiaeth, cynlluniau prentisiaeth a phorth e-ddysgu a ddefnyddir i ddatblygu staff ar bob lefel.

2.5.2 Datblygwyd ein cynllun corfforaethol gan ddefnyddio'r corff o dystiolaeth a ddatblygwyd gan y Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus. Mae gwaith trafod ar y lefel honno - ac ar draws byrddau fel y Bwrdd Arweinyddiaeth Ranbarthol a Bwrdd Uchelgais Economaidd Gogledd Cymru - wedi cyfrannu at ddatblygu ein Cynllun.

2.5.3 Mae'r Cyngor hefyd yn gweithio drwy amrywiaeth helaeth o bartneriaethau a threfniadau cydweithio, ac mae'n defnyddio prosesau comisiynu a chaffael i wneud y defnydd gorau o'r capasiti drwy ddarparu gwasanaethau yn y ffyrdd mwyaf effeithiol ac effeithlon. Cymeradwywyd pecyn cymorth partneriaethau (Modelau Darparu Gwasanaethau Amgen) sy'n nodi'r gofynion allweddol ac yn cynnig dulliau o sicrhau y rheolir partneriaethau'n effeithiol.

2.5.4 Ymgynghorwyd ar ailstrwythuro ein huwch arweinyddiaeth ac fe gafodd ei weithredu ar lefel Cyfarwyddwyr yn haf 2022, gan gyflwyno'r uwch strwythur arweinyddiaeth lawn o fis Ebrill 2023. Mae hyn wedi cymryd mwy o amser na'r disgwyl ond bydd yn arwain at ail-ddylunio gwasanaethau'n drawsnewidiol, lle mae'r Cyngor ar y 'droed flaen' ynghlwm â dylanwadu ac atal galw; mewn gwell lle i wneud y mwyaf o gyfleoedd; a chanddo arweinyddiaeth fwy eglur ar faterion pwysig fel newid hinsawdd a'r Gymraeg.

2.5.5 Rydym wedi cwblhau adolygiad o'n polisi a'n canllawiau gweithio'n hyblyg, ac yn amodol ar gymeradwyaeth y Cabinet, bydd y rhain yn cael eu cyflwyno o fis Mehefin 2023 ynghyd â chefnogaeth i staff a rheolwyr â'r ffyrdd newydd o

weithio. Bydd proses cynllunio gweithlu newydd yn dechrau unwaith y bydd y strwythur uwch arweinyddiaeth newydd mewn lle yn ddiweddarach yn y flwyddyn.

2.5.6 Mae gwaith cynllunio'r gweithlu wedi parhau i dyfu o ran ei arwyddocâd wrth i ganlyniadau'r pandemig a newidiadau i batrymau gwaith a chyfleoedd gyflwyno mwy o heriau gyda recriwtio a dal gafael ar staff ar draws y Cyngor.

2.6 Egwyddor F - Rheoli risgiau a pherfformiad drwy fesurau rheoli mewnol cadarn a rheolaeth ariannol gref

2.6.1 Caiff cofrestrau risg corfforaethol eu diweddarau ddwywaith y flwyddyn a thynnir sylw uwch-reolwyr ac aelodau i unrhyw risgiau arwyddocaol. Crëwyd crynodeb Cofrestr Risg yn ystod y flwyddyn i helpu i gyfleu'r nifer cynyddol o risgiau sy'n wynebu'r Cyngor yn yr hinsawdd fyd-eang sydd ohoni. Cafodd datganiad parodrwydd i dderbyn risg y Cyngor ei adolygu a'i ddiweddarau. Parodrwydd 'lleiafysymiaeth' y Cyngor i dderbyn risg yn y gorffennol mewn perthynas â'r Gweithlu: Cafodd telerau ac amodau eu llacio ychydig i barodrwydd 'gofalus' i dderbyn risg, i adlewyrchu'r ffordd rydym yn 'hyblygu' prosesau recriwtio - mewn ffordd ddiogel - i liniaru heriau wrth lenwi rolau. Mae pob agwedd arall ar ein datganiad parodrwydd i dderbyn risg wedi aros yr un fath.

2.6.2 Eleni, rydym wedi gweld mwyfwy o gyd-ddibyniaeth rhwng risgiau (o ran tebygolrwydd neu effaith risgiau presennol yn cynyddu), a materion cenedlaethol a byd-eang sydd y tu hwnt i'n rheolaeth ni fel dirywiad yn yr economi a phwysau'n parhau mewn perthynas â recriwtio a dal gafael ar staff. Rydym ni'n gweithredu "model tair elfen amddiffyn" lle'r ydym ni, ar gyfer y rhan fwyaf o'n risgiau corfforaethol difrifol, yn defnyddio data perfformiad, yn dynodi rheolyddion allweddol ac ategol, ac yn dynodi sicrwydd allanol a mewnol sydd ar waith neu ar y gweill. Er enghraifft, cafodd y risg o "wall diogelu neu ymarfer difrifol lle mae cyfrifoldeb ar y Cyngor, a fyddai'n arwain at niwed difrifol neu farwolaeth" ei chynyddu yn ystod y flwyddyn. Mae ein

trefniadau llywodraethu wedi ymateb i hyn trwy gynyddu goruchwyliaeth gan y Cabinet, Craffu Perfformiad a Llywodraethu ac Archwilio; lle mae llawer o gysylltiad wedi bod rhwng rheoli risg, cynllunio corfforaethol a chynllunio'r gweithlu, a bydd yr Adain Archwilio Fewnol yn edrych yn fwy manwl ar hyn yn y flwyddyn ariannol newydd.

2.6.3 Mae'r cyngor wedi drafftio Polisi Risg Gwybodaeth ddiwygiedig, a bydd yn ceisio cymeradwyaeth ar ei gyfer yn fuan. Roedd yr angen i wasanaethau ystyried Risg Gwybodaeth yn rhan o'u gwaith cynllunio gwasanaeth ar gyfer 2023 i 2024 ac mae gwasanaethau hefyd yn cael eu hannog i adolygu eu Cofrestrau Risg Gwasanaeth yn barhaus, a ddylai nodi unrhyw risgiau gwybodaeth sydd gan wasanaethau.

2.6.4 Mae gan y Cyngor hanes o reolaeth ariannol gadarn, darparu gwasanaethau o fewn y gyllideb a chyhoeddi cyfrifon blynyddol yn brydlon. Mae paratoi Datganiad Cyfrifon 2021-22 wedi cael ei ohirio oherwydd problemau a nodwyd gyda chronfeydd wrth gefn y Cyngor nad oes modd eu defnyddio ac sydd angen cyfnod o addasu cyn hynny. Mae Datganiad Cyfrifon 2021-22 wedi'i Archwilio a Datganiad Cyfrifon 2022-23 Drafft wedi'u trefnu i gael eu cyflwyno i Bwyllgor Llywodraethu ac Archwilio ym Medi 2023.

2.6.5 Mae Archwilio Mewnol yn asesu ansawdd cyffredinol y trefniadau rheoli risg, llywodraethu a rheolaeth fewnol, ac yn cytuno ar gamau gwella fel y bo'r angen.

2.7 Egwyddor G – Gweithredu arferion da o ran tryloywder, adrodd ac archwilio i ddarparu atebolrwydd effeithiol

2.7.1 Mae'r asesiad allanol o Archwilio Mewnol yn cadarnhau ei fod yn cydymffurfio â Safonau Archwilio Mewnol y Sector Cyhoeddus. Mae cyrff rheoleiddio allanol yn darparu asesiadau annibynnol, gan gynnwys: Archwilio Cymru, Arolygiaeth

Gofal Cymru, Estyn ac Ombwdsmon Cymru; bu canlyniadau'r asesiadau hynny'n gadarnhaol ar y cyfan, ac ni chodwyd unrhyw bryderon o bwys.

2.7.2 Mae'r Cyngor yn darparu gwybodaeth eglur a chywir, ac wedi datblygu ei wefan ac arddull adroddiadau'r Cyngor er mwyn hybu tryloywder a hygyrchedd. Diwygiwyd y wefan i gyflawni'r Safonau Hygyrchedd. Cyhoeddir cofnodion cyfarfodydd a phenderfyniadau allweddol ar wefan y Cyngor.

2.7.2 Cynhelir cyfarfodydd y Cyngor ar-lein ac maent ar gael i'r cyhoedd bellach, sy'n unol â gofynion deddfwriaethol.

2.8 Effaith Covid-19 ar Lywodraethu

2.8.1 Dyma pandemig Covid-19 yn dirwyn i ben yn chwarter cyntaf 2022/23, ar roedd yr effaith ar y Cyngor a thrigolion y sir yn golygu bod yn rhaid i'r cyngor addasu'r ffordd yr oeddem yn darparu gwasanaethau yn ogystal â chreu gwasanaethau newydd. O ganlyniad i hynny bu'n rhaid newid rhai trefniadau llywodraethu, gan gynnwys newid cyfarfodydd y Cyngor i fod yn rhai hybrid, a rhoi blaenoriaeth i ddarparu gwasanaethau er mwyn ymdopi â'r newid yn y galw.

2.8.2 Mae'r Cyngor yn cynnig gwasanaeth cyfieithu ar y pryd mewn cyfarfodydd o bell a gellir eu gweddarlleu er mwyn caniatáu i'r cyhoedd gael mynediad atynt a chynyddu tryloywder a bod yn agored.

2.8.3 Wrth i'r cyfyngiadau gael eu codi, gwnaeth y Cyngor weithredu rheolau newydd i ganiatáu i weithwyr allweddol weithio o swyddfa'r Cyngor. Hefyd, mae'r Cyngor wedi cadw trefniadau gwarchod ar gyfer gweithwyr y nodwyd eu bod â risg uchel. Gweithredu prosesau'n chwim wrth weinyddu grantiau Llywodraeth Cymru i fusnesau bach.

2.9 Yr Argyfwng Costau Byw

2.9.1 Mae Archwilio Mewnol yn ystod 2022/23 wedi gweithio gyda'n gwasanaeth Refeniw a Budd-daliadau i gefnogi'r tîm i gyflwyno'r grantiau cefnogi Llywodraeth Cymru canlynol:

- Cefnogi preswylwyr Sir Ddinbych gyda chostau byw;
- Cynllun tanwydd y gaeaf ar gyfer preswylwyr Sir Ddinbych; a
- Cyllid tanwydd amgen.

2.9.2 Mae Archwilio Mewnol wedi darparu cefnogaeth a chymorth gyda gosod rheolyddion priodol i sicrhau fod yr holl daliadau sy'n cael eu hawlio yn cael eu gwneud gan breswylwyr gwirioneddol a bod y cyfansymiau sy'n cael eu hawlio yn gywir.

2 Cyfranwyr allweddol at ddatblygu a chynnal y Fframwaith Llywodraethu

Cyfranwyr Allweddol	Cyfraniad
Y Cyngor	• Cymeradwyo'r Cynllun Corfforaethol • Cefnogi'r Cyfansoddiad • Cymeradwyo'r fframwaith polisi ac ariannol
Cabinet	• Prif gorff gwneud penderfyniadau'r Cyngor • Yn cynnwys Arweinydd y Cyngor ac aelodau Cabinet sydd â chyfrifoldeb am bortffolios penodol
Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio	• Helpu i godi proffil rheolaeth fewnol, rheoli risg a materion adrodd ariannol o fewn y Cyngor, yn ogystal â rhoi fforwm i drafod y materion a godwyd gan archwilwyr mewnol ac allanol

Cyfranwyr Allweddol	Cyfraniad
Pwyllgor Safonau	• Mae'r Pwyllgor Safonau'n hyrwyddo safonau uchel o ymddygiad gan aelodau etholedig a chyfetholedig, ac yn monitro gweithrediad Cod Ymddygiad yr Aelodau
Byrddau Rhaglen a Phrosiect	• Monitro arbedion effeithlonrwydd, amlygu risg a chamau lliniaru • Ystyried cadernid cynllunio rhag argyfwng a rhagweld ac ystyried darparu adnoddau ar gyfer darpariaeth a gynlluniwyd • Cynllunio gweithgarwch cyfathrebu ac ymgysylltu
Pwyllgorau Craffu	• Adolygu a chraffu ar benderfyniadau a pherfformiad y Cyngor, y Cabinet a Phwyllgorau • Adolygu a chraffu ar benderfyniadau a pherfformiad cyrff cyhoeddus eraill gan gynnwys partneriaethau
Y Pwyllgorau Trwyddedu a Chynllunio	• Mae'r Pwyllgor Trwyddedu'n ystyried materion sydd a wnelont â thacsis, adloniant, alcohol, mannau gwerthu bwyd ac yn ymgymryd ag amrywiaeth o swyddogaethau trwyddedu eraill. • Mae'r Pwyllgor Cynllunio'n penderfynu ynghylch materion rheoli datblygu, gan gynnwys ceisiadau am ganiatâd cynllunio.
Y Tîm Gweithredol Corfforaethol, y Tîm Arwain Strategol a Rheolwyr	• Bod yn gyfrifol am ddatblygu fframwaith llywodraethu, risg a rheolaeth y Cyngor, ei gynnal a'i weithredu • Cyfrannu at reolaeth gorfforaethol a llywodraethu effeithiol y Cyngor
Archwilio Mewnol	• Cynnig barn annibynnol a gwrthrychol ar ddigonolrwydd ac effeithiolrwydd trefniadau rheoli mewnol, rheoli risg a llywodraethu • Cynnal rhaglen o archwiliadau ar sail risg, gan gynnwys gweithgarwch gwrth-dwyll ac ymchwiliadau • Adnabod meysydd i'w gwella wrth reoli risg
Archwilio Allanol	Archwilio datganiadau ariannol y Cyngor ac adrodd yn eu cylch (gan gynnwys y Datganiad Llywodraethu Blynyddol), gan roi barn ar y cyfrifon a'r defnydd o adnoddau a dod i gasgliad ynglŷn â'r trefniadau sydd ar waith i sicrhau y defnyddir adnoddau'n gynnil, effeithlon ac effeithiol

Mae'r Fframwaith Llywodraethu uchod i gyd yn gweithredu fel cyfarfodydd hybrid gydag aelodau a swyddogion yn dewis i un ai ymuno ar-lein neu i fynychu'r cyfarfod mewn person. Caiff cyfarfodydd eu cynnal ar-lein a'u gweddarlledu er mwyn caniatáu i'r cyhoedd fynychu. Mae Aelodau a Swyddogion wedi addasu i'r ffordd newydd o weithio ac mae'n sicrhau tryloywder a bod yn agored.

3.1 Adolygu Effeithiolrwydd

3.1.1 Defnyddir sawl dull o fesur pa mor effeithiol yw'r trefniadau llywodraethu ac yn 2020/21, y tro cyntaf i'r Cyngor baratoi cyfrifon grŵp, mae'r Cyngor wedi ystyried ei berthynas â'i endidau grŵp, hynny yw, Hamdden Sir Ddinbych Cyf, wrth gynnal ei adolygiad.

3.1.2 Ym mis Mawrth 2023 fe adolygodd y Grŵp Swyddogion Llywodraethu Corfforaethol drefniadau'r Cyngor yn erbyn Fframwaith y Sefydliad Siartredig Cyllid Cyhoeddus a Chyfrifyddiaeth/Cymdeithas Prif Weithredwyr ac Uwch-reolwyr Awdurdodau Lleol Cymru, a chadarnhawyd bod trefniadau Llywodraethu fel y Cod Ymddygiad, Rheoliadau Ariannol a phrosesau corfforaethol eraill wedi gweithio yn y modd a fwriadwyd i raddau helaeth yn ystod y flwyddyn; amlygwyd rhai meysydd o ddiffyg cydymffurfiaeth yn sgil adolygiadau Archwilio Mewnol. Caiff y Fframwaith Llywodraethu Corfforaethol ei ddiwygio er mwyn adlewyrchu'r trefniadau presennol a bydd hynny'n parhau mewn ymateb i ddatblygiadau.

3.2 Ffynonellau Sicrwydd Mewnol

3.2.1 Cyflwynwyd ein hadroddiad Hunanasesiad ar gyfer 2022 i 2023 i'r Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio ar 14 Mehefin a'i gymeradwyo gan y Cyngor ar 4 Gorffennaf.

3.3 Barn Archwilio Fewnol Blynyddol

3.3.1 Un o'r datganiadau sicrwydd pwysicaf wrth adolygu effeithiolrwydd yw adroddiad a barn flynyddol y Prif Archwilydd Mewnol. Mae Archwilio Mewnol yn gweithredu cynllun archwilio hyblyg sy'n ei alluogi i droi ei sylw at wahanol bethau wrth i flaenoriaethau newid yn ystod y flwyddyn. Yn 2022/23 bu'r gwaith Archwilio Mewnol yn canolbwyntio ar feysydd y tybiwyd fod yno fwy o risg yn perthyn iddyn nhw a'r newidiadau mewn prosesau rheoli oherwydd hynny. Barn y Prif Archwilydd Mewnol yw bod trefniadau'r Cyngor o ran llywodraethu, rheoli risg a rheolaeth fewnol yn y meysydd a archwiliwyd yn parhau i weithredu'n foddhaol. Er bod cwrmpas y gwaith sicrwydd wedi'i leihau oherwydd y tri ymchwiliad, gellir rhoi sicrwydd rhesymol na ddaeth unrhyw wendidau mawr i'r amlwg yn y systemau rheoli mewnol y mae'r Cyngor yn eu gweithredu. Argymhellwyd gwella'r meysydd canlynol:

Adroddiadau Sicrwydd Isel a gyflwynodd Archwilio Mewnol yn 2022/23	Camau gweithredu a gytunwyd sy'n ymwneud â risgiau/materion sylweddol
Ni chodwyd dim	Amherthnasol

4.0 Datganiad y Prif Swyddog Cyllid ynghylch Cydymffurfiaeth â'r Cod Rheolaeth Ariannol

4.1 Lluniwyd Cod Rheolaeth Ariannol y Sefydliad Siartredig Cyllid Cyhoeddus a Chyfrifyddiaeth gyda'r nod o hybu arferion da mewn Rheolaeth Ariannol a

chynorthwyo awdurdodau lleol i arddangos eu cynladwyedd ariannol. Mae'r Cod felly'n gosod y safonau i awdurdodau lleol ar gyfer rheolaeth ariannol.

4.2 Seiliwyd y Cod ar gyfres o egwyddorion wedi'u hategu gan safonau penodol a datganiadau ymarfer y credir eu bod yn angenrheidiol er mwyn gosod sylfeini cadarn ar gyfer:

- Cadw rheolaeth ariannol ar gyllid awdurdod lleol yn y tymor byr, tymor canolig a'r tymor hir;
- Rheoli gwydnwch ariannol er mwyn gallu bodloni galw na ellir ei ragweld ar wasanaethau; a
- Cadw rheolaeth ariannol ar unrhyw ddatblygiadau syfrdanol ac annisgwyl yn eu sefyllfaoedd ariannol.

Mae'n rhaid i bob awdurdod lleol ddangos ei fod yn bodloni gofynion y Cod.

4.3 Fel Swyddog Adran 151 mae arnaf Gyfrifoldeb Statudol (gyda chefnogaeth y Tîm Arweinyddiaeth Gorfforaethol ac Aelodau Etholedig) i sicrhau cydymffurfiaeth â'r Cod Rheolaeth Ariannol. Rwyf wedi cynnal asesiad llawn o gydymffurfiaeth Sir Ddinbych â'r Cod fel rhan o'r adolygiad blynyddol o'r Datganiad Llywodraethu Blynyddol, a gallaf gadarnhau fod Sir Ddinbych yn cydymffurfio â'r Cod yn y rhan helaeth o feysydd yn fy marn i. Nodwyd meysydd i'w gwella, fodd bynnag, ac mae llawer o'r gwelliannau eisoes yn mynd rhagddynt gan gynnwys:

- Datblygu 'Verto' sef system Rheoli Prosiect y Cyngor i integreiddio mwy gyda'r broses Cynllun Busnes Cyfalaf.
- Datblygu'r defnydd o gostau bywyd llawn yn yr arfarniad opsiynau.
- Datblygu Proses y Gyllideb ymhellach er mwyn cynnwys gwneud penderfyniadau ac ymgynghori hirdymor fel egwyddorion craidd.

- Byddwn yn dal i lobïo Llywodraeth Cymru am ffigurau dangosol o'r setliad sy'n cynnwys sawl blwyddyn ar y tro.
- Cwblhau'r adolygiad blynyddol o'r Strategaeth Ariannol Tymor Canolig.

5.0 Dangosyddion allweddol

5.1 Gellir mesur digonolrwydd trefniadau llywodraethu hefyd drwy ddefnyddio nifer o ddangosyddion perfformiad allweddol:

Dangosydd perfformiad allweddol	Canlyniadau 2022/23
Adroddiadau statudol a gyflwynwyd gan y Swyddog Monitro (Adran 5 o Ddeddf Llywodraeth Leol a Thai 1989)	Ni chyflwynwyd unrhyw adroddiad
Twyll wedi'i brofi gan gynghorwyr neu aelodau o staff	Dim yn 2022/23
Atgyfeiriadau at yr Ombwdsmon yn 2022/23	Ni chadarnhawyd unrhyw gŵyn
Adroddiadau archwilio mewnol	Dim adolygiadau sicrwydd isel
Cwynion ynglŷn ag aelodau etholedig	5 mewn 2022/23
Nifer yr adroddiadau negyddol gan Gyrff Rheoleiddio Allanol	Dim yn 2022/23

6.0 Sicrwydd gan Gyrff Rheoleiddio Allanol:

Archwilio Cymru

6.1 Mae archwiliwr allanol y Cyngor, Archwilio Cymru, yn rhoi sicrwydd ynghylch cywirdeb y Datganiad Cyfrifon ddiwedd pob blwyddyn a digonolrwydd cyffredinol y trefniadau ar gyfer sicrhau a chynyddu gwerth am arian. Roedd y cyfrifon drafft wedi'u cwblhau a'u llofnodi gan y Pennaeth Cyllid ar 27 Mehefin

ac ar gael i'w harchwilio yn ôl y gofyn ac yn agored i'r cyhoedd ar gyfer archwiliad cyhoeddus o 15 Gorffennaf tan 11 Awst.

6.2. Yn dilyn problem yn ymwneud ag asedau isadeiledd sydd wedi cael effaith ar holl awdurdodau lleol Cymru ac y byddai'n gohirio'r archwilio hyd at Ionawr 2023, cafodd dwy broblem fwy penodol eu codi yn y cyfamser ynghylch gwerthoedd asedau tai cyngor CSDd a oedd angen cyfnod i addasu yn flaenorol. Oherwydd y cymhlethdod ynghlwm â'r penderfyniad a wnaed i ohirio'r gwaith archwilio terfynol ar Ddatganiad Cyfrifon 2021-22 tan Haf 2023.

6.3 Darparodd Adroddiad Cryno Archwilio Blyneddol 2022 grynodedb o'u gwaith archwilio a oedd yn cynnwys:

- Gwelliant Parhaus - Fe gadarnhaodd yr Archwilydd Cyffredinol fod y Cyngor wedi cyflawni ei ddyletswyddau sy'n weddill o Fesur Llywodraeth Leol (Cymru) 2009 ar gyfer blwyddyn ariannol 2020-21, fel y cafodd ei nodi gan orchymyn a wnaed dan Ddeddf Llywodraeth Leol ac Etholiadau (Cymru) 2021.
- Adolygiad o sicrwydd ac asesiad risg - Adolygwyd y trefniadau yr oedd y Cyngor wedi'u gweithredu i sicrhau gwerth am arian yn y defnydd o'i adnoddau. Mae ein gwaith yn canolbwyntio ar yr agweddau canlynol o drefniadau'r Cyngor:
 - Deddf Llywodraeth Leol ac Etholiadau (Cymru) 2021
 - Cynllunio adferiad
 - Cynlluniau lleihau carbon
 - Trefniadau hunanasesiad

Mae ein darganfyddiadau o'r gwaith hwn yn cael ei gynnwys yn ein Hadroddiad Sicrwydd ac Asesiad Risg.

- Adolygiad Llamu Ymlaen - asedau a gweithlu - Yn ystod 2021-22 dyma ni'n archwilio sut y mae cynghorau yn cryfhau eu gallu i drawsnewid, addasu a

chynnal eu gwaith o ddarparu gwasanaethau. Mae ein gwaith yn canolbwyntio ar reolaeth strategol y Cyngor o ran ei asedau a'i weithlu. Ar y cyfan, roedd yr adroddiad yn nodi bod y Cyngor yn datblygu'r Prosiect Ffyrdd Newydd o Weithio, a fydd yn effeithio ar ei asedau adeiladau a'i weithlu, gan integreiddio eu gwaith ar hyn gyda strategaethau ehangach, ac yn edrych ymhellach ar gryfhau ystyriaeth y Cyngor o egwyddor datblygu gynaliadwy.

Prosiectau lleol

- Cyflawni Gwelliant Perfformiad Parhaus - Yn ystod 2021-22 dyma ni'n archwilio a yw trefniadau rheoli perfformiad y Cyngor yn gadarn ac yn debygol o gefnogi gwelliant parhaus a chynaliadwy wrth iddo adfer cydbwysedd o effaith COVID-19? Yn ein hadroddiad dyma ni'n canfod fod trefniadau rheoli perfformiad y Cyngor yn cefnogi'r gwaith o gyflawni blaenoriaethau corfforaethol y Cyngor gyda chyfleoedd i gryfhau trefniadau mewn rhai ardaloedd.

7.0 Estyn ac Arolygiaeth Gofal Cymru

7.1 Mae'r Cyngor yn destun Arolygiadau Allanol Statudol gan amryw gyrrff gan gynnwys ESTYN ac Arolygiaeth Gofal Cymru (AGC). Dyma grynodeb o'r gwaith a wnaed yn ddiweddar:

- Mae Arolygiad Gofal Cymru wedi adnabod cryfderau a gwelliant i feysydd o flaenoriaeth, ac mi fyddan nhw'n adolygu cynnydd y meysydd hyn trwy eu cyfarfodydd adolygu gwerthusiad o berfformiad gyda phenaethiaid gwasanaeth a chyfarwyddwr y Cyngor.
- Ni fu archwiliadau Cyngor Sir Ddinbych yn ystod y cyfnod hwn ond roedd Estyn wedi ail-ddechrau gydag archwilio ysgolion lleol yn Sir Ddinbych, ac mae gwasanaethau wedi'u cofrestru gyda AGC yn destun adolygiad rheolaidd.

8.0 Camau Gweithredu yn ymateb i Ddatganiad Llywodraethu Blynyddol 2021/22

8.1 Yn Natganiad Llywodraethu Blynyddol y llynedd amlygwyd saith o feysydd ar gyfer gwella. Yn y tabl isod nodir y camau gweithredu a gymerwyd wrth fynd i'r afael â'r materion hyn yn ystod 2022/23:

Meysydd i'w gwella yn 2021/22	Cynnydd hyd yn hyn
Gwasgfeydd parhaus ar y gyllideb ac ansicrwydd ynglŷn â chyllid. Hefyd, ymgymryd ag unrhyw gamau gweithredu sy'n deillio o adolygu'r Cod Rheolaeth Ariannol.	Mae Llywodraeth Cymru wedi darparu ffigur dangosol o'r setliad am flwyddyn yn 2023/24 ar gyfer 2024/25. Byddwn yn dal i lobïo am ffigurau dangosol o'r setliad sy'n cynnwys sawl blwyddyn ar y tro. Gwnaethom adolygu'r Strategaeth Ariannol Tymor Canolig a byddwn yn parhau i'w adolygu bob blwyddyn. Dyma ni'n monitro effaith y pwysau allanol fel effaith Covid-19 a'r argyfwng Costau Byw ar ein cyllidebau a'r galw am wasanaethau. Bydd yn parhau i gynnwys y cronfeydd wrth gefn heb eu clustnodi yn y dangosfwrdd corfforaethol i ategu'r rhagolygon blynyddol o ganlyniad y gyllideb. Mae gwaith yn y meysydd canlynol yn parhau a bydd yn cael ei gario drosodd i 2023/24: Datblygu Proses y Gyllideb ymhellach er mwyn cynnwys gwneud penderfyniadau ac ymgynghori hirdymor fel egwyddorion craidd.
Ansicrwydd ynghylch trefniadau cyllido yn y dyfodol ar ôl gadael yr UE o ran y Gronfa Ffyniant Bro a'r Gronfa Ffyniant Gyffredin.	Mae adnoddau a phrosesau wedi'u rhoi ar waith i sicrhau bod y Cyngor yn cynyddu'r cyfleoedd o ran Mentrau Ariannu newydd y DU gan gynnwys Cronfa Codi'r Gwastad y DU, Cronfa Adnewyddu Gymunedol y DU a Chronfa Ffyniant Gyffredin y DU sydd ar droed. Mae Sir Ddinbych wedi bod yn llwyddiannus wrth wneud cais am amryw o gronfeydd sydd ar

Meysydd i'w gwella yn 2021/22	Cynnydd hyd yn hyn
	gael ac rydym wedi bod yn gweithio gyda'r gwasanaethau i sicrhau fod rheolyddion priodol ynghylch gwiriadau diwydrwydd yn eu lle i ddiogelu'r arian wedi'i gadw ac i sicrhau fod y prosiectau wedi'u cwblhau.
Gallu'r gweithlu i gyflawni a'i gydnerthedd, a dibyniaeth ar ddeiliaid swyddi allweddol	Penodwyd ar gyfer y ddwy swydd olaf i'w llenwi yn y Tîm Gweithredol Corfforaethol ym Medi 2022 sef Cyfarwyddwr Corfforaethol Llywodraethu a Busnes a Chyfarwyddwr Corfforaeth Economi a'r Amgylchedd. Mae'r papur ymgynghori ar adolygu'r Uwch Dîm Arweinyddiaeth wedi ei gymeradwyo ym mis Ionawr 2023 a bydd y pum swydd Pennaeth Gwasanaeth yn cael eu llenwi erbyn diwedd mis Gorffennaf 2023. Mae adolygiad o gynllun y gweithlu wedi cael ei gwblhau gan archwiliad mewnol a darparwyd sgôr sicrwydd canolog. Cadarnhawyd fod AD yn gweithio'n effeithiol trwy eu cynllun gweithredu, ond roedd ein hadolygiad wedi nodi fod swyddi penodol yn anodd eu llenwi ac felly byddem yn edrych ar gamau dilynol yn Chwarter 4.
Adolygu a diwygio cod ymddygiad y Swyddogion, y weithdrefn ar gyfer cofnodion cod ymddygiad y Swyddogion, y weithdrefn ar gyfer cofnodi datganiadau o gysylltiad, rhoddion a lletygarwch, a'r dull o ymateb i gofnodion felly.	Mae'r gwaith yn parhau i fynd rhagddo gan fod y gwasanaeth dros y flwyddyn ddiwethaf wedi bod yn rhan o broses penodi dau Gyfarwyddwr Corfforaethol, pum Pennaeth Gwasanaeth ac wedi profi heriau recriwtio o fewn y gwasanaeth. Cytunwyd yng nghyfarfod y Penaethiaid Gwasanaeth ym mis Mehefin 2023 y byddai hyn yn cario drosodd i 2023/24.
Cyflawni gofynion Deddf Llywodraeth Leol ac Etholiadau (Cymru) 2021.	Mae Pennaeth Gwasanaethau Cyfreithiol, Adnoddau Dynol a Democrataidd a'r Rheolwr Cynllunio Strategol a Pherfformiad wedi cwblhau'r dasg hon.
Mynd i'r afael â gwendidau mewn rheoli contractau a amlygwyd drwy Archwilio Mewnol.	Mae archwilio mewnol wedi cwblhau dau archwiliad dilynol yn ystod y flwyddyn ac ym mis Tachwedd 2022 aeth y sgôr sicrwydd o ganolog i

Meysydd i'w gwella yn 2021/22	Cynnydd hyd yn hyn
	uchel am ein bod wedi gweld cynnydd sylweddol gan y Tîm Caffael. Nid oes angen gweithredu ymhellach.
Adolygu'r Polisi Rhannu Pryderon	Nid yw'r adolygiad hwn wedi'i gwblhau eto eleni a chytunwyd y bydd yn cario drosodd i'r flwyddyn ddilynol.

9.0 Camau Gwella yn Deillio o Ddatganiad Llywodraethu Blynyddol 2022-23

9.1 Wrth edrych tua'r dyfodol, mae'r meysydd canlynol i'w gwella wedi'u nodi i gael sylw yn ystod 2023/24. Mae hyn yn ystyried effaith barhaus pandemig y coronafeirws ar lywodraethu.

Meysydd i'w gwella yn 2023/24	Cam gweithredu y cytunwyd arno
Gwasgfeydd parhaus ar y gyllideb ac ansicrwydd ynglŷn â chyllid. Hefyd, ymgymryd ag unrhyw gamau gweithredu sy'n deillio o adolygu'r Cod Rheolaeth Ariannol	Mae Llywodraeth Cymru wedi cyflwyno ffigur setliad dangosol am flwyddyn yn 2023/24 ar gyfer 2024/25. Byddwn yn lobio i gael ffigurau setliad dangosol aml flwyddyn yn eu hôl. Gwnaethom adolygu'r Strategaeth Ariannol Tymor Canolig a byddwn yn parhau i'w adolygu bob blwyddyn. Mae gwaith yn y meysydd canlynol yn parhau a bydd yn cael ei gario drosodd i 2023/24: Datblygu system Rheoli Prosiectau'r Cyngor i integreiddio gyda'r broses Cynllun Busnes Cyfalaf. Datblygu Proses y Gyllideb ymhellach er mwyn cynnwys gwneud penderfyniadau ac ymgynghori hirdymor fel egwyddorion craidd.
Ansicrwydd dros drefniadau ariannu yn y dyfodol ar ôl gadael yr UE ynghylch Cronfa Ffyniant Bro a Chronfa Ffyniant Gyffredin.	Mae Sir Ddinbych wedi bod yn llwyddiannus mewn gwneud cais am nifer o gronfeydd sydd ar gael ac rydym wedi bod yn gweithio gyda gwasanaethau i wneud yn siŵr bod rheolyddion priodol yn eu lle ar gyfer gwiriadau diwydrwydd er mwyn diogelu'r

Meysydd i'w gwella yn 2023/24	Cam gweithredu y cytunwyd arno
	arian a sicrhau fod y prosiectau wedi cael eu cwblhau. Y cam nesaf fydd darparu cymorth i wasanaethau ynghylch cynnal cofnodion ariannol priodol a phan fo angen, cwblhau archwiliad o'r cyfrifon wedi'u cwblhau i gydymffurfio â'r rheoliadau ariannu.
Gallu'r gweithlu i gyflawni a'i gydnerthedd, a dibyniaeth ar ddeiliaid swyddi allweddol.	Penodi pum swydd Pennaeth Gwasanaeth gwag erbyn diwedd mis Gorffennaf 2023. Archwilio Mewnol i edrych ar broses cynllunio gweithlu dilynol. Prif Archwilydd Mewnol erbyn 31/03/2023. Mae'r prosiect Ffyrdd Newydd o Weithio'n cynnwys ffrwd waith sy'n datblygu polisïau Adnoddau Dynol newydd i gefnogi patrymau gwaith yn y dyfodol.
Adolygu a diwygio cod ymddygiad y Swyddogion, y weithdrefn ar gyfer cofnodion cod ymddygiad y Swyddogion, y weithdrefn ar gyfer cofnodi datganiadau o gysylltiad, rhoddion a lletygarwch, a'r dull o ymateb i gofnodion felly.	Adolygu a diwygio cod ymddygiad y Swyddogion, y weithdrefn ar gyfer cofnodiio cod ymddygiad y Swyddogion, y weithdrefn ar gyfer cofnodi datganiadau o gysylltiad, rhoddion a lletygarwch, a'r dull o ymateb i gofnodion felly. System ddiwygiedig ar gyfer cofnodi datganiadau o gysylltiad, rhoddion a lletygarwch gan swyddogion. Rheolwr Strategol Adnoddau Dynol erbyn 31/03/2024.
Adolygu'r Polisi Rhannu Pryderon	Diwygio'r polisi ar sail gwersi a ddysgwyd yn sgil pryderon a godwyd yn ddiweddar. Cyfarwyddwr Corfforaethol - Llywodraethu a Busnes gan 31/03/2024
Mynd i'r afael ag eithriadau, esemptiadau ac amrywiadau o Reolau'r Weithdrefn Contractau (CPR).	Ni chafodd hyn ei adolygu oherwydd ailstrwythuro / problemau recriwtio. Unwaith y mae'r gwasanaeth wedi cael ei ailstrwythuro a bod rheolwr wedi'i benodi, bydd Archwilio Mewnol yn adolygu'r

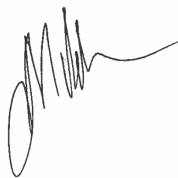
Meysydd i'w gwella yn 2023/24	Cam gweithredu y cytunwyd arno
	cynnydd ac yn adrodd yn ôl i'r Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio nesaf.

Bydd y meysydd hynny sydd wedi'u nodi ar gyfer gwella yn cael eu monitro gan y Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio a'r Grŵp Swyddogion Llywodraethu Corfforaethol. Mae'r cynllun hwn hefyd yn cynnwys unrhyw faterion a godwyd yng nghynllun gweithredu'r llynedd sydd heb eu datrys yn llawn eto.

Ardystiad

Dros y flwyddyn nesaf, rydym yn bwriadu cymryd camau i fynd i'r afael â'r materion a nodwyd yn ein Cynllun Gweithredu Gwelliannau Llywodraethu er mwyn gwella ein trefniadau llywodraethu. Rydym yn argyhoeddedig y bydd y camau hynny'n bodloni'r angen am welliannau a nodwyd yn ein hadolygiad o effeithiolrwydd, a byddwn yn monitro eu gweithrediad fel rhan o'n hadolygiad blynyddol nesaf.

Enw Y Cyngorydd Jason McLellan, Arweinydd y Cyngor

Llofnod

Dyddiad 04.11.2019

Enw Graham Boase, Prif Weithredwr

Llofnod

Dyddiad 07/08/23

Adran 8: Geirfa

ADDASIAD BLWYDDYN FLAENOROL - Addasiadau materol sy'n ymwneud â blynyddoedd blaenorol sy'n deillio o newidiadau mewn polisïau cyfrifo neu o gywiro gwallau sylfaenol. Nid yw hyn yn cynnwys cywiriadau neu addasiadau dro ar ôl tro i'r rhagamcanion cyfrifo yn y blynyddoedd blaenorol.

ADENILLION A DDISGWYLIR AR ASED AU PENSIWN - Mewn cynllun â buddion diffiniedig wedi ei ariannu, dyma gyfradd gyfartalog yr adenillion a ddisgwylir yn ystod gweddill oes y rhwymedigaeth sy'n berthynol i'r asedau gwirioneddol sydd wedi eu dal gan y cynllun. Mae'n cynnwys incwm a newidiadau i werth teg ond mae'n net o dreuliau'r cynllun.

AMHARIAD - Gostyngiad yng ngwerth ased anghyfredol nes bod yn is na'r swm sydd i'w gario ar y fantolen. Gall amhariad fod o ganlyniad i dreuliant budd economaidd (amhariad budd economaidd) neu gwymp cyffredinol mewn prisiau.

AMORTEIDDIAD - Dileu dyled yn raddol, megis benthyciad, trwy wneud taliadau rheolaidd dros gyfnod penodedig o amser. Rhaid i daliadau o'r fath fod yn ddigonol i gyfarch y prifswm a'r llog.

ARCHWILIO CYFRIFON - Adolygiad annibynnol o faterion ariannol yr Awdurdod.

ARDRETHI ANNOMESTIG - Ardoll ar fusnesau yw Ardreth Annomestig, sy'n seiliedig ar gyfradd genedlaethol yn y bunt, a osodwyd gan y llywodraeth a'i lluosï â gwerth trethiannol asesedig yr eiddo y maent yn ei feddiannu. Fe'i cesglir gan y Cyngor ar ran llywodraeth ganolog ac yna caiff ei hailddosbarthu i gefnogi costau gwasanaethau.

ARIAN PAROD - Yn cynnwys arian parod mewn llaw ac adneuo ar gais.

ARIANNU CYFALAF - Cyllid y cafwyd gafael arno i dalu am wariant cyfalaf. Mae amryfal ffyrdd o ariannu gwariant cyfalaf gan gynnwys benthycia, prydlesu, ariannu refeniw uniongyrchol, derbynion cyfalaf y gellir eu defnyddio, grantiau cyfalaf, cyfraniadau cyfalaf, cronfeydd refeniw wrth gefn a chronfeydd wrth gefn a glustnodwyd.

ASED - Eitem y mae iddi werth ariannol i'r awdurdod. Caiff asedau eu dosbarthu naill yn rhai cyfredol neu'n rhai anghyfredol.

- Bydd ased cyfredol yn cael ei defnyddio neu'n peidio â bod o unrhyw werth materol o fewn y flwyddyn ariannol nesaf (e.e. arian parod a stoc);
- Bydd ased anghyfredol o fudd i'r Awdurdod ac i'r gwasanaeth y mae'n ei wasanaethu am gyfnod sy'n hwy na blwyddyn a gall fod yn ddiriaethol e.e. adeilad ysgol, neu'n anniriaethol, e.e. trwyddedau meddalwedd gyfrifiadurol.

ASED DIGWYDDIADOL - Ased tebygol sy'n deillio o ddigwyddiadau yn y gorffennol yw ased digwyddiadol, na ellir cadarnhau ei fodolaeth ond trwy un neu ragor o ddigwyddiadau ansicr yn y dyfodol nad ydynt yn llwyr o fewn rheolaeth yr Awdurdod.

ASEDAU ANNIRIAETHOL - Ased anariannol adnabyddadwy heb iddo unrhyw sylwedd ffisegol yw ased anniriaethol. Yr asedau anniriaethol y deir o hyd iddynt amlaf o fewn awdurdodau lleol yw meddalwedd gyfrifiadurol.

ASEDAU CYMUNEDOL - Asedau y mae'r Cyngor yn bwriadu dal ei afael ynddynt am yr hir dymor, nad oes iddynt unrhyw oes ddefnyddiol benodadwy a gallai hynny gyfyngu ar sut y gellir eu gwaredu. Esiamlau o asedau cymunedol yw parciau ac adeiladau hanesyddol.

ASEDAU ISADEILEDD - Asedau anghyfredol sy'n perthyn i'r Cyngor na ellir eu trosglwyddo na'u gwerthu, na ellir ond adfer gwariant arnynt trwy wneud defnydd parhaus o'r ased a grëwyd. Mae priffyrdd, llwybrau a phontydd yn enghreifftiau.

BENTHYCA DROS DRO - Arian sy'n cael ei fenthyg am gyfnod o lai na blwyddyn.

BENTHYCIAD MEDDAL - Benthyciad a wnaed yn ddi-log neu ar gyfradd is na chyfradd y farchnad, fel arfer oherwydd rhesymau polisi. Bydd benthyciadau o'r fath yn aml yn cael eu rhoi i unigolion neu sefydliadau y mae'r Cyngor yn credu sy'n dod â budd i'r boblogaeth leol.

BUDD-DALIADAU TAI - System o gymorth ariannol i unigolion tuag at rai costau tai penodol a weinyddir gan awdurdodau ac y derbynnir cymhorthdal ar ei gyfer gan Lywodraeth Ganolog.

BUDDIANNAU Â DISGRESIWN (PENSIYNAU) - Buddiannau ymddeoliad, nad oes gan y cyflogwr unrhyw rwymedigaeth gyfreithiol, gytundebol nac adeiladol i'w dyfarnu, ac a gânt eu dyfarnu'n ôl pwerau disgresiwn yr Awdurdod megis y Rheoliadau Cynlluniau Pensiwn Llywodraeth Leol (Buddiannau, Aelodaeth a Chyfraniadau) 2007.

BUDDIANNAU GWEITHWYR - Pob ffurf o gydnabyddiaeth a roddir gan y Cyngor yn gyfnewid am wasanaeth a gyflawnwyd gan ei weithwyr.

BUDDION YMDDEOL - Pob mathau o ystyriaeth sy'n cael ei roi gan gyflogwr i'w cyfnewid am wasanaethau gan y gweithwyr sy'n daladwy ar ôl cwblhau'r gyflogaeth.

BUDDSODDIADAU (CRONFA BENSIWN) - Gwneir cyfrif o fuddsoddiadau'r Gronfa Bensiwn yn y datganiadau ar gyfer y gronfa honno. Fodd bynnag, mae'n ofynnol hefyd ar i awdurdodau ddatgelu, fel rhan o'r datgeliadau sy'n ymwneud â buddiannau ymddeol, pa gyfran o asedau'r cynllun pensiwn sydd i'w priodoli sy'n gysylltiedig â'u rhwymedigaethau gwaelodol.

BUSNES GWEITHREDOL - Y cysyniad fod y Datganiad Cyfrifon yn cael ei baratoi gan dybio y bydd y Cyngor yn parhau i fodoli'n weithredol yn y dyfodol rhagweladwy.

BWRDD BENTHYCA GWAITH CYHOEDDUS (PWL B) - Asiantaeth Llywodraeth Ganolog sy'n darparu benthyciadau am un flwyddyn a mwy i awdurdodau ar gyfraddau llog sydd ddim ond ychydig yn uwch na'r cyfraddau llog y gall y llywodraeth ei hun eu benthyca.

BYWYD ECONOMAIDD DEFNYDDIOL (UEL) - Y cyfnod lle bydd y Cyngor yn cael budd o ddefnyddio ased anghyfredol.

CIPFA - Sefydliad Siartredig Cyllid Cyhoeddus a Chyfrifyddiaeth.

COSTAU ADNEWYDDU DIBRISIEDIG - Dull prisio sy'n rhoi brasamcan gydnabyddedig o werth eiddo arbenigol ar y farchnad. Mae'n rhoi amcangyfrif o werth defnydd presennol y tir ar y farchnad, ynghyd â'r costau adnewyddu gros presennol ar gyfer yr adeilad a llai dirywiad materol yr ased o gymharu â'i gyflwr materol presennol.

COSTAU GWASANAETH BLAENOROL (PENSIYNAU) - Mewn cynllun pensiwn â buddion diffiniedig, y cynnydd yng ngwerth presennol rhwymedigaethau'r cynllun pensiwn mewn perthynas â gwasanaeth gweithiwr mewn cyfnodau blaenorol sy'n codi yn y cyfnod presennol o ganlyniad i gyflwyno neu wella buddiannau ymddeol.

COSTAU GWASANAETH CYFREDOL (PENSIYNAU) - Y cynnydd yng ngwerth presennol rhwymedigaethau'r cynllun pensiwn â buddion diffiniedig, sydd i'w disgwyl o ganlyniad i wasanaeth gweithwyr yn ystod y cyfnod presennol.

COSTAU LLOG (PENSIYNAU) - Mewn cynllun â buddion diffiniedig, y cynnydd disgwyliedig yn ystod y cyfnod yng ngwerth cyfredol rhwymedigaethau'r cynllun oherwydd bod y buddion yn nes o un cyfnod at y setliad.

CREDYDWR - Swm sy'n ddyledus gan y Cyngor am waith a wnaed, nwyddau a dderbyniwyd neu wasanaethau a gyflenwyd o fewn y cyfnod cyfrifo, ond na wnaed taliad ar eu cyfer cyn diwedd y cyfnod cyfrifo.

CRONFA YMDDIRIEDOLAETH - Arian sy'n cael ei weinyddu gan yr Awdurdod ar gyfer pwrpasau fel gwobrau, elusennau, prosiectau penodol, ac ar ran plant dan oed.

CRONFEYDD WRTH GEFN - Croniant arian dros ben, diffyg ariannol a neilltuad arian dros y blynyddoedd diwethaf. Mae cronfeydd refeniw wrth gefn ar gael a gellir eu gwario neu eu clustnodi ar ddisgresiwn y Cyngor. Ni ellir defnyddio rhai cronfeydd cyfalaf fel y Gronfa Adbrisio Wrth Gefn i dalu'r gwariant presennol.

CRONIADAU - Symiau a gânt eu cynnwys yn y cyfrifon terfynol i gydnabod incwm a gwariant refeniw a chyfalaf a enillwyd neu a wariwyd yn ystod y flwyddyn ariannol, ond na dderbyniwyd neu na wnaed taliad gwirioneddol ar eu cyfer erbyn 31 Mawrth.

CYFNOD CYFRIFO - Y cyfnod amser y mae a wnelo'r cyfrifon ag o, sydd fel arfer yn gyfnod o ddeuddeg mis yn dechrau ar 1 Ebrill. Diwedd y cyfnod cyfrifo yw dyddiad y fantolen.

CYFRADD LLOG GWIRIONEDDOL - Dyma'r gyfradd llog sydd ei hangen i ddisgowntio amcangyfrif y llif yr arian prifswm a'r llog yn ystod oes ddisgwyliedig yr offeryn ariannol er mwyn bod yn hafal â swm y gydnabyddiaeth gychwynnol.

CYFRIF INCWM A GWARIANT - Cyfrif refeniw'r Cyngor sy'n adrodd am gostau net y flwyddyn ar gyfer y swyddogaethau y mae'n gyfrifol amdanynt, ac sy'n dangos sut mae'r costau hynny wedi cael eu hariannu o braeseptau, grantiau ac incwm arall.

CYFRIF REFENIW TAI (CRT) - Cyfrif ar wahân i Gronfa'r Cyngor, sy'n cynnwys gwariant ac incwm sy'n deillio o'r ddarpariaeth tai a gynigir gan yr Awdurdod.

CYLLIDEB - Y refeniw net a'r gwariant cyfalaf rhagweladwy dros y cyfnod cyfrifo.

CYMHORTHDAL NEGYDDOL - Pe bai'r Cyfrif Cymhorthdal Refeniw Tai yn cynhyrchu canlyniad, sy'n tybio fod incwm y Cyngor yn uwch na'i wariant, byddai sefyllfa o 'Gymhorthdal Negyddol' yn digwydd. Pe digwydd hynny byddai'n rhaid i'r awdurdod dalu swm sy'n gyfwerth â'r gwarged tybiannol, o'i Gyfrif Refeniw Tai i'r Llywodraeth.

CYNLLUN ARIANNU PREIFAT(PFI) - Yn nodweddiadol, mae trefniadau PFI yn cynnwys endid sector preifat yn adeiladu neu'n gwella eiddo sy'n cael ei ddefnyddio i ddarparu gwasanaeth cyhoeddus, a gweithredu a chynnal yr eiddo hwnnw am gyfnod amser penodol ar ran y corff sector cyhoeddus. Bydd y corff sector cyhoeddus yn talu am gael defnyddio'r asedau a'r gwasanaethau cysylltiedig dros gyfnod y trefniant trwy daliad unedol.

CYNLLUN PENSIWN Â BUDDION DIFFINIEDIG - Cynlluniau pensiwn y mae'r buddion sy'n cael eu derbyn gan eu haelodau yn annibynnol ar y cyfraniadau a delir a heb fod yn gysylltiedig yn uniongyrchol â'r hyn sy'n cael ei fuddsoddi yn y cynllun.

CYWERTHOEDD ARIAN PAROD - Buddsoddiadau hynod hylifol, byr dymor, sy'n hawdd eu cyfnewid am symiau hysbys o arian parod ac sy'n amodol ar risg ansylweddol o unrhyw newid yn eu gwerth.

DARPARIAETH - Swm sy'n cael ei roi i un ochr yn y cyfrifon ar gyfer rhwymedigaethau neu golledion i'r dyfodol sy'n debygol neu'n debygol iawn o ddigwydd, ond mae'r symiau neu'r dyddiadau y byddant yn digwydd yn ansicr.

DERBYNIADAU CYFALAF - Yr incwm a wneir wrth waredu tir neu asedau anghyfredol eraill. Gellir defnyddio cyfran o dderbyniadau cyfalaf Tai i ariannu gwariant cyfalaf newydd, yn rhwym wrth reolau sydd wedi eu hamlinellu gan y Llywodraeth, ond ni ellir eu defnyddio i ariannu gwariant refeniw ar wahân i Wariant Refeniw a Ariennir o Gyfalaf Trwy Statud.

DIBRISIANT - Mesuriad o gostau traul, defnydd neu ostyngiad arall yn oes economaidd ddefnyddiol asedau anghyfredol yr Awdurdod yn ystod y cyfnod cyfrifo, p'un ai bod hynny oherwydd defnydd, treigl amser, neu ddarfodiad o ganlyniad i newidiadau technolegol neu newidiadau eraill.

DIGWYDDIADAU AR ÔL DYDDIAD Y FANTOLEN - Digwyddiadau ar ôl dyddiad y Fantolen yw'r digwyddiadau hynny, boed ffafriol neu anffafriol, sy'n digwydd rhwng dyddiad y fantolen a'r dyddiad yr awdurdodir cyhoeddi'r Datganiad Cyfrifon.

DULL RHAGAMCANU UNEDAU - Dull priso buddion cronedig lle bydd y rhwymedigaethau cynllun pensiwn yn darparu ar gyfer rhagamcan enillion. Y buddion cronedig yw'r buddion ar gyfer gwasanaeth hyd at bwynt penodol mewn amser, dim ots a oes hawliau personol neu beidio.

DYLED - Dyled yw pan fo taliad yn ddyledus gan y Cyngor i unigolyn neu sefydliad arall.

- Mae dyled gyfredol yn swm a ddaw'n daladwy neu y gellid ei alw i mewn o fewn y cyfnod cyfrifo nesaf, e.e. credydwy'r neu ddyled arian parod.

- Dyled ohiriedig yw swm sydd, trwy drefniant, yn daladwy y tu hwnt i'r flwyddyn nesaf ar ryw adeg yn y dyfodol, neu sydd i'w ad-dalu gyda swm blynyddol dros gyfnod o amser.

DYLED DDIGWYDDIADOL - Gall dyled ddigwyddiadol fod naill ai:

- yn rhwymedigaeth ddichonadwy sy'n deillio o ddigwyddiadau yn y gorffennol, na ellir cadarnhau eu bodolaeth ond trwy un neu ragor o ddigwyddiadau ansicr yn y dyfodol nad ydynt yn llwyr o fewn rheolaeth yr Awdurdod, neu
- yn rhwymedigaeth bresennol sy'n deillio o ddigwyddiadau yn y gorffennol pan nad yw'n debygol fod angen trosglwyddo buddiannau economaidd, neu pan na ellir mesur swm y rhwymedigaeth yn ddigon dibynadwy.

DYLEDWR - Swm sy'n ddyledus i'r Cyngor am waith a wnaed, nwyddau a dderbyniwyd neu wasanaethau a gyflenwyd o fewn y cyfnod cyfrifo, ond na wnaed taliad ar eu cyfer cyn diwedd y cyfnod cyfrifo.

EIDDO BUDDSODDI - Eiddo sy'n cael ei ddal yn unig er mwyn cael enillion rhenti neu adbrisiant cyfalaf neu'r ddau.

EITEMAU ANGHYFFREDIN - Eitemau o bwys, sydd â graddfa fawr o abnormaledd, sy'n deillio o ddigwyddiadau neu drafodion oddi allan i weithgarwch arferol yr awdurdod nad oed disgwyl iddynt ddigwydd eto. Nid ydynt yn cynnwys eitemau eithriadol, nac yn cynnwys eitemau o gyfnod blaenorol dim ond oherwydd eu bod yn gysylltiedig â chyfnod blaenorol.

EITEMAU EITHRIADOL - Eitemau o bwys sy'n deillio o faterion neu drafodion sydd o fewn gweithgareddau arferol yr Awdurdod y mae angen eu datgelu ar wahân yn rhinwedd eu maint neu eu nifer er mwyn rhoi cynrychiolaeth deg o'r cyfrifon.

ENILLION A CHOLLEDION ACTIWARAIDD - Mewn cynllun pensiwn â buddion diffiniedig, y newidiadau mewn gwargedau neu ddiffygion actiwaraidd sy'n digwydd oherwydd:

- nad yw digwyddiadau wedi cyd-fynd â'r rhagdybiaethau actiwaraidd a wnaed ar gyfer y prisiad diwethaf (profi enillion a cholledion); neu
- fod y rhagdybiaethau actiwaraidd wedi amrywio

GRANT CYNNAL REFENIW - Grant a dalwyd gan y Lywodraeth Ganolog i awdurdodau, sy'n cyfrannu at gost cyffredinol eu gwasanaethau.

GRANTIAU LLYWODRAETH - Grantiau gan y llywodraeth tuag at wariant refeniw neu gyfalaf yn gyfnewid am gydymffurfiaeth yn y gorffennol neu yn y dyfodol ag amodau penodol yn ymwneud â gweithgareddau'r Cyngor. Gall y grantiau fod yn benodol i gynllun neilltuol neu gallant fod yn cefnogi gwariant refeniw neu gyfalaf (yn y drefn honno) yr Awdurdod yn gyffredinol.

GWAITH AR Y GWEILL - Cost gwaith a wnaed ar brosiect anghyflawn ar ddyddiad y fantolen, ac y dylid rhoi cyfrif amdano.

GWARIANT CYFALAF - Gwariant wrth gaffael ased anghyfredol, a fydd yn cael ei defnyddio i ddarparu gwasanaethau y tu hwnt i'r cyfnod cyfrifo presennol neu wariant sy'n ychwanegu at werth ased anghyfredol bresennol, yn hytrach na dim ond cynnal y gwerth hwnnw'n unig.

GWARIANT REFENIW - Gwariant darparu gwasanaethau o ddydd i ddydd.

GWARIANT REFENIW A ARIENNIR O GYFALAF TRWY STATUD (REFCUS) -

Gwariant y gellir ei ddosbarthu fel arian cyfalaf i bwrpasau ariannu pan nad yw'n arwain at nodi gwariant ar y Fantolen fel ased anghyfredol. Mae hyn i'w alluogi i gael ei ariannu o adnoddau cyfalaf. Enghreifftiau o REFCUS yw grantiau o natur cyfalaf i sefydliadau gwirfoddol.

GWEITHGAREDDAU BUDDSODDI - Caffael a gwaredu asedau tymor hir a buddsoddiadau eraill nad ydynt wedi eu cynnwys o fewn cywerthoedd arian parod.

GWEITHGAREDDAU CYLLIDO - Gweithgareddau sy'n arwain at newidiadau ym maint ac yng nghyfansoddiad y prifswm a dderbyniwyd neu a ad-delir i ddarparwyr cyllid allanol.

GWEITHGAREDDAU GWEITHREDOL - Gweithgareddau'r Cyngor nad ydynt yn weithgareddau buddsoddi nac ariannu.

GWERTH DEFNYDD PRESENNOL - Y swm yr amcangyfrifir y dylai eiddo gyfnewid amdano ar ddyddiad prisiad rhwng prynwr parod a gwerthwr parod mewn gwerthiant hyd braich, yn dilyn ei farchnata'n briodol fel y bo'r partïon wedi gweithredu yn wybodus, yn ddarbodus a heb eu gorfodi. Tybir y rhoir meddiant, yn wag, i'r prynwr o bob rhan o'r eiddo y mae eu hangen ar y busnes gan ddiystyru unrhyw ddefnydd amgen posibl ac unrhyw nodweddion eraill o'r eiddo a fyddai'n achosi i'w werth ar y farchnad fod yn wahanol i'r hyn y byddai ei angen i gymryd lle'r potensial gwasanaeth gweddillol am y costau lleiaf.

GWERTH GWEDDILLIOL - Gwerth gwiredadwy net yr ased ar ddiwedd ei fywyd defnyddiol.

GWERTH LLYFR NET - Y swm a nodir ar gyfer asedau anghyfredol yn y fantolen, h.y. eu costau hanesyddol neu eu gwerth presennol llai y symiau cronnus a roddir ar gyfer dibrisiant ac amhariad.

GWERTH TEG - Gwerth teg unrhyw ased yw'r swm y gellir ei gyfnewid amdano, neu setliad dyled, rhwng partïon gwybodus, parod mewn gwerthiant hyd braich.

GWERTH TRETHADWY - Gwerth rhent tybiedig blynyddol yr eiddo, sy'n cael ei ddefnyddio i bwrpasau ardrethi annomestig.

INCWM - Symiau y mae'r Cyngor yn eu derbyn neu'n disgwyl eu derbyn o unrhyw ffynhonnell, gan gynnwys ffioedd, gwerthiannau a grantiau.

ISAFSWM DARPARIAETH REFENIW - Yr isafswm y mae'n rhaid codi ar ei gyfer yn y cyfrif refeniw bob blwyddyn er mwyn gallu darparu ar gyfer ad-dalu benthyciadau a symiau eraill sydd wedi cael eu benthycu gan y Cyngor.

LLIFOEDD ARIAN - Mewn lif ac all-lif arian parod a chywerthoedd arian parod.

MATEROLIAETH - Y cysyniad y dylai'r Datganiad Cyfrifon gynnwys yr holl symiau, y byddai disgwyl iddynt, pe caent eu gadael allan neu eu camddyfnnu, arwain at lurgunio'r datganiadau ariannol a chamarwain defnyddwyr y cyfrifon maes o law.

OFFERYN ARIANNOL - Unrhyw gontract sy'n peri bod ased ariannol gan y naill endid ac yn peri bod dyled ariannol neu offeryn ecwiti gan y llall. Mae'r term yn cynnwys asedau ariannol a dyledion ariannol, o dderbyniadwyon masnachu (anfonebau dyledus) a thaladwyon masnachu (anfonebau dyladwy) syml hyd at ddeilliadau cymhleth a deilliadau sefydlog.

PARTIÖN CYSYLLTIEDIG - Credir bod partiön yn gysylltiedig os oes gan un parti y gallu i reoli'r parti arall neu ddylanwadu yn sylweddol ar y parti arall wrth wneud penderfyniadau ariannol neu weithredol.

PARTNERIAETHAU PREIFAT CYHOEDDUS (PPC) - Menter ar y cyd lle bydd partner sector preifat yn cytuno i roi gwasanaethau i, neu ar ran sefydliad sector cyhoeddus. Mae Cynllun Ariannu Preifat yn fath o PPC.

POLISIÖU CYFRIFO - Yr egwyddorion, y seiliau, y confensiynau, y rheolau a'r arferion penodol a gymhwysir gan y Cyngor wrth baratoi a chyflwyno ei ddatganiadau ariannol.

PRAESEPT - Yr ardoll y bydd awdurdodau praeseptio yn ei chodi ar awdurdodau bilio, sy'n ei gwneud yn ofynnol ar i'r olaf gasglu incwm gan drethdalwyr y cyngor ar eu rhan.

PRYDLES - Cytundeb pan fo'r prydleswr yn rhoi'r hawl i'r prydlesai ddefnyddio ased am gyfnod, yn gyfnewid am daliad neu gyfres o daliadau.

PRYDLES ARIANNOL - Prydles sy'n trosglwyddo bron y cyfan o'r risgiau a'r gwobrau sy'n gysylltiedig â bod yn berchen ar ased i'r prydleswr.

PRYDLES WEITHREDOL - Prydles pan fo perchnogaeth yr ased anghyfredol yn aros gyda'r prydleswr.

RHAGLEN GYFALAF - Y cynlluniau cyfalaf y mae'r Cyngor yn bwriadu eu gweithredu mewn cyfnod penodedig.

RHESTRAU EIDDO - Yr eitemau hynny o ddeunyddiau crai ac o gyflenwadau y mae'r Awdurdod wedi eu caffael ac sy'n cael eu dal ganddynt yn y disgwyl y bydd iddynt ddefnydd yn y dyfodol.

RHWYMEDIGAETHAU'R CYNLLUN PENSIWN - Rhwymedigaethau cynllun pensiwn â buddion diffiniedig ar gyfer treuliau sy'n ddyledus ar ôl dyddiad y prisiant. Mae rhwymedigaethau'r cynllun sydd wedi eu mesur yn defnyddio'r dull rhagamcanu unedau yn adlewyrchu'r buddiannau y mae'r cyflogwr wedi ymrwymo i'w darparu am wasanaeth hyd at ddyddiad y prisiad.

TÂL - Bydd pob swm sy'n cael ei dalu neu ei dderbyn gan weithiwr a symiau sy'n ddyledus trwy lwfansau treuliau (os yw'r symiau hynny yn berthnasol i dreth incwm y DU) a gwerth ariannol unrhyw fuddiannau sy'n cael eu derbyn, ac eithrio mewn arian parod.

TRAFODION PARTION CYSYLLTIEDIG - Mae'r Cod Ymarfer ar gyfer Cadw Cyfrifon Awdurdodau Lleol yn ei gwneud yn ofynnol i ddatgelu unrhyw drafodion pwysig rhwng yr Awdurdod a phartiön cysylltiedig i sicrhau bod budd-ddeiliaid yn ymwybodol pan fydd y trafodion hyn yn digwydd a swm a goblygiadau hynny.

TREFNIADAU ASIANTAETHOL - Trefniant rhwng dau sefydliad pan fydd un yn gweithredu fel asiant, yn casglu arian ar ran y llall, ac yna'n talu'r arian iddo.. Enghraifft o hyn yw casgliadau Ardrethi Annomestig Cenedlaethol, pan fo'r Cyngor yn gweithredu fel yr asiant bilio ar ran llywodraeth ganolog, yn casglu arian gan dreth dalwyr ar ran llywodraeth ganolog ac yna talu'r arian hwnnw yn ei flaen iddynt.

TREFNIANT CONSESIWN GWASANAETH - Mae cytundeb consesiwn gwasanaeth yn gyffredinol yn golygu y bydd y rhoddwr (corff sector cyhoeddus fel arfer) yn cyfleu i'r gweithredwr (endid sector preifat fel arfer), am gyfnod y consesiwn, yr hawl i ddarparu gwasanaethau sy'n rhoi mynediad i'r cyhoedd i gyfleusterau economaidd a chymdeithasol mawr.

Y FANTOLEN - Datganiad ynglŷn ag asedau, dyledion a chronfeydd wrth gefn a gofnodwyd ar ddiwedd y cyfnod cyfrifo.